



Wes-Kaapse
Regering



**Jaarverslag
2022/23**

Departement van Maatskaplike



**Wes-Kaapse
Regering**

Maatskaplike Ontwikkeling

VIR JOU

**Departement van Maatskaplike
Ontwikkeling:
Wes-Kaap**

**Begrotingspos 7
Jaarverslag
2022/2023 Boekjaar**

Vrywaring

- Die Engelse weergawe van hierdie jaarverslag word as die amptelike teks beskou. Die Afrikaanse en isiXhosa-vertalings van hierdie publikasie is op aanvraag beskikbaar.
- Die Departement kan nie aanspreeklik gehou word vir enige wanvertolkings wat tydens die vertaalproses kon voorgekom het nie.
- In geval van enige verkeerde vertalings wat tydens die vertaling van hierdie dokument kon voorgekom het, sal die Engelse weergawe as bronteks geld.
- Hierdie Jaarverslag is saamgestel deur die Hoofdirekoraat: Sakebeplanning en -strategie, Departement van Maatskaplike Ontwikkeling.

Inhoud

Deel A: Algemene inligting	5
1. Algemene inligting van Departement	5
2. Afkortings en akronieme	6
3. Voorwoord deur die Minister	8
4. Verslag van die Rekenpligtige Beampte	10
5. Verklaring van verantwoordelikheid en bevestiging van die akkuraatheid van die jaarverslag	22
6. Strategiese oorsig.....	23
6.1. Visie.....	23
6.2. Missie	23
6.3. Waardes.....	23
7. Wetgewende en ander mandate	24
8. Organisasoriese struktuur	34
9. Entiteite wat aan die Minister/LUR rapporteer	34
Deel B: Prestasie-inligting	35
1. Verslag van die Ouditeur-generaal: Voorafbepaalde doelwitte	35
2. Oorsig oor departementele prestasie	35
2.1 Diensleweringomgewing.....	35
2.2. Diensleweringverbeteringsplan	37
2.3. Organisasoriese omgewing	38
2.4. Sleutelbeleidsontwikkelings en wetgewende veranderinge	40
3. Bereiking van institusionele impak en uitkomste	40
4. Prestasie-inligting volgens institusionele program	43
4.1 Program 1: Administrasie	43
4.2 Program 2: Maatskaplikewelsynsdienste	47
4.3 Program 3: Kinders en gesinne.....	54
4.4 Program 4: Herstellingsdienste	63
4.5 Program 5: Ontwikkeling en navorsing	74
5. Oordragbetalings	83
5.1 Oordragbetalings aan openbare entiteite	83
5.2 Oordragbetalings aan alle organisasies buiten openbare entiteite	83
6. Voorwaardelike toelaes.....	83
6.1 Voorwaardelike toelaes en geormerkte fondse betaal	83
6.2 Voorwaardelike toelaes en geormerkte fondse ontvang	83
7. Skenkerfondse	85
8. Kapitaalbelegging.....	86
8.1 Kapitaalbelegging, instandhouding en batebestuursplan	86
Deel C: Bestuurstoesig.....	90
Deel D: Menslike hulpbronbestuur.....	106
1. Inleiding.....	106
2. Status van mensebestuur in die Departement	106
2.1 Departementele arbeidsmagbeplanningsprioriteite	106
2.2 Werknemerprestasiebestuur	107
2.3 Werknemerwelstand	107

2.4	Monitering van mensebestuur	107
3.	Oorsigstatistiek oor mensebestuur	108
3.1	Personeelverwante besteding	108
3.2	Indiensneming en vakatures	112
3.3	Posevaluering	114
3.4.	Veranderinge in indiensneming	116
3.5.	Diensbillikheid	123
3.6.	Ondertekening van prestasie-ooreenkomste deur SBD-lede	130
3.7.	Vul van SBD-poste.....	131
3.8.	Werknemerprestasie	133
3.9	Buitelandse werkers	135
3.10	Verlofbenutting vir die tydperk 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022	136
3.11	Gesondheidsbevorderingsprogramme, insluitende MIV en VIGS	140
3.12	Arbeidsbetrekkinge	143
3.13	Vaardighedsontwikkeling	146
3.14	Besering aan diens	148
3.15	Benutting van konsultante.....	149
	Deel E: PFMA-nakomingsverslag	151
1.	Onreëlmatige, vrugtelose en verkwistende, ongemagtigde besteding en wesenlike verliese	151
1.1	Onreëlmatige besteding	151
1.2	Vrugtelose en verkwistende besteding	155
1.3	Ongemagtigde besteding	157
1.4	Bykomende openbaarmaking in verband met wesenlike verliese ingevolge artikel 40(3)(b)(i) en (iii), PFMA	159
2.	Laat en/of niebetaling van verskaffers.....	160
3.	Voorsieningskanaalbestuur	161
3.1	Verkryging op ander maniere.....	161
3.2	Kontrakwysigings en -uitbreidings.....	163
	Deel F: Finansiële inligting	164
1.	Verslag van die Ouditeur-generaal	165
2.	Finansiële jaarstate	173
	Bylae A: Oordragbetalings aan alle organisasies buiten openbare entiteite	240
	Bylae B: Kontakbesonderhede	240

Deel A: Algemene Inligting

1. Algemene inligting van Departement

Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling

Straatadres: Queen Victoria-straat 14
Kaapstad 8001

Posadres: Privaat sak X91 12
Kaapstad 8000

Rig asseblief navrae oor hierdie dokument aan:

E-pos: DSDBusinessPlanning@westerncape.gov.za

Tel.: (27)21-483 5121

Tolvrye no.: 0800 220 250

Webtuiste: <http://www.westerncape.gov.za>

PR: 193/2023

ISBN: 978-0-621-51311-0

Titel van publikasie: Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling:
Jaarverslag 2022/23

2. Afkortings en Akronieme

Akroniem	Verklaring
BBSEB	Breëbasis- Swart Ekonomiese Bemagtiging
BGV	Beroepsgesondheid en -veiligheid
BRS	Basiese Rekeningkundige Stelsel
COIDA	Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes
DLVP	Diensleweringverbeteringsplan
DMO	Departement van Maatskaplike Ontwikkeling:
DSA	Departement van Staatsdiens en Administrasie
DvdP	Departement van die Premier
DvGW	Departement van Gesondheid en Welstand
Dvl	Departement van Infrastruktuur
GGG	Geslagsgebaseerde geweld
GGO	Gemeenskapsgebaseerde Organisasies
GVOS	Gemeenskapsvoeding-en-ontwikkelingsentrum
IJM	In-jaar-monitering
IKB	Institusionele Kapasiteitsbou
IT	Inligtingstegnologie
KDS	Korporatiewedienstesentrum
KJSS	Kinder- en Jeugsorgsentrum
KJSW	Kinder- en Jeugsorgwerker
LOGIS	Logistieke Inligtingstelsel
LUR	Lid van die Uitvoerende Raad
MBT	MIV-berading-en-toetse
MTBR	Mediumtermyn-bestedingsraamwerk
MTSR	Mediumtermyn-strategieraamwerk
NDMO	Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling
NDOO	Nie in diens, onderwys en/of opleiding
NRO	Nieregeringsorganisasie
NSS	Naskoolsorg
NVG	Nasionale Vervolgingsgesag
OGSA	Ouditeur-generaal van Suid-Afrika
ORB	Ondernemingsrisikobestuur
ORBK	Ondernemingsrisikobestuurskomitee
OSW	Organisasie sonder winsoogmerk
PAIA	Wet op die Bevordering van Toegang tot Inligting
PERSAL	Personeelsalarisstelsel

Akroniem	Verklaring
PFD	Provinsiale Forensiese Dienste
PFMA	Wet op Openbare Finansiële Bestuur
POPIA	Wet op die Beskerming van Persoonlike Inligting
PSP	Provinsiale Strategiese Plan
PT	Provinsiale Tesourie
RB	Rekenpligtige Beampte
RBS	Rekenpligtigebeamptestelsel
VWBSD	Besoldigde werk buite die staatsdiens
SAPD	Suid-Afrikaanse Polisie
SASSA	Suid-Afrikaanse Maatskaplikesekerheidsagentskap
SBD	Seniorvlakbestuursdiens
SEB	Swart Ekonomiese Bemagtiging
SKOOR	Staannde Komitee oor Openbare Rekeninge
SKP	Sakekontinuiteitsplan
SKP	Sakekontinuiteitsplan
MGS	Middelgebruikversteuring
SWP	Standaardwerkprosedure
TSS	Thuthuzela-sorgsentrum
UOWP	Uitgebreide Openbarewerkeprogram
VKB	Voorsieningskanaalbestuur
VKO	Vroeëkindertontwikkeling
VvW	Vergoeding van Werknemers
WGW	Werknemergesondheid en -welstand (WGW)
WKOD	Wes-Kaapse Onderwysdepartement
WKR	Wes-Kaapse Regering

3. Voorwoord deur die Minister

Me. S.G. Fernandez

Provinsiale Minister: Maatskaplike Ontwikkeling



Suid-Afrika, soos die res van die wêreld, kom nou weer op die been ná die laaste onstuimige paar jaar wat deur die COVID-19-pandemie oorheers is.

Alhoewel dit lyk asof die ergste verby is, is die uitwerking oor alle regeringsektore en nieregeringsorganisasies (NRO) heen steeds beduidend. Die ekonomiese afswaai, wat deur die langtermynuitwerking van die pandemie, beurtkrag en wêreldwye finansiële onstabieliteit vererger is, sal steeds 'n negatiewe uitwerking op alle sektore hê, insluitende die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (DMO).

Gemeenskappe oral in die Wes-Kaap is swaar getref deur die langtermynuitwerking van die pandemie. Sosio-ekonomiese uitdagings het toegeneem waarop die Departement binne 'n beperkte fiskale omgewing moes reageer. Ten spyte hiervan is ek trots om te kan sê dat DMO-personeel steeds daartoe toegewyd is om die kwesbaarste gemeenskappe in hierdie provinsie te dien, met betrekking tot die volgende fokusgebiede: geslagsgebaseerde geweld (GGG), kinderbeskerming, middelgebruikversteurings (MGS's), ouer persone en persone met gestremdhede.

Die DMO se 2022/23-Jaarverslag is aanduidend van 'n departement wat daarop gefokus is om dienste te lewer wat veilige en samehorige gesinstrukture en gemeenskappe moontlik maak.

Synde die leidende Minister ten opsigte van GGG in die provinsie, moet enige vordering wat gemaak word om die plaag van geweld teen vroue, kinders en die LGBTQIA+-gemeenskap te bekamp vermeld word. Gedurende die verslagtydperk, soos gerig deur die Provinsiale Strategiese Plan (2019-2024) en die GGG-implementeringsplan, is verskeie GGG-intervensies deur die WKDMO geïmplementeer. Die agt Thuthuzela-sorgsentrums (TSS'e), in vennootskap met die Nasionale Vervolgingsgesag en die Departement van Gesondheid en Welstand, het ook geweldig bygedra tot onmiddellike sorg vir GGG-slagoffers en -oorlewendes.

Gedurende hierdie periode het die Departement 'n groter aanvraag ervaar van slagoffers wat psigososiale steundienste en hofsteundienste benodig, met 24 388 persone wat in 2022/2023 van dienste gebruik gemaak het – 'n aansienlike hoër syfer as die beplande teiken van 18 525.

Ons het ook die voortou geneem met die bekendstelling van die Wes-Kaapse Regering se transversale GGG-mediaveldtog, "Break the Cycle", in brandpuntgebiede soos Khayelitsha en Delft. Skakeling met inwoners, veral mans, in Delft het die Departement in staat gestel om gemeenskapsgeleide oplossings te vind om GGG in hierdie gebied te verminder en te bekamp.

MGS's is groot bydraende faktore tot GGG, geweld en die ineenstorting van die gesinstruktuur. Die Departement het die opleiding en ontwikkeling van MGS-beroepslui geprioritiseer om hul prestasie, kennis en vaardighede te verbeter.

Die Departement sal voortgaan om die regte van kinders en gesinne wat sorg en beskerming benodig te ondersteun, te bemagtig en te bevorder. Wat kwesbare kinders betref, het die Wes-Kaapse DMO se dienste ten doel om hierdie kinders met die oorgang vanaf risiko na veerkragtigheid by te staan deur bewysgebaseerde intervensies te gebruik wat beskermende hulpbronne in hul gesinne, gemeenskappe en skole mobiliseer en ontwikkel. Dit sal kinders in staat stel om as produktiewe, ambisieuse, gesonde en onafhanklike individue te ontwikkel.

Kinders met gestremdhede bly steeds 'n prioriteit. In die volgende jaar sal meer bedspasies vir kinders met gestremdhede in alternatiewe sorg in organisasies sonder winsoogmerk (OSW's) en Kinder- en Jeugsorgsentrums (KJSS'e) beskikbaar gestel word.

Ek bedank die OSW- en NRO-sektore dat hul voortgaan om met ons saam te werk ten spyte van geweldige finansiële beperkings. Sonder julle sou die regering beswaarlik elke behoeftige individu en gemeenskap kon dien. Die druk op dienste en hulpbronne het ernstig toegeneem, en ek aanvaar nie julle onvermoeide daaglikse ywer binne die maatskaplikediensteruimte as vanselfsprekend nie.

Ek bedank die toesighoudende entiteite, die Ouditeur-generaal van Suid-Afrika, die Staande Komitee oor Openbare Rekeninge en die Staande Komitee oor Maatskaplike Ontwikkeling van die Wes-Kaapse Parlement, wat verseker dat die Departement aanspreeklik gehou word en dat ons voortgaan om goeie en etiese bestuur te beoefen.

Laastens, dankie aan elke personeellid in die Departement vir jou geesdrif en toewyding om die burgers van die Wes-Kaap te dien. Diegene wat op voetsoolvlak werk en met uitdagings soos verbale en fisieke mishandeling deur kliënte te doen kry, weet gerus dat jy waardeer en ondersteun word. Dankie aan die toegewyde bestuurders en ons departementshoof, Dr. Robert Macdonald, wie dit vir my 'n eer is om mee saam te werk.



Provinsiale Minister van Maatskaplike Ontwikkeling

Me. S.G. Fernandez

Datum: 31 Augustus 2023

4. Verslag van die Rekenpligtige Beampte

Dr. Robert Macdonald

Rekenpligtige Beampte: Maatskaplike Ontwikkeling



Oorsig oor die werksaamhede van die Departement

Ons land het met die begin van die 2022/23-boekjaar uit die nasionale ramptoestand verrys. Die pandemie en gevolglike ekonomiese en sosio-ekonomiese impak het egter 'n onuitwisbare uitwerking op die diensleweringomgewing gehad waarbinne die Departement funksioneer. Ons gemeenskappe het meer kwesbaar vir armoede geword, aangesien werkloosheid en inflasie toegeneem het met gepaardgaande toenames in voedselonsekerheid, haweloosheid, misdaad, geweld en GGG. Die ekonomiese toestande het ook die hulpbronne geraak wat vir die regering beskikbaar is, veral ten opsigte van begrotings besnoeiings wat oor die hele provinsie geïmplementeer is. Hierdie jaarverslag verteenwoordig die Departement se respons om die kwesbaarstes in ons provinsie binne 'n beperkte ekonomiese en fiskale omgewing by te staan.

Die Departement bly steeds verbind tot die versorging, welstand en beskerming van kinders sowel as hul gesinslede. Gedurende 2022/23 het die Departement op 6 916 gerapporteerde gevalle van kindermishandeling en -verwaarloosing gereageer. Alternatiewe sorgdienste is versterk met die volle implementering van die webgebaseerde Pleegsorgmoniteringstelsel. Teen einde Maart 2023 is 39 363 pleegsorggevalle op die stelsel gelaai – die totale getal pleegkinders in alternatiewe sorg. Om te verseker dat daar 'n voldoende getal opgeleide veiligheidsouers is wat tydelike veilige sorg kan bied vir kwesbare kinders wat sorg en beskerming benodig, is 220 nuwe veiligheidsouers as deel van die Departement se Veiligheidsouerprogram opgelei. Die werwing van geskikte veiligheidsouers bly egter 'n voortdurende uitdaging. Daarbenewens is ondersteuning aan 3 339 ouers en versorgers verskaf deur middel van departementeelbestuurde en departementeelbefondsde ouerskapprogramme, wat ouers voorberei en bygestaan het om met hul kinders herenig te word. Hierdie programme bied die nodige vaardighede om die gesinstruktuur te bewaar en 'n stabiele en funksionele omgewing daar te stel wat tot die welstand van alle gesinslede, veral kinders, bydra. Gemeenskapsgebaseerde dienste het 'n sleuteltoegangspunt vir kinders en hul gesinne gebly om toegang te kry tot dienste wat hul kognitiewe en fisiese gesondheid en welstand bevorder. Gedurende die oorsigjaar het 10 685 kinders deur middel van die Risiha-model toegang tot hierdie praktiese en terapeutiese dienste verkry. Daarbenewens het 6 397 kinders gebruik gemaak van naskoolse dienste wat deur die befondsde Naskoolsorgsentrums (NSS) aangebied is.

Die hoë voorkoms van geweld, veral teen vroue en kinders, het steeds 'n vernietigende uitwerking op ons maatskaplike weefsel. Die 26 befondsde GGG-skuilings het aan 2 369 vroue en hul kinders as slagoffers van misdaad en geweld toegang tot psigososiale en terapeutiese steundienste verskaf. Benewens tydelike akkommodasie het hierdie skuilings vaardigheidsontwikkelingsprogramme oor tuisversorging en rekenaargeletterdheid aan 421 vroue verskaf ter ondersteuning van hul ekonomiese onafhanklikheid wanneer hulle die skuilings verlaat. Toegang tot langtermyn- psigososiale steundienste is verder ook aan 3 939 slagoffers van seksuele misdrywe en gesinsgeweld oor die agt TSS'e in die provinsie heen verskaf. Hierdie dienste is versterk deur opleiding in terapeutiese steundienste wat aan 19 maatskaplike werkers van OSW's verskaf is. Die Departement, in vennootskap met die Saartjie Baartman-sentrum vir Vroue en Kinders in Athlone, is steeds die enigste Departement van Maatskaplike Ontwikkeling in die land wat 'n OSW-gedrewe model van die Khuseleka

Enstoppersentrum van stapel gestuur en geïmplementeer het. Gedurende hierdie periode kon 1 416 vroue en kinders as slagoffers van misdaad en geweld toegang verkry tot tydelike verblyf in skuilings, psigososiale steundienste, parajuridiese steundienste asook programme vir vaardighedsopleiding en -ontwikkeling by die Sentrum. Verdere intervensies soos die Wes-Kaapse Regering (WKR) se veldtog van 365 dae teen GGG en die reeks "Courageous Conversations" wat deur provinsiale Minister Fernandez gefasiliteer is, het toenemende bewustheid rakende en toegang tot GGG-steundienste geskep. Premier Alan Winde se deelname aan die reeks "Courageous Conversations" het die Provinsie se standpunt oor en prioritering van die bekamping van GGG bevestig.

Die WKR het gedurende Oktober 2022 'n provinsiale beraad oor geslagsgebaseerde geweld en vrouemoord (GGGV) aangebied, wat deur meer as 1 500 afgevaardigdes, sowel persoonlik as virtueel, bygewoon is. Die beraad het interaksie tussen die regering, die OSW-sektor, die private sektor en die burgerlike samelewing oor GBV-verwante kwessies soos befondsing, hulpbronbeperkings en toegang tot noodsaaklike steundienste gefasiliteer. Vervolgens het 'n departementele afvaardiging aan die nasionale Presidensiële GGGV-beraad deelgeneem. Resolusies wat uit beide hierdie berade voortspruit, het gestalte gegee aan die hersiene GGG-implementeringsplan, wat in Maart 2023 aan die Provinsiale Kabinet voorgelê en goedgekeur is.

Werksaamhede ten opsigte van gesinsbewaring en -sorg het die verskaffing van hereniging- en herintegrasiedienste aan hawelose volwassenes ingesluit. Hierdie dienste is uitgebrei, met die getal gesubsidieerde bedspasies in skuilings vir hawelose volwassenes wat van 2 028 in 2021/22 tot 2 398 in 2022/23 in 37 skuilings oor die provinsie heen toegeneem het. Hierdie skuilings het ook toegang tot maatskaplike dienste, voeding en vaardighedsontwikkelingsprogramme aan kliënte gebied.

Om huishoudings waar voedselonsekerheid heers by te staan, het die departementele voedselverligtingsintervensies meer as 109 300 kwalifiserende begunstigdes van gekookte maaltye voorsien by die 111 departementele gemeenskapsvoeding-en-ontwikkelingsentrums (GVOS'e) en 512 gemeenskapskombuise oor die provinsie heen. Daarbenewens is 3 897 kospakkies aan kwalifiserende begunstigdes uitgedeel wat humanitêre hulpverlening benodig het. Tydens dieselfde periode is 4 189 geaffekteerde slagoffers van uitermatige swaarkry en rampgevälle van psigososiale steundienste en traumaberading voorsien deur maatskaplike werkers van die DMO. Kwesbare huishoudings het verdere steun ontvang deur die verskaffing van tydelike werkseleenthede aan 1 048 deelnemers aan die Uitgebreide Openbarewerkeprogram (UOWP) gedurende die 2022/23-boekjaar.

Die Departement het voortgegaan om programme te implementeer wat op kwesbare jeugdiges gemik is. Dit het die uitbreiding van skoolgebaseerde misdaadvoorkomingsprogramme ingesluit wat op lewensvaardighede, mentorskap, anti-afknouery, MGS, persoonlike woede en stresbestuur gefokus het om riskante gedrag onder leerders die hoof te bied. Gedurende die oorsigjaar het 11 197 leerders van Khayelitsha, Kraaifontein, Nyanga, Gugulethu, Delft, Mfuleni, Harare, Bishop Lavis, Phillipi, Phillipi-Oos, Mitchells Plain en Beaufort-Wes hierdie programme bygewoon. Psigososiale, terapeutiese en statutêre steundienste is ook aan kinders, jeugdige en volwassenes in botsing met die gereg verskaf. Afwending- en proefdienste is versterk deur die akkreditasie van nege afwendingsprogramme wat by 67 afwendingsprogramterreine aangebied is, sowel as die opleiding van 30 proefbeamptes oor herintegrasie en nasorgdienste. Die nasionale Proefgevallebestuurstelsel is gedurende die 2022/23-boekjaar ten volle geïmplementeer. Dit het die proefbeamptes se besluitnemingsvermoëns verbeter om te verseker dat die mees toepaslike intervensies vir kinders in botsing met die gereg beskikbaar is. Daarbenewens het die Departement steeds ondersteuning verskaf in die vorm van toegang tot psigososiale steunprogramme aan GGG-slagoffers en -oortreders. Dit het 'n werksessie ingesluit wat deur 316 begunstigdes bygewoon is en wat daarop gefokus het om oortreders oor die gevolge van hul dade op te voed en hulle te help om hul gedrag te verander.

Sorg en ondersteuning ten opsigte van kinders en jeugdige in departementele KJSS'e is gedurende 2022/23 versterk. Die opgraderings by die Outeniekwa KJSS in George, wat gedurende Junie 2022 voltooi is, het die kapasiteit van die fasiliteit vanaf 80 na 140 bedspasies

verhoog vir jeugdige in botsing met die gereg, insluitende kinders met ernstige gedragsuitdagings. Die ontwikkeling van 'n verwysingsroete vir kinders in KJSS'e, in vennootskap met die provinsiale Departement van Gesondheid en Welstand (DvGW) en die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD), is gedurende die jaar van stapel gestuur om te verseker dat hulle geskikte sorg en steun ontvang.

Persone met gestremdhede, insluitende hul familieledede, het steeds toegang tot programme en dienste ontvang wat hul welstand en waardigheid bevorder het. Werksaamhede om gemeenskapsgebaseerde dienste gedurende die verslagtydperk te versterk, het die opleiding en kapasiteitsbou van 88 personeellede in 12 befondsde organisasies ingesluit om te verseker dat hulle die nodige kennisbasis en vaardighede het om geskikte sorg en dienste aan persone met gestremdhede te lewer. Verder is 11 befondsde portuursteunstrukture tot stand gebring om gemeenskapslede en gesinne te ondersteun deur middel van berading en ouerskapvaardighedsprogramme in gebiede met geen toegang tot dienste nie. Die Departement het gedurende die jaar 'n vierde spesiaal aangepaste voertuig vir die vervoer van kinders met ernstige intellektuele gestremdhede oorhandig. Altesaam agt spesiaal aangepaste voertuie sal oorhandig word om die veilige vervoer van kinders met gestremdhede in dagsorgsentrums te verseker, met nog vier voertuie wat in die 2023/24-boekjaar oorhandig sal word.

Die Departement het steeds sy statutêre verpligting nagekom om die regte van ouer persone te bemagtig, te beskerm en te bevorder. Dienste vir kwesbare ouer persone is gesteun met die volledige implementering van die nasionale elektroniese Register van Mishandelde Ouer Persone en opleiding van 101 maatskaplikedienspraktisyns om gevalle van verwaarlosing en vermoedelike mishandeling aan te teken en te rapporteer. Ter handhawing van die voorsiening van kwaliteitdienste, het die Departement verseker dat residensiële sorgfasiliteite en -dienssentrums vir ouer persone geregistreer is en voldoen aan die minimum norme en standaarde soos gemandateer deur die Wet op Ouer Persone (2006).

Toelatings tot MGS-behandelingsprogramme en -dienste het in 2022/23 toegeneem namate beperkings op fasiliteitskapasiteit verwyder is. Gemeenskapsgebaseerde programme het skoolgebaseerde programme ingesluit, wat aan leerders in hoërisikogebiede soos Elsiesrivier, Mitchells Plain, Ocean View, Kuilsrivier, Gugulethu en Khayelitsha aangebied is. Meer as 1 400 leerders het hierdie ondersteuningsprogramme benut, wat ontwerp is om bewustheid te skep, basiese lewensvaardighede te verskaf en opvoeders te steun rakende die beskikbaarheid van verwysingsroetes vir hierdie leerders.

Die jeug is histories en word steeds disproportioneel deur hoë werkloosheid geraak. Om die jeug by te staan, veral dié wat nie in diens, onderwys en/of opleiding (NDOO) is nie, is geleenthede vir toegang tot vaardigheid- en ontwikkelingsprogramme oral in die provinsie verskaf. Gedurende die 2022/23-boekjaar kon 14 566 jeugdige toegang kry tot en deelneem aan akademiese en lewensvaardighedsprogramme wat by die Jeugkafees en befondsde gemeenskapsgebaseerde organisasies (GGO's) aangebied is. Daarbenewens het 346 jeugdige toegang tot GGG-voorkoming-en-bewusmakingsprogramme gekry, wat deel gevorm het van die opleiding- en mentorskapprogramme. 'n Jeugkafee Ekspo is by die Nyanga Junction Jeugkafee as deel van die Jeugdag-herdenkings in 2022 aangebied. Benewens die bevordering van programme wat deur die Departement en OSW's aangebied word, het die Ekspo entrepreneursgeleenthede vir jongmense bekendgestel.

Die Departement het in die afgelope boekjaar voortgegaan om steun en leiding aan die OSW-sektor te voorsien. Gedurende die oorsigjaar is 61 opleidingsprogramme met 792 OSW's gefasiliteer, met 1 195 deelnemers wat dit bygewoon het. Hierdie opleidingsprogramme het op die belangrikheid van goeie bestuur, wetgewingsnakoming, organisatoriese volhoubaarheid en funksionaliteit gefokus. Daarbenewens is 13 opleiding- en kapasiteitsbousessies vir 127 departementele beamptes aangebied om hul kennis en vaardighede oor OSW-wetgewing en kodes van goeie bestuur te verbeter.

Oorsig oor die finansiële resultate van die Departement

Departementele ontvangste

Tabel A: Departementele ontvangste

Departementele ontvangste	2022/23			2021/22		
	Skatting	Werklike bedrag ingevorder	(Oor-) /Onderinvordering	Skatting	Werklike bedrag ingevorder	(Oor-) /Onderinvordering
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Belastingontvangste	-	-	-	-	-	-
Casino's	-	-	-	-	-	-
Perdewedrenbelasting	-	-	-	-	-	-
Dranklisensies	-	-	-	-	-	-
Motorvoertuiglisensies	-	-	-	-	-	-
Verkoop van goedere en dienste buiten kapitaalbates	895	895	-	813	814	(1)
Oordragte ontvang	-	-	-	-	-	-
Boetes, strafgelde en verbeurings	-	-	-	-	-	-
Rente, dividende en huurgeld op grond	42	274	(232)	27	27	-
Verkoop van kapitaalbates	-	-	-	-	-	-
Finansiële transaksies in bates en laste	321	815	(491)	352	1 124	(772)
Totaal	1 258	1 984	(726)	1 192	1 965	(773)

Departementele ontvangste

Eie inkomste gegeneer deur die Departement beloop 0,06% van die totale begroting. Die Departement se hoofbronne van inkomste was:

- invordering van skuld wat aan die Departement verskuldig is;
- kommissie op versekering en die aftrekking van loonbeslagorders;
- parkeerfooie en amptelike akkommodasiefooie soos volgens die beleid van die Departement van Infrastruktuur (DVI); en
- verhaling van onbestede oordragbetalingsfondse van die vorige boekjare.

Die oorinvordering van inkomste vir die 2022/23-boekjaar beloop R723 duisend en is hoofsaaklik te wyte aan toenames in die verhaling van skuld en huurgelde vir verblyf by fasiliteite en instansies.

Programbesteding

Tabel B: Programbesteding

Programnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-) /Onder-besteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-) /Onder-besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Administrasie	233 906	230 708	3 198	241 891	241 891	-
Maatskaplikewelsynsdienste	1 071 956	1 070 750	1 206	1 058 331	1 050 492	7 839
Kinders en gesinne	454 028	452 193	1 835	866 207	853 658	12 549
Herstellingsdienste	488 166	486 106	2 060	466 393	466 393	-
Ontwikkeling en navorsing	117 020	116 741	279	93 209	93 209	-
Totaal	2 365 076	2 356 498	8 578	2 726 031	2 705 643	20 388

Program 1:

Die program het 98.6 persent van sy begrotingstoewysing van R233.906 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R3.198 miljoen hou verband met onderbesteding op vergoeding van werknemers (VvW) weens diensverlatings deur personeel, en die onderbesteding op goedere en dienste weens die gebruik van elektroniese platforms.

Program 2:

Die program het 99.9 persent van sy begrotingstoewysing van R1 072 miljard vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R1.206 miljoen hou verband met onderbesteding op oordragte en subsidies weens die vertraging in die operasionalisering van die gespesialiseerde voertuie vir persone met gestremdhede, en onderbesteding op kapitaalbates weens die vertraging in lewering van die gespesialiseerde voertuie met betrekking tot die wetlike verpligting voortspruitend uit die hofbevel rakende kinders met ernstige intellektuele gestremdhede. Die Departement het 'n aansoek om die oorrol van onbestede fondse by die Provinsiale Tesourie (PT) ingedien.

Program 3:

Die program het 99.6 persent van sy begrotingstoewysing van R454.028 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R1.835 miljoen hou verband met onderbesteding op VvW weens diensverlatings deur personeel.

Program 4:

Die program het 99.6 persent van sy begrotingstoewysing van R488.166 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R2.060 miljoen hou verband met onderbesteding op VvW weens diensverlatings deur personeel.

Program 5:

Die program het 99.8 persent van sy begrotingstoewysing van R117.020 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R279 duisend hou verband met onderbesteding op goedere en dienste weens die gebruik van elektroniese platforms, en onderbesteding op oordrag en subsidies weens uitstaande betalings ten opsigte van die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes (COIDA) aan UOWP-werkers. Die Departement het 'n aansoek om die oorrol van onbestede fondse by die PT ingedien.

Viremente

Tabel C: Verskaf besonderhede oor viremente in die oorsigjaar gemaak

Hoofafdeling vanaf	Na	R'000	Rede
Subprogram 1.2: Korporatiewe dienste	Subprogram 2.1: Bestuur en ondersteuning	536	Die gedeeltelike betaling van Maart-rekeninge in die streke.
	Subprogram 2.1: Bestuur en ondersteuning	1 596	Die hertoewysing van Inligingstegnologie- (IT-)toerusting
	Subprogram 2.2: Dienste aan ouer persone	119	Bykomende betalings is aan OSW's gemaak vir die bevordering van werksaamhede.
	Subprogram 2.3: Dienste aan persone met gestremdhede	389	Die gedeeltelike betaling van Maart-rekeninge by Sivuyile Residensiële Sorgsentrum.
		2	Die hertoewysing van IT-toerusting.
	Subprogram 3.3: Kindersorg en -beskerming	9	Styging in veiligheidsouerfooie.
	Subprogram 4.1: Bestuur en ondersteuning	162	Die hertoewysing van IT-toerusting.
	Subprogram 4.2: Misdadvoorkoming en -ondersteuning	3 798	Die gedeeltelike betaling van Maart-rekeninge en toename in brandstofverbruik vir kragopwekkers in reaksie op beurtkrag by fasiliteite.
		240	Die hertoewysing van IT-toerusting.
	Subprogram 4.4: Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie	1 096	Die gedeeltelike betaling van Maart-rekeninge en toename in brandstofverbruik vir kragopwekkers in reaksie op beurtkrag by fasiliteite.
114		Bykomende betalings is aan OSW's gemaak vir die bevordering van werksaamhede.	
19		Die hertoewysing van IT-toerusting.	
Subprogram 1.3: Distriksbestuur	Subprogram 2.1: Bestuur en ondersteuning	1 465	Vul van geprioritiseerde poste.
	Subprogram 2.1: Bestuur en ondersteuning	601	Betaling van verlofgratifikasie vir diensverlatings deur personeel.
	Subprogram 2.3: Dienste aan persone met gestremdhede	173	Vul van geprioritiseerde poste.

Fondse oorerol

Tabel D: Verskaf besonderhede oor fondse oorerol soos versoek van 2022/23 tot 2023/24

Program	R'000	Doel
Program 2: Maatskaplikewysdinstes	1 206	Die wetlike verpligting voortspruitend uit die hofbevel rakende kinders met ernstige intellektuele gestremdhede. Weens aansienlike prysstygings in die koste van voertuie en verwante bedryfskoste, het die Departement die oorrol van die oorblywende fondse van R1,056 miljoen vir die koste van die voertuie en R150 duisend vir die bedryfskoste versoek om die koste vir die verkryging van voertuie in die 2023/24-boekjaar te dek.
Program 5: Ontwikkeling en navorsing	58	Die betaling van uitstaande COIDA-bydraes vir UOWP-werkers.

Inkomstebehoud

Tabel E: Verskaf besonderhede oor inkomste behou van 2022/23 tot 2023/24

Program	R'000	Doel
Program 3: Kinders en gesinne	723	Die oordrag van fondse na Risiha en instapsentrum ter ondersteuning van die implementering van die Delft-intervensieplan.

Redes vir ongemagtigde, vrugtelose en verkwistende besteding en die bedrae betrokke, sowel as stappe gedoen om dit te bekamp en herhaling te voorkom

Redes vir vrugtelose en verkwistende besteding	Bedrag	Stappe gedoen	Voorkoming van herhaling
Nienakoming van NTR 12.2.1. Eise teen die staat weens handeling of versuim (artikel 76(h)) van die PFMA. J. Minyi: Metro-Noord-streek – Smart Connexion	R48 434.82	Die voorval is as 'n vrugtelose en verkwistende saak heraanagegee. Verwys vir skuldinvordering.	Die dissiplinêre proses is geïmplementeer. Kontrakbestuur vir hierdie area is hersien om te verseker dat voldoende gehandhaaf en nagekom word.

Strategiese fokus oor die kort- tot mediumtermynperiode

Die Departement sal steeds die regte van kinders en gesinne wat sorg en beskerming benodig, ondersteun, bemagtig en bevorder. Ingevolge die mandaat van die Kinderwet (2005), om blootstelling aan uitermatige risiko's en skending van hul regte te verhoed, sluit dienste aan kwesbare kinders die volgende in: opvoeding en bewusmakingsprogramme soos oerlike regte en verantwoordelikhede; traumaberading; psigososiale steundienste; die verskaffing van alternatiewe sorgdienste (pleegsorg en tydelike veilige sorg) sowel as ondersteuningsprogramme vir oorgangsorte en nasorg om hierdie kinders met hul gesinne of gemeenskappe van herkoms te herenig. Deur die Risiha-model en instapsentrums sal gemeenskapsgebaseerde dienste, soos basiese veiligheid en lewensvaardighede om die emosionele, fisiese en geestelike welstand van kwesbare kinders die hoof te bied, gelewer

word. NSS sal voortgaan om hierdie dienste te ondersteun deur die akademiese en voedingsbehoefte van leerders te bevorder.

Dienste aan slagoffers van misdaad en geweld sal geprioritiseer word om veerkragtige gesinne en veiliger gemeenskappe te bevorder. Kinders, jeugdige en volwassenes in botsing met die gereg sal toegang hê tot psigososiale steundienste, proefdienste en steundienste vir maatskaplikemisdadvoorkoming. Hierdie dienste sal bestaan uit gemeenskapsgebaseerde en residensiële programme, soos gesinsbemaatigings- en steunprogramme, proef- en afwendingsprogramme, residensiëlesekerheidsprogramme wat by die DMO aangebied word en befondsde KJSS'e sowel as 'n reeks hereniging- en nasorgintervensies.

Die Departement benadruk steeds die voorkoming van geweld teen vroue en kinders. Ter ondersteuning van hierdie benadering, sal die werksaamhede van die 26 GGG-skuilings gehandhaaf word, met die verskaffing van langtermyn- psigososiale ondersteuning aan slagoffers van seksuele misdrywe en gesinsgeweld oor die agt TSS'e in die provinsie heen. Benewens toegang tot skuilingdienste en psigososiale steundienste, word parajuridiese steundienste sowel as programme vir vaardigheidsopleiding en -ontwikkeling by die TSS'e verskaf. Hierdie intervensies word deur die WKR se hersiene GGG-implementeringsplan gesteun.

Toegang tot MGS-behandelingsdienste sal steeds aan kliënte in gebiede met die grootste behoefte verskaf word. Hierdie dienste sal fokus op voorkoming- en vroeëintervensiedienste, wat op gemeenskapsgebaseerde of binnepasiëntvlak aangebied word. Nasorg- en herintegrasiendienste is beskikbaar om kliënte suksesvol met hul gesinne te herenig.

Sorg- en steundienste sal verskaf word om kwesbare ouer persone in die provinsie te beskerm. Ter nakoming van die Wet op Ouer Persone (2006), sal alternatiewe sorg, residensiële en gemeenskapsgebaseerde sorg en steundienste ouer persone bemaatig om betekenisvolle en produktiewe lewens in hul gemeenskappe te lei.

Sleuteldienste aan persone met gestremdhede sal versterk word. In die volgende jaar sal meer bedspasies vir kinders met gestremdhede in alternatiewe sorg in OSW-KJSS'e beskikbaar gestel word. Volgehoue ondersteuning sal aan gestremdhediens- en mense-organisasies verskaf word, insluitende dagsorgsentrums en 24-uur-versorgingsfasiliteite om te verseker dat die regte en welstand van kinders en volwassenes met gestremdhede gehandhaaf word.

Individue en huishoudings wat onder werksekerheid en werkloosheid gebuk gaan en nie in staat is om hulself te onderhou nie, sal toegang hê tot humanitêre noodlenigingsdienste. Hierdie begunstigdes kan baat by noodlenigingsvoordele, psigososiale steun, traumaberadingsdienste sowel as die Departement se kospakkieprojek. Daarbenewens het die UOWP ten doel om tydelike werksgeleenthede te skep in sektore wat die kwesbaarste groepe dien, d.w.s. die jeug, vroue, persone met gestremdhede en ouer persone. Voorts sal die departementele geteikende voedingsintervensie gekookte maaltye aan kwalifiserende begunstigdes by GVOS'e en gemeenskapskombuise verskaf.

Daar sal steeds op die ontwikkeling van NDOO-jeugdige gefokus word. Dienste om hul holistiese groei en ontwikkeling te bevorder sal toegang tot digitale en aanlyn vaardighede dek, asook mentorskapprogramme deur die Jeugkafes en befondsde GGO's.

Die OSW-sektor sal steeds ondersteuning van die Departement ontvang om voldoening aan die OSW-wet te verseker. Dit sluit bystand van die OSW-hulptonbank in om bystand te verleen met registrasie- en nakomingsaangeleenthede, asook opleidingsprogramme om goeie bestuur, aanspreeklikheid en organisatoriese volhoubaarheid te bevorder.

Openbare-private vennootskappe

Geen om te rapporteer nie.

Gestaakte aktiwiteite

Geen om te rapporteer nie.

Nuwe of voorgestelde aktiwiteite

Geen om te rapporteer nie.

Voorsieningskanaalbestuur

Ongevraagde bodvoorleggings aanvaar tydens die oorsigjaar

Geen ongevreemde aanbiedings is vir die verslagtydperk ontvang nie.

VKB-prosesse en -stelsels in werking om onreëlmatige besteding te verhoed

Die Rekenpligtigebeamptestelsel (RBS) wat voorsieningskanaalbestuur (VKB) en funksies vir die bestuur van roerende bates reguleer, is in werking. Die RBS sit die beleidsaspekte van voorsieningskanaalbestuur en die bestuur van roerende bates uiteen, terwyl die VKB-delegasies die besluitnemingsmag uiteensit wat uitvoering gee aan die prosesse in die RBS. Verskeie template en kontrolelyste is ook in werking wat as beheermaatreëls dien om te verseker dat die minimum verkrygingsvereistes, soos deur wetgewing bepaal, nagekom word. Die RBS tesame met sy geassosieerde delegasies en aanvullende template en kontrolelyste reël institusionele en administratiewe aksies in daaglikse VKB-werksaamhede en mits dit gevolg word, sal dit onreëlmatige besteding voorkom.

Uitdagings wat in VKB ervaar is en hoe dit hanteer is

Die VKB-eenheid het aangepas by die nuwe norm om binne 'n elektroniese omgewing te werk, aangesien die Departement innoverende maniere moes vind om sy werk tydens die COVID-19-pandemie te verrig. Die versterking en afdwinging van die gebruik van elektroniese stelsels wat reeds in werking is, is die sleutel tot die verbetering van VKB, aangesien dit verdere doeltreffendheid in die verkrygingsproses tot gevolg sal hê.

Daar is vordering gemaak met die verfyning van verkrygingsprosesse deur die RBS en sy geassosieerde delegasies te hersien. Gegewe die dinamiese VKB-omgewing, besuinigingsmaatreëls en personeel wat die Departement verlaat, is verdere verfyning van die RBS egter nodig om verkrygingsprosesse te stroomlyn ten einde meer met minder te doen.

Betreffende die wetgewende omgewing het die betwisbaarheid van die regsgeldigheid van die Regulasies oor die Raamwerk vir Voorkeurverkrygingsbeleid, 2017, ná die uitspraak van die Konstitusionele Hof, tot onsekerheid in verkryging gelei. Die nuwe regulasies is op 4 November 2022 in die Staatskoerant gepubliseer met 16 Januarie 2023 as datum van inwerkingtreding. Hierdie regulasies het wysigings aan die voorkeurverkrygingsregime ingestel wat 'n provinsiewye implementeringsplan vereis het. As 'n tussentydse strategie het die Provinsiale Kabinet goedgekeur dat die status quo rakende die toepassing van voorkeurverkryging gehandhaaf word, terwyl 'n tegniese hersiening van die huidige verkrygingstelsel onderneem word om 'n wettige pad vorentoe in die provinsie te bepaal wat op waarde vir geld fokus sowel as gepaste regstelling en hervorming van die huidige verkrygingstelsel mettertyd, soos gesteun deur beleidsvoorskrifte van die Provinsiale Uitvoerende Bestuur.

Tabel F: Geskenke en donasies in natura ontvang van nieverwante partye

Ontvangende instelling	Aard van donasie/geskenk/borgskap	Naam en adres van skenker	Verwantskap met personeelid	Randwaarde van geskenk/donasie
Outeniekwa KJSS	Rugbysokkies	Bookz and Bootz, Zane Kirchner	Rugbyprogram: persoonlike borg	R1 848.00
Outeniekwa KJSS	Opvoedkundige boeke	Wes-Kaapse Onderwys-departement, Courtenaystraat 42, George	Vennootskap	R186 300.00
Outeniekwa KJSS	Optrekbanier	DMO-strekkantoor: George, York Park-gebou, George	Departementele vennote	R1 695.00
Outeniekwa KJSS	Peuselhappiepakkes	Sanca, George	Netwerkvennote: dienslewering	R6 000.00
Outeniekwa KJSS	Handreiniger	Parkweg, Strandstraat, Kraaibosch, Tuinroete-inkopiesentrum 6521, George	Professioneel	R12 960.00
Horizon KJSS	Sporttoerusting	Laures Sport for Good-stigting, p.a. Stellenbosch Sportakademie, Krigestraat 1, 7600	Geen	R6 000.00
Weskus-strekkantoor	De Wet-kelder Harvest Platter-geskenkbewys, filterkoffie, sjokolade, olywe, 6 x bottels druiwesap, 2 x rooiwyn, 2 x witwyn, 2 x roséwyn	Surina Burger, De Wet-kelder, Worcester	Geen	R1 176.00
Outeniekwa KJSS	Gasvryheidsklere (5)	The Wilderness Hotel, Sharon Jantjies	Praktiese gasvryheids-werkserwing: vennoot	R1 157.00
Eden-Karoo-strekkantoor	Geskenkbewys	Fransie Pienaar Museum, Chriessie Esterhuizen, KerkStreet 42, Prins Albert, 6930	Gasspreker	R1 000.00
Ministerie-hoofkantoor	Woolworths-koopbewys as verjaardaggeskenk	Ananda Nel, Colette Louw, Dolerees Kotze, Joshua, Chigome, Chantelle Pepper	Ministeriële personeel	R1 000.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Herstel van lewenstekensmonitor	Vriende van Thembaletu	Geen	R2 719.75
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Pap en sagte speelgoed	Wes-Kaapse Forum vir Intellektuele Gestremtheid	Geen	R1 000.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Herstel van lewenstekensmonitor	Die Chaelli-veldtog, Cumweg 16, Plumstead, 7800	Geen	R2 719.75

Ontvangende instelling	Aard van donasie/geskenk/borgskap	Naam en adres van skenker	Verwantskap met personeellid	Randwaarde van geskenk/donasie
Kaapse Wynlandestreekkantoor	12 x 1,8 kg melkformule 34 x BabyThings-doeke (100)	APL CARTONS, Me. Christelle Wium	Die skenker is deel van die forum vir plaaslike sake-eienaars wat die donasie geskenk het om kinders in tydelike veilige sorg in krisis te ondersteun.	R10 019.54
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Installering van geslotekringteleviseiekameras	Die Chaeli-veldtog, Cumweg 16, Plumstead, 7800	Geen	R21 065.70
Direktoraat: Sakebeplanning en -monitering	Radiolugtyd vir die GGG-veldtog van die Wes-Kaapse Regering	The Media Shop, Riezkah Allan, 1ste verdieping, Ebden House, Belmont Office Park, Belmontweg, Rondebosch, 7700	Geen	R115 000.00
Metro-Oos-streekkantoor	Tweedehandse klere (groot swart sak)	Mev. B. Matiwane en mnr. R Matiwane, Longostraat 16B, Nyanga	Geen	R1 00000
Metro-Oos-streekkantoor	Herbruikbare klere en huishoudelike items	Mev. Nompilo Linda, Yiza Ekhaya-sopkombuis, Kuyasa, Khayelitsha	Geen	R1 200.00
Metro-Oos-streekkantoor	Herbruikbare klere (3 x groot blou sakke)	Mnr. en mev. Tshendu, Harare, Khayelitsha	Geen	R1 400.00
Hoofdirektoraat: Maatskaplike Welsyn en Herstelingsdienste	Kersfees-skoendose	Christopher Simson	Personeellid	R6 200.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Kersgeskenk	Penny Sparkman	Geen	R6 000.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Herstel van stoelskaal	Die Chaeli-veldtog, Cumweg 16, Plumstead, 7800	Geen	R1 495.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Herstel van lewenstekensmonitor	Vriende van Thembaletu	Geen	R2 719.77
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Begrafnis	Vriende van Thembaletu	Geen	R4 180.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Speelgoed en lekkernye	Nuwe Lewe Familiekerk, Geministraat 68, Brackenfell	Geen	R3 500.00
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Gebreide komberse en sokkies	Me. Botha	Geen	R2 000.00
Ander	Verskeie donasies van minder as R1 000,00 elk	Verskeie skenkers	Privaat	R14 208.80
Totaal				R415 564.31

Vrystellings en afwykings ontvang van die Nasionale Tesourie

Geen om te rapporteer nie.

Gebeure ná die verslagdoeningsdatum

Geen om te rapporteer nie.

Ander

Geen om te rapporteer nie.

Waardering en slotwoord

Namens die senior bestuur van die Departement wil ek graag alle DMO-personeel bedank, veral diegene wat dienslewering op grondvlak verrig, vir hul onwrikbare toewyding tot dienslewering aan die armes en kwesbares in ons provinsie. Die gesamentlike inspanning van alle DMO-personeel het die voortgesette lewering van belangrike dienste verseker te midde van toenemende aanvraag en ondanks beperkte hulpbronne.

Ek wil ook graag die OSW-sektor bedank wat die afgelope jaar saam met die Departement gewerk het om die kwesbaarstes in ons gemeenskappe te dien, dikwels onder baie moeilike omstandighede.

Die toenemende kwesbaarheid in ons gemeenskappe, weens die huidige ekonomiese en sosio-ekonomiese toestande, het die behoefte aan dienste vir maatskaplike welsyn en gemeenskapsontwikkeling beklemtoon. Die Departement sal dus voortgaan om met belanghebbendes saam te werk om effektiewe, kwaliteitdienste te lewer aan almal wat dit nodig het.



Dr. Robert Macdonald
Rekenpligtige Beampte
Departement van Maatskaplike Ontwikkeling
Datum: 31 Augustus 2023

5. Verklaring van verantwoordelikheid en bevestiging van die akkuraatheid van die jaarverslag

Na my beste wete en oortuiging bevestig ek die volgende:

- Alle inligting en bedrae wat in die jaarverslag openbaar gemaak is, is konsekwent.
- Die jaarverslag is volledig, akkuraat en sonder enige weglatings.
- Die jaarverslag is opgestel volgens die jaarverslagriglyne wat deur die Nasionale Tesourie uitgereik is.
- Die finansiële jaarstate (Deel F) is opgestel in ooreenstemming met die gewysigde kontantstandaard en die relevante raamwerke en riglyne wat deur die Nasionale Tesourie uitgereik is.
- Die Rekenpligtige Beampte is verantwoordelik vir die opstel van die finansiële jaarstate en vir die oordeel wat ten opsigte van hierdie inligting uitgespreek word.
- Die Rekenpligtige Beampte is verantwoordelik vir die daarstelling en implementering van 'n stelsel van interne beheer, wat ontwerp is om redelike gerusstelling te verskaf rakende die integriteit en betroubaarheid van die prestasie-inligting, die menslikehulpbroninligting en die finansiële jaarstate.
- Die eksterne ouditeure is aangestel om 'n onafhanklike mening oor die finansiële jaarstate uit te spreek.

Na my mening bied die jaarverslag 'n billike oorsig van die werksaamhede, prestasie-inligting, menslikehulpbroninligting en die finansiële aangeleenthede van die Departement vir die boekjaar geëindig op 31 Maart 2023.

Die uwe



Rekenpligtige Beampte

Dr. Robert Macdonald

Datum: 31 Augustus 2023

6. Strategiese Oorsig

6.1. Visie

'n Selfstandige samelewing.

6.2. Missie

Om die voorsiening van 'n omvattende netwerk van maatskaplikeontwikkelingsdienste te verseker, wat armes, kwesbares en diegene met spesiale behoeftes van geleenthede voorsien en bemagtig.

6.3. Waardes

Die kernwaardes van die WKR, wat deur die Departement onderskryf word, is as volg:



Sorgsaamheid

Om om te gee vir diegene wat ons dien en mee saamwerk



Bevoegdheid

Die vermoë en bekwaamheid om die werk te doen waarvoor ons aangestel is



Aanspreeklikheid

Ons aanvaar verantwoordelikheid



Integriteit

Om eerlik te wees en die regte ding te doen



Innovering

Om ontvanklik te wees vir nuwe idees en kreatiewe oplossings vir probleme op 'n vindingryke wyse te ontwikkel



Responsiwiteit

Om in die behoeftes van ons landsburgers en werknemers te voorsien

Die DMO is verbind tot die volgende **belangrike dienslewingsbeginsels**:

Innovasie: Om anders te werk te gaan

Die Departement sal daarna streef om alternatiewe en innoverende werkswyses te verken en te toets ten einde binne die kortste moontlike tyd maksimum resultate te behaal sonder om gehalte in te boet.

Oorlegpleging en insluiting

Ons sal deurlopend aandag gee aan sinvolle interaksie met ons vennote en belanghebbendes soos omskryf in die Wet op die Raamwerk vir Interregeringsverhoudinge (2005).

Toeganklikheid

Toeganklikheid van dienste vir diegene wat dit benodig, is noodsaaklik. Die Departement sal voortgaan om oor die periode van die Mediumtermyn-bestedingsraamwerk (MTBR) sy struktuur en prosesse te moderniseer, waar nodig.

Aanspreeklikheid en deursigtigheid

Goeie institusionele korporatiewe bestuur sal verseker word deur die implementering van resultaatgebaseerde monitering, evaluering en verslagdoening, grondige sakeprosesse, beleide en die opskerping van nakoming ten einde aanspreeklikheid en prestasie te verbeter.

7. Wetgewende en ander mandate

Grondwetlike mandate

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996	Artikel 28(1) van die Grondwet sit kinders se regte betreffende gepaste sorg (basiese voeding, skooling, gesondheidsorgdienste en maatskaplike dienste) uiteen en bepaal dat die aanhouding van kinders 'n laaste uitweg moet wees.

Wetgewende mandate

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005)	<p>Hierdie wet is op 1 April 2010 deur 'n presidensiële proklamasie in werking gestel en omskryf:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● die regte en verantwoordelikhede van kinders; ● die verantwoordelikhede en regte van ouers; ● beginsels en riglyne vir die beskerming van kinders; ● die bevordering van die welsyn van kinders; en ● die konsolidasie van die wette rakende die welsyn en beskerming van kinders, asook vir aangeleenthede wat daarmee verband hou. <p>Die primêre fokus van die tweede hersiening van die Kinderwet was die bevinding van die Suid-Gautengse Hooggeregshof van April 2011 rakende die korrekte vertolking van artikel 150(1)(a) van die wet. Die hof het bevind dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● 'n versorger wat 'n regmatige sorgsaamheidsplig het (in hierdie geval 'n ouma), as 'n pleegouer aangestel mag word; en ● nóg die Kinderwet nóg die Wet op Maatskaplike Bystand of die regulasies daarvan 'n ondersoek na die pleegouer se inkomste vereis. Daarom moet die finansiële situasie van die kinders wat versorging en beskerming benodig, in ag geneem word en nie dié van die pleegouer nie. Waar pleegouers wat 'n regmatige onderhoudsplig het nie oor die finansiële middele beskik nie, moet hulle om 'n pleegsorgtoelaag kan aansoek doen.
Wysigingswet op Kinders, 2016 (Wet 17 van 2016) en Tweede Wysigingswet op Kinders, 2016 (Wet 18 van 2016)	<p>Die Wysigingswet op Kinders (17/2016) wysig die Kinderwet (2005) deur, onder andere, nuwe omskrywings in te voeg; voorsiening te maak dat 'n persoon wat aan sekere misdrywe skuldig bevind is as ongeskik geag word om met kinders te werk; voorsiening te maak dat die Nasionale Kommissaris van die Suid-Afrikaanse Polisiediens (SAPD) al die besonderhede van persone wat ongeskik bevind is om met kinders te werk aan die direkteur-generaal moet deurstuur; voorsiening te maak vir die hersiening van 'n besluit om 'n kind sonder 'n hofbevel te verwyder; die uitbreiding van die omstandighede rakende wanneer 'n kind aanneembaar is; en die uitbreiding van die gevolge van 'n aannemingsbevel deur te bepaal dat 'n aannemingsbevel nie outomaties alle ouerlike verantwoordelikhede en regte van 'n ouer van 'n kind beëindig wanneer 'n aannemingsbevel ten gunste van die gade of permanente huishoudelike lewensmaat van daardie ouer toegestaan word nie en voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.</p> <p>Die Wysigingswet op Kinders (18/2016) wysig die Kinderwet (2005) deur, onder andere, nuwe omskrywings in te voeg; om voorsiening te maak dat die verwydering van 'n kind na tydelike veilige sorg sonder 'n hofbevel voor die verstryking van die volgende hofdag voor die Kinderhof gebring word vir hersiening; om voorsiening te maak vir die hersiening van 'n besluit om 'n kind sonder 'n hofbevel te verwyder; om voorsiening te maak dat die Provinsiale Hoof van Maatskaplike Ontwikkeling 'n kind of 'n persoon van een vorm van alternatiewe sorg na 'n ander vorm van alternatiewe sorg mag oorplaas; en om voorsiening te maak dat 'n aansoek vir 'n kind om ná die ouderdom van 18 jaar in alternatiewe sorg te bly, ingedien moet word voor die</p>

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
	einde van die jaar waarin die betrokke kind die ouderdom van 18 jaar bereik.
Wysigingswet op Kinders, 2022 (Wet 17 van 2022)	Die Wysigingswet op Kinders (17/2022) wysig die Kinderwet (38/2005) om sekere woordskrywings te wysig en in te voeg; om die jurisdiksie van die Kinderhof uit te brei; om verder voorsiening te maak vir die versorging van weggooi- of weeskinders en bykomende aangeleenthede wat gereël mag word; om voorsiening te maak vir bykomende aangeleenthede met betrekking tot kinders in alternatiewe sorg; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wet op Maatskaplikediensberoep, 1978 (Wet 110 van 1978), soos gewysig: 1995, 1996 en 1998	Hierdie wet het die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplikediensberoep daargestel en omskryf die bevoegdhede en werksaamhede van die raad vir maatskaplike dienste en die beroep.
Wet op Maatskaplikediensberoep, 1978 (Wet 110 van 1978): Regulasies met betrekking tot die registrasie van 'n spesialiteit in proefdienste (2013)	Hierdie regulasies wat in Regulasiekoerant no. 36159 van 15 Februarie 2013, vol. 572, no. 9911, gepubliseer is, is gemik op die regulering en verbetering van proefdienste.
Wet op die Wes-Kaapse Kommissaris vir Kinders, 2019 (Wet 2 van 2019)	Om voorsiening te maak vir die aanstelling van 'n Kommissaris vir Kinders in die Wes-Kaap; vir aangeleenthede wat daarmee verband hou; en om voorsiening te maak vir sekere aangeleenthede wat op daardie amp betrekking het. Artikel 78 van die Grondwet van die Wes-Kaap, 1997, vestig die amp van 'n provinsiale Kommissaris vir Kinders en bepaal dat die Kommissaris die WKR moet bystaan om die regte, behoeftes en belange van kinders in die provinsie te beskerm en te bevorder.
Wysigingswet op Proefdienste, 2002 (Wet 35 van 2002)	Die doel van hierdie wet is om die Wet op Proefdienste, 1991, te wysig ten einde die volgende woordskrywings in te voeg: <ul style="list-style-type: none"> ● om verder voorsiening te maak vir programme wat op die voorkoming en bekamping van misdaad gemik is; ● om die bevoegdhede en pligte van proefbeamptes uit te brei; ● om voorsiening te maak vir die pligte van assistentproefbeamptes; ● om voorsiening te maak vir die verpligte evaluering van kinders wat gearresteer is; ● om voorsiening te maak vir die daarstelling van 'n proefadvieskomitee; ● om voorsiening te maak vir die aanwysing van familie-opspoorders; en ● om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wet op Gesinsgeweld, 1998 (Wet 116 van 1998)	Die doel van hierdie wet is om aan slagoffers van gesinsgeweld die maksimum beskerming teen huishoudelike geweld te bied.
Wet op Ouer Persone, 2006 (Wet 13 van 2006)	Hierdie wet wat deur 'n presidensiële proklamasie op 1 April 2010 in werking gestel is, het die bemagtiging en beskerming van ouer persone ten doel, insluitende hul status, regte, welstand, veiligheid en sekuriteit, sowel as die bekamping van die mishandeling van ouer persone. Die wet bevorder 'n ontwikkelingsgerigte benadering wat erkenning gee aan: <ul style="list-style-type: none"> ● die wysheid en vaardighede van ouer persone; ● ouer persone se deelname aan gemeenskapsaangeleenthede; ● die regulering van die registrasie van dienste vir ouer persone; en ● die daarstelling en bestuur van dienste en fasiliteite vir ouer persone. In teenstelling met die Wet op Bejaarde Persone, 1967 (Wet 81 van 1967) het die klem vanaf institusionele versorging na

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
	gemeenskapsgebaseerde versorging verskuif om te verseker dat 'n ouer persoon vir so lank as moontlik in die gemeenskap bly.
Wet op die Voorkoming en Behandeling van Middelmisbruik, 2008 (Wet 70 van 2008)	Hierdie wet maak voorsiening vir die implementering van omvattende en geïntegreerde dienslewering onder alle staatsdepartemente op die gebied van middelmisbruik. Die hoofsaaklike fokus van hierdie wet is die bevordering van gemeenskapsgebaseerde programme en programme vir vroeë intervensie, sowel as die registrasie van terapeutiese intervensies ten opsigte van middelmisbruik.
Wet op Kindergeregtigheid, 2008 (Wet 75 van 2008), soos gewysig	Hierdie wet maak voorsiening vir 'n strafregproses vir kinders wat van oortredings beskuldig word en het ten doel om die regte van kinders te beskerm. Dit bepaal verder die minimum ouderdom van toerekeningsvatbaarheid, insluitende bepalings met betrekking tot die besluit om 'n kind ouer as 12 jaar te vervolg.
Wysigingswet op die Straffreg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2012 (Wet 6 van 2012)	Hierdie wet wysig die Wysigingswet op die Straffreg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2007, om uitdruklik voorsiening te maak dat die oplegging van strawwe ten opsigte van sekere misdrywe wat in die wet vervat is aan die diskresie van die howe oorgelaat word, en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wet op die Voorkoming en Bekamping van Mensehandel, 2013 (Wet 7 van 2013)	Hierdie wet gee uitvoering aan die Verenigde Nasies (VN) se protokol om mensehandel, veral van vroue en kinders, te voorkom, te bekamp en te straf, wat sodoende die VN-konvensie teen transnasionale georganiseerde misdaad aanvul.
Wet op die Nasionale Jeugontwikkelingsagentskap, 2008 (Wet 54 van 2008)	Die doel van hierdie wet is om koördinerende rakende aangeleenthede in verband met jeugontwikkeling te skep en te bevorder.
Wet op Maatskaplike Bystand, 2004 (Wet 13 van 2004)	Hierdie wet maak voorsiening vir die voorsiening van maatskaplike bystand aan persone, sowel as die meganisme vir die lewering van sodanige bystand; die instelling van 'n inspektoraat vir maatskaplike bystand; en om voorsiening te maak vir ander verwante aangeleenthede.
Wet op Fondsinsameling, 1978 (Wet 107 van 1978)	Hierdie wet maak voorsiening vir beheer oor die invordering van bydraes van die publiek; die aanstelling van 'n direkteur van fondsinsameling; die stigting van 'n rampnoodlenigingfonds, 'n Suid-Afrikaanse Weermagfonds en 'n vlugtelingnoodlenigingfonds; die verklaring van sekere ramspoedige gebeurtenisse as rampe; en ander aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wet op Organisasies sonder Winsoogmerk (OSW), 1997 (Wet 71 van 1997)	Die wet het ten doel om 'n bemagtigende omgewing en regulatoriese raamwerk vir OSW's te skep betreffende hul bydrae om aan die diverse behoeftes van die bevolking te voldoen en voldoende standaarde van bestuur, deursigtigheid en openbare aanspreeklikheid te handhaaf. Die OSW-wet herroep sekere gedeeltes van die Wet op Fondsinsameling, 1978.
Wet op Rampbestuur, 2002 (Wet 57 van 2002)	Hierdie wet is die primêre wetgewing wat handel oor rampbestuur in Suid-Afrika. Die wet maak voorsiening vir 'n geïntegreerde en gekoördineerde rampbestuurbeleid (wat fokus op die voorkoming of vermindering van ramprisiko's, die versagting van die erns van rampe, noodgereedheid, vinnige en effektiewe reaksie op rampe en herstel ná rampe); die vestiging van nasionale, provinsiale en munisipale rampbestuursentrums; rampbestuurvrywilligers; en ander bykomende aangeleenthede.
Wysigingswet op Rampbestuur, 2015 (Wet 16 van 2015)	Hierdie wet wysig die Wet op Rampbestuur, 2002, om sekere woordomsrywings te vervang en in te voeg; om die beleidsfokus op rehabilitasie en funksionering van rampbestuursentrums duidelik te maak; om sekere funksies te bely; om voorsiening te maak vir staatsorgane om die rampbestuurstrukture by te staan; om voorsiening te maak vir 'n uitgebreide rapporteringstelsel vir staatsorgane oor inligting rakende gebeurtenisse wat tot die verklaring van rampe lei, uitgawes rakende reaksie en herstel, aksies met betrekking tot risikovermindering en

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
	spesifieke probleme wat ondervind word in die hantering van rampe; om verslagdoening te versterk oor die implementering van beleid en wetgewing met betrekking tot ramprisikovermindering en die bestuur van toegekende befondsing aan munisipale en provinsiale interregeringsforums wat ingevolge die Wet op die Raamwerk vir Interregeringsverhoudinge, 2005, gestig is; om die verteenwoordiging van tradisionele leiers te versterk; om die inhoud van rampbestuurplanne uit te brei om die uitvoer van ramprisikobeoordelings vir funksionele gebiede en die kartering van risiko's, gebiede en gemeenskappe wat kwesbaar is vir rampe in te sluit; om voorsiening te maak vir maatreëls om die risiko van rampe te verminder; om voorsiening te maak vir regulasies oor rampbestuuroopvoeding, -opleiding en -navorsingsaangeleenthede en die verklaring en klassifikasie van rampe; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee verband hou.
Wet op Geestesgesondheidsorg, 2002 (Wet 17 van 2002)	Hierdie wet maak voorsiening vir die versorging, behandeling en rehabilitasie van persone wat geestesongesteld is; sit verskillende prosedures uiteen wat gevolg moet word vir die toelating van sodanige persone; en maak voorsiening vir die versorging en administrasie van die eiendom van geestesongestelde persone.
Wysigingswet op die Strafbreg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2021 (Wet 13 van 2021)	Om die Wysigingswet op die Strafbreg (Seksuele Misdrywe en Verwante Aangeleenthede), 2007 (Wet 32 van 2007) te wysig ten einde: <ul style="list-style-type: none"> ● die trefwydte van die misdryf van bloedskanie uit te brei; ● seksuele intimidasie as nuwe misdryf in te stel; ● die frase "'n persoon wat verstandelik gestremd is" of "persone wat verstandelik gestremd is" waar die frase ook al voorkom te vervang met die frase "'n persoon met 'n verstandelike gestremdheid" of "persone met verstandelike gestremdhede"; ● die insluiting van die besonderhede van persone in die Nasionale Register vir Seksoortreders verder te reël; ● die lys van persone wat ingevolge Hoofstuk 6 van die wet beskerm moet word, uit te brei; ● die lys van persone wat daarop geregtig is om aansoeke by die Registrateur van die Nasionale Register vir Seksoortreders in te dien, uit te brei; ● die verwydering van die besonderhede van persone uit die Nasionale Register vir Seksoortreders verder te reël; en ● die rapporteringsplig van persone wat bewys is daarvan dat seksuele misdrywe teenoor kwesbare persone gepleeg is verder te reël, en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wysigingswet op Gesinsgeweld, 2021 (Wet 14 van 2021)	Om die Wet op Gesinsgeweld, 1998, te wysig ten einde sekere woordskrywings te wysig en in te voeg; verder voorsiening te maak vir die wyse waarop handeling van gesinsgeweld en aangeleenthede wat daarmee in verband staan, hanteer moet word; beskermingsbevele in reaksie op handeling van gesinsgeweld verder te reël; bepaling van sekere wette te wysig; en voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wysigingswet op die Strafbreg en Verwante Aangeleenthede, 2021 (Wet 12 van 2021)	Die doel van hierdie wet is tot wysiging van: <ul style="list-style-type: none"> ● die Wet op Landdroshowe, 1944, ten einde voorsiening te maak vir die aanstelling van tussengangers en die aflê van getuienis deur bemiddeling van tussengangers in verrigtinge wat nie strafregtelike verrigtinge is nie; die eed en bevoegdheid van tussengangers; en die aflê van getuienis deur oudiovisuele skakel in verrigtinge wat nie strafregtelike verrigtinge is nie; ● die Strafproseswet, 1977, ten einde die toestaan en intrekking van borgtog; die aflê van getuienis by wyse van geslotekringtelevisie of soortgelyke elektroniese media; die aflê van getuienis deur 'n getuie met fisieke, sielkundige of verstandelike gestremdheid; die aanstelling, eed en bevoegdheid van tussengangers; en die reg

Wetgewing	Impak op DMO-funksionaliteit
	<p>van 'n klaer in 'n gesinsverwante misdryf om aan paroolverrigtinge deel te neem, verder te reël;</p> <ul style="list-style-type: none"> die Strafwysigingswet, 1997, ten einde vonnisse ten opsigte van misdrywe wat teen kwesbare persone gepleeg is, verder te reël; en die Wet op Hoër Howe, 2013, ten einde voorsiening te maak vir die aanstelling van tussengangers en die aflê van getuienis deur bemiddeling van tussengangers in verrigtinge wat nie strafregtelike verrigtinge is nie; die eed en bevoegdheid van tussengangers; en die aflê van getuienis deur oudiovisuele skakel in verrigtinge wat nie strafregtelike verrigtinge is nie, en om voorsiening te maak vir aangeleenthede wat daarmee in verband staan.
Wet op Openbare Finansiële Bestuur, 1999 (Wet 1 van 1999), soos gewysig	Om finansiële bestuur in die nasionale regering en provinsiale regerings te reël; om te verseker dat alle inkomste, uitgawes, bates en laste van daardie regerings doeltreffend en effektief bestuur word; om voorsiening te maak vir die aanspreeklikheid van persone aan wie finansiële bestuur in daardie regerings toevertrou is; en om voorsiening te maak vir aangeleenthede in verband met hul verantwoordelikhede.
Wet op die Raamwerk vir Interregeringsverhoudinge, 2005 (Wet 13 van 2005)	Hierdie wet het ten doel om groter betrokkenheid tussen die drie regeringsfere te bevorder om 'n stabiele en responsiewe regeringstelsel te bevorder wat die waardes en beginsels van staatsadministrasie versterk.

Kernfunksies van die Departement

Die Departement is verbind tot die volgende twee kernfunksies:

- 'n maatskaplikewelsynsdiens aan armes en kwesbares in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies; en
- 'n gemeenskapsontwikkelingsdiens wat volhoubare ontwikkelingsprogramme verskaf wat die bemagtiging van gemeenskappe fasiliteer.

Beleidsmandate

Beleid	Impak op DMO-funksionaliteit
Nasionale Ontwikkelingsplan (NOP), 2030 (2012)	Die NOP het ten doel om armoede teen 2030 uit te wis en ongelykheid te verminder. Volgens die plan kan Suid-Afrika hierdie doelwitte verwesenlik deur die energie van sy mense te benut, inklusiewe ekonomiese groei te bevorder, vermoëns te ontwikkel, die kapasiteit van die staat te verbeter en leierskap en vennootskappe in die hele samelewing te bevorder.
Hersiene Mediumtermyn-strategieraamwerk (MTSR), 2019-2024	Hierdie MTSR is die regering se implementeringsplan en moniteringsraamwerk vir die bereiking van die NOP 2030-prioriteite vir 2019-2024. Die implementeringsplan fokus op sewe prioriteite en verwante intervensies, terwyl die geïntegreerde moniteringsraamwerk op die monitering van uitkomstes, aanwysers en teikens vir die verwesenliking van prioriteite fokus. Die hersiene MTSR 2019-2024 bevorder belyning, koördinering en die volle integrasie van alle instrumente vir ontwikkelingsbeplanning binne 'n geïntegreerde raamwerk.
EenKaap2040: Van visie tot aksie (2012)	Die WKR het hierdie visie en strategie in Oktober 2012 aangeneem. Dit het ten doel om 'n oorgang na 'n meer inklusiewe en veerkragtige ekonomiese toekoms vir die Wes-Kaap te stimuleer. Dit verwoord 'n visie vir hoe die mense van die Wes-Kaap kan saamwerk om hul streekseksonomie en die samelewing in die algemeen te ontwikkel, en sodoende riglyne vir beplanning en optrede te implementeer ter bevordering van 'n gemeenskaplike verbintenis tot en aanspreeklikheid vir volgehoue langtermynvoortgang.

Beleid	Impak op DMO-funksionaliteit
Provinsiale Strategiese Plan (PSP), 2019-2024	Die PSP is 'n vyfjaarplan wat die WKR se visie en prioriteite uiteensit en voortbou op die grondslag wat gedurende die laaste twee ampstermyne gevestig is. Die WKR is verbind tot die bou van 'n waardegebaseerde bevoegde staat wat geleenthede skep en verantwoordelikheid in 'n veiliger Wes-Kaap bevorder. Die visie – 'n veilige Wes-Kaap waar almal voorspoed ervaar – word verwoord in die vyf visiegeïnspireerde strategiese prioriteite wat vir 2019-2024 geïdentifiseer is, naamlik veilige en samehangende gemeenskappe; groei en werksgeleenthede; bemagtiging van mense; mobiliteit en ruimtelike transformasie; en innovering en kultuur.
Wes-Kaapse Herstelplan (2021)	Hierdie plan is 'n erkenning van en reaksie op die COVID-19-pandemie en die negatiewe sosio-ekonomiese uitwerking daarvan op die burgers van die Wes-Kaap. Dit identifiseer die probleme wat 'n dringende reaksie van die hele samelewing verg om werk te skep, veilige gemeenskappe te bevorder en die welstand van al die inwoners van die Wes-Kaap te bevorder. Hierdie plan sal geïmplementeer word binne die bestek van die vyf visiegeïnspireerde strategiese prioriteite wat in die PSP (2019-2024) verwoord is.
Wes-Kaapse Provinsiale Ruimtelikeontwikkelingsraamwerk (2014)	Hierdie raamwerk dien as basis vir die koördinerende, integrasie en belyning van die "grondvlak"-lewering van nasionale en provinsiale departementele programme; ondersteun munisipaliteite om hul munisipale beplanningsmandaat in ooreenstemming met die nasionale en provinsiale agendas na te kom; en ondersteun en kommunikeer die regering se ruimtelikeontwikkelingsoogmerke aan die privaat sektor en burgerlike samelewing.
Wes-Kaapse Regering se Hele-Samelewing-Benadering tot Sosio-ekonomiese Ontwikkeling (2018)	Die hele-samelewing-benadering beoog veilige, sosiaal-verbonde, veerkragtige en bemagtigde landsburgers en gemeenskappe met gelyke toegang tot maatskaplike dienste en geleenthede. Hierdie dokument bied 'n raamwerk vir geïntegreerde en innoverende maatskaplike ontwikkeling binne 'n gefaseerde benadering. Dit is ontwikkel met die doel om ooreenkoms te bereik rakende die nuwe manier om maatskaplike ontwikkeling deur 'n "hele-samelewing-benadering" te bevorder.
Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997)	Hierdie witskrif dien sedert 1994 as die grondslag vir maatskaplike welsyn deur rigtinggewende beginsels, beleide en programme vir ontwikkelingsgerigte maatskaplikewelsynstelsels te verskaf.
Witskrif oor Bevolkingsbeleid (1998)	Hierdie witskrif bevorder volhoubare mense-ontwikkeling en lewensgehalte vir alle Suid-Afrikaners deur die integrasie van bevolkingskwessies by ontwikkelingsbeplanning in die verskillende regeringsfere en alle sektore van die samelewing. Die Departement het 'n mandaat om die implementering van die beleid te monitor, sowel as die impak daarvan op bevolkingstendense en -dinamika binne die konteks van volhoubare mense-ontwikkeling.
Departement van Maatskaplike Ontwikkeling: Beleid oor die Befondsing van Organisasies sonder Winsoogmerk vir die Verskaffing van Dienste vir Maatskaplike Welsyn en Gemeenskapontwikkeling (2015) soos gewysig in 2017	Die doel van hierdie beleid is om te verseker dat oordragbetalings op 'n deursigtige manier bestuur word wat aanspreeklikheid, toegang, doeltreffende administrasie, duidelike prestasievereistes en die beginsels van administratiewe geregtigheid bevorder om die DMO in staat te stel om sy missie te bereik, naamlik om 'n omvattende netwerk van dienste vir maatskaplike ontwikkeling te voorsien wat armes, kwesbares en diegene met spesiale behoeftes in staat stel en bemagtig.

Beleid	Impak op DMO-funksionaliteit
Witskrif oor Gesinne in Suid-Afrika (2013) en Hersiene Witskrif oor Gesinne in Suid-Afrika (2021)	<p>Die hoofdoel van hierdie witskrif is om gesinswelstand aan te moedig, gesinne en die gesinslewe te bevorder en te versterk, en gesinskweptes voorop te stel in regeringswye beleidmakingsinisiatiewe. Die Departement het 'n provinsiale plan ontwikkel vir die implementering van die Witskrif oor Gesinne wat op 16 September 2016 deur die Gesinsdiensteforum aangeneem is.</p> <p>Die Hersiene Witskrif oor Gesinne bou voort op die sterk punte van vorige beleidsdokumente en het ten doel om die kritiek en besware rakende die moralistiese ondertoon en eng omskrywings van die gesinslewe in Suid-Afrika in afdelings van die eerste Witskrif oor Gesinne aan te roer. Hierdie hersiening belyn die beleidsdokument met die eietydse situasie van gesinne in Suid-Afrika en integreer terugvoering van staatsbelanghebbendes en die burgerlike samelewing wat aan die hersiening van die witskrif deelgeneem het.</p>
Raamwerk vir Maatskaplikewelsynsdienste (2013)	Hierdie goedgekeurde nasionale raamwerk is belyn met die Geïntegreerde Diensleweringmodel en maak voorsiening vir 'n gestandaardiseerde proses waarvolgens generiese maatskaplikewelsynsdienste, wat van die vereiste gehalte, omvattend, geïntegreerd, regtegebaseerd en goed toegerus is, deur maatskaplike werkers gelewer sal word.
Generiese Norme en Standaarde vir Maatskaplikewelsynsdienste (2013)	Dit verskaf die maatstawwe vir die voorsiening van maatskaplikewelsynsdienste van gehalte en maak deel uit van die Raamwerk vir Maatskaplikewelsynsdienste.
Nasionale Dwelmeesterplan 2019-2024 (2019)	Die plan maak dit moontlik om departemente en plaaslike owerhede ooreenkomstig die Wet op die Voorkoming en Behandeling van Middelmisbruik (Wet 70 van 2008) te koördineer. Die doel daarvan is om te verseker dat die land oor 'n eenvormige respons ten opsigte van middelmisbruik beskik.
Supervisieraamwerk vir die Maatskaplikewerkberoep in Suid-Afrika (2012)	Dit verskaf die raamwerk vir die doeltreffende supervisie van maatskaplike werkers, maatskaplikewerkstudente, maatskaplikehulpwerkers, leerlingmaatskaplikehulpwerkers, maatskaplikewerkspesialiste en privaat praktisyne om bekwame professionele maatskaplikewerkpraktyke te verseker wat in die beste belang van diensgebruikers binne die Suid-Afrikaanse maatskaplike sektor is.
Gehalteversekeringsraamwerk vir Maatskaplikewelsynsdienste (W5) (2012)	Hierdie nasionale raamwerk maak voorsiening vir 'n konsekwente stelsel en duidelike standaarde vir die evaluering van die doeltreffendheid van maatskaplikewelsynsdienste en die deurlopende verbetering daarvan.
Nasionale Jeugbeleid 2020-2030 (NJB 2030) (2021)	<p>Die NJB 2030 is 'n kruissektorale beleid wat daarop gemik is om positiewe jeugontwikkelingsuitkomstevir jongmense op plaaslike, provinsiale en nasionale vlak in Suid-Afrika te bewerkstellig. Hierdie beleid bou voort op Suid-Afrika se 1ste en 2de NJB's wat die periode 2009-2014 en 2015-2020 onderskeidelik gedek het. Die beleid erken dat die prioritering van hulpbronne jeugontwikkeling, jeugopvoeding, ekonomiese deelname sowel as fisiese en geestelike gesondheid moet insluit. Die gewenste uitkoms van die beleid is bemagtigde jeug wat toegerus is met inligting, kennis en vaardighede wat hulle in staat stel om geleenthede aan te gryp en effektief verantwoordelikheid te neem om 'n betekenisvolle bydrae tot die ontwikkeling van 'n demokratiese en welvarende Suid-Afrika te maak.</p>

Beleid	Impak op DMO-funksionaliteit
Jeugontwikkelingstrategie vir die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (2013)	Hierdie strategie het ten doel om die Departement se jeugontwikkelingsprogramme en -prioriteite te lei, te steun en te rig, en om 'n groot mate van institusionele en programmatiese voorspelbaarheid te bewerkstellig. Dit dien as 'n kritieke beplanningsinstrument wat daarop gemik is om in die behoeftes van jongmense in die Wes-Kaap te voorsien.
Wes-Kaapse Jeugontwikkelingstrategie (2013)	Die doel van die (provinsiale) jeugontwikkelingstrategie is om meer ondersteuning, geleenthede en dienste vir alle jongmense te skep sodat hulle beter met hul omgewing omgaan en suksesvol ontwikkel in verantwoordelike, onafhanklike en stabiele volwassenes. Dit fokus op jongmense in die voorjeugfase tussen 10 en 14 jaar en die "jeug"-fase tussen 15 en 24 jaar.
Beleid oor die Voorsiening van Maatskaplikeontwikkelingsdienste aan Persone met Gestremdhede (2017)	Die hoofdoel is om die voorsiening van hoofstroomdienste vir maatskaplike ontwikkeling aan persone met gestremdhede te lei en te koördineer. Dit het ten doel om te verseker dat die waardigheid en regte van alle persone met gestremdhede beskerm en nagekom word deur relevante sosio-ekonomiese programme en dienste te lewer wat hul insluiting verseker.
Beleidsraamwerk – Dienste aan Persone met Intellektuele Gestremdhede (2015)	Die doel van die raamwerk is die lewering van gekoördineerde en gestroomlynde dienste aan persone met intellektuele gestremdhede deur verskillende provinsiale departemente/ sektore om 'n persoonsentreerde benadering tot persone met intellektuele gestremdhede en hul gesinne te verseker deur die profiel van behoeftes van persone met intellektuele gestremdhede en toepaslike departementele rolle, verantwoordelikhede en potensiële befondsingsmodelle oor sektore heen te bepaal om in die geïdentifiseerde behoeftes te voorsien.
Beleid oor die Oorsig, Vrylating en Herintegrasie van Gevonnide Inwoners in DMO-Kinder- en Jeugsorgsentrums na Minder Beperkende Alternatiewe of Ouersorg (2014)	Hierdie beleid verskaf riglyne vir die oorsig, vrylating en herintegrasie van gevonnide inwoners in KJSS'e deur uitplasing na minder beperkende alternatiewe sorg kragtens Hoofstuk 11 van die Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005) en -regulasies.
Departement van Maatskaplike Ontwikkeling: Wes-Kaap se Strategie vir die Verbetering van Kindersorg-en-Beskermingsdienste (2015)	Hierdie strategie is ontwikkel om risiko's wat gepaardgaan met die implementering van die statutêre vereistes, norme en standaarde van die Kinderwet te mitigeer. Die strategie identifiseer die onderliggende oorsake van die probleem en die intervensies om hierdie kwessies te hanteer.
Standaardwerkprosedures (SWP) vir Kanaliseringdienste (2021)	Hierdie SWP voorsien streeksdirekteure en hul kinderbeskermingspersoneel van riglyne en prosedures vir die toepassing van kanaliseringdienste ten opsigte van kinders wat in die alternatiewe sorgstelsel opgeneem word of reeds daarin is. Hierdie SWP is van toepassing op alle kanaliseringbeamptes in die streek- en plaaslike kantore sowel as die Direkoraat: Fasiliteitebestuur.
Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling se Standaardwerkprosedure (SWP) vir die Verwydering van Straatkinders na 'n Plek van Veiligheid en daaropvolgende Prosesse (2015)	Hierdie SWP is as 'n stapsgewyse riglyn ontwikkel vir hoe om te werk te gaan wanneer 'n straatkind wat sorg en beskerming benodig na 'n plek van veiligheid geneem word. Dit sit die rolle en verantwoordelikhede van die Departement se personeel en ander belanghebbendes in die OSW- en polisieëringsektor uiteen.
Gehalteversekeringsraamwerk vir Prestasiemonitering van Maatskaplikewelsyn- en Gemeenskapontwikkelingsdienslewering (2015)	Hierdie provinsiale raamwerk is belym met die nasionale Gehalteversekeringsraamwerk vir Maatskaplike Welsyn (2013) en beoog omvattende prestasiemonitering deur middel van 'n gehalteversekeringsbenadering vir gemeenskapontwikkeling- en maatskaplikewelsynsdienste in die Departement, asook in die OSW-sektor in hierdie provinsie. Dit fokus ook op die verbetering van diensleweringsehalte en bepaal die

Beleid	Impak op DMO-funksionaliteit
	standaarde vir diensuitnemendheid en hoe dit gemonitor en bestuur moet word.
Gehalteversekeringsprotokol vir Kinder- en Jeugsorgsentrusms 2016-2018 (2016)	Hierdie protokol bevorder die holistiese implementering van 'n gehalteversekeringsprotokol wat fokus op administratiewe nakoming van wetgewing, goeie korporatiewe bestuur en nakoming van vereistes rakende registrasie en nasionale norme en standaardde vir KJSS'e.
Wes-Kaapse Provinsiale Strategie vir die Voorsiening van Kinder- en Jeugsorgsentrusms (KJSS'e) (2016)	Hierdie strategie bepaal die voorsiening van die voldoende dekking van residensiële sorg vir kinders deur KJSS'e oor die kontinuum van sorg en relevante sentrumgebaseerde programme oral in die provinsie, wat met die Provinsie se spesifieke behoeftes, omstandighede, begrotingstoewysings en infrastruktuurbeskikbaarheid belyn is.
Wes-Kaapse Regering se Strategiese Raamwerk vir Huishoudelike Voedselsekerheid en Voeding (2016)	Die Wes-Kaapse Strategiese Raamwerk vir Voedselsekerheid en Voeding teiken spesifieke tekortkominge in die huidige voedselstelsel om te verseker dat dit alle inwoners van die Wes-Kaap dien. Die Strategiese Raamwerk sit uitkomste en doelwitte uiteen wat programme koppel aan die vermindering van hongersnood en verbeterings in gesondheid, voeding en produktiwiteit om alle inwoners van die Wes-Kaap te ondersteun om aktiewe en produktiewe lewens te lei.
Witskrif oor die Regte van Persone met Gestremdhede (2015)	Hierdie witskrif onderskryf 'n hoofstroomtrajek vir die verwesenliking van die regte van persone met gestremdhede deur die totstandbrenging van 'n vrye en regverdige samelewing wat persone met gestremdhede as gelyke landsburgers insluit. Dit bied leiding en moedig die selfverteenwoordiging van persone met gestremdhede aan. Dit sit die verantwoordelikhede en aanspreeklikhede in die breë uiteen via nege strategiese pilare wat belanghebbendes met die verantwoordelikheid oplê om die volgehoue sistemiese diskriminasie en uitsluiting wat deur persone met gestremdhede ervaar word, uit te wis. Dit bied leiding aan die Wes-Kaapse DMO om hindernisvrye, gepaste, doeltreffende, doelmatige en gekoördineerde dienslewering te verskaf.
Hoofstroomstrategie vir Gestremdheid 2015-2020 (2015)	Die Wes-Kaapse DMO se Hoofstroomstrategie vir Gestremdheid is 'n strategiese vyfjaarplan wat leiding bied aan die Departement rakende die gebruik van 'n hoofstroomstrategie om kwessies in verband met gestremdheid die fokuspunt regdeur die Departement se dienslewering te maak.
Nasionale Strategiese Plan oor Geslagsgebaseerde Geweld en Vrouemoord (2020)	Hierdie plan het ten doel om 'n multisektorale, samehangende strategiese beleid- en programmeringsraamwerk te verskaf vir die versterking van 'n gekoördineerde nasionale reaksie deur die regering van Suid-Afrika en die land rakende die krisis van GGG en vrouemoord. Die strategie poog om die behoeftes en uitdagings van almal wat deur die plaag van GGG in Suid-Afrika geaffekteer en geraak word, veral vroue van alle ouderdomme, seksuele oriëntasie, seksuele en geslagsidentiteite, asook spesifieke groepe soos bejaarde vroue, vroue wat met gestremdheid leef, migrerende vroue en transvroue, die hoof te bied.

Tersaaklike hofbeslissings

Hooggeregshof van Suid-Afrika (Wes-Kaapse Hooggeregshof/Kaapstad): tersaaklik ten opsigte van kinders met ernstige of diepgaande intellektuele gestremdheid, saaknommer 18678/2007

Uitspraak is op 11 November 2010 gelewer wat die regering gelas om redelike maatreëls vir bekostigbare, basiese gehalteonderwys vir kinders met ernstige en diepgaande intellektuele gestremdheid te voorsien. Ter nakoming van die hofbevel maak die Departement voorsiening vir die vergoeding, opleiding en akkreditering van personeel en programimplementeerders by spesialesorgsentrums. Die Departement voorsien verder die fondse vir die veilige vervoer van hierdie kinders na en van die sentrums.

Hooggeregshof van Suid-Afrika (Gauteng Provinsiale Afdeling – Pretoria): tersaaklik ten opsigte van kinders met ernstige of diepgaande ontwrigtende gedragsversteurings, saaknommer 73662/16

'n Hofbevel is op 2 Augustus 2018 uitgereik wat die nasionale Departemente van Maatskaplike Ontwikkeling, Gesondheid en Onderwys gelas om voorsiening te maak vir die gepaste alternatiewe sorg, geestesgesondheidsdienste en opvoedkundige behoeftes van kinders met ernstige of diepgaande ontwrigtende gedragsversteurings. 'n Intersektorale projekbestuurskomitee is gestig om maatreëls in te stel vir die hantering van die situasie deur die ontwikkeling van 'n verwysingsroete.

Hooggeregshof van Suid-Afrika (Wes-Kaap): tersaaklik ten opsigte van slagoffers van geslagsgebaseerde geweld, saaknommer SS17/2017

Uitspraak is op 21 September 2017 gelewer wat die DMO van die WKR gelas om toepaslike langtermyndienste vir monitering, berading en nasorg te lewer vir slagoffers van seksuele misdrywe. Daarbenewens moet die Departement verseker dat OSW's wat hierdie dienste lewer en befonding van die Departement ontvang hul kontraktuele verpligtinge nakom.

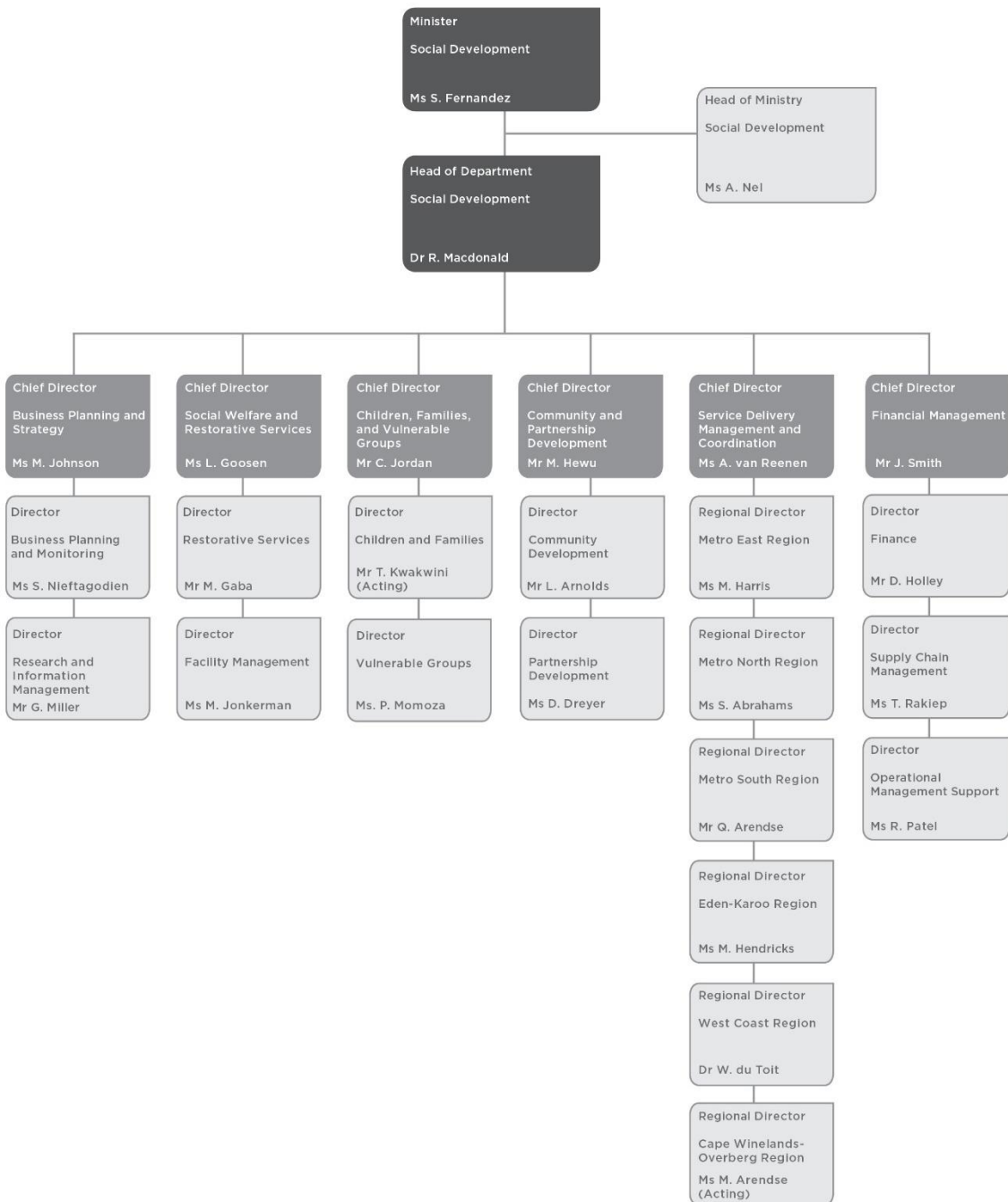
Hooggeregshof van Suid-Afrika (Gauteng Provinsiale Afdeling – Pretoria): tersaaklik ten opsigte van die pleegsorgstelsel, saaknommer 55477/2020

Uitspraak is op 12 November 2020 gelewer wat die nasionale en provinsiale Departemente van Maatskaplike Ontwikkeling sowel as die Suid-Afrikaanse Maatskaplikesekerheidsagentskap (SASSA) gelas om die betaling en bestuur van pleegsorgbevele wat sedert November 2019 en vroeër verval het voort te sit. Die Noord-Gautengse Hooggeregshofbevel is op 8 November 2022 vir 'n verdere 12 maande verleng. Die nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (NDMO) is gelas om (binne 12 maande ná die verlenging van die hofbevel) die nodige wysigings aan die Kinderwet (2005) voor te berei en in werking te stel. Die NDMO is gelas om 'n Pleegsorgaksieplan vir die implementering van die wysigings aan die Kinderwet, 2005 (Wet 38 van 2005), saam te stel en voor te lê. Die wysigings aan die Kinderwet is op 5 Januarie 2023 deur die President bekragtig. Verder is enige pleegsorgbevel wat ten tyde van hierdie hofbevel verval het, geag geldig en in werking te wees vir 12 maande vanaf die datum van die verlenging van die hofbevel of totdat die kind 18 jaar oud word, watter ook al eerste plaasvind. Daarbenewens is alle provinsiale DMO's gelas om kwartaalverslae by die NDMO en die Noord-Gautengse Hooggeregshof in te dien rakende vordering met die aangeleentheid ingevolge die Hooggeregshofbevel.

Hooggeregshof van Suid-Afrika (Wes-Kaap – Kaapstad): tersaaklik ten opsigte van die sluiting van 'n ongeregisteerde behandelingsentrum vir middelmisbruik, saaknommer 1997/2022

Die Wes-Kaapse Hooggeregshof het op 8 Februarie 2023 'n hofbevel uitgereik vir die onmiddellike sluiting van 'n behandelingsentrum vir middelmisbruik wat onwettig bedryf is. Die Hooggeregshofbevel is uitgereik in die afwesigheid van wetgewende leiding oor die sluiting van 'n onwettige behandelingsentrum vir middelmisbruik, gegewe die potensiele risiko vir diensgebruikers wat toegang tot die diens kry. Hierdie hofbevel skep 'n geregtelike presedent tot tyd en wyl wetgewing voorsiening kan maak vir die sluiting van onwettige behandelingsentrums vir middelmisbruik.

8. Organisasoriese struktuur¹



9. Entiteite wat aan die Minister/LUR rapporteer

Nie van toepassing nie.

¹ Soos op 31 Maart 2023.

Deel B: Prestasie-inligting

1. Verslag van die Ouditeur-generaal: Voorafbepaalde doelwitte

Die OGSA voer tans sekere auditprosedures ten opsigte van die prestasie-inligting uit om redelike gerusstelling in die vorm van 'n auditbevinding te verskaf. Die auditbevinding oor die prestasie ten opsigte van voorafbepaalde doelwitte word in die verslag aan die bestuur ingesluit, met geen wesenlike bevindinge wat onder die opskrif "Voorafbepaalde doelwitte" in die afdeling oor ander wetlike en regulatoriese vereistes van die ouditeursverslag gerapporteer word nie.

Verwys na bladsy 164 van die Verslag van die Ouditeur-generaal, gepubliseer as Deel F: Finansiële inligting.

2. Oorsig oor departementele prestasie

2.1 Diensleweringomgewing

COVID-19 het 'n beduidende sosio-ekonomiese impak gehad op gemeenskappe wat deur die Departement gedien word, met veranderinge aan die bevolking en sosiale dinamika van die provinsie sowel as die struktuur van huishoudings wat waargeneem is. Die impak van die pandemie op medium en lang termyn het verskerpte sosio-ekonomiese uitdagings meegebring, waarop die Departement binne 'n beperkte ekonomiese en fiskale omgewing gereageer het.

Die Wes-Kaapse bevolking word geraam op 7.3 miljoen in 2023², wat uit meer as 2.2 miljoen huishoudings met 'n gemiddelde huishoudingsgrootte van 3.3 lede bestaan. In die eerste kwartaal van 2020 was die gemiddelde werkloosheidskoers in die provinsie 20.9 persent. Ondanks onlangse verbetering is werkloosheid steeds bo vlakke voor COVID-19. Teen die einde van die eerste kwartaal van 2023 was die werkloosheidsvlak op 21.6 persent³. Hoë werkloosheidsvlakke het die kapasiteit van huishoudings om vir hul lede te sorg negatief beïnvloed. Volgens die *Algemene Huishoudelike Opname 2021*⁴ het huishoudings in die Wes-Kaap met onvoldoende toegang tot voedsel hoog gebly (12.6 persent). Besorgdheid oor voedselonsekerheid in huishoudings is veral kommerwekkend met betrekking tot kwesbare persone soos kinders, ouer persone, persone met gestremdhede en huishoudings met vroue aan die hoof. Meer as 200 000 kwesbare persone het maaltye by departementele GVOS'e en befondsde voedingspersele oral in die provinsie ontvang. Bewyse van die ineenstorting of onvermoë van gesinne en huishoudings om vir hul primêre lede te sorg was merkbaar op verskeie vlakke van die samelewing, soos 'n gerapporteerde toename in die getal hawelose volwassenes, kinders wat op straat woon, kinders wat die risiko loop van verwaarloosing, huishoudings wat die risiko loop van voedselonsekerheid, asook waglyste vir plasinge in KJSS'e in die provinsie. Die waglys vir die plasing van kinders wat sorg en beskerming benodig, word gereeld hersien en bygewerk om te verseker dat kinders betyds in DMO-befondsde en eie KJSS'e geplaas word. Doeltreffende bestuur van die waglys word aangevul deur die KJSS-sentraletoeelatingsproses om vertragings met plasinge te minimaliseer.

'n Geraamde 2 miljoen kinders⁵ tussen die ouderdom van 0 en 17 jaar woon in die Wes-Kaap, wat ongeveer 'n derde van die bevolking uitmaak. Kinders in die provinsie se kwesbaarste gebiede word blootgestel aan 'n hoë risiko van mishandeling en geweld, soos weerspieël in die voorkoms van kindermoord⁶ en seksuele viktimisering⁷. Die kwesbaarheid van hierdie kinders het tydens die inperkings verskerp weens hoë vlakke van voedselonsekerheid in huishoudings⁸, wat gelei het tot 'n groter risiko van groeibelemmering by kinders, wanvoeding en verwaarloosing, in vergelyking met die periode voor COVID-19. Benewens sosio-ekonomiese ondersteuning het ouers in hoërisikogebiede

² Statistieke Suid-Afrika (2022). *Halfjaarbevolkingskattings (MYPE) 2022*.

³ Statistieke Suid-Afrika (2022). *Kwartaallikse Arbeidsmagopname (QLFS) K1:2023*.

⁴ Statistieke Suid-Afrika (2022). *Algemene Huishoudelike Opname 2021*.

⁵ Statistieke Suid-Afrika (2022). *Enkelouderdomme volgens distrikte 2002-2027*.

⁶ Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (DMO), 2019. *Interne Ontleding van SAPD se Kindermoorddata in die Wes-Kaap 2013-2018*.

⁷ Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (2018). *'n Evaluering van Psigososiale Steundienste, befonds deur die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, by sekere Thuthuzela-sorgsentrusse in die Wes-Kaap vir Slagoffers van Seksuele Misdrywe*. Interne verslag saamgestel deur Petro Brink en Faheemah Esau.

⁸ Direkoraat: Navorsing, Bevolking en Kennisbestuur (2020). *Groei hongersnood as gevolg van COVID-19? – Die DMO-ervaring*. Ongepubliseerde verslag.

toegang tot ouerskapprogramme en maatskaplikesteundienste benodig om hul versorgingsvermoë te versterk. Tussen April 2022 en Maart 2023 het 3 339 ouers en versorgers ouerskapprogramme voltooi wat deur die DMO verskaf of befonds is.

Die Wes-Kaap is die tuiste van 2.5 miljoen⁹ jongmense tussen die ouderdom van 15 en 34 jaar. Jongmense in hoërisikogebiede van die provinsie is blootgestel aan 'n reeks sosio-ekonomiese uitdagings, soos swak onderwysuitkomste en beperkte werkseleenthede in die konteks van maatskaplike benadeling soos ongevoelige ouerskap, toksiese groepsdruk, blootstelling aan en ervaring van GGG, middelmisbruik, misdaad en geweld. Jongmense is ernstig deur die pandemie geraak weens krimpemde werkseleenthede. Hierdie risikofaktore het die welstand van die jeug in die provinsie geaffekteer en beklemtoon die belangrikheid van die Departement se fokus op jeugontwikkeling en -ondersteuning. Werkseleenthede in hierdie verband sluit die volgende in: die verskaffing van vaardigheid- en persoonlike ontwikkeling, opleiding en digitale geletterdheid, sowel as werksprofielsamestelling van jongmense wat gemeenskapsgebaseerde organisasies en Jeugkafes bywoon. Die UOWP is verder ook 'n belangrike intervensieprogram wat vaardighedsopleiding en inkomsteverligting deur middel van tydelike werk vir werkloses op die kort tot medium termyn verskaf. In 2022/23 is 1 048 UOWP-werkseleenthede in die OSW-sektor geskep.

Jongmense in botsing met die gereg is 'n kernbekommernis vir die provinsie, veral jongmense wat by geweldsmisdaad betreffende bendeaktiwiteite betrokke is. Nege polisiekantere in die provinsie is ingesluit in die lys van die top-30-polisiekantere in die land vir die rapportering van moord in die tweede kwartaal van 2022/23 en nege vir gewone aanranding. Die meeste van hierdie polisiekantere is in die Kaapse Metro¹⁰. 'n Toename in jongmense in botsing met die gereg is in die Eden Karoo-streeksdistrik (d.w.s. Knysna, Oudtshoorn en Beaufort-Wes) waargeneem. Om kwesbare jongmense te ondersteun verskaf die Departement toegang tot psigososiale, terapeutiese en statutêre steundienste, soos skoolgebaseerde misdaadvoorkomingsprogramme wat op lewensvaardighede, mentorskap, anti-afknouery en die bewustheid en voorkoming van middelgebruikversteurings fokus. Die uitbreiding van die Outeniekwa KJSS in George het voorts ook die fasiliteit se kapasiteit vir ondersteuning vanaf 80 tot 140 jeugdige in botsing met die gereg verhoog.

Betreffende ouer persone het die Wes-Kaap na raming 804 850 persone van 60 jaar en ouer (in 2023), waarvan 58 persent vroue is. Dit sal na verwagting toeneem tot 1.084 miljoen teen 2031¹¹ en byna verdriedubbel tot 2.044 miljoen teen 2050¹². Toegang tot maatskaplikesteundienste van gehalte vir ouer persone die afgelope jaar is deur die voorsiening van selfsorg- en hulpsorgverblyf, verswakte sorg en geskikte gemeenskapsgebaseerde intervensies gefasiliteer. Verdere werk het ingesluit om te verseker dat die waardigheid en regte van ouer persone gehandhaaf word.

Regstellingsintervensies ter ondersteuning van persone met gestremdhede sluit in die vooropstelling, ondersteuning en bevordering van die regte, welstand en die sosio-ekonomiese bemagtiging van persone met gestremdhede, hul gesinne en versorgers sodat hulle 'n gelyke geleentheid kan hê om aan alle lewensfere deel te neem. Hierdie intervensies word verder ondersteun deur toegang tot residensiële fasiliteite van gehalte, gemeenskapsgebaseerde versorgingsprogramme sowel as beskermende werksessiedienste te verskaf.

Die voorkoms van maatskaplike misdaad in die Wes-Kaap is steeds kommerwekkend. Onlangse data oor misdaad het aangedui dat die vermindering in misdaad gedurende die inperkings tydperk van tydelike en kunsmatige aard was weens die rampstoestandbeperkings soos die verbod op alkohol en die aandklokkeël. Die getal gerapporteerde sake van moord in die provinsie het toegeneem van 2 308 in 2010/11 tot 4 074 in 2021/22 (SAPD, 2022) met 'n voorkomssyfer van 40.3 (vir 2010/11) en 57.3 (vir 2021/22) per 100 000 van die bevolking.

Die kwesbaarheid van vroue rakende verskeie vorms van GGG is tydens die pandemie en in die nasleep daarvan beklemtoon. Lang periodes van afsondering saam met potensiele oortreders het die risiko van gesinsgeweld verhoog, gekombineer met die spanning wat geskep is deur die verhoogde werkloosheidskoers, onveilige vervoer en behoorlike ondersteuning om by ekonomiese

⁹ Statistieke Suid-Afrika (2022). *Halfjaarbevolkingskattings (MYPE-reeks) 2022*.

¹⁰ Suid-Afrikaanse Polisie (SAPD), 2022. *Misdaadstatistieke vir Tweede Kwartaal 2022/23*.

¹¹ Statistieke Suid-Afrika, 2022. *Halfjaarbevolkingskattings (MYPE) 2021, Enkelouderdomme volgens Distrik WK 2011-2031 Beta*.

¹² Statistieke Suid-Afrika, (2021). *Enkelouderdomme volgens Provinsie 2002-2050, MYPE-reeks 2020*.

geleenthede betrokke te raak. Berigte van 'n toename in GGG, spesifiek gesinsgeweld gedurende die inperkings tydperk, het die kwesbaarheid van vroue vir geweld uitgelig. GGG-intervensies wat deur die Departement geïmplementeer is, het die aanstelling van 26 maatskaplike werkers wat in GGG spesialiseer by DMO-streekkantore ingesluit om die beskikbaarheid van terapeutiese ondersteuning aan slagoffers van seksuele misdaad te verhoog, sowel as die voortgesette befondsing van 26 skuilings vir mishandelde vroue en hul kinders. Die agt TSS'e, in vennootskap met die Nasionale Vervolgingsgesag (NVG) en die DvGW, het ook geweldig bygedra tot onmiddellike sorg vir slagoffers van GGG. Slagofferbemaatrigingsdienste sluit ondersteuning vir slagoffers van mensehandel en slagoffers van gesinsgeweld in.

Seksuele misdrywe¹³ het 7 persent (7 163) van kontakmisdade gedurende die 2021/22-boekjaar behels. Verdere ontleding van die SAPD se misdaadstatistieke vir 2021/22 het aangedui dat die nasionale koers vir seksuele misdrywe 88.0 per 100 000 van die bevolking is (52 694 insidente) terwyl die Wes-Kaapse koers heelwat hoër is teen 101 per 100 000 (7 163 insidente) van die bevolking¹⁴. Van verdere kommer was die SAPD se verslag oor misdaadstatistieke (2022)¹⁵ wat aangedui het dat 15 polisie kantore op die lys van die top-30-polisie kantore in die land vir die rapportering van seksuele aanranding in die Wes-Kaap is. Dit is van uiterste belang dat psigososiale dienste vir slagoffers van GGG geprioritiseer word. 'n Gefokusde kommunikasie strategie en bewusmaking tydens die WKR se veldtog van 365 dae teen GGG het daartoe gelei dat 34 persent meer kliënte van psigososiale steundienste gebruik gemaak het as wat verwag is.

Geweld teen vroue en kinders word dikwels deur middel misbruik aangeblaas. Die Departement verskaf 'n reeks MGS-dienste, insluitende voorkoming, vroeë intervensie, behandeling en nasorgdienste om die effektiewe herintegrasië van kliënte in hul gemeenskappe van herkoms en die samelewing in die algemeen te verseker. Die Departement ondersteun verder inisiatiewe om die nadelige gevolge van fetale alkoholspektrumversteuring by kinders die hoof te bied. Die Departement verskaf ook MGS-voorkoming-en-behandelingsprogramme by al sy KJSS'e en het hierdie dienste na GGG-skuilings uitgebrei.

Die uitwerking van die energiekrisis en verlengde tydperke van beurtkrag hou 'n wesenlike risiko vir dienslewering in oor alle programme heen. Die DMO se eie fasiliteite wat inwoners op 'n 24-uur-grondslag akkommodeer, benodig betroubare elektrisiteitsvoorsiening om die optimale funksionering van sekuriteit- en waterpompstelsels sowel as mediese toerusting te verseker. Die toenemende afhanklikheid van dieselopwekkers het wesenlike koste-implikasies vir die Departement ingehou.

2.2. Diensleweringverbeteringsplan

As gevolg van die hersiening van die Diensleweringverbeteringsplan (DLVP), 2008, se direktief deur die Departement van Staatsdiens en Administrasie (DSA), het die DPSA deur DLVP-omsendbrief 1 van 2020/21, soos uitgereik op 24 Maart 2021, en die daaropvolgende DLVP-omsendbrief 14 van 2022, soos uitgereik op 25 April 2022, gelas dat daar nie van nasionale en provinsiale departemente vereis word om 'n goedgekeurde DLVP gedurende die 2022/23-boekjaar te ontwikkel of te implementeer nie.

Alhoewel dit nie vir verslagdoening vereis word nie, bly die monitering van diensleweringverbeteringsareas in die beste belang van die Departement. Die Departement het dus voortgegaan om voorheen geïdentifiseerde diensleweringverbeteringsareas te monitor.

¹³ SAPD 2022. Jaarlikse Misdaadstatistieke 2021/2022 gekombineer en intern ontleed deur die Direktooraat: Navorsing en Inligtingsbestuur.

¹⁴ Statistieke Suid-Afrika, 2020. *Halfjaarbevolkingskattings (MYPE), Enkelouderdomme volgens Provinsie 2002-2050 (2020)*.

¹⁵ SAPD 2022. Jaarlikse Misdaadstatistieke 2021/2022 gekombineer en intern ontleed deur die Direktooraat: Navorsing en Inligtingsbestuur.

2.3. Organisasoriese omgewing

Met die oog op doeltreffende, effektiewe en responsiewe dienslewering het die Departement verskeie verbeterings aan die organisatoriese struktuur, streng kostebeperringsmaatreëls en verbeterings aan bestuurstelsels, besigheidsprosesse en -strategieë geïmplementeer. Prosesse vir organisatoriese ontwikkeling wat geïnisieer is om die doeltreffendheid van die organisatoriese struktuur te verbeter, sluit die volgende in:

- die sentralisering van die VKB-verkrygingsfunksie by Hoofkantoor, spesifiek die menslikehulpbronne vir die sentralisering van die funksie; en
- die belyning van streekstrukture met norme en standaarde vir maatskaplike werk en die administratiewe ondersteuningspersoneel wat nodig is om aan hierdie norme en standaarde te voldoen.

Om organisatoriese funksionaliteit te verbeter is die mikrostrukture van die Hoofdirektorate: Kinders, Gesinne en Kwesbare Groepe; Maatskaplike Welsyn en Herstellingsdienste; en Gemeenskap- en Vennootskapontwikkeling versterk deur die passing en plasing van personeel, voorheen in 'n gesentraliseerde eenheid georganiseer, wat oordragbefondsing oor alle subprogramme heen administreer. Hierdie integrasie van die oordragbefondsingsfunksie by programimplementering en -administrasie het bykomende kapasiteit binne hierdie hoofdirektorate geskep en meer doeltreffende OSW-kontrakbestuur moontlik gemaak.

Die veiligheid en welstand van personeel is noodsaaklik. Frontlinepersoneel wat in hoërisikogebiede werksaam is, word toenemend aan misdaad en geweld blootgestel. Die Departement het dus verskeie maatreëls ingestel om hierdie risiko te verminder, insluitende om vennootskappe met die SAPD, die Departement van Polisieoorsig en Gemeenskapsveiligheid en die Provinsiale Gesamentlike Bedryfskomitee aan te gaan om personeelsekureit in hoërisikogebiede te verbeter, sowel as die installering van veiligheid- en sekureitstoerusting as deel van alle kapitaal- en instandhoudingsprojekte onder toesig van die Dvl.

Teen 8 persent aan die einde van Maart 2023 het die departementele vakaturekoers¹⁶ onder die Departement van Staatsdiens en Administrasie se norm van 10 persent gebly. Vakaturekoerse in sekere beroepsgroepe, soos kinder- en jeugsorgwerkers, opvoeders en professionele verpleegkundiges by KJSS'e, bly egter 'n uitdaging. Benewens begrotingsbeperrings het personeelverlies weens bedankings, bevorderings en aftrede in die afgelope boekjaar 'n impak gehad op die Departement se vermoë om dienste te lewer. Die Departement het dus poste geïdentifiseer wat geprioritiseer sal word om die impak op dienslewering te versag. Hierdie maatreël is egter onvoldoende gegewe die impak van die huidige stand van die ekonomie op ons dienste en die gebrek aan voldoende befondsing ter ondersteuning van statutêre dienste. Die moontlike sluiting van OSW's sal ook die druk op die Departement verhoog om hierdie dienste te lewer.

Menslikehulpbronnebestuur

Indiensneming en vakatures

Die Departement het 128 befondsde vakante poste binne die goedgekeurde departementele organisatoriese struktuur gevul en het 139 maatskaplikewerkgegradeerdes, wat NDMO-maatskaplikewerkbeurse gehad het, op kontrak aangestel. Personeellede wat bykomend tot die diensstaat aangestel is¹⁷, is as gevolg van vorige herstruktureringprosesse.

Die Departement het organisasie-ontwerpprosesse gedurende die 2019/20-prestasiesiklus geïnisieer wat deur die Korporatiewedienstesentrum gedurende die 2020/21-prestasiesiklus voorlopig uitgestel is. Soos ten tyde van die 2022/2023-prestasiesiklus is die Funksionele Optimaliseringshersiening van die Direktooraat: VKB in die finale stadium, terwyl werk aan die

¹⁶ Die vakaturekoers is gebaseer op befondsde, gevulde poste en sluit interns uit.

¹⁷ Personeel wat bykomend tot die diensstaat aangestel is, maak 1% van die totale diensstaat uit.

Funksionele Optimaliseringshersiening van die ses streekkantore nog nie begin het nie. Werk aan laasgenoemde sal in die 2023/24-boekjaar voortgesit word. Die intervensie rakende frontliniedienslewering in Milnerton het gedurende die boekjaar begin, met beperkte vordering.

Personeelopleiding

Namate die land uit die inperkingstydperk gekom het, is 'n hibriede program van virtuele en persoonlike opleiding gedurende die boekjaar onder oorsig verskaf.

Leerprogramme wat vir maatskapliedienstryksyns en ondersteuningspersoneel aangebied is, het die volgende ingesluit: die Kinderwet, Traumaberading en -ontlading, Opstel van Hofverslae, Hanteringsvaardighede, Etiese Kode vir Maatskaplike Werkers, Hersiene Administratiewe Hulpmiddels in Maatskaplike Welsyn vir Maatskaplike Werkers, Bedrogbewustheid, Verpligte Induksieprogram en Staatsdiensinduksie, Sosiale Media, Kontrakbestuur, Beskerming van Persoonlike Inligting, Beroepsgesondheid en -veiligheid, en Mensehandel.

Die verskaffing van opleidingsgeleenthede is steeds 'n prioriteit vir die Departement om 'n hoogs geskoolde professionele werksmag te verseker wat in staat is om gehaltesdiens aan ons kliënte en begunstigdes te lewer. Gedurende die oorsigjaar het 1 390 personeellede opleiding deur 194 opleidingsintervensies bygewoon.

Die Departement het 70 personeelbeurse in verskeie studievervelde toegeken, insluitende gespesialiseerde rigtings waar daar 'n tekort aan vaardighede is, soos verslawingsorg, kinderen gesinstudies, kliniese maatskaplike werk en proefdienste. Verder is 14 MGS-beurse aan mense buite die Departement toegeken. Dit is om die beskikbaarheid van toepaslik opgeleide persone in hierdie veld te verhoog.

Die Departement het begin met die implementering van die Wet op die Beskerming van Persoonlike Inligting (POPIA), Wet 4 van 2013, en sal oor die komende maande voortgaan om te verseker dat die wet sowel as die regulasies ten volle in die Departement geïmplementeer word. 'n Inligtingsbeampte en adjunkinligtingsbeamptes is aangestel. Die handleiding tot die Wet op die Bevordering van Toegang tot Inligting (PAIA) is bygewerk om POPIA in te sluit, en die Departement het 'n privaatheidsbeleid en privaatheidskennisgewing ontwikkel. Impakbeoordelings rakende persoonlike inligting is in 2022/23 begin om databeskermingsrisiko's te identifiseer en te minimaliseer. Die Departement het ook met 'n kommunikasie- en voorspraakveldtog begin om alle personeel in te lig en op te lei rakende POPIA en departementele beleide oor persoonlike inligting.

Tegnologiese omgewing

Tegnologie speel 'n toenemende rol in die doeltreffende funksionering van organisasies. Ten spyte van 'n beperkte begroting het die Departement stelselimplementering geprioritiseer om op hoogte te bly van tegnologiese ontwikkelings en om die beskikbaarheid van bestuursinligting te verbeter. Die betalingsmodule van die OSW-bestuurstelsel is in die proses om geleidelik geïmplementeer te word en verskeie verbeterings is aangebring om betalingsrisiko's te verminder. Die Departement het voortgegaan om die opleiding en -implementeringsplan vir die OSW-bestuurstelsel in werking te stel en het verbeterings geïnisieer om doeltreffendheid te verhoog. Bykomende modules is in ontwikkeling en/of word verbeter en sal oor die volgende twee jaar geïmplementeer word.

Die Departement het voortgegaan om die gebruik van die elektroniese MyContent-inhoudbestuurstelsel te bevorder om te verseker dat die rekords daarin maklik toeganklik is vir personeel. 'n Elektroniese inhoudbestuurtoestemmingstruktuur is ook in die Departement geïmplementeer om nakoming van POPIA te verseker en rekenaarhardeware vir vervanging om die WKR se opgradering na Windows 10 te akkommodeer is geherprioritiseer.

Die Departement het konnektiwiteit vir sy frontliniepersoneel en kantore wat nie deur middel van breëband gekoppel is nie, suksesvol gehandhaaf deur sy e-Mobiliteit-oplossing. In afwagting van die huidige Cell C-kontrak wat in Julie 2023 tot 'n einde gekom het, het die Departement begin met die proses om voorleggings/tenders aan te vra ingevolge die

Nasionale Tesourie se RT15 2021-kontrak vir die aanstelling van 'n e-Mobiliteit-diensverskaffer. Die NDMO het stelsels geïmplementeer soos die Proefgevallebestuurstelsel met 'n eindpuntkennisgewingfunksie wat konnektiwiteit en data vereis. Die Departement se e-Mobiliteit word ook vir hierdie stelsel gebruik, veral vir nuurse werk wat dikwels die geval is vir proefbeampes.

Om departementele data te beskerm, word InTune-enkripsiesagteware steeds op alle persoonlike rekenaars, veral skootrekenaars, geïnstalleer. Dit maak die toestelle ook minder werd vir diewe. Die InTune-projek het gedurende die laaste deel van die 2020/21-boekjaar begin en sal deur die loop van die 2023/24-boekjaar voortduur. Om die sukses van hierdie projek te verseker, het die Departement ook met 'n proses begin om te verseker dat alle persoonlike rekenaars na Windows 10 met Office 365 opgegradeer word, wat 'n voorvereiste vir die InTune-installing is. Persoonlike rekenaars en skootrekenaars wat nie met Windows 10 versoenbaar is nie, is vir vervanging geprioritiseer.

Die Departement het goeie vordering met sy digitale transformasie gemaak. Digitale tegnologieë vereis egter 'n betroubare bron van elektrisiteit. Die laaste deel van 2022/23 was 'n groot uitdaging met verhoogde vlakke van beurtkrag wat ondervind is. Die Departement sal voortaan sy sakekontinuiteitsplanne moet herevalueer in die lig van langer tydperke en verhoogde vlakke van beurtkrag.

Laastens het die Departement voortgegaan om toegang tot opleiding en kapasiteitsbou rakende inligtingskommunikasietegnologie aan personeel te verskaf, insluitende die verskaffing van sagtewareopleiding vir aanlyn eindgebruikers.

2.4. Sleutelbeleidsontwikkelings en wetgewende veranderinge

Wysigings aan die Wet op Kindergeregtigheid, 2008 (Wet 75 van 2008), het die minimum ouderdom van toerekeningsvatbaarheid vir kinders van 10 jaar tot 12 jaar verhoog. Hierdie wet maak voorsiening vir 'n strafregproses vir kinders wat van oortredings beskuldig word en wat ten doel het om die regte van hierdie kinders te beskerm. Dit bepaal die minimum ouderdom van toerekeningsvatbaarheid, insluitende bepalings met betrekking tot die vervolging van 'n kind van 12 jaar of ouer. Derhalwe mag 'n kind onder die minimum ouderdom van toerekeningsvatbaarheid van 12 jaar nie meer deur die SAPD gearresteer of aangekla word nie en nie vir 'n strafbare oortreding vervolgd word nie.

3. Bereiking van institusionele impak en uitkomst

Die Departement se vordering met die bereiking van die vyfjaarteikens ten opsigte van die uitkomsaanwysers:

Uitkomst	Uitkomsaanwysers en vordering
DMO-topprioriteit Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	1.1 Getal kinders, hul ouers, versorgers en gesinslede wat gebruik maak van maatskaplike welsyn, gesinsondersteuning, kindersorg en -beskerming en herstellingsdienste per jaar.
	Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan: Die Departement was steeds verbind tot die verskaffing van hereniging- en herintegrasiedienste aan hawelose volwassenes. Hierdie dienste is verder uitgebrei, met die toename in die getal bedspasies in befondsde skuilings oral in die provinsie. Hierbenewens het hierdie skuilings ook verseker dat hawelose volwassenes toegang tot maatskaplike dienste, voeding en vaardigheidsontwikkelingsprogramme het. Alternatiewe sorgdienste is versterk deur middel van die volle implementering van die webgebaseerde Pleegsorgbestuurstelsel, wat maatskaplike werkers van 'n vroeë kennisgewing voorsien ten opsigte van pleegsorghofbevele wat gaan verval of verstryk. Verder, as deel van die departementele veiligheidsouerprogram, het nuwe veiligheidsouers opleiding ontvang, wat die voldoende beskikbaarheid van opgeleide veiligheidsouers verseker.

Uitkomst	Uitkomsaanwysers en vordering
	<p>Die Departement het deur die Risiha-model steeds toegang verskaf tot gemeenskapsgebaseerde dienste, wat dienste gelewer het om die kognitiewe en fisiese gesondheid en welstand van kinders te bevorder.</p> <p>Departementele residensiële fasiliteite is versterk weens die opgraderings aan die Outeniekwa KJSS in George. Hierdie opknappings het die fasiliteit se kapasiteit versterk vir ondersteuning vanaf 80 tot 140 jeugdige in botsing met die gereg, wat kinders met ernstige gedragsuitdagings insluit.</p> <p>Die Departement het die werksaamhede van die 26 GGG-skuilings oral in die provinsie gehandhaaf. Hierdie skuilings het voortgegaan om vroue en hul kinders van tydelike veilige verblyf te voorsien. Die Departement was steeds die enigste provinsiale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling in die land om 'n OSW-gedrewe model van die Khuseleka-eenstopsentrum van stapel te stuur, wat maatskaplike en regsdiens aan vroue verskaf.</p> <p>Skoolgebaseerde MGS-behandelingsprogramme is in hoërisikogebiede gehandhaaf, wat ondersteuning aan leerders, hul gesinne en opvoeders bied.</p> <p>1.2 Getal gesinne en/of huishoudings wat gebruik maak van maatskaplike noodleniging en gesinsondersteuningsdienste.</p> <p>Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan:</p> <p>Die Departement het voortgegaan om ondersteuning te verskaf aan slagoffers van uitermatige swaarkry en rampgevallen, veral aan kwesbare groepe soos kinders, ouer persone en persone met gestremdhede, met toegang tot maatskaplike werkers van die DMO wat psigososiale steundienste en traumaberading verskaf het.</p> <p>Daarbenewens het die departementele voedselnoodlenigingstrategie verseker dat kospakkies voorsien is aan kwalifiserende begunstigdes wat humanitêre noodleniging benodig.</p>
<p>DMO-veiligheidsprioriteit</p> <p>Kwesbare kinders en jeugdige word geïdentifiseer en bygestaan met psigososiale en gespesialiseerde intervensies wat vervreemding en uitdagende gedrag teenwerk.</p>	<p>2.1 Getal kinders in botsing met die gereg, wat na afwendingsintervensies verwys is, wat verhoorafwagend en/of gevonnissen is, wat van die vereiste herstellingsdienste (spesifiek ingevolge die Wet op Kindergeregtigheid; Wysigingswet op Proefdienste) voorsien is.</p> <p>Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan:</p> <p>Die Departement het sy skoolgebaseerde misdaadvoorkomingsprogramme na stedelike en landelike brandpuntgebiede oral in die provinsie uitgebrei.</p> <p>2.2 Getal skole in 11 polisiegebiede met die hoogste risiko en/of WKR-veiligheidsplanareas waar DMO en/of DMO-befondsde maatskaplike werkers kwesbare kinders en jeugdige vir gespesialiseerde intervensies identifiseer, assesseer, verwys en opvolg.</p> <p>Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan:</p> <p>Beperkte toegang tot geïdentifiseerde skole het tot onderprestasie ten opsigte van hierdie aanwyser gelei.</p>
<p>Arm, kwesbare ouer persone leef aktiewe lewens in veilige, beskermde en ondersteunende omgewings.</p>	<p>4. Getal kwesbare ouer persone wat gebruik maak van ontwikkelingsgerigte maatskaplikewelsynsdienste.</p> <p>Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan:</p> <p>Ter ondersteuning van die volledige implementering van die nasionale elektroniese Register van Mishandelde Ouer Persone is 101 maatskaplikedienspraktisyns opgelei om gevalle van mishandeling en vermoedelike mishandeling van kwesbare ouer persone aan te teken en te rapporteer.</p>

Uitkomst	Uitkomsaanwysers en vordering
Persone met gestremdhede en hul gesinne en/of versorgers leef aktiewe lewens in veilige, beskermde en ondersteunende omgewings.	5. Getal persone met gestremdhede, hul gesinne en/of versorgers wat gebruik maak van ontwikkelingsgerigte maatskaplikewelsynsdienste.
	Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan: Die Departement het voortgegaan om sy ouer- en portuurondersteuningstrukture te versterk om persone met gestremdhede en ouers van kinders met gestremdhede te bemagtig. 11 befondsde portuurondersteuningstrukture is bewerkstellig.
Kwesbare mense het voedingsondersteuning en werksgeleenthede.	6. Getal kwesbare persone wat gebruik maak van voedingsondersteuning en werksgeleenthede.
	Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan: Deur die departementele voedselnoodlenigingsintervensies het meer as 109 300 kwalifiserende begunstigdes toegang gekry tot gekookte maaltye by die 111 departementele GVOS'e en 512 gemeenskapskombuise oor die provinsie heen.
Jeugdige maak positiewe, gesonde lewenskeuses wat hul welstand verbeter.	7. Getal jeugdige wat gebruik maak van jeug- en vaardigheidsontwikkelingsprogramme.
	Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan: Die stygende vraag na en versterking van jeugontwikkelingsprosesse het die toegang van 14 566 jeugdige tot vaardigheidsontwikkelingsprogramme by befondsde Jeugkafees en gemeenskapsgebaseerde organisasies gefasiliteer.
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	8. Skoon oudit verkry vir die boekjaar geëindig Maart 2025.
	Vordering ten opsigte van die Strategiese Plan: Skoon oudit verkry vir die boekjaar geëindig Maart 2023.

4. Prestasie-inligting volgens institusionele program

4.1 Program 1: Administrasie

Doel

Hierdie program omvat die strategiese bestuur- en ondersteuningsdienste op alle vlakke van die Departement, d.w.s. provinsiale, streeks-, distrik- en fasiliteit-/institusionele vlak.

Let wel: Die Korporatiewedienstesentrum (KDS) wat in die Departement van die Premier (DvdP) gesetel is, verskaf ondersteuningsdienste vir menslikehulpbronbestuur aan die Departement.

Subprogramme

- 1.1. Kantoor van die LUR
- 1.2. Korporatiewe bestuursdienste
- 1.3. Distriksbestuur¹⁸

Uitkomst

Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.

Uitkomst, uitsette, uitsetaanwysers, teikens en werklike prestasies

- Die Departement was steeds daartoe verbind om 'n inklusiewe en toeganklike werksomgewing vir alle personeellede te skep, veral vir persone met gestremdhede. Die departementele Gestremdheidsforum is gestig ingevolge die Wes-Kaapse DMO-hoofstroomstrategie vir Gestremdheid. Hierdie forum bied aan personeellede 'n veilige omgewing waarin hulle hul bekommernisse en uitdagings kan deel en terugvoer kan gee oor die verskaffing van redelike aanpassings en toegang tot beskikbare en geskikte hulpbronne. Daarbenewens het die Departement 'n Vroue- en Mansforum gestig, wat personeellede 'n platform bied om hul uitdagings en bekommernisse te opper, en te werk om 'n inklusiewe en ondersteunende werksomgewing te skep.

¹⁸ Die opskrif Distriksbestuur word ingevolge die nasionale begrotingstruktuur voorgeskryf. Die Wes-Kaapse DMO is egter werksaam deur middel van streekskantore.

Subprogram 1.2: Korporatiewe bestuursdienste								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklke prestasie 2020/21	Geouditeerde werklke prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklike prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	Kapasiteitsbou van maatskaplikewerke en verwante beroepe.	1.2.1.1 Getal opleidingsintervensies vir maatskaplikewerke en maatskaplikewerk verwante beroepe.	29	29	29	29	0	Teiken behaal.
		1.2.1.2 Getal beurse toegeken.	146	86	109	123	14	Handhawing van bestaande beurse wat in vorige jare toegeken is, waarvan 14 eksterne beurse is.
	Maatskaplike werkers is in diens van DMO.	1.2.1.3 Getal maatskaplike werkers in diens van die DMO gedurende 'n boekjaar ¹⁹ .	948	961	876	904	28	Bykomende maatskaplikewerk-gegradueerdes is op vastetermykontrakte aangestel ter nakoming van hul beursverpligtinge.
	Tydige betaling van fakture.	1.2.1.4 Persentasie fakture wat binne 30 dae aan DMO-diensverskaffers betaal is.	99.9%	99.96%	100%	99.93%	-0.07%	20 fakture is nie binne die tydperk van 30 dae betaal nie.

¹⁹ Hierdie aanwyser is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Verhoog die getal maatskaplikediensberoepslui in die staatsdiens".

Subprogram 1.2: Korporatiewe bestuursdienste								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	Om goeie korporatiewe bestuur ter ondersteuning van lewering van dienste van gehalte te bevorder.	1.2.1.5 Ouditeur-generaal van Suid-Afrika (OGSA) se mening oor die oudit van finansiële state en verslag rakende die bruikbaarheid en betroubaarheid van gerapporteerde prestasie-inligting.	Skoon oudit	Skoon oudit	Skoon oudit	Skoon oudit	-	-

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement het 'n vooroudit-moniteringsmatriksmodule geïmplementeer om uitstaande fakture na te spoor. Hierdie model is gebaseer op die werklige verpligtingsverslag, wat fakture aandui wat nog nie vir betaling ontvang is nie. Hierdie module het ten doel om te verseker dat fakture binne 30 dae betaal word. Die Departement het verder 'n generiese e-posadresstelsel geïmplementeer, wat verskaffers toelaat om hul fakture in te dien en as 'n nasporningsmeganisme dien om die verwerking van fakture te verbeter. Aanvullend tot hierdie intervensie is 'n protokol vir vroeë kennisgewing wat die weeklikse nasporing van fakture moontlik maak.

Prestasie met betrekking tot gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers vir sektore met gemeenskaplike funksies

Nie van toepassing nie. Die maatskaplikeontwikkelingsektor is nie doelgemaak nie en het dus nie gestandaardiseerde sektoraanwysers nie.

Koppeling van prestasie aan begrotings

Die program het 98.6 persent van sy begrotingstoewysing van R233.906 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R3.198 miljoen hou verband met onderbesteding op VvW weens diensverlatings deur personeel, en die onderbesteding op goedere en dienste weens die gebruik van elektroniese platforms.

Tabel G: Subprogrambesteding

Subprogramnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding
Administrasie	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Kantoor van die LUR	7 684	7 644	40	7 430	7 430	-
Korporatiewe bestuursdienste	143 504	141 295	2 209	142 641	142 641	-
Distriksbestuur	82 718	81 769	949	91 820	91 820	-
Totaal	233 906	230 708	3 198	241 891	241 891	-

4.2 Program 2: Maatskaplikewelsynsdienste

Doel

Verskaffing van geïntegreerde ontwikkelingsgerigte maatskaplikewelsynsdienste aan armes en kwesbares in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies.

Subprogramme

Subprogram 2.1: Bestuur en Ondersteuning

Subprogram 2.2: Dienste aan Ouer Persone

Subprogram 2.3: Dienste aan Persone met Gestremdhede

Subprogram 2.4: MIV en VIGS

Subprogram 2.5: Maatskaplike Noodleniging

Uitkomst

Arm, kwesbare ouer persone leef aktiewe lewens in veilige, beskermdede en ondersteunende omgewings.

Persone met gestremdhede en hul gesinne en/of versorgers lei aktiewe lewens in veilige, beskermdede en ondersteunende omgewings.

Kinders en persone is veilig en woon in beskermdede gesinsomgewings.

Jeugdige maak positiewe, gesonde lewenskeuses wat hul welstand verbeter.

Uitkomst, uitsette, uitsetaanwysers, teikens en werklike prestasies

Subprogram 2.2: Dienste aan ouer persone

- Die Departement het voortgegaan om die mentorskapmodel te implementeer om residensiële fasiliteite te ondersteun en by te staan. Altesaam ses residensiële fasiliteite is ondersteun om hul bestuur en finansiële strukture te versterk. Twee van hierdie fasiliteite was verder in staat om 'n direksie te verkies en daar te stel wat voldoening aan voorgeskrewe minimum norme en standaarde vir die verskaffing van gehaltesdienste aan ouer persone sal verseker.
- Die nasionale elektroniese Register van Mishandelde Ouer Persone is ten volle geïmplementeer gedurende die oorsigjaar. Om die implementering van die elektroniese register te ondersteun, is 101 maatskaplikedienspraktisyns opgelei om gevalle van mishandeling en vermoedelike mishandeling van ouer persone aan te teken en te rapporteer.

Subprogram 2.3: Dienste aan Persone met Gestremdhede

- Opleiding- en kapasiteitsbousessies is met 12 befondsde organisasies en 88 van hul personeellede oor die provinsie heen gehou om die bekwaamheid, ten opsigte van vaardighede en kennis, en die uitvoering van dienste aan persone met gestremdhede te verbeter.
- Die Departement het voortgegaan om sy ouer- en portuurondersteuningstrukture te versterk om persone met gestremdhede en ouers van kinders met gestremdhede te bemagtig. 11 befondsde portuurondersteuningstrukture het steeds gemeenskapslede en gesinne ondersteun deur middel van berading en ouerskapvaardigheidsprogramme in gebiede met geen toegang tot dienste nie.

Subprogram 2.5: Maatskaplike Noodleniging

- Die Departement het voortgegaan om ondersteuning te bied aan slagoffers van uitermatige swaarkry en rampgevalle in die provinsie. Gedurende die boekjaar het 4 189 geaffekteerde slagoffers toegang gehad tot DMO-maatskaplike werkers wat psigososiale steundienste en traumaberading verskaf het. Daarbenewens het die departementele voedselnoodlenigingsintervensie verseker dat 3 897 kospakkies voorsien is aan kwalifiserende begunstigdes wat humanitêre noodleniging benodig.
- Teen die einde van Maart 2023 het die Sanitary Dignity-projek 27 817 bokse sanitêre doekies aan 302 skole oral in die provinsie versprei. Dit het verspreiding aan leerders by plaasskole, spesiale skole en KJSS'e van die DMO ingesluit. Die Departement het verder met die Departement van Omgewingsake en Ontwikkelingsbeplanning (DOSOB) saamgewerk aan die veilige en higiëniese wegdoening van sanitêre doekies, wat 'n assessering ingesluit het om die veiligste opsie vir die wegdoening van sanitêre doekies te identifiseer.

Subprogram 2.2: Dienste aan Ouer Persone								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Arm, kwesbare ouer persone leef aktiewe lewens in veilige, beskermde en ondersteunende omgewings.	Residensiële sorgdienste/-fasiliteite is vir ouer persone beskikbaar.	2.2.1.1 Getal gesubsidieerde beddens in residensiële sorgfasiliteite vir ouer persone.	5 000	4 993	4 993	4 940	-53	Begrotings besnoeiings in oordrag befondsing het daartoe gelei dat residensiële sorgfasiliteite nie leë bedspasies kon vul nie.
	Gemeenskaps-gebaseerde versorging- en ondersteuningsdienste is vir ouer persone beskikbaar.	2.2.1.2 Getal subsidies na gemeenskaps-gebaseerde versorging- en ondersteuningsdienste vir ouer persone oorgedra.	16 396	17 029	13 887	13 119	-768	Minder ouer persone kon gemeenskaps-gebaseerde versorging- en ondersteuningsdienste bywoon weens begrotings besnoeiings in oordrag befondsing van die vervoerdiens na en van dienssentrums.
	Hulpsorg- en selfsorgfasiliteite is vir ouer persone beskikbaar.	2.2.1.3 Getal gesubsidieerde beddens in hulpsorg- en selfsorgfasiliteite vir ouer persone.	740	755	740	728	-12	Begrotings besnoeiings in oordrag befondsing het daartoe gelei dat hulpsorg- en selfsorg fasiliteite nie leë bedspasies kon vul nie.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Beperkte begrotings het die Departement se vermoë beperk om al sy teikens te behaal. Die Departement sal voortgaan om met die OSW-sektor te skakel om OSW-volhoubaarheid te verbeter en te versterk.

Subprogram 2.3: Dienste aan Persone met Gestremdhede								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Persone met gestremdhede en hul gesinne en/of versorgers leef aktiewe lewens in veilige, beskermde en ondersteunende omgewings.	Residensiële fasiliteite vir persone met gestremdhede is beskikbaar.	2.3.1.1 Getal gesubsidieerde beddens in befondsde OSW-residensiëlesorgfasiliteite vir persone met gestremdhede. ²⁰	1 673	1 674	1 674	1 647	-27	Begrotings besnoeiings in oordragbefondsing het daartoe gelei dat residensiëlesorgfasiliteite nie leë bedspasies kon vul nie.
		2.3.1.2 Getal persone met gestremdhede wat toegang tot DMO-residensiële fasiliteite verkry. ²⁰	119	116	110	113	3	Behoeftte aan plasing in residensiële fasiliteite vir persone met gestremdhede en spesiale behoefttes.
	Dienste in befondsde beskermende werksessies is vir persone met gestremdhede beskikbaar.	2.3.1.3 Getal subsidies oorgedra aan gemeenskap-gebaseerde dagsorgfasiliteite vir persone met gestremdhede..	2 863	2 958	2 961	2 655	-306	Begrotings besnoeiings in oordragbefondsing het daartoe gelei dat minder persone met gestremdhede van beskermende werksessies gebruik maak.

²⁰ Hierdie uitsetaanwyser is gedisaggregeer vanaf die 2020/21-boekjaar.

Subprogram 2.3: Dienste aan Persone met Gestremdhede								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Persone met gestremdhede en hul gesinne en/of versorgers leef aktiewe lewens in veilige, beskermde en ondersteunende omgewings.	Befondsde gemeenskapsgebaseerde dagsorgprogramme is beskikbaar vir persone met gestremdhede.	2.3.1.4 Getal subsidies oorgedra aan gemeenskapsgebaseerde dagsorgsentrum vir persone met gestremdhede.	1 003	1 054	1 049	1 033	-16	Begrotings besnoeiings in oordragbefondsing het daartoe gelei dat minder persone met gestremdhede van gemeenskapsgebaseerde dagsorgsentrum gebruik maak.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Beperkte begrotings het die Departement se vermoë beperk om al sy teikens te behaal. Die Departement sal voortgaan om met die OSW-sektor te skakel om OSW-volhoubaarheid te verbeter en te versterk.

Subprogram 2.4: MIV en VIGS
MIV/VIGS-intervensies en -begroting word binne die kindersorg- en beskermingsprogram geïntegreer.

Subprogram 2.5: Maatskaplike Noodleniging								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Gevalle van uitermatige swaarkry geassesseer.	2.5.1.1 Getal gevalle van uitermatige swaarkry (huishoudings) geassesseer.	NVT	NVT	1 073	2 938	1 865	Oorprestasie weens 'n toename in die getal kliënte vir assessering vir uitermatige swaarkry weens hoë vlakke van armoede en werkloosheid.
	Rampgevalle geassesseer.	2.5.1.2 Getal rampgevalle (huishoudings) geassesseer.	NVT	NVT	945	1 251	306	'n Toename in die getal oorstromings en brande wat gedurende die jaar aangemeld is, het daartoe gelei dat meer huishoudings vir assessering verwys is.
Jeugdige maak positiewe, gesonde lewenskeuses wat hul welstand verbeter.	Bokse sanitêre doekies word na geïdentifiseerde skole en fasiliteite versprei.	2.5.1.3 Getal bokse sanitêre doekies na geïdentifiseerde skole en fasiliteite versprei.	NVT	NVT	26 215	27 817	1 602	Oorprestasie weens bykomende skole wat gedurende die boekjaar geïdentifiseer en van sanitêre doekies voorsien is.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

Nie van toepassing nie.

Prestasie met betrekking tot gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers vir sektore met gemeenskaplike funksies

Nie van toepassing nie. Die maatskaplikeontwikkelingsektor is nie doelgemaak nie en het dus nie gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers nie.

Koppeling van prestasie aan begrotings

Die program het 99.9 persent van sy begrotingstoewysing van R1 072 miljard vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R1.206 miljoen hou verband met onderbesteding op oordragte en subsidies weens die vertraging in die operasionalisering van die gespesialiseerde voertuie vir persone met gestremdhede, en onderbesteding op kapitaalbates weens die vertraging in lewering van die gespesialiseerde voertuie met betrekking tot die wetlike verpligting voortspruitend uit die hofbevel rakende kinders met ernstige intellektuele gestremdhede. Die Departement het 'n aansoek om die oorrol van onbestede fondse by die PT ingedien.

Tabel H: Subprogrambesteding

Subprogramnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding
Maatskaplikewelsynsdienste	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Bestuur en ondersteuning	609 810	609 810	-	580 287	580 287	-
Dienste aan ouer persone	246 034	246 034	-	259 544	259 544	-
Dienste aan persone met gestremdhede	199 656	198 450	1 206	204 743	198 453	6 290
Maatskaplike noodleniging	16 456	16 456	-	13 757	12 208	1 549
Totaal	1 071 956	1 070 750	1 206	1 058 331	1 050 492	7 839

4.3 Program 3: Kinders en gesinne

Doel

Verskaffing van omvattende kinder- en gesinsorg en ondersteuningsdienste aan gemeenskappe in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies.

Subprogramme

Subprogram 3.1: Bestuur en Ondersteuning

Subprogram 3.2: Sorg en Dienste aan Gesinne

Subprogram 3.3: Kindersorg en -beskerming

Subprogram 3.4: VKO en Gedeeltelike Sorg

Subprogram 3.5: Kinder- en Jeugsorgsentrums

Subprogram 3.6: Gemeenskapsgebaseerde Versorgingsdienste aan Kinders

Uitkomst

Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.

Uitkomst, uitsette, uitsetaanwysers, teikens en werklike prestasies

Subprogram 3.2: Sorg en Dienste aan Gesinne

- Bedspasies in skuilings vir hawelose volwassenes het van 2 028 in 2021/22 tot 2 398 in 2022/23 toegeneem. Die 37 befondsde skuilings verskaf verblyf, voedsame maaltye, vaardigheidsontwikkelingsprogramme sowel as dienste vir gesinshereniging en -herintegrasië. Daarbenewens kon hierdie befondsde skuilings werk aan 25 maatskaplike hulpwerkers verskaf. Verder het 32 skuilinggebaseerde maatskaplike werkers opleiding oor die riglyne vir herenigingsdienste aan gesinne ontvang.
- Gedurende die oorsigjaar het die Departement die verskaffing van noodsaaklike gemeenskapsgebaseerde dienste deur middel van die Risiha-model aan 10 685 kinders en hul gesinne verseker. Die model stel kinders in staat om toegang te kry tot dienste wat op die verbetering van hul geestes-, emosionele en fisiese gesondheid fokus.

Subprogram 3.3: Kindersorg en -Beskerming

- Die Departement het voortgegaan om alternatiewe sorgdienste te versterk deur middel van die volle implementering van die webgebaseerde Pleegsorgmoniteringstelsel. Benewens die stelsel wat 'n rekord verskaf van alle pleegsorggevalle in die provinsie, stel dit maatskaplike werkers in kennis van hofbevele wat gaan verstryk. Dit stel maatskaplike werkers in staat om gevalle te monitor, na te spoor en te hersien en uitgereikte pleegsorghofbevele doeltreffend te bestuur sowel as die agterstand in die provinsie.
- As deel van die Veiligheidsouerprogram is 220 nuwe veiligheidsouers gedurende die 2022/23-boekjaar opgelei. Hierdie program verseker dat daar opgeleide veiligheidsouers beskikbaar is om tydelike veilige sorg te verskaf vir kwesbare kinders wat sorg en beskerming benodig.

Subprogram 3.4: VKO en Gedeeltelike Sorg

- Gedurende die 2022/23-boekjaar het 6 397 kinders toegang verkry tot dienste by befondsde NSS-fasiliteite. Hierdie dienste sluit huiswerk- en studieprogramme, etes en ontspanning- en skoolvakansieprogramme in. NSS-fasiliteite het 'n veilige leer- en ontspanningsruimte vir hierdie kinders gebied.

Subprogram 3.5: Kinder- en Jeugsorgsentrusms

- Die opknappingswerk by die Outeniekwa KJSS in George is in Junie 2022 voltooi. Hierdie opknappings het tot 'n toename gelei in die fasiliteit se kapasiteit vanaf 80 tot 140 jeugdige in botsing met die gereg, insluitende kinders met ernstige gedragsuitdagings. Die fasiliteitsverbeterings het verder veiligheid- en sekuriteitsverbeterings by die sentrum ingesluit.
- Om te verseker dat kinders en jeugdige in KJSS'e bemagtig en ondersteun word, is 'n individuele ontwikkelingsplan vir elke kind, wat sport insluit, ontwikkel en geïmplementeer. Met behulp van die mentorskap en leiding van die kinder- en jeugsorgwerkers het ses kinders vir die Kaapse Metro en Boland Skole Landloopatletiekproewe gekwalifiseer en die Wes-Kaap by die Suid-Afrikaanse Skoleatletiek Nasionale Landloopbyeenkoms verteenwoordig.
- Daarbenewens is 146 kinders wat deur die Kinderhof verwys is en gedragsuitdagings toon sowel as hul versorgers van misdadvoorkomingsleuensvaardighede voorsien om te verhoed dat hulle na die stadium beweeg waar hulle kinders in botsing met die gereg word.

Subprogram 3.6: Gemeenskapsgebaseerde Versorgingsdienste aan Kinders

- Gedurende die 2022/23-boekjaar is 167 hulpkindersorg- en hulpjeugsorgwerkers (HKJSW's) opgelei. Hierdie gekwalifiseerde HKJSW's het geregistreerde KJSW's gesteun in die verskaffing van ontwikkelingsorg.

Subprogram 3.2: Sorg en Dienste aan Gesinne								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Gesinsherenigingsdienste is beskikbaar vir geaffekteerde gesinne.	3.2.1.1 Getal gesinslede wat met hul gesinne herenig is ²¹ .	514	602	550	768	218	Die aanstelling van maatskaplikehulpwerkers het maatskaplike werkers in staat gestel om met meer gesinne te skakel en vir hereniging voor te berei, sowel as om meer met belanghebbendes te skakel om diensleweringuitdagings by skuilings te identifiseer en uit die weg te ruim. Hierdie maatreëls het tot die toename in kliënte wat met hul gesinne herenig is, bygedra.

²¹ Hierdie aanwyser tel die getal volwassenes in DMO-befondsde skuilings vir haweloses wat met hul gesinne herenig is.

Subprogram 3.2: Sorg en Dienste aan Gesinne								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Gesubsidieerde beddens in skuilings vir hawelose volwassenes is beskikbaar vir volwassenes wat dit benodig.	3.2.1.2 Getal gesubsidieerde beddens in skuilings vir hawelose volwassenes.	2 031	2 208	2 500	2 398	-102	Daar is gevind dat sommige skuilings nie aan norme en standaardte voldoen nie en dié skuilings kon dus nie befonds word nie. Die oorblywende befondsde skuilings kon nie voorsiening maak vir bykomende bedspasies nie.
	Gesinsbehoud- en ondersteuningsdienste is beskikbaar vir geaffekteerde gesinne.	3.2.1.3 Getal gesinne wat gebruik maak van gesinsbehoud- en ondersteuningsdienste.	14 471	19 563	18 000	19 428	1 428	Hoë vraag na dienste, vroeër identifisering van gesinne wat die diens benodig en verbetering in die gehalte van die programme wat geïmplementeer is, het tot die oorprestasie bygedra.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal voortgaan om met die OSW-sektor te skakel om OSW-voldoening aan norme en standaardte te verbeter en te versterk.

Subprogram 3.3: Kindersorg en -beskerming								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Pleegsorgplasingdienste is beskikbaar vir kinders wat versorging en beskerming benodig.	3.3.1.1 Getal kinders wat in pleegsorg geplaas is.	2 892	3 492	2 936	3 966	1 030	Toenemende behoefte vir kinders om in pleegsorg geplaas te word.
	Herenigingsdienste is beskikbaar vir geaffekteerde kinders, hul gesinne en alternatiewe versorgers.	3.3.1.2 Getal kinders wat met hul gesinne of alternatiewe versorgers herenig is.	238	280	297	260	-37	Die omstandighede van baie gesinne en alternatiewe versorgers was nie bevorderlik vir die hereniging nie. Die proses op sigself is ook lank en nie alle prosesse sal moontlik gedurende die boekjaar afgehandel word nie.

Subprogram 3.3: Kindersorg en -beskerming								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Opvoeding- en opleidingsprogramme vir ouers is beskikbaar vir geaffekteerde ouers en versorgers.	3.3.1.3 Getal ouers en versorgers wat opvoeding- en opleidingsprogramme vir ouers voltooi het.	1 972	3 035	3 110	3 339	229	Toenames in gerapporteerde gevalle van kinderverwaarlosing, tesame met verbeterde bewusmaking oor die kwessie, en die integrasie van ouerskap met pleegsorgbestuur en gesinsherenigingsplanne het beteken dat meer ouers en versorgers die program kon voltooi.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal voortgaan om maatskaplikewerkintervensies en -programme aan te bied wat ouers en kinders toerus, voorberei en aanmoedig om te herenig.

Subprogram 3.4: VKO en Gedeeltelike Sorg								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	NSS-fasiliteite is geregistreer.	3.4.1.1 Getal geregistreerde Naskoolsorgfasiliteite (NSS).	NVT	NVT	100	120	20	Hulp met herregistrasie is op versoek aan NSS-fasiliteite verskaf.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

Nie van toepassing nie.

Subprogram 3.5: Kinder- en Jeugsorgsentrums								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Residensiëlesorgdienste is beskikbaar vir kinders wat alternatiewe sorg benodig.	3.5.1.1 Getal kinders in residensiële sorg in befondsde OSW-KJSS'e ingevolge die Kinderwet.	2 498	2 605	2 880	2 578	-302	Verbetering in die plasing van kinders in alternatiewe sorg of hereniging met hul gesinne. Verdere onwilligheid om tieners toe te laat weens hul dikwels uitdagende en ontwrigtende gedrag.

Subprogram 3.5: Kinder- en Jeugsorgsentrum								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklike prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Residensiëlesorgdienste is beskikbaar vir kinders wat alternatiewe sorg benodig.	3.5.1.2 Getal kinders in eie befondsde KJSS'e ingevolge die Kinderwet.	620	619	500	577	77	Toenemende behoefte aan plasing van kinders met uitdagende of ontwrigtende gedrag wat sorg en beskerming benodig.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal ondersteuning bied aan befondsde KJSS'e ten opsigte van die plasing van kinders, veral tienermeisies tussen die ouderdomme van 14-16 jaar met uitdagende en ontwrigtende gedrag, deur paneelvergaderings met 'n multidissiplinêre span en rolspelers te hou om die mees geskikte plasing vir die kind te bepaal.

Subprogram 3.6: Gemeenskapsgebaseerde Versorgingsdienste aan Kinders								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklike prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Opgeleide kinder- en jeugsorgwerkers.	3.6.1.1 Getal kinder- en jeugsorgwerkers wat opgelei is.	8	9	10	0	-10	Logistieke uitdagings het die voltooiing van opleiding in die huidige boekjaar verhinder. Opleiding sal in die volgende boekjaar voltooi word.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal die OSW-sektor monitor om te verseker dat deelnemers die opleidingsprogram voltooi, ten einde hul eie vermoëns en kapasiteit en dié van hul gemeenskappe te verbeter.

Prestasie met betrekking tot gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers vir sektore met gemeenskaplike funksies

Nie van toepassing nie. Die maatskaplikeontwikkelingsektor is nie doelgemaak nie en het dus nie gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers nie.

Koppeling van prestasie aan begrotings

Die program het 99.6 persent van sy begrotingstoewysing van R454.028 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R1.835 miljoen hou verband met onderbesteding op VvW weens diensverlatings deur personeel.

Tabel I: Subprogrambesteding

Subprogramnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding
Kinders en gesinne	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Bestuur en ondersteuning	4 814	4 687	127	4 533	4 533	-
Sorg en dienste aan gesinne	108 154	106 446	1 708	106 385	106 385	-
Kindersorg en -beskerming	212 240	212 240	-	222 419	222 419	-
VKO en gedeeltelike sorg	17 162	17 162	-	424 212	411 663	12 549
Kinder- en jeugsorgsentrum	111 658	111 658	-	108 658	108 658	-
Totaal	454 028	452 193	1 835	866 207	853 658	12 549

4.4 Program 4: Herstellingsdienste

Doel

Verskaffing van geïntegreerde ontwikkelingsgerigte dienste ten opsigte van maatskaplikemisdadvoorkoming en middelgebruikversteurings aan die mees kwesbares in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies.

Subprogramme

Subprogram 4.1: Bestuur en Ondersteuning

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning

Subprogram 4.3: Slagofferbemaatrigting

Subprogram 4.4: Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie

Uitkomst

Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.

Kwesbare kinders en jeugdiges word geïdentifiseer en bygestaan met psigososiale en gespesialiseerde intervensies wat vervreemding en uitdagende gedrag teenwerk.

Uitkomst, uitsette, uitsetaanwysers, teikens en werklike prestasies

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning

- Skoolgebaseerde misdaadvoorkomingsprogramme is na stedelike en landelike brandpuntgebiede uitgebrei, naamlik Khayelitsha, Kraaifontein, Nyanga, Gugulethu, Delft, Mfuleni, Harare, Bishop Lavis, Phillipi, Phillipi-Oos, Mitchells Plain en Beaufort-Wes, gedurende die 2022/23-boekjaar. Hierdie programme sluit lewensvaardighede, mentorskap, anti-afknouery, middelgebruikversteuring, persoonlike woede en stresbestuur in, ten einde riskante gedrag van leerders in hierdie hoërisikogemeenskappe die hoof te bied. Altesaam 11 197 kinders oor die provinsie heen het toegang tot hierdie programme gekry en daarby baat gevind.
- Afwending- en proefdienste wat aan kinders, jeugdiges en volwassenes in botsing met die gereg verskaf is, is gedurende die oorsigjaar versterk. Dit het die akkrediasie van nege afwendingsprogramme ingesluit wat by vier afwendingsprogramterreine oral in die provinsie aangebied is. Verder het 30 proefbeampes opleiding ontvang oor herintegrasie en nasorgdienste en 43 assistentproefbeampes het opleiding ontvang oor tuisgebaseerde toesigprogramme.
- Die nasionale Proefgevallebestuurstelsel is in 2022/23 ten volle in die provinsie geïmplementeer. Ter ondersteuning van die stelselimplementering het 575 proefbeampes aanlyn opleiding en ondersteuning oor die gebruik van die stelsel ontvang. Hierdie opleiding sal hul vermoëns verder verbeter om te verseker dat toepaslike intervensies vir kinders in botsing met die gereg beskikbaar is.

- Bykomend tot afwendingsprogramme vir volwassenes het die Departement steeds toegang tot psigososiale ondersteuningsprogramme aan GGG-slagoffers en -oortreders voorsien. Dit het 'n werksessie ingesluit wat deur 316 begunstigdes bygewoon is en wat daarop gefokus het om oortreders oor die gevolge van hul dade op te voed en hulle te help om hul gedrag te verander.

Subprogram 4.3: Slagofferbemaatriging

- Die 26 DMO-befondsde GGG-skuilings het terapeutiese ondersteuning aan 2 369 vroue en hul kinders verskaf wat in 2022/23 slagoffers van misdaad en geweld was. Toegang tot korttermynskuilingdienste is ook aan vroulike ouer persone en persone met gestremdhede verskaf wat tydelike verblyf in 'n veilige plek benodig het. Verder het 421 vroue toegang tot vaardigheidsontwikkelingsgeleenthede gekry, wat tuisversorging en rekenaargeletterdheidsvaardighede ingesluit het. Skuilingdienste is ook ingesluit as deel van die verwysingsroetes vir die slagoffers wat behandeling vir middelgebruikversteurings benodig het.
- Gedurende die 2022/23-boekjaar het die NVG 'n nuwe TSS by die Victoria-hospitaal in Wynberg geopen, wat die totale getal TSS'e in die provinsie tot agt verhoog het. Die Departement het die afgelope jaar voortgegaan om toegang tot langtermyn- psigososiale steundienste by alle TSS'e te verskaf, wat traumaberading en terapeutiese ondersteuning aan 5 376 slagoffers van seksuele misdrywe en gesinsgeweld ingesluit het. Hierdie dienste is verder versterk deur die opleiding van 19 DMO-befondsde maatskaplike werkers. Kliënte en hul gesinne is ook van berading voorsien sowel as hof- en regsondersteuningsdienste.
- Die Departement is die enigste provinsiale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling in die land om 'n OSW-gedrewe model van die Khuseleka-eenstopsentrum van stapel te stuur en te implementeer. Dit is in samewerking met 'n befondsde OSW, die Saartjie Baartman-sentrum vir Vroue en Kinders in Athlone, behaal. Die sentrum het aan 1 416 vroue en hul kinders as slagoffers van misdaad en geweld steundienste verskaf. Hierdie dienste het die volgende ingesluit: skuilingdienste, psigososiale steundienste, parajuridiese steundienste sowel as vaardigheidsopleiding en -ontwikkeling.
- Daarbenewens het die Departement, saam met die Verenigde Nasies se Kantoor oor Dwelms en Misdaad (Suid-Afrikaanse Streek), die HAWKS en NVG, gesamentlik 'n opleidingswerksessie oor mensehandel gefasiliteer. Die werksessie is vir 145 Wes-Kaapse SAPD-beamptes aangebied en het gefokus op belangrike regsraamwerke, begrip van die Wet op die Voorkoming en Bekamping van Mensehandel (PACOTIP), Wet 71 van 2013 van Suid-Afrika, asook die identifisering, assessering en verwysing van slagoffers.

Subprogram 4.4: Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie

- Die opleiding en ontwikkeling van beroepslui ten opsigte van middelgebruikversteurings om hul prestasie, kennis en vaardighede te verbeter, is steeds gedurende die oorsigjaar geprioritiseer. Dit het nege maatskaplike werkers ingesluit wat 'n opleidingsprogram goedgekeur deur die Afrika-unie in 'n universele behandelingskurrikulum vir MGS's voltooi het. 'n Verdere 48 maatskaplike werkers en 10 maatskaplikehulpwerkers het opleiding ontvang oor sifting- en assesseringsinstrumente vir MGS en programme vir kognitiewe gedragsterapie.
- Skoolgebaseerde programme het steeds toegang tot voorkoming- en vroeëintervensiedienste aan leerders in hoërisikogebiede voorsien. 1 400 leerders van gebiede soos Elsiesrivier, Mitchells Plain, Ocean View, Kuilsrivier, Gugulethu en Khayelitsha het toegang tot leerderondersteuningsprogramme gekry wat bewusmaking van MGS's verhoog het en basiese lewensvaardighede verskaf het. Hierdie programme het verder ook opvoeders ondersteun ten opsigte van die beskikbaarheid van verwysingsroetes vir leerders met MGS's.

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Afwendingsprogramme vir volwassenes in botsing met die gereg is beskikbaar.	4.2.1.1 Getal volwassenes in botsing met die gereg wat na afwendingsprogramme verwys is.	4 728	8 080	5 787	9 035	3 248	Prestasie hang af van verwysings van die howe. 'n Toename in die pleging van geringe misdade het gelei tot bykomende hofverwysings na afwendingsprogramme vir volwassenes.
		4.2.1.2 Getal volwassenes in botsing met die gereg wat afwendingsprogramme voltooi het.	3 345	5 413	5 068	5 770	702	Oorprestasie weens hoë getalle verwysings na afwendingsprogramme en personeel wat volwassenes aanmoedig om programme te voltooi.

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en jeugdiges word geïdentifiseer en bygestaan met psigososiale en gespesialiseerde intervensies wat vervreemding en uitdagende gedrag teenwerk	Afwendingsprogramme vir kinders in botsing met die gereg is beskikbaar. ²²	4.2.1.3 Getal kinders in botsing met die gereg wat geassesseer is.	3 992	4 744	3 650	5 396	1 746	Toename in getal verwysings vanaf die SAPD vir assessering.
		4.2.1.4 Getal kinders in botsing met die gereg wat na afwendingsprogramme verwys is.	767	981	980	986	6	Toename in verwysings vanaf die howe.
		4.2.1.5 Getal kinders in botsing met die gereg wat afwendingsprogramme voltooi het.	387	625	813	923	110	Positiewe gedrag en verbeterde persoonlike omstandighede het daartoe gelei dat meer kinders afwendingsprogramme voltooi het.

²² Volgens die 2018/19-jaarverslag oor die implementering van die Wet op Kindergeregtigheid in 2010 was daar 'n afname in die getal kinders wat deur die SAPD gearrester en aangekla is; vandaar die laer teikens vir hofverwysings.

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en jeugdiges word geïdentifiseer en bygestaan met psigososiale en gespesialiseerde intervensies wat vervreemding en uitdagende gedrag teenwerk	Geregistreerde residensiële fasiliteite wat aan die Wet op Kindergeregtigheid voldoen, is beskikbaar vir verhoorafwagtende en gevonnisdde kinders.	4.2.1.6 Getal kinders wat ingevolge die Wet op Kindergeregtigheid tot veilige sorg in KJSS'e ingevolge op gevonnisdde is.	130	115	110	120	10	Afhanklik van plasingsoos verwys deur die hof. 'n Toename in kinders wat geplaas is ingevolge artikel 174 van die Kinderwet 38/2005 (voortlopige oordrag vanaf alternatiewe sorg) het gelei tot meer plasingsoos gedurende die boekjaar.
		4.2.1.7 Getal kinders wat met die gereg bots wat verhoor-afwagtend in veilige sorg van KJSS'e is ingevolge die Wet op Kindergeregtigheid.	836	832	850	857	7	Afhanklik van hofversoeke vir KJSS-plasing.

Subprogram 4.2: Misdaadvoorkoming en -ondersteuning								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kwesbare kinders en jeugdiges word geïdentifiseer en bygestaan met psigososiale en gespesialiseerde intervensies wat vervreemding en uitdagende gedrag teenwerk	Kwesbare kinders en jeugdiges in die 11 hoërisikogebiede word van toepaslike gespesialiseerde intervensies voorsien.	4.2.1.8 Getal skole in 11 polisiegebiede met die hoogste risiko en/of WKR-veiligheidsplanareas waar DMO en/of DMO-befondsde maatskaplike werkers kwesbare kinders en jeugdiges op 'n weeklikse basis vir gespesialiseerde intervensies identifiseer, assesseer, verwys en opvolg.	3	2	26	2	-24	Prestasie hang af van skole se vraag na dienste, asook toegang tot skole.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal voortgaan om met die WKOD te skakel om leerdertoeegang tot maatskaplike dienste by skole in hoërisikogebiede te verbeter, asook om verwysingsroetes te versterk.

Subprogram 4.3: Slagofferbemaatgwing								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklike prestasie 2020/21	Geouditeerde werklike prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklike prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Psigososiale steundienste is beskikbaar vir slagoffers van misdaad en geweld.	4.3.1.1 Getal slagoffers van geslagsgebaseerde geweld (GGG) wat toegang tot psigososiale ondersteuningsdienste verkry.	17 933	21 878	18 525	24 388	5 863	Bewusmakingsaktiwiteite, verbeterde interdepartementele verwysing deur GGG-forums en slagofferversoeke vir hofondersteuning wanneer om beskermingsbevele aansoek gedoen word, het daartoe gelei dat toenemende getalle GGG-slagoffers gebruik maak van psigososiale steundienste.
		4.3.1.2 Getal slagoffers van misdaad en geweld wat toegang tot ondersteuningsdienste vir slagoffers verkry.	588	677	600	1 525	925	Toename in verwysings vir ondersteuningsdienste vir slagoffers vanaf die SAPD.
	Maatskaplike dienste is beskikbaar vir slagoffers van mensehandel.	4.3.1.3 Getal slagoffers van mensehandel en hul kinders wat toegang tot maatskaplike dienste verkry.	13	13	20	11	-9	Afhanklik van identifisering van slagoffers van mensehandel en verwysings vanaf die SAPD.

Subprogram 4.3: Slagofferbemaatriging								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklke prestasie 2020/21	Geouditeerde werklke prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklke prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Verskaffing van veilige verblyf aan slagoffers van misdaad en geweld.	4.3.1.4 Getal slagoffers van misdaad en geweld toegang verkry tot dienste in befondsde skuilings van die Program vir Slagofferbemaatriging ²³ .	1 963	1 903	1 900	2 369	469	Toename in die vraag na skuilingdienste.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal voortgaan om opleiding- en vaardigheidsprogramme te versterk en verwysingsroetes tesame met belanghebbendes, insluitende die SAPD, te ontwikkel om slagoffers van mensehandel en hul kinders toegang tot dienste te bied.

²³ Herbenoem vanaf "Getal slagoffers van misdaad en geweld wat gebruik maak van skuilingsdienste in befondsde Slagofferbemaatrigingsprogramdienssentrums".

Subprogram 4.4: Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone in veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Befondsde behandelingsdienste vir binnepasiënte is beskikbaar.	4.4.1.1 Getal diensgebruikers wat binnepasiënte-behandelings dienste voltooi het by befondsde behandelingsentrums van OSW's, die DMO-behandelingsentrum en DMO-KJSS'e . ²⁴	692	922	1 126	1 166	40	Toename in die behoefte aan en verwysings na binnepasiëntbehandeling, sowel as diensgebruikers wat behandelingsprogramme voltooi.
	Gemeenskaps-gebaseerde behandelingsdienste is beskikbaar.	4.4.1.2 Getal diensgebruikers wat toegang tot gemeenskaps-gebaseerde behandelingsdienste verkry. ²⁴	2 100	3 141	2 500	3 001	501	Toename in getal diensgebruikers wat behandelingsiklusse in gemeenskaps-gebaseerde behandelingsprogramme en skoolgebaseerde programme gebruik en voltooi. Toeganklikheid van gemeenskaps-gebaseerde behandelingsopsies is verder verbeter deur terreine na landelike gebiede uit te brei.

²⁴ Hierdie aanwysers is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Getal slagoffers van middelmisbruik wat gebruik maak van ondersteuningsprogramme".

Subprogram 4.4: Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kinders en persone is veilig en woon in beskermde gesinsomgewings.	Vroeë intervensiedienste vir middelmisbruik is beskikbaar.	4.4.1.3 Getal diensgebruikers wat vroeëintervensiedienste vir middelmisbruik ontvang. ²⁵	4 320	6 081	4 042	6 040	1 998	Toename in verwysings en vraag na dienste. Die vul van vakante poste vir maatskaplike werkers het ook 'n toename in toelatings tot vroeëintervensie-programme moontlik gemaak.
	Nasorg- en herintegrasiedienste rakende middelmisbruik is beskikbaar.	4.4.1.4 Getal diensgebruikers wat nasorg- en herintegrasiedienste vir middelmisbruik ontvang. ²⁶	1 595	1 816	1 282	1 921	639	Meer kliënte het binnepasiënt- en gemeenskapsgebaseerde behandelingsdienste voltooi en toe gebruik gemaak van nasorgdienste wat op terugvalvoorkoming gefokus is.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

Nie van toepassing nie.

²⁵ Hierdie aanwyser is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Toename in die getal mense wat gebruik maak van voorkomingsprogramme".

²⁶ Hierdie aanwyser is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Getal slagoffers van middelmisbruik wat gebruik maak van ondersteuningsprogramme".

Prestasie met betrekking tot gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers vir sektore met gemeenskaplike funksies

Nie van toepassing nie. Die maatskaplikeontwikkelingsektor is nie doelgemaak nie en het dus nie gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers nie.

Koppeling van prestasie aan begrotings

Die program het 99.6 persent van sy begrotingstoewysing van R488.166 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R2.060 miljoen hou verband met onderbesteding op VvW weens diensverlatings deur personeel.

Tabel J: Subprogrambesteding

Subprogramnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding
Herstellingsdienste	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Bestuur en ondersteuning	5 966	5 966	-	5 612	5 612	-
Misdaadvoorkoming en -ondersteuning	305 314	305 314	-	283 376	283 376	-
Slagofferbemaagtiging	68 299	68 299	-	66 495	66 495	-
Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie	108 587	106 527	2 060	110 910	110 910	-
Totaal	488 166	486 106	2 060	466 393	466 393	-

4.5 Program 5: Ontwikkeling en navorsing

Doel

Voorsien volhoubare ontwikkelingsprogramme wat die bemagtiging van gemeenskappe fasiliteer, gegrond op empiriese navorsing en demografiese inligting.

Subprogramme

Subprogram 5.1: Bestuur en Ondersteuning

Subprogram 5.2: Gemeenskapsmobilisering

Subprogram 5.3: Institusionele kapasiteitsbou (IKB) en Ondersteuning vir OSW's

Subprogram 5.4: Armoedeverligting en Volhoubare Lewensbestaan

Subprogram 5.5: Gemeenskapsgebaseerde navorsing en beplanning

Subprogram 5.6: Jeugontwikkeling

Subprogram 5.7: Vroue-ontwikkeling

Subprogram 5.8: Bevordering van Bevolkingsbeleid

Uitkomst

Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.

Kwesbare mense het voedingsondersteuning en werksgeleentheid.

Jeugdige maak positiewe, gesonde lewenskeuses wat hul welstand verbeter.

Uitkomst, uitsette, uitsetaanwysers, teikens en werklike prestasies

Subprogram 5.3: Institusionele kapasiteitsbou (IKB) en Ondersteuning vir OSW's

- Die Departement het voortgegaan om die OSW-sektor by te staan en te versterk op die gebied van goeie bestuur, wetgewingsnakoming sowel as organisatoriese volhoubaarheid en funksionaliteit. Gedurende 2022/23 is 61 opleidingsprogramme met 792 OSW's gefasiliteer, met 1 195 deelnemers wat dit bygewoon het. Verder is sewe induksiewerksessies met 129 nuutgeregistreerde OSW's gefasiliteer, wat bygestaan en van leiding voorsien is om te verseker dat hierdie organisasies aan die OSW-wet voldoen.
- Opleiding- en kapasiteitsbousessies is vir departementele beamptes aangebied om hul kennis en vaardighede ten opsigte van die OSW-sektor te verbeter. 13 van hierdie sessies is aangebied met 127 beamptes wat dit bygewoon het. Daarbenewens het die Departement 'n opleidingsprogram in vyf dele geïnisieer, wat beamptes ingelig en leiding gebied het oor dele van OSW-wetgewing en kodes van goeie bestuur.

Subprogram 5.4: Armoedeverligting en Volhoubare Lewensbestaan

- Ondersteuning is gebied aan huishoudings waar voedselonsekerheid heers deur die voorsiening van voedselnoodlenigingsintervensies by die Departement se 111 voedingsterreine, sowel as die 512 gemeenskapskombuise wat deur die Departement ondersteun word. Teen Maart 2023 kon meer as 109 300 kwalifiserende begunstigdes toegang kry tot gekookte maaltye en kospakkies deur middel van departementele ondersteunde voedselnoodlenigingsintervensies.
- Spesiale projekte wat deur die Departement onderneem is, het ten doel gehad om die lewensgehalte van begunstigdes te verbeter deur hulle te help om van afhanklikheid na selfstandigheid te vorder. Hierdie projekte sluit die volgende in: 'n naaldwerkkursus vir 16 vroue wat 'n sertifikaat ontvang het na suksesvolle voltooiing en wat voorsien is van 'n wegspringpak (met materiaal) en ondersteuning van gevestigde organisasies, sowel as 'n barista-opleidingskursus wat deur 16 jeugdige voltooï is en wat ook van fondse voorsien is vir 'n wegspringpak en ondersteuning van gevestigde organisasies om hul eie koffiewinkel te begin.
- Die program het 'n opleiding- en kapasiteitsbouprogram van drie dae vir 20 befondsde organisasies aangebied. Hierdie program het ten doel gehad om organisasies te help om hul administrasie, rekordbestuur, finansiële beheer, verslagdoening en inligtingsbestuur te versterk om goeie bestuurspraktyke te bevorder en te handhaaf. Daarbenewens het die program pasgemaakte hulpmiddelstelle verskaf om hierdie organisasies ten opsigte van hul spesifieke vereistes by te staan.
- Deur middel van kapasitasie- en bemagtigingsprogramme is agt GGO's ontwikkel tot volle funksionerende GVOS'e. Dit het hierdie GVOS'e in staat gestel om maaltye aan kwalifiserende begunstigdes te verskaf sowel as ontwikkelingsgeleenthede rakende werksgereedheid, tuinmaak, persoonlike sorg en higiëne, asook bewusmakingsaktiwiteite oor GGG en middelgebruikversteurings.
- Die Departement kon tydelike werkseleenthede aan 1 048 UOWP-deelnemers in die loop van die 2022/23-boekjaar verskaf. Daarbenewens was die plasing van hierdie UOWP-deelnemers aanvullend tot die Departement se bestaande gemeenskap- en skoolgebaseerde dienste aan kwesbare kinders, ouer persone en persone met gestremdhede. Verder is agt UOWP-deelnemers daarna in diens geneem deur die organisasie waar hulle geplaas is.
- Die program het opleiding- en kapasiteitsbouwerkssessies vir OSW's sowel as UOWP-deelnemers gefasiliteer. OSW's het opleiding ontvang oor nakomingsbestuurprogramme om gesonde bestuurspraktyke te verbeter en te handhaaf. 100 UOWP-deelnemers en ses OSW's het opleiding ontvang oor hul rolle en verantwoordelikhede soos uiteengesit in die UOWP-handleiding.

Subprogram 5.6: Jeugontwikkeling

- GGO's het deur middel van die Jeugkafees intervensies in verband met GGG-voorkoming verskaf as deel van die gespesialiseerde opleiding- en mentorskapondersteuningsprogramme. Dit het 346 jongmense toegang gegee tot omvattende seksuele opvoeding, bewusmakingsaktiwiteite oor die voorkoms van GGG in gemeenskappe, asook die ontwikkeling van noodsaaklike leierskap- en lewensvaardighede. Daarbenewens het meer as 500 jeugdige en volwassenes deelgeneem aan programme oor seksuele gesondheid en welstand wat deur befondsde organisasies aangebied is.
- Pogings om entrepreneurskap onder die jeug te bevorder en aan te moedig het die DMO Jeug-ekspo, wat by die Nyanga Junction Jeugkafee aangebied is, ingesluit. Die doel van die Jeug-ekspo was om jongmense te inspireer en te fokus op die beskikbaarheid van programme oor werksgereedheid, entrepreneurskapsopleiding en vaardigheidsontwikkeling wat aangebied word om hul indiensneembaarheid te verhoog.

Ander geleentheid vir die jeug het die deelname aan en voltooiing van die vlak 6- geakkrediteerde NDMO-sakebestuurkursus deur 38 jongmense ingesluit.

- Verder het die Departement voortgegaan om die ontwikkeling van leerders wat die naskoolprogramme by die Jeugkafes bygewoon het te ondersteun. Meer as 2 500 leerders het by toegang tot akademiese en lewensvaardigheidsprogramme gebaat.

Subprogram 5.8: Bevordering van bevolkingsbeleid

- As deel van bevolkingsvoorspraak en -verspreiding het die Departement drie Wes-Kaapse Provinsiale Bevolkingsforums (WKPBF) aangebied, sowel as 'n seminar oor seksuele en voortplantingsgeregtigheid in samewerking met die nasionale DMO.
- Die Departement het verder opleiding oor menseregte, migrasie en verstedeliking vir plaaslike munisipaliteite in die Wes-Kaap gefasiliteer. Verder is 'n kapasiteitsbousessie ten opsigte van demografiese oorsig en tendense in die Overbergstreek van die Kaapse Wynlande gefasiliteer.
- Statistiese ondersteuning en kapasiteitsbou rakende StatsSA-data oor die Halfjaarbevolkingskatting is aan 'n afvaardiging van die Departement van Samewerkende Regering en Tradisionele Sake (COGTA) verskaf, wat ingesluit het hoe die data vir beplanning en besluitneming in die Wes-Kaap gebruik word.
- 'n Kwantitatiewe ruimtelike ondersoek rakende bevolkingsveranderinge oor tyd vanaf 2001, 2011 tot 2021 tussen stedelike en landelike gebiede in die Wes-Kaap is voltooi. Die finale navorsingsverslag sowel as statistiese data is aan WKR-departemente verskaf om te help met die identifisering van gebiede met hoë groei en om geteikende dienslewering te steun.
- Die demografiese profiele wat oor die afgelope boekjaar voltooi is, sluit die volgende in:
 - bygewerkte data en 'n verslag vir die karteringsprojek van die Kindersorg-en-beskermingsdienste, wat geografiese gebiede spesifiek op laer vlak identifiseer wat nie deur befondsde OSW's bedien word nie;
 - kwantitatiewe GGG-profiel om geloofwaardige databronne te identifiseer en moontlike bevindings binne 'n (ruimtelike) DMO-diensleweringkonteks saam te stel en te verken;
 - kwantitatiewe profiel oor tiener-/adolessenteswangerskappe om gebiede te identifiseer waar adolessente-/tienerswangerskappe en -geboortes die meeste in 'n (ruimtelike) DMO-diensleweringkonteks voorkom;
 - twee profiele oor diensleweringdruk vir die Metro-Oos- en Wynlande Overbergstreek, met behulp van statistiese geprojekteerde bevolkingsyfers wat met sosio-ekonomiese data saamgestel is;
 - gekarteerde, saamgestelde en ruimtelik-geanaliseerde informele nedersettings vir elk van die 45 departementele SOG's oor die provinsie heen.

Subprogram 5.2: Gemeenskapsmobilisering

Hierdie intervensies word transversaal binne die subprogramme bestuur.

Subprogram 5.3: Institusionele Kapasiteitsbou (IKB) en Ondersteuning vir OSW's

Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	OSW's is gekapasiteer.	5.3.1.1 Getal OSW's gekapasiteer. ²⁷	330	569	393	1 021	628	Toename in die vraag na OSW-opleiding en -ondersteuning.
	OSW's word met registrasie bygestaan.	5.3.1.2 Getal OSW's wat met registrasie bygestaan. ²⁷	701	1 727	798	1 735	937	Toename in die vraag na bystand met nuwe registrasies en ondersteuning met registrasienakoming.
	Bestuurondersteuning-opleiding is beskikbaar vir OSW's.	5.3.1.3 Getal OSW's wat voor en ná evaluering aangedui het dat hul kennis verbeter het nadat hul bestuurondersteuning-opleiding deurloop het.	12	13	12	12	0	Teiken behaal.

²⁷ Hierdie aanwysers is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Getal OSW's gekapasiteer".

Subprogram 5.3: Institusionele Kapasiteitsbou (IKB) en Ondersteuning vir OSW's								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	'n Mentorskapprogram is beskikbaar vir OSW's.	5.3.1.4 Getal kwesbare OSW's wat 'n mentorskapprogram deurloop het, wie se kennis, stelsels en vermoëns verbeter het.	0	24	12	10	-2	Onderprestasie weens een organisasie wat aan die program onttrek het en 'n ander organisasie wie se deelname beëindig is weens nienakoming.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Die Departement sal 'n nuwe metodologie en instrumente implementeer wat sal fokus op die verskaffing van organisatoriese spesifieke opleiding wat in spesifieke OSW-behoefte voldoen. Hierdie benadering maak voorsiening vir uitgebreide opleiding wat daarop gemik is om die algehele volhoubaarheid, bestuur, aanspreeklikheid en deursigtigheid van OSW's te verbeter.

Subprogram 5.4: Armoedeverligting en Volhoubare Lewensbestaan								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Kwesbare mense het voedingsondersteuning en werksgeleenthede.	Kwesbare persone ontvang daaglikse maaltye.	5.4.1.1 Getal kwesbare persone wat van gesubsidieerde maaltye by departementele befondsde terreine en GVOS'e voorsien is. ²⁸	14 685	13 102	9 620	15 922	6 302	Meer begunstigdes is bereik weens bykomende hulpbronne wat vir voedingondersteuningsprogramme toegewys is.
	UOWP-werksgeleenthede.	5.4.1.2 Getal UOWP-werksgeleenthede geskep. ²⁹	- ³⁰	2 123	1 886	1 048	-838	Onderprestasie weens die migrasie van VKO en gepaardgaande werksgeleenthede na WKOD, en oordragbegrotingvermindering wat daartoe gelei het dat OSW's gesukkel het om die minimum daaglikse toelae te betaal.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

- Om die skep van korttermynwerksgeleenthede te steun sal die Departement, in samewerking met sy OSW-vennote, 'n programmatiese benadering volg, wat daarop gemik is om 'n instaatstellingsomgewing te skep deur 'n roete te bied vir toegang tot werksgeleenthede, asook om kommunikasie- en verslagdoeningsmeganismes te verbeter.

²⁸ Hierdie aanwyser is gekoppel aan die MTSR-aanwysers "% van voedselonseker kwesbare huishoudings wat toegang kry tot kos deur middel van voedsel- en sekerheidsinisiatiewe" en "% van individue wat kwesbaar is vir honger wat toegang kry tot kos deur middel van voedsel- en voedingsekerheidsinisiatiewe".

²⁹ Hierdie aanwyser is gekoppel aan die MTSR-aanwyser "Getal UOWP-werksgeleenthede geskep deur DMO-programme".

³⁰ Aanwyser is nie oor gerapporteer in JPP gedurende die 2020/21-boekjaar nie; prestasies is gemeet en gerapporteer via die OUWP Nasionale Verslagdoeningstelsel.

Subprogram 5.5: Gemeenskapsgebaseerde Navorsing en Beplanning
Hierdie intervensies word transversaal binne die subprogramme bestuur.

Subprogram 5.6: Jeugontwikkeling								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Beplande jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Jeugdige maak positiewe, gesonde lewenskeuses wat hul welstand verbeter.	Jeugvaardigheidsontwikkelingsprogramme is beskikbaar.	5.6.1.1 Getal jeugdige wat aan vaardigheidsontwikkelingsprogramme deelneem.	12 229	12 615	10 000	14 566	4 566	Hoë aanvraag van jeugdige vir vaardigheidsontwikkelingsprogramme sowel as verbeterde werwingsprosesse. 'n Vennootskap met die Gedragsowerheid vir die Finansiële Sektor om opleiding oor finansiële geletterdheid te implementeer het verder tot die oorprestasie bygedra.
	Befondsde Jeugkafes is in gebruik.	5.6.1.2 Getal befondsde Jeugkafes.	12	12	12	12	0	Teiken behaal.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

Nie van toepassing nie.

Subprogram 5.7: Vroue-ontwikkeling
Hierdie intervensies word transversaal binne die subprogramme bestuur.

Subprogram 5.8: Bevordering van Bevolkingsbeleid								
Uitkoms	Uitset	Uitsetaanwyser	Geouditeerde werklige prestasie 2020/21	Geouditeerde werklige prestasie 2021/22	Bepaalde jaarlikse teiken 2022/23	Werklike prestasie 2022/23	Afwyking van beplande teiken t.o.v. werklige prestasie 2022/23	Redes vir afwykings
Verbeterde korporatiewe bestuur en dienslewering.	Demografiese navorsing en profielsamestelling onderneem om die bevolking- en ontwikkelingsituasie te ontleed.	5.8.1.1 Getal bevolkingnavorsingsprojekte voltooi.	1	1	1	1	0	Teiken behaal.
		5.8.1.2 Getal demografiese profielprojekte voltooi.	6	6	6	6	0	Teiken behaal.
	Programme word geïmplementeer om bewustheid van en begrip vir bevolking- en ontwikkelingskwessies te bevorder.	5.8.1.3 Getal bevolkingskapasiteitontwikkelingsessies wat uitgevoer is.	6	4	4	4	0	Teiken behaal.
	Voorspraak-, inligting-, opvoeding- en kommunikasie- (IOK-) aktiwiteite word geïmplementeer.	5.8.1.4 Getal bevolkingsvoorspraak-, inligting-, opvoeding- en kommunikasie-aktiwiteite (IOK) wat geïmplementeer is.	4	4	4	4	0	Teiken behaal.

Strategie om areas van onderprestasie te oorkom

Nie van toepassing nie.

Prestasie met betrekking tot gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers vir sektore met gemeenskaplike funksies

Nie van toepassing nie. Die maatskaplikeontwikkelingsektor is nie doelgemaak nie en het dus nie gestandaardiseerde uitsette en uitsetaanwysers nie.

Koppeling van prestasie aan begrotings

Die program het 99.8 persent van sy begrotingstoewysing van R117.020 miljoen vir die 2022/23-boekjaar bestee. Die onbestede fondse van R279 duisend hou verband met onderbesteding op goedere en dienste weens die gebruik van elektroniese platforms, en onderbesteding op oordrag en subsidies weens uitstaande COIDA-betalings vir UOWP-werkers. Die Departement het 'n aansoek om die oorrol van onbestede fondse by die PT ingedien.

Tabel K: Subprogrambesteding

Subprogramnaam	2022/23			2021/22		
	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding	Finale begroting	Werklike besteding	(Oor-)/Onderbesteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Ontwikkeling en navorsing						
Bestuur en ondersteuning	7 310	7 310	-	6 891	6 891	-
Institusionele kapasiteitsbou (IKB) en ondersteuning vir OSW's	3 097	3 096	1	2 270	2 270	-
Armoedeverligting en volhoubare lewensbestaan	86 430	86 288	142	62 094	62 094	-
Jeugontwikkeling	17 007	16 919	88	18 031	18 031	-
Bevordering van bevolkingsbeleid	3 176	3 128	48	3 923	3 923	-
Totaal	117 020	116 741	279	93 209	93 209	-

5. Oordragbetalings

5.1 Oordragbetalings aan openbare entiteite

Nie van toepassing nie.

5.2 Oordragbetalings aan alle organisasies buiten openbare entiteite

Verwys asseblief na Bylae A: Oordragbetalings aan alle organisasies buiten openbare entiteite.

6. Voorwaardelike toelaes

6.1 Voorwaardelike toelaes en geormerkte fondse betaal

Geen om te rapporteer nie.

6.2 Voorwaardelike toelaes en geormerkte fondse ontvang

Die Departement het 'n toewysing van R321.137 miljoen vir die 2022/23-boekjaar ontvang.

Voorwaardelike toelaes

Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies

Die Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies van R4.978 miljoen is aan die Departement toegewys. Hierdie toelae verskaf befondsing aan presterende programme om die dekking en reikwydte van die maatskaplike sektor se UOWP-programme uit te brei en om terselfdertyd die getal langtermynwerksgeleenthede wat geskep word om hierdie dienste te steun uit te brei. Die onbestede fondse van R58 duisend was weens uitstaande COIDA-betalings vir UOWP-werkers.

Geormerkte Fondse

Persone met Gestremdhede

'n Geormerkte toewysing van R57.020 miljoen is ontvang vir dienste aan persone met gestremdhede, insluitende die wetlike verpligting voortspruitend uit die hofbevel rakende kinders met ernstige intellektuele gestremdheid. Die onbestede fondse van R1.206 miljoen was weens die versuim om een bykomende aangepaste voertuig vir ernstig gestremde kinders te bekom weens aansienlike prysstygings.

Indiensneming van Maatskaplike Werkers

Die geormerkte bedrag van R16.514 miljoen is aangewend om die behoefte aan maatskaplike werkers die hoof te bied en om die agterstand te verminder in die getal gegradueerdes in maatskaplike werk wat steeds werkloos is ná voltooiing van hul staatsgesubsidieerde opleiding.

Toevoeging van Maatskaplike Werkers

'n Geormerkte toewysing van R21.915 miljoen is in 2022/23 ontvang om die indiensneming van maatskaplike werkers te handhaaf, veral in gebiede met 'n hoë voorkoms van GGG, MGS's en kwessies wat kinders raak.

Projek vir Sanitêre Waardigheid

'n Bedrag van R10.911 miljoen is in 2022/23 geormerk vir die projek vir sanitêre waardigheid. Die projek het ten doel gehad om behoeftevolle vroulike leerders in graad 4 tot 12, wat skole in kwintiel 1 tot 5 bywoon, toegang tot basiese sanitêre produkte te bied.

MIV-voorkomingsprogramme (Programme vir Maatskaplike En Gedragsverandering)

'n Bedrag van R6.150 miljoen is in 2022/23 ontvang vir voortgesette ondersteuning van OSW's wat programme vir maatskaplike en gedragsverandering implementeer, as deel van die strategieë om maatskaplike en strukturele drywers van MIV, TB en SOI's, sowel as GGG, die hoof te bied.

Inkontraktering van werksaamhede by KJSS'e: VvW

'n Bedrag van R14.728 miljoen is in 2022/23 ontvang vir die aanstelling van personeel wat benodig is by die Horizon en Clanwilliam KJSS'e.

Geweld teen vroue

R18.723 miljoen is in die 2022/23-boekjaar geormerk vir die uitbreiding van die Slagofferbemaagtigingsprogram om geweld teen vroue en kinders te bekamp.

Skuilings vir haweloses

R3 miljoen is in die 2022/23-boekjaar geormerk vir die omskepping van die Robbie Nurock Gemeenskapsgesondheidskliniek in 'n skuiling vir haweloses.

Voedselnoodlenigingsfunksieverskuiwing, voedselverspreidingsentrums en gemeenskapsvoedingontwikkeling

'n Bedrag van R15.286 miljoen is in 2022/23 geormerk om die voorsiening van voedingsondersteuning aan kwesbare persone deur middel van provinsiale voedselverspreidingsentrums en GVOS'e te versterk.

Maatskaplike nood (voedselnoodleniging/voeding)

'n Bedrag van R25 miljoen is in 2022/23 geormerk om voedselnoodlenigingsmaatreëls ter ondersteuning van die Wes-Kaapse Herstelplan te versterk.

Toename in ondersteuning vir gesinne weens die impak van COVID-19, GGG, ens.

'n Bedrag van R7.5 miljoen is in 2022/23 geormerk om gesinne wat maatskaplike dienste benodig weens ongewenste omstandighede wat deur COVID-19 en GGG veroorsaak is verder te ondersteun.

Voorwaardelike toelaes en geormerkte toewysings

Voorwaardelike toelaes en geormerkte toewysings	Bedrag toegewys R'000	Werklike besteding R'000	Onder / (Oor) R'000
Voorwaardelike toelaes			
Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies	4 978	4 920	58
Geormerkte befondsing			
Persone met gestremdhede	57 020	55 814	1 206
Indiensneming van maatskaplike werkers	16 514	16 514	-
Toevoeging van maatskaplike werkers	21 915	21 915	-
Projek vir sanitêre waardigheid	10 911	10 911	-
MIV-voorkomingsprogramme (programme vir maatskaplike en gedragsverandering)	6 150	6 150	-
Inkontraktering van werksaamhede by KJSS'e: VvW	14 728	14 728	-
Geweld teen vroue	18 723	18 723	-
Skuilings vir haweloses	3 000	3 000	-
Voedselnoodlenigingsfunksieverskuiwing, voedselverspreidingsentrums en gemeenskapsvoedingontwikkeling	15 286	15 286	-
Maatskaplike nood (voedselnoodleniging/voeding)	25 000	25 000	-
Toename in ondersteuning vir gesinne weens die impak van COVID-19, GGG, ens.	7 500	7 500	-

Bevestiging dat alle oordragte in die geakkrediteerde bankrekening van die Provinsiale Tesourie gedeponeer is

Die Provinsiale Tesourie het bevestig dat alle oordragte in die geakkrediteerde bankrekening van die PT gedeponeer is.

Tabel M: Voorwaardelike toelae

Departement wat die toelae oorgedra het	Nasionale Departement van Openbare Werke en Infrastruktuur
Doel van die toelae	Vir die skep van UOWP-werksgeleenthede in bestaande en nuwe programme.
Verwagte uitsette van die toelae	<ul style="list-style-type: none"> ● Sakeplan is goedgekeur. ● Toelae-ooreenkoms is goedgekeur. ● Skep van 144 werksgeleenthede. ● Aanstelling van implementeringsvennote. ● Voltooiing van in-jaar-monitering (IJM) om inkomste en besteding weer te gee. ● Rapportering van werksgeleenthede via nasionale verslagdoeningstelsel. ● Samestelling van kwartaallike vorderingsverslae. ● Lyn- en prestasiemonitering van implementeringsvennote.
Werklike uitsette behaal	200 werksgeleenthede geskep
Bedrag ingevolge gewysigde DORA	R4 978 000
Bedrag ontvang (R'000)	R4 978 000
Redes indien bedrag ingevolge DORA nie ontvang nie	NVT
Bedrag deur die Departement bestee (R'000)	R4 920 000
Redes vir onbestede fondse deur die entiteit	Uitstaande COIDA-betalings vir UOWP-werkers.
Redes vir afwykings van prestasie	'n Hersiene befondsingsbenadering het voorsiening gemaak vir die skep van bykomende werksgeleenthede.
Maatreëls getref om prestasie te verbeter	Nie van toepassing nie.
Moniteringsmeganisme deur die ontvangende departement	<p>Die provinsiale Departement dien die volgende verslae by die nasionale Departement van Openbare Werke en Infrastruktuur en die Provinsiale Tesourie (PT) in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● maandelikse IJM-verslag om besteding te monitor; ● kwartaallike vorderingsverslag om jongste prestasie oor aansporingstoelae te verskaf; ● jaareindverslag om jaarlikse prestasie(s), besteding en uitdagings wat ervaar is te rapporteer; en ● bywoning van die NDMO-koördineerdersforum om opdatings te verskaf oor die provinsiale status rakende die aansporingstoelae en beleidsake.

7. Skenkerfondse

Geen om te rapporteer nie.

8. Kapitaalbelegging

8.1 Kapitaalbelegging, instandhouding en batebestuursplan

Vordering gemaak met implementering van die kapitaal-, belegging- en batebestuursplan

Die Departement se kapitaalbeleggings bestaan hoofsaaklik uit roerende bates ten opsigte van rekenaartoerusting, meubels, motorvoertuie en ander toerusting. Die bateregister word onmiddellik met verkrygings, verkope en enige ander batebewegings bygewerk. Inligtingstegnologiebates sluit in 'n vyfjaarwaarborg in geval 'n bate onklaar raak.

Die Departement is uitsluitlik op die Dvl aangewese vir sy infrastruktuur- en instandhoudingsbehoefte aangesien die begroting gesentraliseer is en projekbestuur by die Dvl berus. Departementele infrastruktuur- en instandhoudingsprojekte word in ooreenstemming met die departementele Gebruikersbatebestuursplan geïmplementeer en deur middel van maandelikse skakelings met die Dvl gemonitor.

Infrastruktuurprojekte (huidig en aan die gang)

- Die geskeduleerde instandhouding, in ooreenstemming met beroepsgesondheid en -veiligheid (BGV), by die Bonnytoun KJSS is tans aan die gang, met konstruksie geskeduleer om teen Maart 2024 voltooi te wees.
- Metaalplate sal die bestaande dak by die Outeniekwa KJSS vervang, met konstruksie geskeduleer om teen April 2024 voltooi te wees.
- Die geskeduleerde instandhouding, in ooreenstemming met BGV, by die Kensington-behandelingsentrum is tans aan die gang. Die konstruksie van die bykomende fasiliteit vir vroue by die sentrum is geskeduleer om in Januarie 2024 te begin.
- Die beplande opgraderings en die konstruksie van 'n bykomende slaapsaal by die Siyakatala KJSS is aan die gang, met konstruksie geskeduleer om in Januarie 2024 te begin.
- Die konstruksie van die bykomende slaapsaal by die Clanwilliam KJSS is aan die gang, met die voltooiing geskeduleer vir Mei 2023.
- Die beplande opknappings en opgraderings by die Sivuyile Residensiële Fasiliteit is aan die gang, met konstruksie geskeduleer om in Junie 2023 te begin.

Planne om enige huidige fasiliteite te sluit of af te gradeer

Daar is geen planne om enige huidige fasiliteite te sluit of af te gradeer nie.

Vordering gemaak met die instandhouding van infrastruktuur

Daaglikse instandhouding word deur die Dvl gedoen wanneer dit deur die Departement vereis word. Die Dvl het van die instandhoudingsagterstand gedurende die verslagtydperk uit die weg geruim.

Ontwikkelings in verband met bogenoemde wat na verwagting 'n impak op die Departement se lopende besteding sal hê

Bogenoemde sal geen impak op die Departement se lopende besteding hê nie aangesien die koste deur die Dvl gedra is.

Veranderinge ten opsigte van batebesit

Die Departement se totale kapitaalbatebesit (onroerende tasbare bates, ontasbare bates en roerende tasbare bates) teen koste is R84 042 905.64 soos op 31 Maart 2023. Die jaarlikse voorraadopname is op 31 Maart 2023 voltooi. Alle batebesonderhede is in die bateregister vasgelê en is akkuraat, betroubaar, korrek geklassifiseer en verklaar. Alle verouderde, onbruikbare en beskadigde bates is van die hand gesit soos vereis en op 'n deursigtige wyse.

Ingesluit by die totale kapitaalbatesbesit is 157 kapitaalkortings wat ondersoek word, hetsy deur die Direkoraat: Voorsieningskanaal- en Batebestuur of die Subdirekoraat: Interne Beheer, ten bedrae van R2 575 813.23, met 'n boekwaarde van R683 399.53, wat teen koste 3.06 persent van die totale kapitaalbatesbesit verteenwoordig.

Tabel N: Die uiteensetting van die vernaamste (kapitaal-)batesbesit is as volg:

Bergplek	Kosprijs R
Hoofkantoor	17 595 036.18
Metro-Suid	9 208 380.53
Metro-Oos	8 445 304.97
Metro-Noord	7 872 985.12
Eden-Karoo	8 151 777.74
Kaapse Wynlande: Overberg	8 212 610.00
Weskus	4 727 446.50
Fasiliteite	19 829 364.60
Totaal	84 042 905.64

Bates gedurende die 2022/23-boekjaar van die hand gesit

Altesaam 775 kapitaalbates ter waarde van R11 270 102.18 is gedurende die 2022/2023-boekjaar van die hand gesit. Die bates wat van die hand gesit is, hou verband met die volgende:

- 658 kapitaalbates, ter waarde van R8 164 835.18, is in die gewone loop van sake van die hand gesit;
- 2 motorvoertuie, ter waarde van R1 453 855.37 is aan OSW's geskenk;
- 7 kapitaalbates, ter waarde van R103 870.39 is afgeskryf as goedgekeurde verliese kragtens die verliesbeheerregister; en
- 108 kapitaalbates, ter waarde van R1 547 541.24 is ingevolge artikel 42 van die PFMA na die WKOD oorgedra.

Altesaam 2 734 klein bates ter waarde van R3 874 897.34 is gedurende die 2022/2023-boekjaar van die hand gesit. Die klein bates wat van die hand gesit is, hou verband met die volgende:

- 2 323 klein bates, ter waarde van R3 123 221.87, is in die gewone loop van sake van die hand gesit;
- 30 klein bates, ter waarde van R33 788.39, is afgeskryf as goedgekeurde verliese kragtens die verliesbeheerregister; en
- 381 klein bates, ter waarde van R717 887.08, is ingevolge artikel 42 van die PFMA na die WKOD oorgedra.

Maatreëls getref om te verseker dat die Departement se bateregister bygehou word

Bates word in die departementele bateregister op die datum van ontvangs daarvan in die LOGIS-stelsel aangeteken. Maandelikse rekonsiliasies word tussen die BRS en LOGIS uitgevoer om te verseker dat die bateregister volledig is deur die batebesteding te belyn met die BRS-proefbalans en die bateregister, insluitende die batekategorieë.

Die eenheid vir die bestuur van roerende bates doen 'n maandelikse ontleding van die bateregister en die "alles-in-diens-lysting" wat van die DvdP ontvang is om beamptes te identifiseer wat moontlik die Departement verlaat het weens aftrede, bedanking, ontslag, ens., en waar bates dalk steeds aan daardie beamptes toegeken is. Daar word van alle kostesentrums verwag om 'n kwartaallikse bateverifikasie van bates per batehouer en batekontroleur onder hul beheer uit te voer en enige veranderinge wat tydens die proses geïdentifiseer is aan die hoofkantoor te rapporteer. Dit maak voorsiening vir onmiddellike bywerking van die departementele bateregister. 'n Jaarlikse bateverifikasie word ook deur die eenheid vir die bestuur van roerende bates vir die hoofkantoor, streke en fasiliteite uitgevoer om te verseker dat die bateregister volledig en op datum is.

Die huidige stand van die Departement se kapitaalbate

Die huidige stand van die Departement se kapitaalvoorraad is as volg:

- 45 persent is in 'n goeie (bruikbare) toestand;
- 50 persent is in 'n redelike (bruikbare) toestand; en
- 5 persent van bates is in 'n swak toestand en sal vir wegdoening oorweeg word.

Groot instandhoudingsprojekte wat onderneem is

Groot instandhoudingsprojekte wat deur die Dvl onderneem is, sluit die volgende in:

- Geskeduleerde instandhouding, in ooreenstemming met BGV, by die Clanwilliam KJSS is tans aan die gang, met konstruksie geskeduleer om teen Mei 2023 voltooi te wees.
- Geskeduleerde instandhouding, in ooreenstemming met BGV, by die Horison KJSS is tans aan die gang. Die konstruksie van die bykomende slaapsaal is geskeduleer om teen Oktober 2023 voltooi te wees.
- Geskeduleerde instandhouding, in ooreenstemming met BGV, by die Vredelus KJSS is tans aan die gang, met konstruksie geskeduleer om teen November 2023 voltooi te wees.
- Opknapping van die Khayelitsha SOG (1 en 2) is geskeduleer om teen Julie 2023 voltooi te wees.

Vordering gemaak om die instandhoudingsagterstand uit die weg te ruim

Gedurende hierdie verslagtydperk het die Dvl daarin geslaag om van die instandhoudingsagterstand uit die weg te ruim. Daar is egter steeds beduidende agterstande by fasiliteite, met baie projekte in beplanning- of konstruksiefases. Instandhoudingswerk wat onderneem is terwyl fasiliteite ten volle in gebruik is, het in sommige gevalle bygedra tot vertraging in die voltooiing van die projekte.

Tabel O: Infrastruktuurprojekte

Infrastruktuurprojekte	2022/23			2021/22		
	Finale begroting R'000	Werklike besteding R'000	(Oor-)/Onder-besteding R'000	Finale begroting R'000	Werklike besteding R'000	(Oor-)/Onder-besteding R'000
Nuwe en vervangingsbates	-	-	-	-	-	-
Bestaande infrastruktuurbates						
• Opgraderings en aanbouings	-	-	-	-	-	-
• Rehabilitasie, opknappings en opgraderings	-	-	-	-	-	-
• Instandhouding en herstelwerk	-	-	-	-	-	-
Infrastruktuuroordrag						
• Lopend	-	-	-	-	-	-
• Kapitaal	-	-	-	-	-	-
Totaal	-	-	-	-	-	-

Deel C: Bestuurstoelig

1. Inleiding

Die Departement se verbintenis tot die handhawing van die hoogste standaard van staatsbestuur is onderliggend aan die bestuur van openbare finansies en die toerekenbaarheid van hulpbronne. Die gemeenskap wil die versekering hê dat die Departement goeie bestuurstrukture in werking het om staatshulpbronne effektief, doeltreffend en ekonomies aan te wend, wat deur die belastingbetaler gefinansier word.

2. Risikobestuur

Die Rekenpligtige Beampte (RB) vir die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling aanvaar verantwoordelikheid vir die implementering van Ondernemingsrisikobestuur (ORB) in ooreenstemming met die Nasionale Tesourie se Risikobestuursraamwerk vir die Openbare Sektor (PSRMF), en die Direkoraat: Ondernemingsrisikobestuur (D:ORB) in die DvdP verskaf 'n gesentraliseerde diens aan die Departement.

Die Departement het 'n Ondernemingsrisikobestuurskomitee (ORBKOM) gestig om die Rekenpligtige Beampte (RB) by te staan in die uitvoering van sy verantwoordelikhede ten opsigte van risikobestuur.

Ondernemingsrisikobestuur-en-etiekkomitee (ORBKOM): Verantwoordelikheid

Die Departement het op 8 April 2021 'n Ondernemingsrisikobestuursbeleid vir die 2021/22–2024/25-boekjare aangeneem. Hierdie beleid verwoord die risikobestuursfilosofie en omvat, op 'n hoë vlak, die rolle en verantwoordelikhede van die verskillende rolspelers. Dit verskaf die grondslag vir die risikobestuursproses wat met die detail in die strategie aangevul word.

Die strategie- en implementeringsplan vir Ondernemingsrisikobestuur (ORB) sit die manier uiteen waarop die Departement te werk sal gaan om die ORB-beleid te implementeer wat deur die Rekenpligtige Beampte (RB) aangeneem is. Hierdie ORB-strategie word gesteun deur die Provinsiale Beleid en Strategie vir Ondernemingsrisikobestuur (PERMPS) sowel as sy eie ORB-beleid en risikoprofiel.

ORBKOM: Verantwoordelikheid

Die ORBKOM rapporteer dat sy verantwoordelikhede nagekom is soos voortspruitend uit artikel 38 (1)(a)(i) van die Wet op Openbare Finansiële Bestuur, Tesourieregulasie 3.2.1 en die Staatsdiensregulasies van 2016, hoofstuk 2, deel 1, 2 en 3. Die ORBKOM rapporteer verder dat dit die toepaslike formele opdrag (soos goedgekeur deur die ORBKOM-voorsitter op 14 Februarie 2019) aangeneem het en aangeleenthede gereël het ter nakoming van hierdie opdrag en dat alle verantwoordelikhede soos daarin vervat, nagekom is.

ORBKOM: Lede

Die ORBKOM bestaan uit die RB, topbestuur en gekose lede van die Departement se bestuurspan. Ingevolge sy opdrag het die ORBKOM vier keer gedurende die oorsigjaar vergader. Alle vergaderings is deur lede of sy/haar verteenwoordiger bygewoon.

Die tabel hier onder verskaf tersaaklike inligting oor ORBKOM-lede:

Lid	Pos	Vergaderings bygewoon	Datum aangestel
Dr. R. Macdonald	Rekenpligtige Beampte (Voorsitter)	3	31/03/2017
Mnr. J. Smith	Hoofdirekteur: Finansiële Bestuur (HFB en risikokampvegter)	3	30/03/2017
Mnr. C. Jordan	Hoofdirekteur: Kinders, Gesinne en Kwesbare Groepe	2	30/03/2017

Lid	Pos	Vergaderings bygewoon	Datum aangestel
Mev. M. Johnson	Hoofdirekteur: Sakebeplanning en -strategie	1	30/03/2017
Mnr. M. Hewu	Hoofdirekteur: Gemeenskap- en vennootskapsontwikkeling	2	30/03/2017
Mev. A. van Reenen	Hoofdirekteur: Diensleweringsbestuur en -koördinerings	3	01/07/2021
Mev. L. Goosen	Hoofdirekteur: Maatskaplike Welsyn en Herstelingsdienste	3	17/11/2020
Me. R. Patel	Direkteur: Operasionele Bestuursteun	1	01/01/2022

Die volgende is 'n aanduiding van ander beamptes wat die ORBKOM-vergaderings tydens die oorsigjaar bygewoon het:

Naam	Pos	Vergaderings bygewoon
Mnr. D. Arendse	Adjunkdirekteur: Interne Beheer	3
Mnr. S. Abrahams	Waarnemende Assistentdirekteur: Interne Beheer	2
Me. D. West	Staatsrekenmeester: Interne Beheer	3
Mnr. G. Miller	Direkteur: Navorsing en Bevolking	2
Me. M. Manuels	Staatsrekenmeester: Interne Beheer	1
Mev. A. Haq	Direkteur: Ondernemingsrisikobestuur (DvdP)	3
Mnr. S. Africa	Hoofrisiko-adviseur: Ondernemingsrisikobestuur (DvdP)	3
Mev. M. Natesan	Adjunkdirekteur: Provinsiale Forensiese Dienste (DvdP)	3
Me. P. Pillay	Provinsiale Forensiese Dienste (DvdP)	3
Mnr. S. Malan	Direkteur: Interne Oudit	2
Me. T. Maphisa	Provinsiale Forensiese Dienste	3

Ondernemingsrisikobestuurskomitee: Belangrike aktiwiteite

Die RB is die voorsitter van die ORBKOM en die HFB is die risikokampvegter vir die Departement. In die uitvoering van sy werksaamhede het die ORBKOM die volgende belangrike aktiwiteite tydens die jaar verrig:

- hersiening van die Departement se strategie- en implementeringsplan voor aanbeveling deur die Ouditkomitee en goedkeuring deur die RB;
- monitering en hersiening van risiko's in vasgestelde gegroepeerde kategorieë van aptyvlakke, hersiening en toepassing van geskikte risikoptyt en toleransies ingevolge die PERMPS soos aangeneem deur die provinsiale topbestuur;
- rapportering aan die RB oor enige wesenlike veranderinge aan die risikoprofiel van die Departement;
- bevestiging van die Departement se burgergesentreerde strategiese risiko's, wat die Departement se pogings illustreer om die bydraende faktore en uitwerkings wat direk met burgers verband hou die hoof te bied;
- ontvangs en oorweging van verslae oor risiko-intelligensie en tendense;

- identifisering van ontluikende risiko's;
- hersiening van risiko's buite die toleransievlakke vir verdere optrede/aandag;
- monitering van die implementering van die Bedrog-en-korrupsievoorkomingsimplementeringsplan;
- monitering van die implementering van die departementele ORB-beleid, -strategie en -implementeringsplan;
- evaluering van die doeltreffendheid van versagtingstrategieë om die wesenlike risiko's ten opsigte van etiek en ekonomiese misdaad die hoof te bied; en
- verskaffing van toesig rakende etiekbestuur in die Departement.

Belangrike risiko's gedurende die jaar oorweeg en hanteer

Die volgende is belangrike strategiese risiko's vir die Departement wat gedurende die jaar hersien is, insluitende die assessering van bestaande en bykomende versagtingsmaatreëls in werking:

1. **“Onvermoë om die kapasiteitsbeperkings van OSW's doeltreffend die hoof te bied”**. Die moontlike permanente sluiting van dienslewerende OSW's is steeds 'n belangrike beperkende faktor, insluitende befondsing as 'n bydraende faktor ten opsigte van die risiko. Alhoewel die Departement geen absolute beheer oor die risiko het nie, moet dit die statutêre dienste oorneem wat deur hierdie OSW's aan WKR-burgers gelewer word. Kritieke poste vir gemeenskapsontwikkelingspraktisyns is geadverteer vir streke om te vul. Gedurende die vierde kwartaal se oorsig is daar gerapporteer dat onderhoude vir hierdie poste afgehandel is en nominasies aan die Departementshoof (DH) vir goedkeuring voorgelê is.
2. **“Toename in hongersnood in huishoudings in baie gemeenskappe binne die WK”**. Alhoewel befondsing 'n beperkende faktor ten opsigte van die risiko is, het die Departement daarin geslaag om 'n toewysing van R25 miljoen vir voedselnoodleniging gedurende die 2022/23-aansuiweringsbegroting te bekom. Daar moet egter kennis geneem word dat die verskaffing van kospakkies nie die Departement se mandaat is nie, maar dié van SASSA. Gegewe die hoë vlakke van werkloosheid en gevolglike voedselonsekerheid en toename in haweloosheid, bly die Departement steeds daartoe verbind om tydelike verblyf en dienste aan hawelose volwassenes te voorsien. Die Departement se geteikende voedingsbenadering het gekookte maaltye aan kwalifiserende begunstigdes by departementele GVOS'e en voedingsterreine oor die provinsie heen verskaf.
3. **“Veiligheid- en sekuriteitsbedreigings ten opsigte van die DMO se personeel, kliënte/inwoners, roerende en onroerende bates”**. Die inherente aard van die werksfunksies van maatskaplike werkers beteken dikwels dat hulle in lewensgevaarlike situasies verkeer, of dat hulle van hul persoonlike besittings beroof word, insluitende roerende bates wat deur die Departement aan hulle voorsien word. Die risiko is in die derde kwartaal omvattend hersien en die gradering daarvan is steeds hoog omdat dit 'n ernstige bedreiging vir die werksaamhede van fasiliteite/plaaslike kantore inhou, insluitende die ligging van sekere fasiliteite. Die Departement is nie in totale beheer van die risiko nie en sekere DMO-dienste kan nie gelewer word nie, bv. die middelmisbruikprogram kan nie verifikasies van ongeregistreerde behandelingsentrums uitvoer nie omdat die lewens van personeel in gevaar is. 'n Aantal aksieplanne vir implementering is deur die Departement geïdentifiseer om 'n mate van beheer toe te pas.
4. **“Onvoldoende menslike hulpbronne (binne die DMO) om die Departement se strategiese mandaat na te kom”**. Die beperkende VvW-begroting, insluitende die niefinalisering van prosesse rakende organisatoriese ontwerp (OO), is steeds die belangrikste bydraende

faktore ten opsigte van hierdie risiko. Die ORBKOM het bevestig dat daar geen verdere vordering gemaak is ten opsigte van die finalisering van die OO-ondersoeke nie. Die risiko word verder vererger deur 'n deurlopende vraag na DMO-dienste deur die kwesbaarste burgers in die provinsie. Die ORBKOM het verder bevestig dat die Departement met uitdagings te make het rakende VvW en die vul van poste en, indien dit nie opgelos word nie, die situasie vinnig kan vererger. As versagtingsmaatreël steun die Departement steeds die vul van kritieke poste en die VvW-begroting.

5. **“Ondoeltreffende kontrakbestuur van OSW's (organisasies sonder winsoogmerk)”**. Departementele diensvoorsienings kan in die gedrang kom weens die moontlikheid dat OSW's dienste van swak gehalte aan die kwesbaarste burgers in die provinsie lewer. Die Departement het goeie vordering gemaak met die ontwikkeling en implementering van die OSW-bestuurstelsel, wat die proses ten opsigte van verskeie kontrakte rakende finansiële inligting bestuur. Dit beoog verder om die eenvormige befondsingsiklusbetalings van OSW's te bestuur, insluitende die monitering en evaluering van die OSW's wat geldige oordragbetalingsooreenkomste met die Departement het.
6. **“Nielewering van dienste deur die Maatskaplikesekerheidsagentskap (SASSA) aan begunstigdes wat deur die DMO (spesifieke maatskaplike noodleniging) verwys word”**. Die Departement het absoluut geen beheer oor hierdie risiko nie en is hoogs afhanklik van SASSA om begunstigdes wat deur die Departement verwys word van die nodige dienste te voorsien. Daar was geen positiewe beweging vir die risiko gedurende die oorsigjaar nie.
7. **“Nienakoming van statutêre vereistes ingevolge wetgewing”**. Hierdie risiko is gedurende die eerste en tweede kwartaal omvattend hersien, wat tot 'n verhoging in die oorblywende gradering gelei het weens die gebrek aan voldoende befonding om statutêre dienste te ondersteun. Die impak van die moontlike permanente sluiting van OSW's, tesame met 'n toename in die vraag na eie dienste, veral op die gebied van kinderbeskerming en middelmisbruik, is ook oorweeg. Beheermaatreëls sluit die herprioritisering van fondse, die herprioritisering van die werwing van eie personeel en die beperking van die vermindering van befonding in brandpuntgebiede in.

Belangrike ontluikende risiko's vir die volgende boekjaar

Die belangrikste ontluikende risiko wat in die volgende boekjaar oorweeg moet word, hou verband met die Departement se vermoë om die “Toename in die vraag na die Departement se dienste deur die kwesbaarste burgers in die WK” te hanteer. Hierdie risikofaktor is steeds relevant en moet op die agenda bly aangesien dit direk gekoppel kan word aan 'n aantal van die Departement se strategiese risiko's.

Bestuur van risiko's

Gereelde strategiese en programrisikobeoordelings word uitgevoer om die doeltreffendheid van die Departement se risikobestuurstrategie te bepaal en om nuwe en ontluikende risiko's weens veranderinge in die interne en/of eksterne omgewing te identifiseer. Elke program se risiko's is gedurende die jaar oorweeg en gedebatteer, en by die kwartaalike ORBKOM-vergaderings voorgelê. Daar is van senior bestuurders verwag om terugvoer te verskaf oor vordering met die implementering van aksieplanne om die waarskynlikheid dat risiko's voorkom en/of die impak daarvan, indien dit sou voorkom, te verminder. Die ORBKOM het ook risiko's wat verder ontleed moet word, terugverwys na die onderskeie programme en het bykomende versagtingsmaatreëls of aksies vir die bestuur van risiko's aanbeveel. Die bestuur neem eienaarskap van risiko's en bespreek dikwels aangeleenthede rakende risiko's op verskeie platforms as deel van sy kultuur in 'n poging om risiko's op 'n samewerkende en innoverende manier te beperk. Die Departement se ORB-beleid en -strategie word op 'n jaarlikse grondslag onder alle beamptes versprei sodat personeel op alle vlakke op hoogte kan bly van verbeterings wat in werking gestel is en as 'n manier om risikobestuur in die hele Departement te veranker. Pasgemaakte en generiese risikobewusmakingsessies is ook gehou om

normbepalingselemente te deel sodat risikobestuur binne die Departement ryphed kan bereik. Aktiwiteite wat in die implementeringsplan uiteengesit word, word deurlopend gemonitor en van tyd tot tyd oor verslag gedoen, op dieselfde manier as wat lewerbares van die Jaarlikse Prestasieplan (JPP) gemonitor word om potensiële risiko's en afwykings vanaf aanwysers sowel as die bereiking van uitkomste en die nienakoming van wetgewende en beleidsmandate te bespeur.

Die Maatskaplike Kluster se Ouditkomitee het onafhanklike toesig oor die Departement se risikobestuurstelsel voorsien. Die Ouditkomitee is voorsien van kwartaallike ORB-vorderingsverslae en risikoregisters ten einde sy onafhanklike toesighoudingsrol te kan verrig.

Samevatting

Die Departement het 'n ingebedde risikobestuurproses binne sy bestuursfunksies wat bestaan uit risiko's wat in strategiese en operasionele risikoregisters geïdentifiseer is en daar is oor die algemeen vordering gemaak met die bestuur van risiko's in die Departement. Risiko's waaroor die Departement nie beheer het nie bly hoog, maar word voortdurend met belanghebbendes (bv. OSW's, provinsiale departemente en semistaatsinstellings) hersien ten opsigte van duidelikheid en beter begrip rakende hul verdraagsaamheidsvlakke, versagter faktore soos koste en die kwaliteit diens wat ontvang word. Verdere toesig word deur die Ouditkomitee verskaf om te verseker dat geïdentifiseerde risiko's op geskikte wyse hanteer word.

3. Bedrog en korrupsie

Bedrog en korrupsie hou beduidende moontlike risiko's vir die Departement se bates in en kan 'n negatiewe uitwerking hê op doeltreffende dienslewering en die Departement se reputasie.

Die WKR het 'n teenbedrog-en-korrupsiestrategie aanvaar wat die Provinsie se standpunt van geen verdraagsaamheid teenoor bedrog, diefstal en korrupsie bevestig. Rakende hierdie strategie is die Departement verbind tot geen verdraagsaamheid ten opsigte van korrupte, bedrieglike of enige ander kriminele aktiwiteite, hetsy intern of ekstern, en enige partye betrokke by sulke praktyke of wat poog om dit te doen, word ingevolge alle beskikbare regs-middele vervolg.

Die Departement het 'n goedgekeurde Bedrog-en-korrupsievoorkomingsplan en 'n daarmee gepaardgaande implementeringsplan, wat uitvoering gee aan die voorkomingsplan.

Daar is verskeie kanale om beweerde bedrog, diefstal en korrupsie aan te meld, wat breedvoerig in die provinsiale Teenbedrog-en-korrupsiestrategie, die WKR se Openbaarmakingsbeleid en die departementele Bedrog-en-korrupsievoorkomingsplan beskryf word. Elke aantygning wat deur die Eenheid vir Provinsiale Forensiese Dienste (PFD) ontvang word, word in 'n gevallestuurstelsel aangeteken, wat as 'n bestuursinstrument gebruik word om verslag te doen oor vordering met gevalle rakende die Departement en om statistiek vir die WKR en Departement te genereer.

Werknemers en werkers wat onthullings oor vermoedelike bedrog, korrupsie en diefstal doen, word beskerm indien die openbaarmaking 'n beskermde bekendmaking is (d.w.s. voldoen aan statutêre vereistes van die Wet op Beskermde Bekendmakings, Wet 26 van 2000, bv. indien die openbaarmaking te goeder trou gedoen is). Die WKR se Openbaarmakingsbeleid bied riglyne aan werknemers en werkers wat oor redelike gronde beskik dat misdrywe of ongerymdhede binne die WKR begaan is of begaan word, sodat hulle hul klagtes onder die aandag van die betrokke lynbestuurders, spesifieke aangewese persone binne die WKR, of eksterne instansies kan bring. Die geleentheid om anoniem te bly word aan enige persoon gebied wat gevalle van bedrog, diefstal en korrupsie wil aanmeld, en indien hulle dit persoonlik doen, word hulle identiteit vertroulik gehou deur die persoon by wie hulle dit aanmeld.

Indien bedrog, diefstal of korrupsie ná 'n ondersoek bevestig word, word die werknemer wat aan sulke dade deelgeneem het aan 'n tugverhoor onderwerp. Daar word van die WKR-vertegenwoordiger wat die tugprosedures geïnisieer het, verwag om die afdanking van die betrokke werknemer aan te beveel. Waar *prima facie*-bewyse van kriminele optrede gevind word, word 'n kriminele saak by die Suid-Afrikaanse Polisie diens aanhangig gemaak.

Vir die oorsigjaar het die PFD 'n Gevallevorderingssertifikaat vir die Departement uitgereik wat die volgende aandui:

Gevalle	Getal
Onafgehandelde gevalle soos op 1 April 2022	1
Nuwe gevalle (2022/23)	0
Afgehandelde gevalle (2022/23)	(1)
Onafgehandelde gevalle soos op 31 Maart 2023	0

Die volgende tabel ontleed verder die afgehandelde gevalle waarna hier bo verwys word:

Aard en uitkoms van ondersoek van die afgehandelde geval
In 1 geval is die bewerings van onreëlmatighede en nienakoming gestaaf.

4. Beperking van botsing van belange

'n Hoë standaard van beroepsetiek moet in die staatsdiens bevorder en gehandhaaf word. Met hierdie doel voor oë word daar van alle lede van die SBD verwag om ingevolge hoofstuk 2 van die Staatsdiensregulasies, 2016, die besonderhede van al hul registreerbare belange aan die Uitvoerende Gesag te openbaar. Hoofstuk 2 het ten doel om enige botsing van belange te identifiseer ten einde billike en regverdig administratiewe optrede deur beamptes in senior poste te bevorder en sodoende die staatsdiens teen optrede te beskerm wat nadelig vir sy funksionering kan wees. Sodanige openbaarmakings vind jaarliks plaas. Indien enige botsing van belange na vore sou kom, sal dit ooreenkomstig die Staatsdienswet en die Staatsdiensregulasies, 2016, en verwante voorskrifte hanteer word.

Ingevolge artikel 30 van die Staatsdienswet (soos gewysig) kan werknemers ander besoldigde werk buite hul werk in die betrokke staatsdiensdepartement verrig mits hulle geskrewe toestemming van die Uitvoerende Gesag het. Verder bepaal regulasie 13(c) van die Staatsdiensregulasies, 2016, wat op 1 Augustus 2016 in werking getree het, dat "'n werknemer nie sake met enige staatsinstelling sal doen of 'n direkteur van 'n openbare of privaat maatskappy sal wees wat sake met 'n staatsinstelling doen nie, tensy sodanige werknemer in 'n amptelike hoedanigheid 'n direkteur is van 'n maatskappy wat in skedule 2 en 3 van die Wet op Openbare Finansiële Bestuur gelys is".

Werknemers wat nie die nodige en tydige goedkeuring verkry om vergoedende werk buite die staatsdiens (VWBSD) te verrig nie, sal aan dissiplinêre optrede onderwerp word. Werknemers wat ander VWBSD wil verrig, moet ingevolge artikel 30 van die Staatsdienswet aansoek doen en die regulatoriese raamwerk gebruik wat deur die Minister van Staatsdiens en Administrasie (MSDA) daargestel is, wat 'n gewysigde aansoekvorm insluit, wat by die bepaalde etiekbeampte ingedien moet word om 'n rede(s) te steun en/of aan te dui wanneer die aansoek nie gesteun word nie, voor goedkeuring deur die Uitvoerende Gesag of Gedelegeerde Gesag toegestaan sal word. Met goedkeuring reik die Uitvoerende Gesag of Gedelegeerde Gesag dan 'n Sertifikaat: Goedkeuring van Ander Besoldigde Werk uit, wat die aansoeker in kennis stel dat goedkeuring toegestaan is. Die sertifikaat stipuleer duidelik watter ander VWBSD deur die persoon verrig kan word, insluitende die tydperk. Die sertifikaat spesifiseer dat indien daar gevind word dat daar nienakoming van staatsvoorskrifte is wat ander besoldigde werk reguleer, insluitend om nie sake met 'n staatsinstelling te doen nie, toestemming teruggetrek sal word en tugstappe, in lyn met die Dissiplinêre Kode en Prosedures vir die Staatsdiens of SBD-handboek, ingestel sal word. Daar word ook genoem dat indien 'n persoon wil voortgaan met ander besoldigde werk ná die verstryking van die goedgekeurde datum, 'n verdere aansoek ingedien moet word.

Alle aansoeke moet skriftelik ingedien word en moet, onder andere, die aard en omvang aandui van die besoldigde werk wat verrig gaan word, insluitende die werkstye/ure en hoe dit met die normale pligte wat deur die werknemer in die staatsdiens verrig word, verband hou (moontlike botsing van belange of redes tot kommer). Sulke aansoeke is dan onderhewig aan

hersiening. Werknemers moet jaarliks aansoek doen voor die verstryking van die tydperk soos goedgekeur deur die Uitvoerende Gesag of Gedelegeerde Gesag.

Voorts is etiekbeamptes deur die Uitvoerende Gesag aangestel om nakoming ten opsigte van openbaarmakings te monitor. Om botsende belange in VKB-prosesse te verminder, is VKB-praktisyns en tenderkomiteede attent gemaak op hul etiese verpligtinge, onder meer deur gedragskodes te onderteken. Wanneer enige tender of aanbod oorweeg, aanvaar of toegewys word, moet alle lede hulle belange verklaar deur 'n vorm te voltooi en te onderteken waar hulle bevestig dat hulle as lede van die komitee nie doelbewus enigeen in die besluitnemingsproses sal bevoordeel nie.

Om nakoming van die Staatsdienswet (soos gewysig) en die Staatsdiensregulasies, 2016, te verseker, word 'n transversale geskenkebeleid, die Departement se Geskenke- en Donasieregister en geskrewe verklarings toegepas.

Die Navorsingsetiekkomitee wat in 2009 op die been gebring is, verseker die bevordering van navorsing in die Departement wat op etiese beginsels gegrond is. Die ontwikkeling van 'n navorsingsetiekbeleid lei tot die voorsiening van etiese riglyne om navorsing te onderneem.

5. Gedragskode

Die Gedragskode vir die Staatsdiens, soos vervat in hoofstuk 2 van die Staatsdiensregulasies, reguleer onder meer die gedrag van staatsamptenare en daar word van alle werknemers verwag om daaraan te voldoen. Die Gedragskode skryf norme en standaardde voor ter bevordering van integriteit, en doeltreffende en doelmatige dienslewering aan die publiek; is 'n stel standaardde wat die gedrag beskryf wat ons van ons werknemers verwag; en lei werknemers in wat eties van hulle verwag word, beide in hul individuele gedrag en hul verhoudings met ander.

Bewusmaking rakende die Gedragskode is bevorder via induksie-opleiding vir nuwe werknemers, interns asook personeellede en is verder versterk deur middel van nuusflitse aan alle personeellede. Virtuele inligtingsessies oor die etiese kode vir maatskaplikedienswerkers is in oorleg met die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Dienspraktisyns (SARMDP), vir maatskaplikediensberoepslui aangebied.

Die Dissiplinêre Kode en Prosedures vir die Staatsdiens word gebruik om aanvaarbare gedrag te bevorder en om onaanvaarbare gedrag te vermy en reg te stel. Hierbenewens word oortredings ten opsigte van die etiese kode vir maatskaplike werkers sowel as gevalle van onetiese of onprofessionele gedrag by SARMDP aangemeld.

6. Gesondheid-, veiligheid- en omgewingskwessies

Die gesondheid- en veiligheidsrisiko's in die Departement wissel van kantoor- en fasiliteitsinsidente tot meer komplekse beroepsgevaare soos fisiese beserings. Derhalwe is daar 'n behoefte om gesondheidsrisikobeoordelings van personeel en fasiliteite op 'n jaarlikse grondslag uit te voer.

Die Departement het daarna gestreef om nakoming van alle gesondheid- en veiligheidswetgewing en wetlike voorskrifte te verseker asook deur die aanstelling van artikel 16(2)-afgevaardigdes, gesondheid- en veiligheidsverteenwoordigers, noodontruimingspersoneel, noodhulppersoneel en deur die daarstelling van veiligheidskomitees en 'n sekuriteitskomitee. Ten einde die kapasiteit van hierdie aangewese beamptes deurlopend te ontwikkel en uit te bou, is vloerbeampte-, veiligheidsverteenwoordiger-, brandbestryding- en noodhulppopleiding verskaf.

Maandelikse kontrolelyste is ingedien om die nakoming van die vereistes van die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid by elke kantoor of fasiliteit na te gaan. Kwessies wat in die kontrolelyste uitgelig word, word óf via die Departement óf deur die Dvl hanteer. Die Departement het BGV-nakoming van alle geboue/fasiliteite ingesluit in sy departementele U-AMP wat aan die Dvl sowel as die PT voorgelê is.

Die departementele Sekuriteitskomitee verseker die verteenwoordiging van senior bestuurders wat verantwoordelik is vir sekuriteitsake by alle DMO-kantore, -dienspunte en -fasiliteite. Die

komitee is steeds funksioneel en vergader op 'n kwartaallikse grondslag. Dit het toesig gehou oor die implementering van aanbevelings van die sekuriteitsoudit en inligtingsekuriteitsevaluering wat onderskeidelik deur die Departement van Polisieoorsig en Gemeenskapsveiligheid, die SAPD en die Staatsveiligheidsagentskap (SSA) gedoen is.

Die Departement het ook die behoefte erken om beleide, programme en prosedures te ontwikkel, te implementeer en te handhaaf om bystand te verleen met groot sakeontwrigting; vandaar die ontwikkeling van die Sakekontinuiteitsplan (SKP). Ingesluit by die SKP is die Waterreaksieplan, Brandreaksieplan en Elektrisiteitskontinuiteitsplan sowel as die Bestuur van Pandemies. Die SKP sit die stappe uiteen wat die Departement sal inisieer om stelsels te herstel en die kontinuïteit van kritieke sakefunksies met minimale hulpbronne te verseker.

7. Portefeuljekomitees

Datum	Kwessie	Departementele respons	Staannde komitee
5 April 2022	<ul style="list-style-type: none"> ● GGG-implementeringsplan en vordering gemaak met implementering ● GGG-beleid ● Beleid oor Seksuele Teistering 	'n Voorlegging aan die komitee is gedoen.	Maatskaplike Ontwikkeling
3 Mei 2022	Besoek aan StellCARE in Stellenbosch.	Besoek is gedoen.	Maatskaplike Ontwikkeling
23 Augustus 2022	Inligtingsessie oor die monitering, evaluering en begrotingstoewysing van NRO's en dienssentrums in die WK.	'n Voorlegging aan die komitee is gedoen.	Maatskaplike Ontwikkeling
26 Augustus 2022	Inligtingsessie oor die programme wat in werking is om die maatskaplike faktore onder die loep te neem wat druk op die gesondheidsorgstelsel uitoefen, spesifiek in die Khayelitsha- en Mitchells Plain-distrikshospitale.	'n Voorlegging aan die komitee is gedoen.	Gesondheid
6 September 2022	Inligtingsessie oor die befondsing van ouetehuse in die WK met 'n spesifieke fokus op landelike gebiede.	'n Voorlegging aan die komitee is gedoen.	Maatskaplike Ontwikkeling
23 September 2022	Inligtingsessie oor die programme wat in werking is om die maatskaplike faktore onder die loep te neem wat druk op die gesondheidsorgstelsel uitoefen, spesifiek in die Khayelitsha- en Mitchells Plain-distrikshospitale.	'n Voorlegging aan die komitee is gedoen.	Gesondheid
18 Oktober 2022	Inligtingsessie oor die jaarverslag van die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling vir die 2021/2022-boekjaar.	Die vergadering is deur DMO-beamptes bygewoon.	Maatskaplike Ontwikkeling
10, 13, 19 en 20 Oktober 2022	Openbare vergaderings oor die Kinderwysigingswetsontwerp.	Die vergaderings is bygewoon en insette is gelewer.	Maatskaplike Ontwikkeling
31 Oktober 2022	Onderhandeling rakende mandaat oor die Kinderwysigingswetsontwerp.	Die vergadering is deur DMO-verteenwoordigers bygewoon.	Maatskaplike Ontwikkeling

Datum	Kwessie	Departementele respons	Staande komitee
28 November 2022	Inligtingsessie oor die Wes-Kaapse Aansuiweringsbegrotingswetsontwerp.	Die vergadering is deur DMO-beamptes bygewoon.	Maatskaplike Ontwikkeling
6 Desember 2022	Versoek om die komitee van die kriteria en proses te voorsien vir die bepaling ten opsigte van wanneer, hoe en wie in 'n veilige huis geplaas of daarna verwys sal word.	Die inligting is teen die sperdatum aan die komitee voorgelê.	Plaaslike Regering
28 Februarie 2023	Inligtingsessie oor die kwartaalverslae van die Departement vir die tydperk April-Junie 2022, Julie-September 2022 en Oktober-Desember 2022.	Die inligting is teen die sperdatum aan die komitee voorgelê.	Maatskaplike Ontwikkeling
17 Maart 2023	Inligtingsessie oor die Wes-Kaapse Begrotingswetsontwerp, 2023.	Die vergadering is deur DMO-beamptes bygewoon.	Maatskaplike Ontwikkeling

8. Staande Komitee oor Openbare Rekeninge (SKOOR): Resolusies

Die komitee het kennis geneem van die OGSA se ouditmening oor die Departement se finansiële jaarstate vir die 2021/22-boekjaar nadat 'n skoon ouditmening bekom is, met geen bevindinge oor voorafbepaalde doelwitte, tekortkominge in interne beheer en nakoming van belangrike wetgewing nie. Hierdie ouditmening bly onveranderd soos vanaf die 2020/21-boekjaar.

Ouditmening

Die OGSA het geen bevindinge met die Departement geopper oor nakoming van wette en regulasies, voorafbepaalde doelwitte of tekortkominge in interne beheer nie.

Finansiële bestuur

Die Departement het vir die boekjaar onder oorsig R2.706 miljard van 'n bewilligingsbegroting van R2.726 miljard bestee, wat tot 'n onderbesteding van R20.388 miljoen (99 persent-begrotingsbesteding) gelei het. Gedurende die 2020/21-boekjaar het die Departement R2,679 miljard van 'n bewilligingsbegroting van R2.692 miljard bestee, wat tot 'n onderbesteding van R13.491 miljoen (99 persent-begrotingsbesteding) gelei het.

Die oorhoofse onderbesteding binne die Departement het in die volgende programme plaasgevind:

- Program 2: Maatskaplikewelsynsdienste (R7.839 miljoen); en
- Program 3: Kinders en gesinne (R12.549 miljoen).

Gedurende die 2021/22-boekjaar het die Departement R1.965 miljoen in departementele ontvangste uit 'n geraamde invordering van R1.192 miljoen ingesamel, wat tot 'n oorinvordering van R773 duisend gelei het.

Die oorinvordering van inkomste het vir die volgende lynitems plaasgevind:

- verkoop van goedere en dienste buiten kapitaalbates (R1 duisend); en
- finansiële transaksies in bates en laste (R772 duisend).

Resolusies

Resolusienommer	Onderwerp	Besonderhede	Reaksie deur die Departement	Opgelos (Ja/Nee)
11.3.1	Bladsy: 4-6 en van die inligtingsdokument van die Ouditkomitee se verslag. Opskrif: "Ontluikende risiko's"	Dat die Ouditkomitee die Komitee oor Openbare Rekeninge moet inlig oor hoe dit bestuur is, insluitende die status van die ontluikende risiko's vir die 2021/22-boekjaar.	Kennis geneem	Ja
11.3.2	<u>Beskrywing:</u> Die komitee neem kennis van die ontluikende risiko's wat uitgelig en met die Ouditkomitee bespreek is toe dit die komitee ingelig het voordat die inhoud van die Departement se jaarverslag bespreek is.	Dat die Ouditkomitee die Komitee oor Openbare Rekeninge moet inlig oor die 15 risiko's wat nie gedek is nie en wat 'n gerusstellingsgaping van 50 persent uitmaak.	Kennis geneem	Ja
11.3.3		Dat die Ouditkomitee die Komitee oor Openbare Rekeninge moet inlig oor die gedifferensieerde ouditmaatreëlstrategie waarna in die vergadering verwys is.	Kennis geneem	Ja

Lys van inligting versoek

Die komitee het versoek dat die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling dit van die volgende voorsien:

- 'n kopie van die hofsak rakende gestremdheid soos deur die DH in die vergadering genoem en op bladsy 80 van die jaarverslag aangedui;
- 'n vorderingsverslag oor die prosesse rakende organisatoriese ontwerp wat uitgelig is onder kolpunt 4 van die sleutelrisiko's wat gedurende die jaar oorweeg en hanteer is soos op bladsy 89 van die jaarverslag;
- 'n verslag wat 'n gedetailleerde uiteensetting en verdere verduideliking van die voorwaardelike bates verskaf soos uitgelig onder aantekening 16.2 op bladsy 195 van die jaarverslag;
- 'n kopie van die Departement se befondsingsbeleid wat van toepassing is op alle nieregigeringsorganisasies wat by die Departement om befonding aansoek doen;
- 'n kopie van die ouditafwykingstêel soos in die vergadering genoem deur die amptenare van die Departement.

9. Voorafgaande wysiging aan ouditverslae

Geen.

10. Eenheid vir Interne Beheer

Tydens die oorsigjaar het hierdie eenheid hoofsaaklik gefokus op goeie staatsbestuur, versekeringsdienste en verliesbeheer.

Goeie staatsbestuur

Die Departement het die volgende funksies ten opsigte van interne beheer verrig:

- Rapporteer maandeliks oor die status van onreëlmatige, ongemagtigde en vrugtelose en verkwistende besteding (IJM).
- Bestuur gevalleërs oor onreëlmatige, ongemagtigde en vrugtelose en verkwistende besteding.
- Doen ondersoeke oor onreëlmatige, ongemagtigde en vrugtelose en verkwistende besteding.
- Die Departement gebruik die ORACLE-stelsel om onreëlmatige, ongemagtigde en vrugtelose en verkwistende besteding en verliesbeheer te bestuur.
- Monitor die implementering van interne en eksterne ouditaanbevelings, sowel as dié van die Korporatiewe Bestuursoorsig en Vooruitsig (CGRO).
- Hou 'n register by van geskenke en donasies aan die Departement en rapporteer kwartaalliks vir insluiting in die tussentydse en finansiële jaarstate.
- Koördineer die ORBKOM-vergaderings.
- Rapporteer maandeliks aan die PT oor betalings wat nie binne 30 dae gemaak is nie.
- Doen ondersoeke oor betalings wat nie binne 30 dae gemaak is nie.

Die Departement erken die volgende belanghebbendes, naamlik die Ouditkomitee, Interne Oudit, PT en die OGSA rakende die finalisering van sake.

Gerusstellingsdienste

Gedurende die oorsigjaar is die volgende deur die Departement uitgevoer:

- Betalings is ná verwerking geverifieer om geldigheid, akkuraatheid en ouditgereedheid te verseker (+/- 28 990 betalings).
- Alle dokumente is ter wille van veilige bewaring geskandeer, sowel as 'n maatreël om verlegging te voorkom.

Bedrog en verliesbeheer

- Die Departement gebruik die ORACLE-verliesbeheerstelsel om verliese weens diefstal, beskadiging, ens., te bestuur.
- Die Departement erken die volgende belanghebbendes, naamlik die SAPD, KDS: Regsdienste, Staatsmotorvervoer (SMV) en die PT rakende die finalisering van sake.
- Gedurende die verslagtydperk is 68 sake (GG-voertuigongelukke en -skade, bates) gefinaliseer en afgeskryf.

11. Interne Oudit en Ouditkomitees

Interne Oudit voorsien die bestuur van onafhanklike, objektiewe gerusstellings- en konsultasiedienste wat ontwerp is om waarde toe te voeg en deurlopend die werksaamhede van die Departement te verbeter. Dit moet die Departement bystaan om sy doelwitte te behaal deur middel van 'n sistematiese, gedissiplineerde benadering tot die evaluering en verbetering van die doeltreffendheid van prosesse vir bestuursoorsig, risikobestuur en -beheer. Die volgende belangrike aktiwiteite word in hierdie opsig uitgevoer:

- evaluering en toepaslike aanbevelings om die bestuurstoestigprosesse te verbeter ter bereiking van die Departement se doelwitte;
- evaluering van die toereikendheid en doeltreffendheid van die risikobestuurprosesse en om tot die verbetering daarvan by te dra; en
- bystand aan die Rekenpligtige Beampte met die handhawing van doeltreffende en effektiewe beheermaatreëls deur dié maatreëls te evalueer om hul doeltreffendheid en effektiwiteit te bepaal, en deur aanbevelings vir versterking of verbetering te ontwikkel.

Werksaamhede van Interne Oudit wat gedurende die oorsigjaar vir die Departement voltooi is, het vier gerusstellingsoudits, een konsultasie-interaksie en ses opvolgoudits ingesluit. Die besonderhede van hierdie interaksies is by die Ouditkomitee se verslag ingesluit.

Die Ouditkomitee is as 'n oorsigliggaam aangestel en voorsien onafhanklike oorsig rakende prosesse vir bestuursoorsig, risikobestuur en -beheer in die Departement, wat oorsig oor en hersiening van die volgende insluit:

- Interne Oudit-funksie;
- Eksterne Oudit-funksie (OGSA);
- departementele boekhouding en verslagdoening;
- departementele rekeningkundige beleide;
- OGSA se bestuur- en ouditverslag;
- departementele in-jaar-monitering;
- departementele risikobestuur;
- Interne Beheer;
- voorafbepaalde doelwitte; en
- etiek, bedrog en korrupsie.

Die tabel hier onder verskaf tersaaklike inligting oor lede van die Ouditkomitee:

Naam	Kwalifikasies	Intern of ekstern	Indien intern, pos in die Departement	Datum aangestel	Datum bedank	Getal vergaderings bygewoon
Mnr. P. Strauss (Voorsitter)	BCom Rekeningkunde; BCompt (Honneurs); CA (SA)	Ekstern	NVT	1 Januarie 2022 (2de termyn)	NVT	8
Mnr. E. Abrahams	BCom Rekeningkunde (Honneurs)	Ekstern	NVT	1 Januarie 2022 (2de termyn)	NVT	8
Me. A. Cilliers	BCompt (Honneurs); CA (SA)	Ekstern	NVT	1 Januarie 2022 (2de termyn)	NVT	8
Me. F. Mohamed	BCompt (Honneurs); CA (SA)	Ekstern	NVT	1 Januarie 2022 (1ste termyn)	NVT	7

12. Verslag van die Ouditkomitee

Dit is vir ons 'n voorreg om ons verslag vir die boekjaar geëindig 31 Maart 2023 voor te lê.

Ouditkomitee: Verantwoordelikheid

Die Ouditkomitee rapporteer dat al sy verantwoordelikhede voortspruitend uit artikel 38 (1) (a) (ii) van die Wet op Openbare Finansiële Bestuur en Tesourieregulasie 3.1. nagekom is. Die Ouditkomitee rapporteer verder dat toepaslike, formele opdragte as die Handves van die Ouditkomitee aanvaar is, aangeleenthede ter nakoming van hierdie handves gereguleer is en dat alle verantwoordelikhede daarin vervat, nagekom is.

Die doeltreffendheid van interne beheer

Daar word van die Departement vereis om stelsels van interne beheer te ontwikkel en te handhaaf wat die waarskynlikheid van die bereiking van sy doelwitte sal verbeter, om aan te pas by veranderinge in die omgewing waarin dit werksaam is, om doeltreffendheid en effektiwiteit van werksaamhede te bevorder, en om betroubare verslagdoening en nakoming van wette en regulasies te steun. Die WKR het 'n gekombineerde gerusstellingsraamwerk aanvaar wat gerusstellingsverskaffers identifiseer en integreer. Die eerste vlak van gerusstelling is bestuursgerusstelling, wat van lynbestuur vereis om doeltreffende maatreëls vir interne beheer te handhaaf en daardie prosedures op 'n daaglikse basis uit te voer deur middel van toesighoudende beheermaatreëls en remediërende stappe waar nodig. Die tweede vlak van gerusstelling is interne gerusstelling wat verskaf word deur funksies apart van direkte lynbestuur, wat belas is met die beoordeling van die nakoming van beleide, prosedures, norme, standaarde en raamwerke. Die derde vlak van gerusstelling is onafhanklike gerusstellingsverskaffers, wat gelei word deur professionele standaarde wat die hoogste vlakke van onafhanklikheid vereis.

'n Risikogebaseerde gekombineerde gerusstellingsplan is vir die Departement ontwikkel en deur Interne Oudit gefasiliteer, wat ook 'n onafhanklike gerusstellingsverskaffer is. Interne Oudit voorsien die Ouditkomitee en die bestuur van redelike gerusstelling dat maatreëls vir interne beheer voldoende en doeltreffend is. Dit word bereik deur 'n goedgekeurde risikogebaseerde plan vir interne oudit, assessering deur Interne Oudit van die toereikendheid van beheermaatreëls wat die risiko's mitigeer, en monitering deur die Ouditkomitee van die implementering van korrektiewe optrede.

Die volgende Interne Oudit-aksies is deur die Ouditkomitee goedgekeur en gedurende die oorsigjaar voltooi:

Gerusstellingsaksies:

- Jeugkafees
- OSW-bestuurstelsel
- Assessering van Eenheid vir Interne Beheer
- Program vir Sanitêre Waardigheid

Konsultasieaksie:

- Bestuur van klagtes

Die areas vir verbetering, wat deur Interne Oudit tydens hul werksaamhede uitgewys is, is deur die bestuur aanvaar. Die Ouditkomitee monitor die implementering van die ooreengekome aksies op 'n kwartaallikse grondslag.

In-jaar-monitering: Maandelikse/kwartaallikse verslae

Die Ouditkomitee is tevrede met die inhoud en gehalte van die kwartaallikse verslae oor bestuur en prestasies gedurende die jaar, soos uitgereik gedurende die oorsigjaar deur die Rekenpligtige Beampte van die Departement ingevolge die Nasionale Tesourieregulasies en die Wet op die Verdeling van Inkomste.

Evaluering van finansiële state

Die Ouditkomitee het:

- die geouditeerde finansiële jaarstate, vir insluiting by die jaarverslag, hersien en bespreek;
- die OGSA se bestuursverslag en die bestuur se respons daarop hersien;
- veranderinge aan rekeningkundige beleide en praktyke soos gerapporteer in die finansiële jaarstate hersien; en
- wesenlike aanpassings voortspruitend uit die oudit van die Departement hersien.

Nakoming

Die Ouditkomitee het die Departement se prosesse in verband met die nakoming van wetlike en regulatoriese bepalings hersien.

Prestasie-inligting

Die Ouditkomitee het die inligting oor voorafbepaalde doelwitte soos gerapporteer in die jaarverslag hersien.

Verslag van die Ouditeur-generaal van Suid-Afrika

Die Ouditkomitee het op 'n kwartaallikse grondslag die Departement se implementeringsplan vir ouditkwessies soos gerapporteer in die vorige jaar hersien. Ons het met die OGSA vergader om te verseker dat daar geen onopgeloste kwessies is wat voortspruit uit die regulatoriese oudit nie. Korrektiewe optrede oor die gedetailleerde bevindinge wat deur die OGSA gerapporteer is, word op 'n kwartaallikse grondslag deur die Ouditkomitee gemonitor.

Die Ouditkomitee stem saam met en aanvaar die OGSA se mening aangaande die finansiële jaarstate en stel voor dat hierdie geouditeerde state aanvaar word en saam met hul verslag gelees word.



Mnr. Pieter Strauss
Voorsitter van die Maatskaplike Kluster se Ouditkomitee
Datum: 11 Augustus 2023

13. Prestasie-inligting oor BBSEB-nakoming

Die volgende tabel is voltooi ingevolge die nakoming van die vereistes van Breëbasis- Swart Ekonomiese Bemagtiging (BBSEB) van die BBSEB-wet (2013) en soos bepaal deur die Departement van Handel, Nywerheid en Mededinging.

Het die Departement/Openbare Entiteit enige toepaslike Kode van Goeie Praktyk (BBSEB-sertifikaatvlak 1-8) met betrekking tot die volgende toegepas:		
Kriteria	Respons Ja/Nee	Bespreking
Bepaling van kwalifikasiekriteria vir die uitreiking van lisensies, konsessies of ander magtigings ten opsigte van ekonomiese aktiwiteit kragtens enige wet?	NVT	NVT
Ontwikkeling en implementering van 'n voorkeurverkrygingsbeleid?	JA	<p>Die Departement het 'n hersiene RBS in 2022 geïmplementeer wat die toepassing van voorkeurverkryging dek. Die RBS word op die VKB-proses toegepas wanneer die verkryging van goedere en dienste afgehandel is.</p> <p>Hierdie beleidsdokument is gebaseer op die Wet op die Raamwerk vir Voorkeurverkrygingsbeleid, 2000, en sy gepaardgaande Voorkeurverkrygingsregulasies. Ná die uitreiking van die hersiene Voorkeurverkrygingsregulasies (2022), het die Provinsiale Kabinet goedgekeur dat die status quo steeds geld ten opsigte van hoe voorkeure via die BBSEB-telkaart toegepas word, as 'n tussentydse strategie om stabiliteit in die verkrygingstelsel te verseker terwyl 'n tegniese hersiening deur die Provinsiale Tesourie onderneem word om 'n haalbare weg vorentoe te bepaal.</p> <p>Die Departement pas in sekere gevalle streeksaanwysers via die e-verkrygingstelsel toe om die plaaslike ekonomie te stimuleer waar die goedere of dienste benodig word.</p>
Bepaling van kwalifikasiekriteria vir die verkoop van ondernemings in staatsbesit?	NVT	-
Ontwikkeling van kriteria om vennootskappe met die privaat sektor aan te gaan?	NVT	-
Bepaling van kriteria vir die toekenning van aansporings, toelaes en beleggingskemas ter ondersteuning van BBSEB?	NVT	-

Deel D: Menslikehulpbronbestuur

1. Inleiding

Ons bydrae tot die werk van die WKR is as gevolg van die volgehoue en dikwels onbaatsugtige werk van die mense in die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling.

Om voortdurend verbeterde dienste aan die inwoners van die Wes-Kaap te lewer is nie sonder sy eie uitdagings nie. Die moderne landskap betreffende mensebestuur het die afgelope paar jaar beduidend verander en vereis komplekse navigasie tussen 'n verskeidenheid mededingende veranderlikes.

Afgesien van die feit dat hierdie veranderlikes interafhanklik is en onderling verband hou, word hulle ook deur streng reëls en regulasies beheer, wat 'n uitdaging kan wees wanneer inisiatiewe rakende personeelbehoud en -aantrekking ondersoek word.

Dit sluit in die balansering van diensleweringimperatiewe, die aanlokking en behoud van kritieke en skaars vaardighede, arbeidsmagbemaatrigting, loopbaanbestuur, opvolgbeplanning, diensbillikheid en die skep van 'n bemaatriggende omgewing waarin werknemers kan floreer. Daar word ook verder van die Departement vereis om binne 'n beperkte finansiële omgewing te funksioneer, wat vereis dat bestuurders die impak daarvan "om meer met minder te doen" in ag moet neem.

Ondanks veranderende patrone en eise wat die moderne werkplek affekteer, het die deurlopende harde werk van ons mense gedurende die oorsigjaar tot merkwaardige prestasies en verbeterde dienslewering gelei.

2. Status van mensebestuur in die Departement

2.1 Departementele arbeidsmagbeplanningsprioriteite

Die rol van arbeidsmagbeplanning is belangrik om te verseker dat die Departement oor die vereiste aantal mense met die nodige vaardighede, kennis en ingesteldheid beskik om hul werk te verrig. Deur middel van hierdie proses assesser die Departement jaarliks sy arbeidsmagprofiel ten opsigte van huidige en toekomstige organisatoriese behoeftes sowel as om nakoming van die maatskaplikewerkverwante regulatoriese raamwerke te verseker.

Die doel van hierdie assessering is om te identifiseer tot watter mate die huidige arbeidsmagprofiel aan die vernaamste mensebestuursuitkomstes voldoen ten einde dienskontinuiteit en die nakoming van regulatoriese raamwerke te waarborg.

Die Arbeidsmagplan (2021-2026) is dus belyn met die visie en missie van die Departement se Strategiese Plan.

Die aannames waarvolgens hierdie Arbeidsmagplan ontwikkel is, was om te verseker dat strategieë (ingevolge die gelyste prioriteite) die uitkomste daarvan sou bereik:

- identifisering en ontwikkeling van die vereiste organisatoriese vermoë;
- waarde- en bevoegdheidsgebaseerde werwingspraktyke (wat die moontlikheid van 'n aanlyn aansoek- en keuringstelsel insluit om die werwingspraktyke te verbeter en die regte toekoms- en kultuurgerigte kandidate te lok);
- talent- en vaardighedsontwikkeling vir werknemers in nuwe opkomende vaardighede (bv. 4IR-metabevoegdhede/funksionele en tegniese vaardighede sowel as gedragsvaardighede in verband met die maatskaplikewerkberoep wat van kritieke belang is om die toekomsgerigte organisasie te ondersteun);
- prioritisering van opleidingsintervensies om aandag te gee aan departementele kritieke vaardighede en Loopbaanontwikkelingsplan- (LOP-)vereistes;
- jeugontwikkelingsprogramme om te help om talentpylyne (internskappe) te skep;
- diensbillikheid- (DB-)prioriteite soos aangedui in die departementele DB-plan om die werwing- en keuringsbesluite van die Departement te rig;

- voorsiening van gesondheid- en welstandsintervensies/-dienste ter ondersteuning van werknemerswelstand; en
- ontwikkeling en implementering van die oorgang na 'n nuwe manier van werk/WKR-burgergerigte kultuurprojek.

2.2 Werknemerprestasiestuur

Die doel van prestasiestuur is om prestasie te verbeter deur individuele toegewydheid, aanspreeklikheid en motivering aan te moedig.

Daar word van alle werknemers verwag om elke jaar 'n prestasie-ooreenkoms voor 31 Mei te voltooi. Die ooreenkoms is in wese 'n kontrak tussen die werkgewer en die werknemer wat die projekte, programme, aktiwiteite, verwagtinge en standarde vir die nodige dienslewering bevat. Ten einde 'n gestandaardiseerde administrasieproses te fasiliteer, het die WKR 'n elektroniese stelsel genaamd PERMIS (prestasiestuur-inligtingstelsel) ontwikkel, wat voorsiening maak vir die vaslegging, monitering en bestuur van die hele prestasiestuurproses.

Die prestasiestuurproses vereis dat 'n halfjaarevaluering en 'n jaarlikse assessering gedoen word, maar dat die bedryfsteikens en -prestasies gekoppel aan die prestasie-ooreenkoms op 'n deurlopende grondslag gemonitor en gekommunikeer word. In gevalle waar teikens of prestasieverwagtinge nie bereik word nie, word leemtes deur middel van die bestuur van swak prestasie hanteer. Binne hierdie konteks is 'n prestasiekonsultasie-eenheid binne die DvdP (Hoofdirektoraat: Mensebestuurspraktyke) ingestel om lynbestuurders (mensebestuurders) te help om swak prestasie te hanteer. Die proses is ontwikkelingsgerig, maar in gevalle waar individue as swak presteerders ingevolge die wetgewende raamwerk geïdentifiseer is, word daar van hulle verwag om hulself aan 'n ontwikkelingsplan, of alternatiewelik aan tugsstappe, te onderwerp.

2.3 Werknemerwelstand

Die WKR se transversale program vir Werknemergesondheid en -Welstand (WGW) volg 'n holistiese benadering tot werknemerwelstand en is grotendeels voorkomend van aard deur beide primêre en sekondêre dienste aan te bied.

Die WGW-program word in die Departement gemonitor deur 'n maandelikse benuttingsverslag vir primêre dienste (telefoniese 24/7/365-beradingsdiens, aanlyn e-sorgdiens en verslagdoening) en sekondêre dienste (persoonlike berading, trauma- en kritieke insidente, opleiding en geteikende ingryping, bestuursafrigting, voorspraak).

'n Kwartaalverslag word voorberei deur die Direktoraat: Organisasoriese Gedrag, binne die DvdP, wat 'n tendensontleding van benutting, risiko-identifisering en die impak daarvan op produktiwiteit verskaf. Voorts is deurlopende verslagdoening aan die Departement van Staatsdiens en Administrasie (DSA) ook 'n vereiste en hierdie verslagdoening fokus op vier gebiede, naamlik MIV/VIGS, gesondheid en produktiwiteit, welstandbestuur en SHERQ (veiligheid, gesondheid, omgewing, risiko en gehalte).

2.4 Monitering van mensebestuur

Die Departement, in samewerking met die DvdP, monitor die implementering van 'n reeks nakomingsaanwysers vir mensebestuur. Die maandelikse barometerfeiteblad, wat deur die Hoofdirektoraat: Mensebestuurspraktyke binne die DvdP saamgestel word, voorsien die Departement van gereelde verslae rakende die arbeidsmagprofiel en ander relevante data oor mensebestuur vir die doel van besluitneming. Die aanwysers sluit onder andere die volgende in: diensstaatinsligting, koptelling, bestedingsvooruitskattings rakende menslike hulpbronne, siekteverlofpatrone, geldwaarde van jaarlikse verlofkrediete, gevalle van dissiplinêre optrede, vakaturekoerse, personeelskuiwe, diensbillikheid, ens.

3. Oorsigstatistiek oor mensebestuur

3.1 Personeelverwante besteding

Die volgende tabelle gee 'n opsomming van finale geouditeerde besteding per program (Tabel 3.1.1) en per salarisbande (Tabel 3.1.2).

Die syfers in Tabel 3.1.1 is verkry uit die Basiese Rekeningkundige Stelsel en die syfers in Tabel 3.1.2 is verkry uit die Personeelsalaris- (PERSAL-)stelsel. Die twee stelsels is nie gesinchroniseer vir salaristerugbetalings ten opsigte van personeelaanstellings en -bedankings en/of oorplasinge na en van ander departemente nie. Dit beteken dat daar 'n verskil kan wees in die totale besteding wat deur hierdie stelsels weergegee word.

Die sleutel in die tabel hier onder is 'n beskrywing van die programme in die Departement. Voortaan sal daar na programme volgens hul nommer verwys word.

Program	Programbenaming
Program 1	Administrasie
Program 2	Maatskaplikewelsynsdienste
Program 3	Kinders en gesinne
Program 4	Herstellingsdienste
Program 5	Ontwikkeling en navorsing

Tabel 3.1.1: Personeelbesteding per program, 2022/23

Program	Totale besteding (R'000)	Personeelbesteding (R'000)	Opleidingbesteding (R'000)	Goedere en dienste (R'000)	Personeelbesteding as 'n % van totale besteding	Gemiddelde personeelbesteding per werknemer (R'000)	Getal werknemers vergoed
Program 1	228 612	176 509	1 069	33 369	77.21	431	410
Program 2	1 070 750	547 042	-	92 025	51.09	415	1 319
Program 3	452 193	20 859	-	780	4.61	535	39
Program 4	486 106	257 613	-	83 645	53.00	303	851
Program 5	116 741	20 949	-	6 727	17.94	582	36
Totaal	2 354 402	1 022 972	1 069	216 546	43.45	385	2 655

Let wel: Die getal werknemers verwys na alle individue wat in die verslagdoeningsperiode vergoed is, insluitende interns (d.w.s. Premier se Bevordering van die Jeug [PAY], matrieks, gegradueerdes en studente), maar die provinsiale Minister uitgesluit. Die getal werknemers is kumulatief en nie 'n momentopname soos op 'n spesifieke datum nie.

Tabel 3.1.2: Personeelbesteding per salarisband, 2022/23

Salarisbande	Personeelbesteding (R'000)	% van totale personeelbesteding	Gemiddelde personeelbesteding per werknemer (R'000)	Getal werknemers
Interns	216	0.02	10	22
Laer geskool (vlak 1-2)	6 181	0.60	182	34
Geskool (vlak 3-5)	249 607	24.40	252	991
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	492 299	48.12	404	1 220
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	243 056	23.76	671	362
Senior bestuur (vlak 13-16)	31 613	3.09	1 216	26
Totaal	1 022 972	100	385	2 655

Let wel: Die getal werknemers verwys na alle individue wat in die verslagdoeningsperiode vergoed is, insluitende interns (d.w.s. Premier se Bevordering van die Jeug [PAY], matrieks, gegradueerdes en studente), maar die provinsiale Minister uitgesluit. Die getal werknemers is kumulatief en nie 'n momentopname soos op 'n spesifieke datum nie.

Die volgende tabelle verskaf 'n opsomming per program (Tabel 3.1.3) en salarisband (Tabel 3.1.4) rakende uitgawes wat aangegaan is weens salarisse, oortyd, behuisingstoelae en mediese bystand. Hierdie tabelle maak nie voorsiening vir ander uitgawes soos pensioene, prestasiebonusse en ander toelaes, wat die totale personeelbesteding uitmaak nie. Die tabel verskaf in elke geval 'n aanduiding van die persentasie van die personeelbesteding wat vir hierdie items aangewend is.

Tabel 3.1.3: Salarisse, oortyd, behuisingstoelae en mediese bystand per program, 2022/23

Program	Salarisse		Oortyd		Behuisingstoelae		Mediese bystand	
	Bedrag (R'000)	Salarisse as 'n % van personeelbesteding	Bedrag (R'000)	Oortyd as 'n % van personeelbesteding	Bedrag (R'000)	Behuisingstoelae as 'n % van personeelbesteding	Bedrag (R'000)	Mediese bystand as 'n % van personeelbesteding
Program 1	119 249	11.6	1 807	0.2	5 129	0.5	11 875	1.2
Program 2	374 232	36.4	9 630	0.9	15 218	1.5	33 386	3.2
Program 3	14 714	1.4	311	0.0	462	0.0	1 150	0.1
Program 4	163 747	15.9	4 429	0.4	10 620	1.0	22 147	2.2
Program 5	14 625	1.4	15	0.0	400	0.0	1 111	0.1
Totaal	686 567	66.7	16 191	1.6	31 829	3.1	69 669	6.8

Let wel: Die syfers in Tabel 3.1.3 en 3.1.4 is uit die Personeelsalaris- (PERSAL-)stelsel verkry en nie uit die BRS nie. Die twee stelsels is nie gesinchroniseer vir salaristerugbetalings ten opsigte van personeelaanstellings en -bedankings en/of oorplasinge na en van ander departemente nie. Dit beteken daar kan 'n verskil wees in die besteding wat in hierdie stelsels aangegee word, bv. salarisse, oortyd, behuising en mediese bystand. Daarbenewens maak die tabel hier bo nie voorsiening vir ander uitgawes soos pensioene, prestasiebonusse en ander toelaes, wat die totale personeelbesteding uitmaak nie. Die besteding hier bo verwys na alle individue wat in die verslagdoeningsperiode vergoed is, insluitende interns (d.w.s. PAY, matrieks, gegradueerdes en studente), maar die provinsiale Minister uitgesluit.

Tabel 3.1.4: Salarisse, oortyd, behuisingstoelae en mediese bystand per salarisband, 2022/23

Salarisbande	Salarisse		Oortyd		Behuisingstoelae		Mediese bystand	
	Bedrag (R'000)	Salarisse as 'n % van personeel-besteding	Bedrag (R'000)	Oortyd as 'n % van personeel-besteding	Bedrag (R'000)	Behuisingstoelae as 'n % van personeel-besteding	Bedrag (R'000)	Mediese bystand as 'n % van personeel-besteding
Interns	189	0.0	-	-	-	-	-	-
Laer geskool (vlak 1-2)	3 392	0.3	51	0.0	453	0.0	842	0.1
Geskool (vlak 3-5)	152 661	14.8	3 794	0.4	11 882	1.2	25 624	2.5
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	335 065	32.5	10 074	1.0	14 832	1.4	31 695	3.1
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	174 503	17.0	2 272	0.2	4 516	0.4	11 047	1.1
Senior bestuur (vlak 13-16)	20 758	2.0	0	0.0	146	0.0	460	0.0
Totaal	686 567	66.7	16 191	1.6	31 829	3.1	69 669	6.8

Let wel: Die syfers in Tabel 3.1.3 en 3.1.4 is uit die Personeelsalaris- (PERSAL-)stelsel verkry en nie uit die BRS nie. Die twee stelsels is nie gesinchroniseer vir salaristerugbetalings ten opsigte van personeelaanstellings en -bedankings en/of oorplasing na en van ander departemente nie. Dit beteken daar kan 'n verskil wees in die besteding wat in hierdie stelsels aangegee word, bv. salarisse, oortyd, behuising en mediese bystand. Daarbenewens maak die tabel hier bo nie voorsiening vir ander uitgawes soos pensioene, prestasiebonusse en ander toelae, wat die totale personeelbesteding uitmaak nie. Die besteding hier bo verwys na alle individue wat in die verslagdoeningsperiode vergoed is, insluitende interns (d.w.s. PAY, matrieks, gegraduateerdes en studente), maar die provinsiale Minister uitgesluit.

3.2 Indiensneming en vakatures

Die volgende tabelle gee 'n opsomming van die getal aktiewe poste op die diensstaat, die getal werknemers (met uitsluiting van interns en die provinsiale Minister) en die persentasie aktiewe vakante poste soos aan die einde van die boekjaar. Hierdie inligting word aangebied ten opsigte van drie belangrike veranderlikes, naamlik: program (Tabel 3.2.1), salarisband (Tabel 3.2.2) en kritieke beroepe (Tabel 3.2.3). Alle inligting in hierdie afdeling word as 'n momentopname verskaf soos aan die einde van die boekjaar onder oorsig.

Tabel 3.2.1: Indiensneming en vakatures per program soos op 31 Maart 2023

Program	Getal aktiewe poste	Getal poste gevul	Vakaturekoers %
Program 1	378	375	0.8
Program 2	1 253	1 216	3.0
Program 3	39	37	5.1
Program 4	820	801	2.3
Program 5	35	35	-
Totaal	2 525	2 464	2.4

Let wel: Die getal gevulde poste sluit in 111 gegradueerdes in maatskaplike werk, op kontrak, wat hul beursverpligtinge terugwerk.

Tabel 3.2.2: Indiensneming en vakatures per salarisband soos op 31 Maart 2023

Salarisband	Getal aktiewe poste	Getal poste gevul	Vakaturekoers %
Laer geskoold (vlak 1-2)	36	35	2.8
Geskoold (vlak 3-5)	1 012	986	2.6
Hoogs geskoold: produksie (vlak 6-8)	1 103	1 080	2.1
Hoogs geskoold: toesighouding (vlak 9-12)	351	340	3.1
Senior bestuur (vlak 13-16)	23	23	-
Totaal	2 525	2 464	2.4

Let wel: Die getal gevulde poste sluit in 111 gegradueerdes in maatskaplike werk, op kontrak, wat hul beursverpligtinge terugwerk.

Tabel 3.2.3: Indiensneming en vakatures per kritieke beroep soos op 31 Maart 2023

Kritieke beroepe	Getal aktiewe poste	Getal poste gevul	Vakaturekoers %
Kinder- en jeugsorgwerker	561	553	1.4
Opvoedkundige beampte	41	39	4.9
Maatskaplike werker	933	909	2.6
Staatsrekenmeester	39	39	-
Voorsieningskanaalbestuurpraktisyn	13	13	-
Professionele verpleegkundige	16	14	12.5
Arbeidsterapeut	10	10	-
Totaal	1 613	1 577	2.2

Let wel: Kritieke beroepe verwys na beroepe wat noodsaaklik is vir dienslewering. Indien hierdie beroepe nie in die Departement teenwoordig is nie, sal die funksie/dienste ineenstort. Die getal gevulde poste sluit in 111 gegradueerdes in maatskaplike werk, op kontrak, wat hul beursverpligtinge terugwerk.

3.3 Posevaluering

Posevaluering is ingestel as 'n manier om te verseker dat werk van gelyke waarde gelyk vergoed word. Binne 'n raamwerk wat nasionaal vasgestel is, word daar van uitvoerende owerhede verwag om elke nuwe pos in sy of haar organisasie te evalueer of om enige pos te herevalueer waar die mandaat of inhoud beduidend verander het. Hierdie posevalueringproses bepaal die gradering en salarislvlak van 'n pos. Daar moet begryp word dat posevaluering en personeelprestasiebestuur verskil in die sin dat posevaluering verwys na die waarde/gewig van die aktiwiteite wat met die pos gepaardgaan en personeelprestasiebestuur verwys na die beoordeling van 'n individu se prestasie.

Tabel 3.3.1 is 'n opsomming van die getal poste wat gedurende die oorsigjaar geëvalueer is. Die tabel verskaf ook statistieke oor die getal poste wat op- of afgegradeer is.

Tabel 3.3.1: Posevaluering, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisband	Getal aktiewe poste soos op 31 Maart 2023	Getal poste geëvalueer	% poste geëvalueer	Poste opgegradeer		Poste afgegradeer	
				Getal	Poste opgegradeer as 'n % van totale poste	Getal	Poste afgegradeer as 'n % van totale poste
Laer geskool (vlak 1-2)	36	-	-	-	-	-	-
Geskoold (vlak 3-5)	1 012	1	-	-	-	-	-
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	1 103	54	2.1	-	-	-	-
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	351	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur Diensband A (vlak 13)	16	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur Diensband B (vlak 14)	6	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur Diensband C (vlak 15)	1	-	-	-	-	-	-
Totaal	2 525	55	2.2	-	-	-	-

Let wel: Die "Getal poste geëvalueer" per salarisband weerspieël die finale goedgekeurde posvlak ná posevaluering.

Tabel 3.3.2: Profiel van werknemers wie se salarisposisies opgegradeer is weens hul poste wat opgegradeer is, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Begunstigdes	Swart	Bruin	Indiër	Wit	Totaal
Geen.					

Tabel 3.3.3 is 'n opsomming van die getal gevalle waar salarisvlakke die graad oorskry het wat deur posevaluering bepaal is of waar hoër kerwe binne 'n spesifieke salarisvlak aan werknemers toegestaan is. Elke salarisvlak bestaan uit 12 kerwe. Redes vir die afwyking word in elke geval verstrekk.

Tabel 3.3.3: Werknemers aan wie hoër salarisse toegestaan is as wat deur posevaluering bepaal is per hoofberoep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Hoofberoep	Getal werknemers	Posevalueringvlak	Vergoeding op 'n hoër salarisvlak	Vergoeding op 'n hoër kerf van dieselfde salarisvlak	Rede vir afwyking
Geen.					

Tabel 3.3.4: Profiel van werknemers aan wie hoër salarisse toegestaan is as wat deur posevaluering bepaal is, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Begunstigdes	Swart	Bruin	Indiër	Wit	Totaal
Geen.					

3.4. Veranderinge in indiensneming

Omsetkoerse gee 'n aanduiding van tendense in die indiensnemingsprofiel van die Departement gedurende die oorsigjaar. Die volgende tabelle gee 'n opsomming van omsetkoerse per salarisband (Tabel 3.4.1) en per kritieke beroep (Tabel 3.4.2). Hierdie afdeling sluit nie inligting in verband met internskappe in nie.

Tabel 3.4.1: Jaarlikse omsetkoerse per salarisband, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisband	Getal werknemers soos op 31 Maart 2022	Omsetkoers % 2021/22	Aanstellings in die Departement	Oorplasinge na die Departement	Beëindigings uit die Departement	Oorplasinge uit die Departement	Omsetkoers % 2022/23
Laer geskool (vlak 1-2)	38	5.6	-	-	-	-	-
Geskool (vlak 3-5)	1 108	4.4	76	1	43	18	5.5
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	1 072	10.5	73	2	104	26	12.1
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	294	15.7	10	1	27	15	14.3
Senior bestuur Diensband A (vlak 13)	18	5.9	1	-	4	-	22.2
Senior bestuur Diensband B (vlak 14)	6	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur Diensband C (vlak 15)	1	-	-	-	-	-	-
Totaal	2 537	8.2	160	4	178	59	9.3
			164		237		

Let wel: "Oorplasinge" verwys na die sywaartse beweging van werknemers vanaf een staatsdiensdepartement na 'n ander (beide provinsiaal en nasionaal). Die omsetkoers word bepaal deur die totale diensverlatings as 'n persentasie van die basislyn te bereken (getal werknemers soos op 31 Maart 2022). Die beëindigings sluit in die bedanking van 14 gegradeerdes in maatskaplike werk wat op 'n permanente basis heraan gestel is (via die werwing- en keuringsproses) in poste vir maatskaplike werkers in die Departement.

Tabel 3.4.2: Jaarlikse omsetkoerse per kritieke beroep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Kritieke beroep	Getal werknemers soos op 31 Maart 2022	Omsetkoers % 2021/22	Aanstellings in die Departement	Oordragte na die Departement	Beëindigings uit die Departement	Oorplasinge uit die Departement	Omsetkoers % 2022/23
Kinder- en jeugsorgwerker	560	7.0	28	-	29	-	5.2
Opvoedkundige beampte	36	23.3	8	-	6	-	16.7
Maatskaplike werker	961	9.9	50	-	89	15	10.8
Staatsrekenmeester	40	5.1		-	2	2	10.0
Voorsieningskanaal-bestuurpraktisyn	13	18.2	1	-	1	-	7.7
Professionele verpleegkundige	12	50.0	2	1	-	1	8.3
Arbeidsterapeut	9	0.0	1	-	-	-	-
Totaal	1 631	9.6	90	1	127	18	8.9
			91		145		

Let wel: "Oorplasinge" verwys na die sywaartse beweging van werknemers vanaf een staatsdiensdepartement na 'n ander (beide provinsiaal en nasionaal). Die omsetkoers word bepaal deur die totale diensverlatings as 'n persentasie van die basislyn te bereken (getal werknemers soos op 31 Maart 2022). Die beëindigings sluit in die bedanking van 14 gegradueerdes in maatskaplike werk wat op 'n permanente basis heraan gestel is (via die werwing- en keuringsproses) in poste vir maatskaplike werkers in die Departement.

Tabel 3.4.3: Personeel wat die Departement se diens verlaat het, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Kategorie van diensverlating	Getal	% van totale diensverlatings	Getal diensverlatings as 'n % van werknemers soos op 31 Maart 2022
Dood	2	0.8	0.1
Bedanking *	106	44.7	4.2
Verstryking van kontrak	16	6.8	0.6
Afdanking – bedryfsveranderinge	-	-	-
Afdanking – wangedrag **	7	3.0	0.3
Afdanking – onbekwaamheid	-	-	-
Drostery	4	1.7	0.2
Ontslag weens swak gesondheid	5	2.1	0.2
Aftrede	38	16.0	1.5
Werknemergeïnisieerde skeidingspakket	-	-	-
Oorplasing na statutêre liggaam	-	-	-
Oorplasing na ander staatsdiensdepartemente	55	23.2	2.2
Bevordering na ander WKR-departement	4	1.7	0.2
Totaal	237	100.0	9.3

Let wel: Tabel 3.4.3 identifiseer die verskeie diensverlatingskategorieë vir personeellede wat die Departement se diens verlaat het.

* Bedankings word verder in Tabel 3.4.4 en 3.4.5 bespreek.

Tabel 3.4.4: Redes waarom personeel bedank het, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Redes vir bedanking	Getal	% van totale bedankings
Huidige vergoeding	7	6.6
Familie/persoonlike omstandighede	6	5.7
Voltydse studies	1	0.9
Gebrek aan geleenthede vir bevordering	2	1.9
Behoefte aan loopbaanverandering	11	10.4
Geen rede verskaf nie	64	60.4
Persoonlike gesondheid	3	2.8
Werk-/lewebalans	1	0.9
Sukcesvol vir permanente pos in die Departement	11	10.4
Totaal	106	100.0

Tabel 3.4.5: Verskillende ouderdomsgroepe van personeel wat bedank het, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Ouderdomsgroep	Getal	% van totale bedankings
<19 jaar	-	-
20 tot 24 jaar	1	0.9
25 tot 29 jaar	20	18.9
30 tot 34 jaar	30	28.3
35 tot 39 jaar	19	17.9
40 tot 44 jaar	14	13.2
45 tot 49 jaar	9	8.5
50 tot 54 jaar	7	6.6
55 tot 59 jaar	4	3.8
60 tot 64 jaar	1	0.9
> 65 jaar	1	0.9
Totaal	106	100.0

Tabel 3.4.6: Werknemergeriniseerde skeidingspakkette

Totale getal werknemergeriniseerde skeidingspakkette aangebied in 2022/23	Geen.
--	-------

Tabel 3.4.7: Bevorderings per salarisband, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisband	Getal werknemers soos op 31 Maart 2022	Bevorderings na 'n ander salarisvlak	Bevorderings as 'n % van totale werknemers	Vorderings na 'n ander kerf binne 'n salarisvlak	Kerfvorderings as 'n % van totale werknemers
Laer geskoold (vlak 1-2)	38	-	-	20	52.6
Geskoold (vlak 3-5)	1 108	6	0.5	571	51.5
Hoogs geskoold: produksie (vlak 6-8)	1 072	9	0.8	625	58.3
Hoogs geskoold: toesighouding (vlak 9-12)	294	11	3.7	218	74.1
Senior bestuur (vlak 13-16)	25	1	4.0	14	56.0
Totaal	2 537	27	1.1	1 448	57.1

Let wel: Bevorderings verwys na die totale getal werknemers wat na 'n hoër posvlak binne die Departement gevorder het deur middel van 'n suksesvolle aansoek vir 'n geadverteerde pos via die werwing- en keuringsproses. Die inligting weerspieël die salarisvlak van 'n werknemer nadat hy/sy bevorder is. Werknemers wat nie vir kerfvorderings kwalifiseer nie, word nie ingesluit nie.

Tabel 3.4.8: Bevorderings per kritieke beroep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Kritieke beroep	Getal werknemers soos op 31 Maart 2022	Bevorderings na 'n ander salarisvlak	Bevorderings as 'n % van totale werknemers in kritieke beroepe	Vorderings na 'n ander kerf binne 'n kritieke beroep	Kerfvorderings as 'n % van totale werknemers in kritieke beroepe
Kinder- en jeugsorgwerker	560	-	-	342	61.1
Opvoedkundige beamppte	36	1	2.8	19	52.8
Maatskaplike werker	961	10	1.0	515	53.6
Staatsrekenmeester	40	3	7.5	21	52.5
Voorsieningskanaal-bestuurpraktisyn	13	-	-	9	69.2
Professionele verpleegkundige	12	-	-	3	25.0
Arbeidsterapeut	9	-	-	8	88.9
Totaal	1 631	14	0.9	917	56.2

Let wel: Bevorderings verwys na die totale getal werknemers wat na 'n hoër posvlak binne die Departement gevorder het deur middel van 'n suksesvolle aansoek vir 'n geadverteerde pos via die werwing- en keuringsproses. Die inligting weerspieël die salarisvlak van 'n werknemer nadat hy/sy bevorder is. Werknemers wat nie vir kerfvorderings kwalifiseer nie, word nie ingesluit nie.

3.5. Diensbillikheid

Tabel 3.5.1: Totale getal werknemers (insluitende werknemers met gestremdhede) in elk van die volgende beroepsvlakke soos op 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Senior bestuur (vlak 13-14)	2	4	-	3	1	8	1	3	-	-	22
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	32	65	1	6	45	153	2	37	-	1	342
Geskoolde tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	133	165	1	14	314	461	4	41	1	1	1 135
Halfgeskoolde en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	158	288	-	6	148	320	1	11	1	-	933
Ongeskoolde en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	4	9	-	-	8	10	-	-	-	-	31
Totaal	329	531	2	30	516	952	8	92	2	2	2 464
Tydlike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groototaal	329	531	2	30	516	952	8	92	2	2	2 464

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Die syfers wat per beroepsvlak aangedui word, sluit alle permanente, deeltydse en kontrakwerkers in, maar sluit interns uit. Voorts word die inligting per salarisvlak aangebied en nie volgens posvlak nie. Die getal gevulde poste sluit in 111 gegradueerdes in maatskaplike werk, op kontrak, wat hul beursverpligtinge terugwerk.

Vir die getal werknemers met gestremdhede, verwys na Tabel 3.5.2.

Tabel 3.5.2: Totale getal werknemers (slegs met gestremdhede) in elk van die volgende beroepsvlakke soos op 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur (vlak 13-14)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	2	1	-	1	1	2	-	-	-	-	7
Geskoolde tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	1	2	-	2	-	4	-	1	-	-	10
Halfgeskoolde en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	2	1	-	1	-	2	-	-	-	-	6
Ongeskoolde en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	5	4	-	4	1	8	-	1	-	-	23
Tydlike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	5	4	-	4	1	8	-	1	-	-	23

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Die syfers wat per beroepsvlak aangedui word, sluit alle permanente, deeltydse en kontrakwerkers in, maar sluit interns uit. Voorts word die inligting per salarisvlak aangebied en nie volgens posvlak nie.

Tabel 3.5.3: Werwing, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur (vlak 13-14)	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	-	3	-	-	1	7	-	-	-	-	11
Geskoolde tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	13	9	-	-	23	27	-	3	-	-	75
Halfgeskoolde en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	3	28	-	1	8	36	-	-	1	-	77
Ongeskoolde en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	16	40	-	1	32	71	-	3	1	-	164
Tydelike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	16	40	-	1	32	71	-	3	1	-	164

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Werwing verwys na die aanstelling van nuwe werknemers op die Departement se diensstaat, maar sluit interns uit. Die totale sluit oorplasinge in vanaf ander staatsdepartemente en/of -instellings soos volgens Tabel 3.4.1.

Tabel 3.5.4: Bevorderings, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur (vlak 13-14)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	2	3	-	1	-	3	-	2	-	-	11
Geskoolde tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	1	3	-	-	1	3	-	1	-	-	9
Halfgeskoolde en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	6
Ongeskoolde en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	5	6	-	1	6	6	-	3	-	-	27
Tydelike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	5	6	-	1	6	6	-	3	-	-	27

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Bevorderings verwys na die totale getal werknemers wat na 'n hoër posvlak binne die Departement gevorder het deur middel van 'n suksesvolle aansoek vir 'n geadverteerde pos via die werwing- en keuringsproses soos volgens Tabel 3.4.7.

Tabel 3.5.5: Diensbeëindigings, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur (vlak 13-14)	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	4
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	3	14	-	1	6	16	1	1	-	-	42
Geskoolde tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	16	19	-	2	31	58	-	4	-	-	130
Halfgeskoolde en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	16	20	1	2	12	10	-	-	-	-	61
Ongeskoolde en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	35	54	1	6	49	85	1	6	-	-	237
Tydelike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	35	54	1	6	49	85	1	6	-	-	237

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: "Diensbeëindigings" verwys na die werknemers (met uitsluiting van interns) wat die diens van die Departement verlaat het, insluitende oorplasinge na ander departemente, soos volgens Tabel 3.4.1. Die beëindigings sluit in die bedanking van 14 gegradueerdes in maatskaplike werk wat op 'n permanente basis heraangetel is (via die werwing- en keuringsproses) in poste vir maatskaplike werkers in die Departement.

Tabel 3.5.6: Tugstappe, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Tugstappe	Manlik				Vroulik				Buitelandse burgers		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Manlik	Vroulik	
Verlating/drosterie	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	4
Afdanking	2	4	-	-	1	-	-	-	-	-	7
Skorsing sonder salaris tesame met 'n finale skriftelike waarskuwing	7	6	-	-	1	3	-	-	-	-	17
Totaal	10	11	-	-	2	5	-	-	-	-	28
Tydlike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	10	11	-	-	2	5	-	-	-	-	28

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Die totale tugstappe verwys slegs na formele uitkomst en nie na koptelling nie. Vir verdere inligting oor die uitslag van die tugverhore en tipes wangedrag wat by tugverhore hanteer is, verwys na Tabel 3.12.2 en Tabel 3.12.3.

Tabel 3.5.7: Vaardigheidsontwikkeling, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroepsvlakke	Manlik				Vroulik				Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	
Topbestuur (vlak 15-16)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Senior bestuur (vlak 13-14)	1	1	-	1	1	3	-	2	9
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste en middelbestuur (vlak 9-12)	20	47	1	5	35	109	1	26	244
Geskoolde tegnies en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente (vlak 6-8)	82	104	1	8	199	329	2	31	756
Halfgeskoold en diskresionêre besluitneming (vlak 3-5)	50	96	-	2	68	146	1	6	369
Ongeskoold en gedefinieerde besluitneming (vlak 1-2)	2	3	-	-	5	3	-	-	13
Totaal	155	251	2	16	308	590	4	65	1 391
Tydlike werknemers	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Groot totaal	155	251	2	16	308	590	4	65	1 391

S = Swart; B = Bruin; I = Indiër; W = Wit.

Let wel: Die tabel hier bo verwys na die totale getal werknemers wat tydens die oorsigtydperk opleiding ontvang het en nie na die getal opleidingsintervensies wat deur individue bygewoon is nie. Vir verdere inligting oor die werklike opleiding wat voorsien is, verwys na Tabel 3.13.2.

3.6. Ondertekening van prestasie-ooreenkomste deur SBD-lede

Tabel 3.6.1: Ondertekening van prestasie-ooreenkomste deur SBD-lede soos op 31 Mei 2022

SBD-posvlak	Getal aktiewe SBD-poste per vlak	Getal SBD-lede per vlak	Getal ondertekende prestasie-ooreenkomste per vlak	Getekende prestasie-ooreenkomste as 'n % van SBD-lede per vlak
Departementshoof	1	1	1	100.0
Salarisvlak 14	6	6	6	100.0
Salarisvlak 13	17	17	16	94.1
Totaal	24	24	23	95.8

Let wel: Hierdie tabel verwys slegs na werknemers wat as lede van die Seniorbestuursdiens (SBD) aangestel is. Werknemers wat vergoeding bó salarisvlak 12 ontvang, maar wat nie SBD-lede is nie, is uitgesluit. Voorts weerspieël die tabel inligting wat met salarisse per pos verband hou en nie die individuele salarisvlakke van werknemers nie. Die toekenning van prestasieverwante belonings (kontantbonus) vir SBD-lede word later in die verslag aangegee. Verwys na Tabel 3.8.5 in hierdie verband.

Tabel 3.6.2: Redes waarom prestasie-ooreenkomste nie met alle SBD-lede teen 31 Mei 2022 aangegaan is nie

Redes waarom prestasie-ooreenkomste nie met alle SBD-lede aangegaan is nie
Die SBD-lid wat nie 'n prestasie-ooreenkoms teen 31 Mei 2022 voltooi het nie, is op verlof geplaas weens ongeskiktheid en kon nie die prestasie-ooreenkoms voltooi nie. Die SBD-lid het diens op 6 Maart 2023 verlaat.

Tabel 3.6.3: Tugstappe ingestel teen SBD-lede wat nie prestasie-ooreenkomste teen 31 Mei 2022 aangegaan het nie

Tugstappe ingestel teen SBD-lede wat nie prestasie-ooreenkomste aangegaan het nie
Geen vereis nie.

3.7. Vul van SBD-poste

Die tabelle in hierdie afdeling verskaf inligting oor indiensneming en vakatures soos dit met lede van die SBD volgens salarisvlak verband hou. Dit verskaf ook inligting oor die advertering en vul van SBD-poste, redes waarom daar nie aan voorgeskrewe tydraamwerke voldoen is nie en tugstappe wat in gevalle van nienakoming ingestel is.

Tabel 3.7.1: Inligting oor SBD-poste soos op 30 September 2022

SBD-vlak	Getal aktiewe SBD-poste per vlak	Getal SBD-poste gevul per vlak	% van SBD-poste gevul per vlak	Getal SBD-poste vakant per vlak	% van SBD-poste vakant per vlak
Departementshoof	1	1	100.0	-	-
Salarisvlak 14	6	6	100.0	-	-
Salarisvlak 13	17	16	94.1	1	5.9
Totaal	24	23	95.8	1	4.2

Let wel: Hierdie tabel verwys slegs na werknemers wat as lede van die Seniorvlakbestuursdiens (SBD) aangestel is. Werknemers wat vergoeding bó salarisvlak 12 ontvang, maar wat nie SBD-lede is nie, is uitgesluit.

Tabel 3.7.2: Inligting oor SBD-poste soos op 31 Maart 2023

SBD-vlak	Getal aktiewe SBD-poste per vlak	Getal SBD-poste gevul per vlak	% van SBD-poste gevul per vlak	Getal SBD-poste vakant per vlak	% van SBD-poste vakant per vlak
Departementshoof	1	1	100.0	-	-
Salarisvlak 14	6	6	100.0	-	-
Salarisvlak 13	16	16	100.0	-	-
Totaal	23	23	100.0	-	-

Let wel: Hierdie tabel verwys slegs na werknemers wat as lede van die Seniorbestuursdiens (SBD) aangestel is. Werknemers wat vergoeding bó salarisvlak 12 ontvang, maar wat nie SBD-lede is nie, is uitgesluit.

Tabel 3.7.3: Advertering en vul van SBD-poste soos op 31 Maart 2023

SBD-vlak	Advertering	Vul van poste	
	Getal vakatures per vlak binne 6 maande geadverteer ná vakant geraak	Getal vakatures per vlak binne 6 maande gevul ná vakant geraak	Getal vakatures per vlak nie binne 6 maande gevul nie, maar binne 12 maande
Departementshoof	-	-	-
Salarisvlak 14	-	-	-
Salarisvlak 13	-	2	-
Totaal	-	2	-

Let wel: Die SBD-poste wat op salarisvlak 13 gevul is, is in die 2021/22-boekjaar geadverteer.

Tabel 3.7.4: Redes vir nienakoming van vul van aktiewe vakante SBD-poste – geadverteer binne 6 maande en gevul binne 12 maande ná vakant geraak

SBD-vlak	Redes vir nienakoming
Departementshoof	NVT
Salarisvlak 14	NVT
Salarisvlak 13	NVT

Tabel 3.7.5: Tugstappe ingestel vir nienakoming van voorgeskrewe tydraamwerke vir vul van SBD-poste binne 12 maande

Tugstappe ingestel vir nienakoming van voorgeskrewe tydraamwerke vir vul van SBD-poste
Geen.

3.8. Werknemerprestasie

Die volgende tabelle toon die getal personeel volgens salarisband (Tabel 3.8.1) en personeel in kritieke beroepe (Tabel 3.8.2) wat 'n kerfvordering ontvang het weens prestasiebestuur (d.w.s. kwalifiserende werknemers wat tussen 3 en 4 vir hul prestasiebeoordeling ontvang het).

Tabel 3.8.1: Kerfvorderings per salarisband, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisband	Werknemers soos op 31 Maart 2022	Vorderings na 'n ander kerf binne 'n salarisvlak	Kerfvorderings as 'n % van werknemers per salarisband
Laer geskool (vlak 1-2)	38	20	52.6
Geskool (vlak 3-5)	1 108	571	51.5
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	1 072	625	58.3
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	294	218	74.1
Senior bestuur (vlak 13-16)	25	14	56.0
Totaal	2 537	1 448	57.1

Tabel 3.8.2: Kerfvorderings per kritieke beroep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Kritieke beroepe	Werknemers soos op 31 Maart 2022	Vorderings na 'n ander kerf binne 'n salarisvlak	Kerfvorderings as 'n % van werknemers per salarisband
Kinder- en jeugsorgwerker	560	342	61.1
Opvoedkundige beampte	36	19	52.8
Maatskaplike werker	961	515	53.6
Staatsrekenmeester	40	21	52.5
Voorsieningskanaalbestuurpraktsyn	13	9	69.2
Professionele verpleegkundige	12	3	25.0
Arbeidsterapeut	9	8	88.9
Totaal	1 631	917	56.2

Tabel 3.8.3: Prestasiebelonings volgens ras, geslag en gestremdheid, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Ras en geslag	Profiel van begunstigdes			Koste	
	Getal begunstigdes	Totale getal werknemers in groep soos op 31 Maart 2022	% van totaal in groep	Koste (R'000)	Gemiddelde koste per begunstigde (R)
Geen.					

Tabel 3.8.4: Prestasiebelonings (kontantbonus) per salarisband vir personeel onder Seniorbestuursdiensvlak, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisbande	Profiel van begunstigdes			Koste		
	Getal begunstigdes	Totale getal werknemers in groep soos op 31 Maart 2022	% van totaal in salarisbande	Koste (R'000)	Gemiddelde koste per begunstigde (R)	Koste as 'n % van totale personeelbesteding
Geen.						

Tabel 3.8.5: Prestasiebelonings (kontantbonus) per salarisband vir Seniorbestuursdiensvlak, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisbande	Profiel van begunstigdes			Koste		
	Getal begunstigdes	Totale getal werknemers in groep soos op 31 Maart 2022	% van totaal in salarisbande	Koste (R'000)	Gemiddelde koste per begunstigde (R)	Koste as 'n % van totale personeelbesteding
Geen.						

Tabel 3.8.6: Prestasiebelonings (kontantbonus) per kritieke beroep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Kritieke beroep	Profiel van begunstigdes			Koste		
	Getal begunstigdes	Totale getal werknemers in groep soos op 31 Maart 2022	% van totaal in salarisbande	Koste (R'000)	Gemiddelde koste per begunstigde (R)	Koste as 'n % van totale personeelbesteding
Geen.						

3.9 Buitelandse werkers

Die tabelle hier onder gee 'n opsomming van die indiensneming van buitelandse burgers in die Departement ten opsigte van salarisbande (Tabel 3.9.1) en hoofberoep (Tabel 3.9.2). Die tabelle bied ook 'n opsomming van die totale getal buitelandse werkers in elke salarisband en volgens elke hoofberoep.

Tabel 3.9.1: Buitelandse werkers per salarisband, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Salarisband	1 April 2022		31 Maart 2023		Verandering	
	Getal	% van totaal	Getal	% van totaal	Getal	% verandering
Laer geskoold (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-
Geskoold (vlak 3-5)	-	-	1	25.0	1	100.0
Hoogs geskoold: produksie (vlak 6-8)	2	66.7	2	50.0	-	-
Hoogs geskoold: toesighouding (vlak 9-12)	1	33.3	1	25.0	-	-
Senior bestuur (vlak 13-16)	-	-	-	-	-	-
Totaal	3	100.0	4	100.0	1	33.3

Let wel: Die tabel hier bo sluit nieburgers met permanente verblyf in die Republiek van Suid-Afrika in.

Tabel 3.9.2: Buitelandse werkers per hoofberoep, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Hoofberoep	1 April 2022		31 Maart 2023		Verandering	
	Getal	% van totaal	Getal	% van totaal	Getal	% verandering
Kinder- en jeugsorgwerker	-	-	1	25.0	1	100.0
Maatskaplike werker	1	33.3	1	25.0	-	-
Administrasiebeampte: Monitering	1	33.3	1	25.0	-	-
Maatskaplikewerk-beleidsontwikkelaar	1	33.3	1	25.0	-	-
Totaal	3	100.0	4	100.0	1	33.3

Let wel: Die tabel hier bo sluit nieburgers met permanente verblyf in die Republiek van Suid-Afrika in.

3.10 Verlofbenutting vir die tydperk 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022

Die volgende tabelle gee 'n aanduiding van die benutting van siekteverlof (Tabel 3.10.1) en ongeskiktheidsverlof (Tabel 3.10.2). In albei gevalle word die geskatte koste van die verlof ook verskaf.

Tabel 3.10.1: Siekteverlof, 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022

Salarisband	Totale dae	% dae met mediese sertifikaat	Getal werknemers wat siekteverlof benut	Totale getal werknemers	% van totale werknemers wat siekteverlof benut	Gemiddelde dae per werknemer	Geskatte koste (R'000)
Interns	32	46.9	9	9	100.0	4	6
Laer geskool (vlak 1-2)	417	89.2	30	32	93.8	14	174
Geskool (vlak 3-5)	11 171	86.0	873	995	87.7	13	7 195
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	11 045	81.1	1 084	1 249	86.8	10	12 240
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	3 363	84.5	305	386	79.0	11	6 277
Senior bestuur (vlak 13-16)	199	92.0	20	28	71.4	10	665
Totaal	26 227	83.8	2 321	2 699	86.0	11	26 557

Let wel: Die verloftoekenning soos bepaal in die "Verlofbepalings", gelees saam met die toepaslike kollektiewe ooreenkomste, maak voorsiening vir normale siekteverlof van 36 werksdae in 'n siekteverlofsiklus van drie jaar. Die driejaar-siekteverlofsiklus het in Januarie 2022 begin en eindig in Desember 2024. Die inligting in elke geval toon die totale verlof, met uitsluiting van ongeskiktheidsverlof wat deur werknemers geneem is. Vir 'n aanduiding van ongeskiktheidsverlof geneem, verwys na Tabel 3.10.2.

Tabel 3.10.2: Ongeskiktheidsverlof, 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022

Salarisband	Totale dae	% dae met mediese sertifikaat	Getal werknemers wat ongeskiktheidsverlof benut	Totale getal werknemers	% van totale werknemers wat ongeskiktheidsverlof benut	Gemiddelde dae per werknemer	Geskatte koste (R'000)
Interns	-	-	-	9	-	-	-
Laer geskool (vlak 1-2)	-	-	-	32	-	-	-
Geskool (vlak 3-5)	712	100.0	17	995	1.7	42	497
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	637	100.0	18	1 249	1.4	35	729
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	822	100.0	9	386	2.3	91	1 650
Senior bestuur (vlak 13-16)	18	100.0	1	28	3.6	18	74
Totaal	2 189	100.0	45	2 699	1.7	49	2 950

Let wel: Die verloftoekenning soos bepaal in die "Verlofbepalings", gelees saam met die toepaslike kollektiewe ooreenkomste, maak voorsiening vir normale siekteverlof van 36 werksdae in 'n siekteverlofsiklus van drie jaar. Wanneer 'n werknemer sy of haar normale siekteverlof uitgeput het, moet die werkgever ondersoek instel na die aard en omvang van die werknemer se ongeskiktheid. Sodanige ondersoeke moet uitgevoer word ingevolge item 10(1) van bylae 8 van die Wet op Arbeidsverhoudinge (LRA).

Ongeskiktheidsverlof is nie 'n onbepaalde hoeveelheid addisionele siekteverlofdae tot 'n werknemer se beskikking nie. Ongeskiktheidsverlof is addisionele siekteverlof wat voorwaardelik toegeken word volgens die werkgever se diskresie, soos daarvoor voorsiening gemaak word in die Verlofbepalings en Beleid oor Ongeskiktheidsverlof en Afrede weens Swak Gesondheid (PILIR).

Tabel 3.10.3 vat die benutting van jaarlikse verlof saam. Die loonooreenkoms wat in 2000 met die vakbonde in die Koördinerende Bedingingsraad vir die Staatsdiens (PSCBC) gesluit is, vereis dat jaarlikse verlof bestuur word om te verhoed dat hoë vlakke van opgehoopde verlof by diensbeëindiging uitbetaal word.

Tabel 3.10.3: Jaarlikse verlof, 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022

Salarisband	Totale dae geneem	Totale getal werknemers wat jaarlikse verlof benut	Gemiddelde getal dae geneem per werknemer
Interns	75	7	11
Laer geskool (vlak 1-2)	660	31	21
Geskool (vlak 3-5)	20 196	939	22
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	28 697	1 203	24
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	9 389	371	25
Senior bestuur (vlak 13-16)	626	27	23
Totaal	59 643	2 578	23

Tabel 3.10.4: Beperkte verlof, 1 Januarie 2022 tot 31 Desember 2022

Salarisband	Totale beperkte verlof beskikbaar soos op 31 Des 2021	Totale dae beperkte verlof geneem	Getal werknemers wat beperkte verlof benut	Gemiddelde getal dae geneem per werknemer	Getal werknemers met beperkte verlof soos op 31 Des 2022	Totale beperkte verlof beskikbaar soos op 31 Des 2022
Laer geskool (vlak 1-2)	-	-	-	-	-	-
Geskool (vlak 3-5)	876.83	152.50	7	21.79	27	594.55
Hoogs geskool: produksie (vlak 6-8)	3 433.81	467.42	18	25.97	95	2 365.64
Hoogs geskool: toesighouding (vlak 9-12)	3 991.47	530.05	13	40.77	94	2 921.78
Senior bestuur (vlak 13-16)	216.66	33.57	4	8.39	9	256.80
Totaal	8 518.77	1 183.54	42	28.18	225	6 138.77

Let wel: Dit is moontlik dat die totale getal dae van beperkte verlof kan styg, aangesien werknemers wat bevorder is of na die Departement oorgeplaas is hul krediete vir beperkte verlof behou, wat deel vorm van daardie spesifieke salarisband en uiteindelik van die departementele totaal.

Tabel 3.10.5: Verlofuitbetalings, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Rede	Totale bedrag (R'000)	Getal werknemers	Gemiddelde betaling per werknemer
Verlofuitbetalings gedurende 2022/23 weens niebenutting van verlof in die vorige siklus	-	-	-
Uitbetalings vir beperkte verlof by diensbeëindiging	1 881	31	60 671
Huidige verlofuitbetalings by diensbeëindiging	2 763	139	19 875

3.11 Gesondheidsbevorderingsprogramme, insluitende MIV en VIGS

Tabel 3.11.1: Maatreëls getref om die risiko van beroepsblootstelling te verminder, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Eenhede/kategorieë werknemers wat geïdentifiseer is as hoë risiko om MIV en verwante siektes (indien enige) op te doen	Belangrike maatreëls getref om die risiko te verminder
<p>Die aard van die Departement se werk stel werknemers nie bloot aan 'n verhoogde risiko om MIV/VIGS op te doen nie. Ondanks die baie lae beroepsrisiko word alle werknemers op alle vlakke in die Departement geteiken.</p>	<p>Werknemergesondheid-en-welstandsdienste word aan alle werknemers gelewer wat dit benodig en sluit die volgende in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● welstandsondersoeke vir werknemers om hul MIV-status te ken; ● kondoomverspreiding; ● inligting-, kommunikasie- en opvoedingsveldtogte; ● intervensies vir psigososiale ontwikkeling; en ● berading.

Tabel 3.11.2: Besonderhede oor gesondheidsbevorderingsprogramme, insluitende MIV-/VIGS-programme, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Vraag	Ja	Nee	Besonderhede, indien Ja
<p>1. Het die Departement 'n lid van die SBD aangewys om die bepalings soos vervat in deel VI E van hoofstuk 1 van die Staatsdiensregulasies, 2016, te implementeer? Indien wel, verskaf sy/haar naam en posisie.</p>	✓		<p>Me. Letitia Isaacs, Direkteur (Waarnemend): Organisasoriese gedrag (DvdP)</p>
<p>2. Het die Departement 'n toegewyde eenheid of het dit spesifieke personeellede aangewys om die gesondheid en welstand van werknemers te bevorder? Indien wel, dui die getal werknemers aan wat by hierdie taak betrokke is, en die jaarlikse begroting wat vir hierdie doel beskikbaar is.</p>	✓		<p>Die Departement van die Premier verskaf 'n transversale diens aan elf (11) WKR-kliëntdepartemente, insluitende die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling.</p> <p>'n Spesifieke Eenheid vir Werknemergesondheid en -welstand binne die Direkoraat: Organisasoriese gedrag en die Hoofdirekoraat: Organisasoriese ontwikkeling dien om die gesondheid en welstand van werknemers in die elf (11) kliëntdepartemente te bevorder.</p> <p>Die eenheid bestaan uit 'n adjunkdirekteur, drie (3) assistentdirekteure, en twee (2) WGW-praktisyns.</p> <p>Die jaarlikse begroting was R3,261 miljoen.</p>

Vraag	Ja	Nee	Besonderhede, indien Ja
3. Het die Departement 'n werknemerbystand- of gesondheidsbevorderingsprogram vir werknemers ingestel? Indien wel, dui die sleutelemente/-dienste van hierdie program aan.	✓		<p>Die Departement van die Premier het 'n diensvlakooorenkoms met Metropolitan Health (eksterne diensverskaffer) aangegaan om 'n werknemergesondheid-en-welstandsdienst aan elf (11) provinsiale departemente te lewer.</p> <p>Die volgende intervensies is aangebied: traumaontlading en -bewusmaking; bestuurskonsultasies; intervensies vir psigososiale ontwikkeling; inligting, kommunikasie en opvoeding; afrigting; groep terapie; redelike aanpassing.</p> <p>Hierdie intervensies is gebaseer op tendense soos gerapporteer in die kwartaalverslae en geïmplementeer om departementele en werknemerbehoefte te bevredig.</p> <p>Inligting oor hoe om toegang te kry tot die Werknemergesondheid-en-welstandsprogram (WGW) is aanlyn versprei.</p>
4. Het die Departement ('n) komitee(s) bewerkstellig soos beoog in deel VI E.5 (e) van hoofstuk 1 van die Staatsdiensregulasies, 2016? Indien wel, verskaf die name van die lede van die komitee en die belanghebbende(s) wat hulle verteenwoordig.	✓		<p>Die provinsiale Werknemergesondheid-en-welstandbestuurskomitee is gestig, met lede wat deur elke departement genomineer is.</p> <p>Die Departement is deur Maurice Robinson verteenwoordig.</p>
5. Het die Departement indiensnemingsbeleide en -praktyke hersien om te verseker dat dit nie onbillik teen werknemers diskrimineer op grond van hul MIV-status nie? Indien wel, lys die indiensnemingsbeleide/-praktyke wat dienooreenkomstig hersien is.	✓		<p>Die Transversale Bestuursraamwerk vir Werknemergesondheid-en-welstandprogramme in die WKR is in werking en is in Desember 2016 deur die Koördinerende Kamer van die PSCBC vir die Wes-Kaap aanvaar.</p> <p>In hierdie verband maak alle indiensnemingsbeleide voorsiening vir billike praktyke, ongeag die MIV-status van personeel of aansoekers. Werkplekpraktyke word voortdurend gemonitor om beleidsnakoming en billikheid te verseker.</p> <p>Onder die WGW-vaandel is vier (4) WGW-beleide goedgekeur, wat die bestuur van MIV/VIGS en TB insluit, in reaksie op die voorkoming van diskriminasie in die werkplek teen werknemers met MIV/VIGS en TB, en dié wat daardeur geaffekteer word.</p> <p>Daarbenewens het die DvGW, die leidende departement rakende MIV/VIGS, die Transversale Werkplekbeleid en -program vir MIV/VIGS en SOI's goedgekeur wat op alle departemente van die WKR van toepassing is. Hierdie dokument is belyd met die vier steunpilare van die nasionale Strategiese WGW-raamwerk, 2018, soos gewysig.</p> <p>Gedurende die verslagdoeningsperiode is die transversale WGW-beleide, insluitende die MIV/VIGS- en TB-bestuursbeleid, ten opsigte van die DSA-beleide</p>

Vraag	Ja	Nee	Besonderhede, indien Ja
			hersien sowel as die nasionale Strategiese Plan vir MIV, TB en SOI's (2023-2028), wat inklusiwiteit en die eliminerings van diskriminasie en stigma teen werknemers met MIV verseker.
6. Het die Departement maatreëls ingestel om MIV-positiewe werknemers, of diegene wat as MIV-positief beskou word, teen diskriminasie te beskerm? Indien wel, lys die sleutelemente van dié maatreëls.	✓		<p>Die Departement het die provinsiale Strategiese Plan oor MIV/VIGS, SOI's en TB geïmplementeer om MIV en TB in die hoofstroom te plaas en die geslag- en regtegebaseerde dimensies daarvan by die kernmandate in te sluit om MIV-verwante stigma te verminder.</p> <p>Die doel is die volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Verminder diskriminasie in die werkplek teen dié met MIV en TB. Dit het veldtogte teen onbillike diskriminasie en bemagtiging van werknemers ingesluit. ● Verminder onbillike diskriminasie in verband met toegang tot dienste. Dit sluit in om te verseker dat die Direkoraat: Werknemerbetrekkings aandag gee aan klagtes of griewe in verband met onbillike diskriminasie en opleiding aan werknemers verskaf. <p>Die Departement het die volgende maatreëls geïmplementeer om die stigma en diskriminasie teen diegene met MIV, of wat as MIV-positief beskou word, die hoof te bied:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● opvoedingsveldtogte; ● viering van Wêreldvigsdag; ● grieweproses; en ● intervensies soos diversiteitsbestuur.
7. Moedig die Departement sy werknemers aan om vir MIV-berading-en-toetse (MBT) te gaan? Indien wel, lys die resultate wat behaal is.	✓		<p>MBT-SESSIES:</p> <p>Die Departement het aan drie (3) MBT- en welstandtoetssessies deelgeneem. 94 werknemers is getoets en het berading ontvang vir MIV, TB en seksueel oordraagbare infeksies (SOI's).</p>
8. Het die Departement maatstawwe/aanwysers ontwikkel om die impak van sy gesondheidsbevorderingsprogram te monitor en te evalueer? Indien wel, lys dié maatreëls/aanwysers.	✓		<p>Die WGWP word gemonitor deur middel van kwartaallikse en jaarlikse verslagdoening en tendensontleding kan verkry word deur die vergelyking van departementele benutting en demografie, d.w.s. ouderdom, geslag, probleemprofiel, werknemer- teenoor bestuurderbenutting, getal gevalle. Temas en tendense bied ook 'n oorsig van die risiko's en impak wat GWK-wknessies op die individu en die werkplek het.</p>

3.12 Arbeidsbetrekkinge

Die volgende provinsiale kollektiewe ooreenkomste is gedurende die oorsigtydperk met vakbonde aangegaan.

Tabel 3.12.1: Kollektiewe ooreenkomste, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Onderwerp	Datum
PSCBC-resolusie 2 van 2023 – Ooreenkoms oor die salarisaanpassing 2023-2025	31 Maart 2023

Tabel 3.12.2 gee 'n opsomming van die uitslag van tugverhore wat gedurende die oorsigjaar in die Departement gehou is.

Tabel 3.12.2: Wangedrag- en tugverhore afgehandel, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Uitslag van tugverhore	Getal sake afgehandel	% van totaal
Verlating/drostery	4	14.3
Afdanking	7	25.0
Skorsing sonder salaris tesame met 'n finale skriftelike waarskuwing	17	60.7
Totaal	28	100.0
Persentasie van totale diensstaat		1.1

Let wel: Uitslag van tugverhore verwys slegs na formele sake.

Tabel 3.12.3: Tipes wangedrag by tugverhore hanteer, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Tipe wangedrag	Getal	% van totaal
Drostery	4	14.3
Afwesigheid van werk sonder rede of toestemming	1	3.6
Aanranding/pogings of dreigemente om 'n persoon aan te rand	4	14.3
Onbehoorlike/onaanvaarbare gedrag	2	7.1
Oortreding van enige staatsgedragskode	4	14.3
Benadeling van administrasie van organisasie of departement	1	3.6
Seksuele teistering	1	3.6
Onder die invloed van gewoontevormende/verdowningsmiddel	10	35.7
Besit of onregmatige gebruik van staatseiendom	1	3.6
	28	100.0

Tabel 3.12.4: Griewe aanhangig gemaak, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Griewe aanhangig gemaak	Getal	% van totaal
Getal griewe opgelos	35	89.7
Getal griewe nie opgelos nie	4	10.3
Totale getal griewe aanhangig gemaak	39	100.0

Let wel: Griewe aanhangig gemaak verwys na sake wat binne die verslagdoeningsperiode afgehandel is. Griewe wat **nie opgelos is nie** verwys na sake waar die uitslag **nie ten gunste van die benadeelde was nie**. Alle sake, opgelos en nie opgelos nie, is afgehandel.

Tabel 3.12.5: Geskille by rade aanhangig gemaak, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Geskille by rade aanhangig gemaak	Getal	% van totaal
Getal geskille gehandhaaf	2	20.0
Getal geskille afgewys	8	80.0
Totale getal geskille aanhangig gemaak	10	100.0

Let wel: Rade verwys na die Koördinerende Bedingingsraad vir die Staatsdiens (PSCBC), die Algemene Bedingingsraad vir die Staatsdienssektor (GPSSBC) en die Sektorale Bedingingsraad vir Openbare Gesondheid en Maatskaplike Ontwikkeling (PHSDSBC). Wanneer 'n geskil "gehandhaaf" word, beteken dit dat die raad ten gunste van die benadeelde beslis het. Wanneer 'n geskil "afgewys" word, beteken dit dat die raad ten gunste van die Departement beslis het.

Tabel 3.12.6: Stakings, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Stakings	Getal
Totale getal persoonswerksdae verloor	392
Totale koste (R'000) van werksdae verloor	347
Bedrag (R'000) verhaal as gevolg van geen werk, geen betaling	347

Tabel 3.12.7: Voorsorgskorsings, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Voorsorgskorsings	Getal
Getal persone geskors	16
Getal persone wie se skorsing 30 dae oorskry het	15
Gemiddelde getal dae geskors	174
Koste (R'000) van skorsings	1 443

Let wel: Voorsorgskorsings verwys na personeel wat met volle salaris geskors is, terwyl die saak ondersoek word.

3.13 Vaardigheidsontwikkeling

Hierdie afdeling beklemtoon die Departement se werksaamhede ten opsigte van vaardigheidsontwikkeling. Tabel 3.13.1 weerspieël die opleidingsbehoefte soos aan die begin van die oorsigtydperk en Tabel 3.13.2 die werklike opleiding wat verskaf is.

Tabel 3.13.1: Opleidingsbehoefte geïdentifiseer, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroeps-kategorieë	Geslag	Getal werknemers soos op 1 April 2022	Opleidingsbehoefte aan begin van verslagdoeningsperiode geïdentifiseer			
			Leiderskappe	Vaardigheids-programme en ander kortkursusse	Ander vorms van opleiding	Totaal
Wetgewers, senior amptenare en bestuurders (Salarisband 13-16)	Vroulik	12	1	18	-	19
	Manlik	12	-	26	-	26
Beroepslui (Salarisband 9-12)	Vroulik	236	1	1 154	2	1 157
	Manlik	108	-	504	1	505
Tegnici en verwante beroepslui (Salarisband 6-8)	Vroulik	834	1	4 049	1	4 051
	Manlik	321	3	1 420	-	1 423
Klerke (Salarisband 3-5)	Vroulik	455	17	1 722	-	1 739
	Manlik	454	52	1 456	-	1 508
Basiese beroepe (Salarisband 1-2)	Vroulik	19	1	78	-	79
	Manlik	15	-	63	-	63
Subtotaal	Vroulik	1 556	21	7 021	3	7 045
	Manlik	910	55	3 469	1	3 525
Totaal		2 466	76	10 490	4	10 570
Werknemers met gestremdhede	Vroulik	11	-	36	-	36
	Manlik	13	1	65	-	66

Let wel: Die tabel hier bo identifiseer die opleidingsbehoefte aan die begin van die verslagdoeningsperiode volgens die Departement se Werkplekvaardigheidsplan.

Tabel 3.13.2: Opleiding verskaf, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Beroeps-kategorieë	Geslag	Getal werknemers soos op 31 Maart 2023	Opleiding verskaf gedurende verslagdoeningsperiode			
			Leiderskappe	Vaardigheids-programme en ander kortkursusse	Ander vorms van opleiding	Totaal
Wetgewers, senior amptenare en bestuurders (Salarisband 13-16)	Vroulik	13	-	23	-	23
	Manlik	10	-	11	-	11
Beroepslui (Salarisband 9-12)	Vroulik	238	-	492	-	492
	Manlik	104	-	178	-	178
Tegnici en verwante beroepslui (Salarisband 6-8)	Vroulik	821	-	1 349	-	1 349
	Manlik	314	-	432	-	432
Klerke (Salarisband 3-5)	Vroulik	480	-	445	-	445
	Manlik	453	-	301	-	301
Basiese beroepe (Salarisband 1-2)	Vroulik	18	-	11	-	11
	Manlik	13	-	10	-	10
Subtotaal	Vroulik	1 570	-	2 320	-	2 320
	Manlik	894	-	932	-	932
Totaal		2 464	-	3 252	-	3 252
Werknemers met gestremdhede	Vroulik	10	-	11	-	11
	Manlik	13	-	24	-	24

Let wel: Die tabel hier bo identifiseer die getal opleidingskursusse wat gedurende die verslagtydperk deur individue bygewoon is.

3.14 Besering aan diens

Hierdie afdeling verskaf basiese inligting oor beserings wat tydens amptelike diens opgedoen is.

Tabel 3.14.1: Besering aan diens, 1 April 2022 tot 31 Maart 2023

Aard van besering aan diens	Getal	% van totaal
Slegs basiese mediese aandag benodig	16	16.0
Tydlike ongeskiktheid	84	84.0
Permanente ongeskiktheid	-	-
Noodlottig	-	-
Totaal	100	100.0
Persentasie van totale diensstaat		3.8

3.15 Benutting van konsultante

Tabel 3.15.1: Aanstelling van konsultante deur aanwending van bewilligde fondse

Program	Raadgewende maatskappy	Projektitel	Aard van die projek	Totale getal konsultante wat aan die projek gewerk het	Duur: Werksdae /ure	Kontrakwaarde in rand	Totale getal projekte	Totale individuele konsultante	BBSEB-vlak
Administrasie	Beryl Botha en Ameera Baker	Gebaretaaltolking (SASL)	Provinsiale beraad oor geslagsgebaseerde geweld en vrouemoord	2	1 dag	7 200.00	1	2	Niebydraer
Administrasie	Litha Lethu	SBD-bevoegdheids-assessering	SBD-bevoegdheids-assessering Direkteur: Spesiale programme DMO 179/2021	1	2 dae	9 230.00	1	1	2
Administrasie	Arina Wilson	Vertaling	Vertaling (Afrikaans) JPP 2022/23	1	Finale produk: Afrikaanse vertaling van JPP 2022/23	33 936.80	1	1	4
Administrasie	Thandiwe Goxo	Vertaling	Vertaling (Xhosa) JPP 2022/23	1	Finale produk: Xhosa-vertaling van JPP 2022/23	41 769.60	1	1	Niebydraer
Administrasie	D.S. Gxilishe	Vertaling	Vertaling (Xhosa): Jaarverslag 2021/22	1	Finale produk: Xhosa-vertaling van Jaarverslag 2021/22	35 009.60	1	1	Niebydraer
Administrasie	Brenda Barrow	Vertaling	Vertaling (Afrikaans): Jaarverslag 2021/22	1	Finale produk: Afrikaanse vertaling van Jaarverslag 2021/22	35 009.60	1	1	Niebydraer

Program	Raadgewende maatskappy	Projektitel	Aard van die projek	Totale getal konsultante wat aan die projek gewerk het	Duur: Werkdae /ure	Kontrakwaarde in rand	Totale getal projekte	Totale individuele konsultante	BBSEB-vlak
Administrasie	EOH Mthombo Columbus Technologies Quantum Leap Consulting	Ontwikkelingsdienste	Ontwikkelingsdienste: OSW-bestuurstelsel	3	2 204,7 uur	1 584 681.79	1	6	Niebydraer
Administrasie	6-degree shift	Fasilitering	GGG Moedige gesprekke	1	1 dag	1 500.00	1	1	Niebydraer
Administrasie	Linda Diedericks	Paneellid	GGG Moedige gesprekke	1	1 dag	2 000.00	1	1	Niebydraer
Administrasie	Ameera Baker	Gebaretaaltolking (SASL)	GGG-webinaar	1	2 uur	1 400.00	1	1	Niebydraer
Administrasie	Ameera Baker	Gebaretaaltolking (SASL)	GGG-webinaar	1	2 uur	1 400.00	1	1	Niebydraer
Administrasie	Linda Diedericks	Paneellid	GGG Moedige gesprekke	1	1 dag	2 000.00	1	1	Niebydraer
Herstellingsdienste	Randaq Healthcare	Gesondheidsouditdienste	Omvattende gesondheidsouditdiens	1	1 dag en 4 uur	96 500.00	1	1	Niebydraer

Tabel 3.15.2: Aanstelling van konsultante deur aanwending van skenkerfondse

Program	Raadgewende maatskappy	Projektitel	Aard van die projek	Totale getal konsultante wat aan die projek gewerk het	Duur: Werkdae/ ure	Kontrakwaarde in rand	Totale getal projekte	Totale individuele konsultante	BBSEB-vlak
Geen.									

Deel E: PFMA-nakomingsverslag

1. Onreëlmatige, vrugtelose en verkwistende, ongemaagtigde besteding en wesenlike verliese

1.1 Onreëlmatige besteding

a) Rekonsiliasie van onreëlmatige besteding

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Beginsaldo	2 793	1 211
Fout in vorige tydperk	-	434
Soos heraangegee	-	1 645
Plus: Onreëlmatige besteding bevestig	2 548	2 280
Min: Onreëlmatige besteding gekondoneer	(14)	(657)
Min: Onreëlmatige besteding nie gekondoneer nie en verwyder	(57)	(475)
Min: Onreëlmatige besteding verhaalbaar	(8)	-
Min: Onreëlmatige besteding nie verhaal nie en afgeskryf	-	-
Eindsaldo	5 262	2 793

Rekonsiliasie-aantekeninge

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding in assessering in 2022/23	-	-
Onreëlmatige besteding met betrekking tot 2021/22 en in 2022/23 geïdentifiseer	-	2 280
Onreëlmatige besteding vir die lopende jaar	2 548	-
Totaal	2 548	2 280

b) Besonderhede van lopende en vorige jaar se onreëlmatige besteding (wat tans geassesseer, bepaal en ondersoek word)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding wat tans geassesseer word	2 516	2 280
Onreëlmatige besteding wat tans bepaal word	32	-
Onreëlmatige besteding wat tans ondersoek word	-	-
Totaal	2 548	2 280

c) Besonderhede van lopende en vorige jaar se onreëlmatige besteding wat gekondoneer is

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding gekondoneer	14	657
Totaal	14	657

d) Besonderhede van lopende en vorige jaar se onreëlmatige besteding wat verwyder is (nie gekondoneer nie)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding NIE gekondoneer nie en verwyder	57	475
Totaal	57	475

Vir die 2022/23-boekjaar is R48 000 as vrugtelose en verkwistende besteding herklassifiseer en R9 000 is verhaal.

e) Besonderhede van lopende en vorige jaar se onreëlmatige besteding wat verhaal is

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding verhaal	8	-
Totaal	8	-

f) Besonderhede van lopende en vorige jaar se onreëlmatige besteding wat afgeskryf is (onverhaalbaar)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Onreëlmatige besteding afgeskryf	-	-
Totaal	-	-

Bykomende openbaarmaking in verband met interinstusionele reëlings

g) Besonderhede van nienakomingsgevalle waar 'n instelling betrokke is by 'n interinstusionele reëling (waar sodanige instelling nie vir die nienakoming verantwoordelik is nie)

Beskrywing
Nie van toepassing nie.
Totaal

h) Besonderhede van nienakomingsgevalle waar 'n instelling betrokke is by 'n interinstusionele reëling (waar sodanige instelling we! vir die nienakoming verantwoordelik is)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Nie van toepassing nie.	-	-
Totaal	-	-

i) Besonderhede van strafregtelike of tugstappe in lopende en vorige jaar ingestel weens onreëlmatige besteding

Tugstappe ingestel
Nie van toepassing nie.

1.2 Vructelose en verkwistende besteding

a) Rekonsiliasie van vructelose en verkwistende besteding

Beskrywing	2022/2023	2022/2023
	R'000	R'000
Beginsaldo	-	-
Plus: Vructelose en verkwistende besteding bevestig	48	-
Min: Vructelose en verkwistende besteding afgeskryf	-	-
Min: Vructelose en verkwistende besteding verhaalbaar	(48)	-
Eindsaldo	-	-

Rekonsiliasie-aantekeninge

Beskrywing	2022/2023	2022/2023
	R'000	R'000
Vructelose en verkwistende besteding in assessering in 2022/23	-	-
Vructelose en verkwistende besteding met betrekking tot 2021/22 en in 2022/23 geïdentifiseer	-	-
Vructelose en verkwistende besteding vir die lopende jaar	48	-
Totaal	48	-

b) Besonderhede van lopende en vorige jaar se vrugtelose en verkwistende besteding (wat tans geassesseer, bepaal en ondersoek word)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Vrugtelose en verkwistende besteding wat tans geassesseer word	-	-
Vrugtelose en verkwistende besteding wat tans bepaal word	-	-
Vrugtelose en verkwistende besteding wat tans ondersoek word	-	-
Totaal	-	-

c) Besonderhede van lopende en vorige jaar se vrugtelose en verkwistende besteding wat verhaal is

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Vrugtelose en verkwistende besteding verhaal	48	-
Totaal	48	-

d) Besonderhede van lopende en vorige jaar se vrugtelose en verkwistende besteding nie verhaal nie en afgeskryf

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Vrugtelose en verkwistende besteding afgeskryf	-	-
Totaal	-	-

e) Besonderhede van strafregtelike of tugstappe in lopende en vorige jaar ingestel weens vrugtelose en verkwistende besteding

Tugstappe ingestel
Formele tugstappe is teen die amptenaar ingestel vir die verontagsaming van die finansiële delegasie en die nienakoming van die PFMA. Die amptenaar het 'n skorsing van een (1) maand met geen salaris en 'n finale skriftelike waarskuwing as strafmaatreeël ontvang.

1.3 Ongemagtigde besteding

a) Rekonsiliasie van ongemagtigde besteding

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Beginsaldo	-	-
Plus: Ongemagtigde besteding bevestig	-	-
Min: Ongemagtigde besteding goedgekeur met befondsing	-	-
Min: Ongemagtigde besteding goedgekeur sonder befondsing	-	-
Min: Ongemagtigde besteding verhaalbaar	-	-
Min: Ongemagtigde besteding nie verhaal nie en afgeskryf	-	-
Eindsaldo	-	-

Rekonsiliasie-aantekeninge

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Ongemagtigde besteding in assessering in 2021/22	-	-
Ongemagtigde besteding met betrekking tot 2021/22 en in 2022/23 geïdentifiseer	-	-
Ongemagtigde besteding vir die lopende jaar	-	-
Totaal	-	-

b) Besonderhede van lopende en vorige jaar se ongemagtigde besteding (wat tans geassesseer, bepaal en ondersoek word)

Beskrywing	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Ongemagtigde besteding wat tans geassesseer word	-	-
Ongemagtigde besteding wat tans bepaal word	-	-
Ongemagtigde besteding wat tans ondersoek word	-	-
Totaal	-	-

1.4 Bykomende openbaarmaking in verband met wesentliche verliese ingevolge artikel 40(3)(b)(i) en (iii), PFMA

a) Besonderhede van lopende en vorige jaar se wesentliche verliese weens kriminele gedrag

Wesentliche verliese weens kriminele gedrag	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Diefstal	-	-
Ander wesentliche verliese (vrugteloos en verkwistend)	-	-
Min: Verhaal	-	-
Min: Nie verhaal nie en afgeskryf	-	-
Totaal	-	-

b) Besonderhede van ander wesentliche verliese

Aard van ander wesentliche verliese	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Nie van toepassing nie.	-	-
Totaal	-	-

c) Ander wesentliche verliese verhaal

Aard van verliese	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Nie van toepassing nie.	-	-
Totaal	-	-

d) Ander wesentliche verliese afgeskryf

Aard van verliese	2022/2023	2021/2022
	R'000	R'000
Nie van toepassing nie.	-	-
Totaal	-	-

2. Laat en/of niebetaling van verskaffers

Beskrywing	Getal fakture	Gekonsolideerde waarde
		R'000
Geldige fakture ontvang	19 442	216 546
Fakture binne 30 dae of ooreengekome tydperk betaal	19 419	215 889
Fakture ná 30 dae of ooreengekome tydperk betaal	20	652
Fakture ouer as 30 dae of ooreengekome tydperk (onbetaal en nie betwis nie)	20	652
Fakture ouer as 30 dae of ooreengekome tydperk (onbetaal en betwis)	2	6

3. Voorsieningskanaalbestuur

3.1 Verkryging op ander maniere

Projekbeskrywing	Naam van verskaffer	Tipe verkryging op ander maniere	Kontraknommer	Waarde van kontrak R'000
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Eden Karoo-streek vir 'n tydperk van 12 maande (Beaufort-Wes- plaaslike kantoor, Murraysburg- en Prins Albert-dienslewingsgebiede)	City Security Services	Verlenging van kontrak	SD 02/2014-2015	1 468
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Kaapse Wynlande: Overberg vir 'n tydperk van 12 maande	Distinctive Choice Security	Verlenging van kontrak	SD 07/2013-2014	3 895
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Metro-Noord-streek vir 'n tydperk van 12 maande	Distinctive Choice Security	Verlenging van kontrak	SD 10/2013-2014	580
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Outeniekwa vir 'n tydperk van 12 maande	City Security Services	Verlenging van kontrak	SD 01/2014-2015	2 091
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Delft, Kaapstad, en Atlantis DLG ingevolge die Transversale Sekuriteitsraamwerkkooreenkoms vir 'n tydperk van 12 maande	Distinctive Choice Security	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkkooreenkoms – DOC1694824380 – DSD07297	2 259
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Paarl en Paarl-Oos ingevolge die Transversale Sekuriteitsraamwerkkooreenkoms vir 'n tydperk van 12 maande	Ensemble Security	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkkooreenkoms – DOC1694822643 – DSD07303	775
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Cape Gate, Khayelitsha DLG 2, Eersterivier en Somerset-Wes ingevolge die Transversale	Bokwe's Security Services	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkkooreenkoms – DOC1714979375 – DSD07295R	2 068

Projekbeskrywing	Naam van verskaffer	Tipe verkryging op ander maniere	Kontraknommer	Waarde van kontrak R'000
Sekuriteitsraamwerkoooreenkoms vir 'n tydperk van 12 maande				
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Nyanga, Athlone en Gugulethu vir 'n tydperk van 12 maande	Distinctive Choice Security	Verlenging van kontrak	WKPT-TR01-2017-2018 Sekuriteitsraamwerkoooreenkoms – DOC1694724445 – DSD07296	4 067
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Goodwood, Bellville en Langa vir 'n tydperk van 12 maande	Royal Security Services	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkoooreenkoms – DOC1694901849 – DSD07304	2 858
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste in Wynberg, Mitchells Plain, Vishoek en Grassy Park vir 'n tydperk van 12 maande	Imvula Quality Protection (Edms.) Bpk.	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkoooreenkoms – DOC1699078300 – DSD07328	3 615
Verlenging van kontrak vir privaat sekuriteitsdienste by Horizon-kinder- en jeugsorg vir 'n tydperk van 12 maande	Distinctive Choice Security	Verlenging van kontrak	WKPT 01/2016/17 Sekuriteitsraamwerkoooreenkoms – DOC2038854476 – DSD08745	13 910
Verlenging van kontrak vir die verskaffing en lewering van sanitêre doekies vir 'n tydperk van 1 maand	Pariware (Edms.) Bpk.	Verlenging van kontrak	SD 08/2020/2021	Geen finansiële implikasie nie
Verlenging van kontrak vir berokingsdienste by Vredelus vir 'n tydperk van 3 maande	Terminix CC	Verlenging van kontrak	OR-000214	4
Verlenging van kontrak vir plaagbestrydingsdienste by Sivuyile-fasiliteit vir 'n tydperk van 3 maande	D.I.S. Solutions	Verlenging van kontrak	OR-000268	6
Verlenging van kontrak vir beroking en plaagbestryding in die Weskus vir 'n tydperk van 3 maande	Pest Control Specialists West Coast	Verlenging van kontrak	OR-002905	4
Totaal				37 600

3.2 Kontrakwysigings en -uitbreidings

Projekbeskrywing	Naam van verskaffer	Tipe kontrakaanpassing (uitbreiding of wysiging)	Kontraknommer	Oorspronklike kontrakwaarde	Waarde van vorige kontrakuitbreiding(s) of wysiging(s) (indien van toepassing)	Waarde van huidige kontrakuitbreiding of -wysiging
				R'000	R'000	R'000
Uitbreiding van kontrak vir skoonmaakdienste by Outeniekwa KJSS met 3 addisionele skoonmakers vir addisionele slaapsale	Pronto Kleen Cleaning Services	Uitbreiding	SD 02/2021-2022	19 373	NVT	639
Uitbreiding van kontrak vir spysenieringsdienste by Lindelani KJSS en Clanwilliam KJSS om Kensington-behandelingsentrum, Kraaifontein Roar, Bonnytoun KJSS, Horizon KJSS en Outeniekwa KJSS in te sluit	Feedem Group	Uitbreiding	SD 11/2021-2022	22 441	NVT	7 179
Verlenging van kontrak vir die verskaffing en lewering van sanitêre doekies	AC Disposable and Cleaning Products	Uitbreiding	SD 01/2022-2023	7 839	NVT	2 400
Totaal						10 218

Deel F: Finansiële inligting

1. Verslag van die Ouditeur-generaal.....	165
2. Finansiële jaarstate	173
Begrotingstaat.....	173
Aantekeninge by die begrotingstaat	180
Staat van finansiële prestasie.....	183
Staat van finansiële posisie.....	184
Staat van veranderinge in netto bates	185
Kontantvloeistaat.....	186
Aantekeninge by die finansiële jaarstate (insluitende rekeningkundige beleide)	187
Bylaes	227

1. Verslag van die Ouditeur-generaal

Verslag van die Ouditeur-generaal aan die Wes-Kaapse Provinsiale Parlement oor begrotingspos no. 7: Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling

Verslag oor die oudit van die finansiële state

Mening

1. Ek het die finansiële state van die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling geoudit, soos uiteengesit op bladsy 173 tot 226, bestaande uit die begrotingstaat, die staat van finansiële posisie soos op 31 Maart 2023, die staat van finansiële prestasie, die staat van veranderinge in netto bates en die kontantvloeistaat vir die jaar toe geëindig, asook die aantekeninge tot die finansiële state, insluitende 'n opsomming van belangrike rekeningkundige beleide.
2. Na my mening bied die finansiële state, in alle wesentlike opsigte, 'n billike oorsig van die finansiële posisie van die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling soos op 31 Maart 2023, asook van die finansiële prestasie en kontantvloei vir die jaar toe geëindig ingevolge die Gewysigde Kontantstandaard (GKS) soos voorgeskryf deur die Nasionale Tesourie en die vereistes van die Wet op Openbare Finansiële Bestuur, 1999 (Wet 1 van 1999) (PFMA) en die Wet op die Verdeling van Inkomste, 2022 (Wet 5 van 2022) (DORA).

Grondslag vir mening

3. Ek het my oudit ooreenkomstig die Internasionale Ouditstandaarde (ISA) uitgevoer. My verantwoordelikhede volgens hierdie standaarde word verder beskryf in die afdeling van my verslag rakende die verantwoordelikhede van die Ouditeur-generaal vir die oudit van die finansiële state.
4. Ek staan onafhanklik van die Departement ooreenkomstig die Internasionale Raad van Etiese Standaarde vir Professionele Rekenmeesters se *International code of ethics for professional accountants (including International Independence Standards)* (IESBA-kode), sowel as die etiese vereistes soos van toepassing op my oudit in Suid-Afrika. Ek het my ander etiese verantwoordelikhede ingevolge hierdie vereistes en die IESBA-kode nagekom.
5. Ek glo dat die ouditbewyse wat ek bekom het voldoende en toepaslik is om as grondslag vir my mening te dien.

Ander aangeleenthede

6. Ek vestig die aandag op die onderstaande aangeleenthede. My mening word nie gewysig ten opsigte van hierdie aangeleenthede nie.

Ongeouditeerde aanvullende bylaes

7. Die aanvullende inligting soos uiteengesit op bladsy 227 tot 239 vorm nie deel van die finansiële state nie en word as bykomende inligting aangebied. Ek het hierdie bylaes nie geoudit nie en gevolglik spreek ek nie 'n mening daaroor uit nie.

Ongeouditeerde onreëlmatige besteding en vrugtelose en verkwistende besteding

8. Die Nasionale Tesourie het Instruksienota 4 van 2022-23 op 23 Desember 2022 uitgereik, wat op 3 Januarie 2023 in werking getree het ingevolge artikel 76(1)(b), (e) en (f), 2(e) en (4)(a) en (c) van die PFMA. Die instruksienota handel oor die PFMA se nakoming- en verslagdoeningsraamwerk en bespreek onder andere die openbaarmaking van ongemagtigde besteding, onreëlmatige besteding en vrugtelose en verkwistende besteding. Onreëlmatige besteding en vrugtelose en verkwistende besteding wat in vorige finansiële jare aangegaan is en wat nog nie hanteer is nie, hoef nie meer in die jaarverslag of die openbaarmakingsaantekeninge by die finansiële jaarstate openbaar gemaak te word nie. Slegs die lopende jaar en vorige jaar se syfers word in aantekening 21 by die finansiële state van die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling openbaar gemaak. Bewegings ten opsigte van onreëlmatige besteding en vrugtelose en verkwistende besteding hoef ook nie meer in die aantekeninge by die finansiële jaarstate openbaar gemaak te word nie. Die

openbaarmaking van hierdie bewegings (bv. gekondoneer, verhaalbaar, verwyder, afgeskryf, word geassesseer, bepaal en ondersoek) word nou as deel van die ander inligting by die jaarverslag van die Wes-Kaapse Departement van Maatskaplike Ontwikkeling ingesluit. Ek spreek nie 'n mening oor die openbaarmaking van onreëlmatige besteding en vrugtelose en verkwistende besteding in die jaarverslag uit nie.

Verantwoordelikhede van die Rekenpligtige Beampte vir die finansiële state

9. Die Rekenpligtige Beampte is verantwoordelik vir die voorbereiding en billike aanbieding van die finansiële state ooreenkomstig die GKS soos voorgeskryf deur die Nasionale Tesourie en die vereistes van die PFMA en DORA, asook vir sodanige interne beheer soos die Rekenpligtige Beampte mag nodig ag ten einde finansiële state vry van wesenlike wanvoorstelling, hetsy weens bedrog of foute, te kan voorberei.
10. By die voorbereiding van die finansiële state is die Rekenpligtige Beampte verantwoordelik vir die evaluering van die Departement se vermoë om as 'n lopende saak voort te bestaan, met openbaarmaking, waar toepaslik, van aangeleenthede wat op 'n lopende saak betrekking het en met behulp van die lopendesaakgrondslag van rekeningkunde, tensy die toepaslike bestuurstruktuur die bedoeling het om die Departement óf te likwideer óf om werksaamhede te staak, of as daar geen realistiese alternatief bestaan as om dit wel te doen nie.

Verantwoordelikhede van die Ouditeur-generaal vir die oudit van die finansiële state

11. Ek het ten doel om redelike gerusstelling te verkry dat die finansiële state in die geheel vry van wesenlike wanvoorstelling is, hetsy weens bedrog of foute, en om 'n ouditeursverslag uit te reik wat my mening insluit. Redelike gerusstelling is 'n hoë vlak van gerusstelling, maar is nie 'n waarborg dat 'n oudit wat ooreenkomstig die ISA uitgevoer is altyd 'n wesenlike wanvoorstelling sal bespeur wanneer dit bestaan nie. Wanvoorstellings kan weens bedrog of foute voorkom en word as wesenlik beskou indien redelikerwys verwag kan word dat dit, individueel of in die geheel, die ekonomiese besluite van gebruikers kan raak wat op grond van hierdie finansiële state geneem is.
12. 'n Verdere beskrywing van my verantwoordelikhede vir die oudit van die finansiële state is in die bylae by hierdie ouditeursverslag ingesluit.

Verslag oor die oudit van die jaarlikse prestasieverslag

13. Ingevolge die Wet op Openbare Oudit, 2004 (Wet 25 van 2004) (PAA) en die algemene kennisgewing wat dienooreenkomstig uitgereik is, moet ek verslag lewer en 'n oudit doen oor die bruikbaarheid en betroubaarheid van die gerapporteerde prestasie ten opsigte van voorafbepaalde doelwitte vir gekose programme wat in die jaarlikse prestasieverslag aangebied word. Die Rekenpligtige Beampte is verantwoordelik vir die voorbereiding van die jaarlikse prestasieverslag.
14. Ek het die volgende programme wat in die jaarlikse prestasieverslag vir die jaar geëindig 31 Maart 2023 aangebied word vir ouditering gekies. Ek het programme gekies wat die Departement se prestasie ten opsigte van sy primêre mandaatfunksies meet en wat van beduidende nasionale, gemeenskaps- of openbare belang is.

Program	Bladsynommers	Doel
Program 2: Maatskaplikewelsynsdienste	47 tot 53	Om geïntegreerde ontwikkelingsgerigte maatskaplikewelsynsdienste in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies aan armes en kwesbares te verskaf.
Program 3: Kinders en gesinne	54 tot 62	Om omvattende kinder- en gesinsorg en ondersteuningsdienste in vennootskap met belanghebbendes en burgerlike organisasies aan gemeenskappe te verskaf.

15. Ek het die gerapporteerde prestasie-inligting vir die gekose programme beoordeel ten opsigte van die kriteria wat ontwikkel is uit die prestasiebestuur- en verslagdoeningsraamwerk, soos omskryf in die algemene kennisgewing. Wanneer 'n jaarlikse prestasieverlag met behulp van hierdie kriteria voorberei word, verskaf dit nuttige en betroubare inligting en insigte aan gebruikers oor die Departement se beplanning en lewering rakende sy mandaat en doelwitte.
16. Ek het prosedures uitgevoer om te toets of:
- die aanwysers wat gebruik is vir beplanning en verslagdoening oor prestasie direk gekoppel kan word aan die Departement se mandaat en die bereiking van sy beplande doelwitte;
 - die aanwysers goed gedefinieer en verifieerbaar is om te verseker dat dit maklik is om te verstaan en konsekwent toe te pas en dat ek die metodes en prosesse wat gebruik moet word vir die meting van prestasies kan bevestig;
 - die teikens direk aan die bereiking van die aanwysers gekoppel kan word en spesifiek, tydgebonde en meetbaar is om te verseker dat dit maklik is om te begryp wat gelewer moet word en teen wanneer, die vereiste vlak van prestasie asook hoe prestasie geëvalueer sal word;
 - die aanwysers en teikens waaroor in die jaarlikse prestasieverlag gerapporteer word dieselfde is as waartoe daar verbind is in die goedgekeurde aanvanklike of hersiene beplanningsdokumente;
 - die gerapporteerde prestasie-inligting op die voorgeskrewe wyse in die jaarlikse prestasieverlag aangebied word; en
 - daar voldoende stawende bewyse is vir die prestasies wat gerapporteer is en vir die redes wat vir enige oor-/onderbaling van teikens verskaf is.
17. Ek het die prosedures uitgevoer vir die doel om slegs wesenlike bevindings te rapporteer en nie om 'n gerusstellingsmening uit te spreek nie.
18. Ek het nie enige wesenlike bevindings oor die gerapporteerde prestasie-inligting vir die gekose programme geïdentifiseer nie.

Ander aangeleentheid

19. Ek vestig die aandag op die onderstaande aangeleentheid.

Behaling van beplande teikens

20. Die jaarlikse prestasieverlag sluit inligting in oor gerapporteerde prestasies ten opsigte van beplande teikens en verskaf verduidelikings vir oor-/onderprestasies.

Verslag oor voldoening aan wetgewing

21. In ooreenstemming met die PAA en die algemene kennisgewing wat ingevolge daarvan uitgereik is, moet ek 'n oudit uitvoer en verslag doen oor die voldoening aan tersaaklike wetgewing met betrekking tot finansiële aangeleenthede, finansiële bestuur en ander verwante aangeleenthede. Die Rekenpligtige Beampste is verantwoordelik vir die Departement se voldoening aan wetgewing.
22. Ek het prosedures uitgevoer om voldoening te toets aan sekere vereistes in sleutelwetgewing in ooreenstemming met die bevindingsaanstellingsmetodologie van die Ouditeur-generaal van Suid-Afrika (OGSA). Hierdie aanstelling is nie 'n gerusstellingsaanstelling nie. Gevolglik spreek ek nie 'n gerusstellingsmening of -gevolgtrekking uit nie.
23. Deur middel van 'n vasgestelde OGSA-proses, het ek vereistes in sleutelwetgewing gekies vir voldoeningstoetsing wat tersaaklik is vir die finansiële en prestasiebestuur van die Departement, wat duidelik is om konsekwente meting en evaluering moontlik te maak, asook met voldoende besonderhede en geredelik beskikbaar vir verslagdoening op 'n verstaanbare wyse. Die geselekteerde wetgewende vereistes is in die bylae by hierdie ouditeursverslag ingesluit.
24. Ek het geen wesenlike nievoldoening aan die geselekteerde wetgewende vereistes geïdentifiseer nie.

Ander inligting in die jaarverslag

25. Die Rekenpligtige Beampte is verantwoordelik vir die ander inligting wat in die jaarverslag ingesluit is. Die ander inligting waarna verwys word, sluit nie die finansiële state, die ouditeursverslag en daardie geselekteerde programme soos aangebied in die jaarlikse prestasieverlag waaroor daar in hierdie ouditeursverslag spesifiek verslag gelewer word in nie.
26. My mening oor die finansiële state, die verslag oor die audit van die jaarlikse prestasieverlag en die verslag oor voldoening aan wetgewing dek nie die ander inligting soos ingesluit in die jaarverslag nie en ek spreek nie 'n auditmening of enige vorm van gerusstellingsgevolgtrekking daaroor uit nie.
27. My verantwoordelikheid is om hierdie ander inligting te lees en sodoende te oorweeg of dit wesenlik onverenigbaar is met die finansiële state en die geselekteerde programme soos aangebied in die jaarlikse prestasieverlag, of met my kennis soos verkry uit die audit, of anders blyk 'n wesenlike wanvoorstelling te wees.
28. Indien ek tot die gevolgtrekking kom, op grond van die werk wat ek verrig het, dat daar 'n wesenlike wanvoorstelling in hierdie ander inligting is, word daar van my verwag om daaroor te rapporteer.
29. Ek het niks om in hierdie verband te rapporteer nie.

Tekortkominge in interne beheer

30. Ek het interne beheer in verband met my audit van die finansiële state, jaarlikse prestasieverlag en voldoening aan tersaaklike wetgewing oorweeg; my doel was egter nie om enige vorm van geruststelling daaroor uit te spreek nie.
31. Ek het nie enige beduidende tekortkominge in interne beheer geïdentifiseer nie.

Auditor-General

Kaapstad
31 Julie 2023



AUDITOR - GENERAL
SOUTH AFRICA

Auditing to build public confidence

Bylae by die ouditeursverslag

Die bylae sluit die volgende in:

- die Ouditeur-generaal se verantwoordelikheid vir die audit; en
- die geselekteerde wetgewende vereistes vir voldoeningstoetsing.

Ouditeur-generaal se verantwoordelikheid vir die audit

Professionele oordeel en professionele skeptisisme

As deel van 'n audit ooreenkomstig die ISA's, oefen ek my professionele oordeel uit en handhaaf ek professionele skeptisisme deurlopend deur my audit van die finansiële state en die prosedures wat op die gerapporteerde prestasie-inligting vir die geselekteerde programme en die Departement se voldoening aan sekere vereistes in sleutelwetgewing uitgevoer is.

Finansiële state

Benewens my verantwoordelikheid vir die audit van die finansiële state soos dit in hierdie ouditeursverslag beskryf word, het ek ook:

- die risiko's van wesenlike wanvoorstelling van die finansiële state, hetsy weens bedrog of foute, geïdentifiseer en beoordeel; auditprosedures in reaksie op daardie risiko's ontwerp en uitgevoer; en voldoende en tersaaklike auditbewyse bekom om as grondslag vir my mening te dien. Die risiko dat 'n wesenlike wanvoorstelling weens bedrog nie bespeur word nie, is groter as wat weens foute voorkom, aangesien bedrog samespanning, vervalsing, opsetlike weglatings, wanvoorstellings of die omseiling van interne beheer kan behels.
- 'n begrip verkry van interne beheer in verband met die audit ten einde auditprosedures te ontwerp wat in die omstandighede toepaslik is, maar nie vir die doel om 'n mening oor die doeltreffendheid van die Departement se interne beheer uit te spreek nie.
- die toepaslikheid van rekeningkundige beleide wat aangewend is en die redelikheid van rekeningkundige ramings en verwante openbaarmakings wat gemaak is, beoordeel.
- 'n oordeel gevorm rakende die toepaslikheid van die aanwending van die lopendesaaigrondslag van rekeningkunde by die voorbereiding van die finansiële state. Ek vorm ook 'n oordeel, gegrond op die auditbewyse wat verkry is, of 'n wesenlike onsekerheid bestaan ten opsigte van gebeure of omstandighede wat beduidende twyfel kan wek oor die Departement se vermoë om as 'n lopende saak voort te bestaan. Indien ek tot die gevolgtrekking kom dat 'n wesenlike onsekerheid wel bestaan, word daar van my verwag om in my ouditeursverslag die aandag te vestig op die tersaaklike openbaarmakings in die finansiële state oor die wesenlike onsekerheid, of om my mening oor die finansiële state te wysig, indien sodanige openbaarmakings onvoldoende is. My gevolgtrekkings berus op die inligting tot my beskikking soos op die datum van hierdie ouditeursverslag. Maar toekomstige gebeure of omstandighede kan veroorsaak dat 'n departement kan ophou om as 'n lopende saak te bestaan.
- die algehele aanbieding, struktuur en inhoud van die finansiële state, insluitende die openbaarmakings, beoordeel en bepaal of die finansiële state die onderliggende transaksies en gebeure op 'n manier verteenwoordig wat redelike aanbieding bewerkstellig.

Kommunikasie met diegene belas met bestuurstoetsing

Ek kommunikeer met die Rekenpligtige Beampte rakende, onder meer, die beplande omvang en tydsberekening van die audit en beduidende auditbevindinge, waaronder enige beduidende tekortkominge in interne beheer wat ek tydens my audit geïdentifiseer het.

Ek voorsien die Rekenpligtige Beampte ook van 'n verklaring dat ek die tersaaklike etiese voorskrifte betreffende onafhanklikheid nagekom het en ek kommunikeer alle verhoudings en ander aangeleenthede wat na verwagting redelikerwys betrekking kan hê op my onafhanklikheid en, waar toepaslik, stappe wat gedoen is om bedreigings uit die weg te ruim of voorsorgmaatreëls wat toegepas is.

Voldoening aan wetgewing – geselekteerde wetgewende vereistes

Die geselekteerde wetgewende vereistes is as volg:

Wetgewing	Artikels of regulasies
Wet op Openbare Finansiële Bestuur (PFMA), 1999 (Wet 1 van 1999)	Artikel 1 Artikel 38(1)(a)(iv); 38(1)(b); 38(1)(c); 38(1)(c)(i); 38(1)(c)(ii); 38(1)(d); 38(1)(h)(iii) Artikel 39(1)(a); 39(2)(a) Artikel 40(1)(a); 40(1)(b); 40(1)(c)(i) Artikel 43(4); 44; 44(1) en (2); 45(b)
Tesourieregulasies vir departemente, handelsentiteite, staatkundige instellings en openbare entiteite (TR)	Tesourieregulasie 4.1.1; 4.1.3 Tesourieregulasie 5.1.1; 5.2.1; 5.2.3(a); 5.3.1 Tesourieregulasie 6.3.1(a); 6.3.1(b); 6.3.1(c); 6.3.1(d); 6.4.1(b) Tesourieregulasie 7.2.1 Tesourieregulasie 8.1.1; 8.2.1; 8.2.2; 8.2.3; 8.4.1 Tesourieregulasie 9.1.1; 9.1.4 Tesourieregulasie 10.1.1(a); 10.1.2 Tesourieregulasie 11.4.1; 11.4.2; 11.5.1 Tesourieregulasie 12.5.1 Tesourieregulasie 15.10.1.2(c) Tesourieregulasie 16A3.1; 16A3.2; 16A3.2(a); 16A6.1; 16A6.2(a), (b) en (e); 16A6.3(a); 16A6.3(a)(i); 16A6.3(b); 16A6.3(c); 16A6.3(d); 16A6.3(e); 16A6.4; 16A6.5; 16A6.6; 16A7.1; 16A.7.3; 16A.7.7; 16A8.2; 16A8.3; 16A8.3(d); 16A8.4; 16A9; 16A9.1; 16A9.1(b)(ii); 16A9.1(c); 16A9.1(d); 16A9.1(e); 16A9.2; 16A9.2(a)(ii) en (iii); 16A9.1(f) Tesourieregulasie 17.1.1 Tesourieregulasie 18.2
Wet op die Verdeling van Inkomste, 2022 (Wet 5 van 2022)	Artikel 12(5) Artikel 16(1) Artikel 16(3) Artikel 16(3)(a)(i) Artikel 16(3)(a)(ii) (bb)
Staatsdiensregulasies	Staatsdiensregulasie 13(c); 18; 18(1) en (2); 25(1)(e)(i); 25(1)(e)(iii)
Wet op die Voorkoming en Bestryding van Korrupte Bedrywighede (PRECCA), 2004 (Wet 12 van 2004)	Artikel 29 en artikel 34(1)
Wet op die Ontwikkelingsraad vir die Konstruksiebedryf (CIDB), 2000 (Wet 38 van 2000)	Artikel 18(1)

Wetgewing	Artikels of regulasies
CIDB-regulasies	CIDB-regulasie 17; 25(1); 25(5); 25(7A)
Wet op die Raamwerk vir Voorkeurverkrygingsbeleid (Wet 5 van 2000)	Artikel 1(i); 2.1(a); 2.1(b); 2.1(f)
Voorkeurverkrygingsregulasies, 2017	Paragraaf 4.1; 4.2 Paragraaf 5.1; 5.3; 5.6; 5.7 Paragraaf 6.1; 6.2; 6.3; 6.5; 6.6; 6.8 Paragraaf 7.1; 7.2; 7.3; 7.5; 7.6; 7.8 Paragraaf 8.2; 8.5 Paragraaf 9.1; 9.2 Paragraaf 10.1; 10.2 Paragraaf 11.1; 11.2 Paragraaf 12.1; 12.2
Voorkeurverkrygingsregulasies, 2022	Paragraaf 3.1 Paragraaf 4.1; 4.2; 4.3; 4.4 Paragraaf 5.1; 5.2; 5.3; 5.4
Wet op die Staatsinligtingstegnologie-agentskap (SITA), 1998 (Wet 88 van 1998)	Artikel 7(3) Artikel 7(6)(b) Artikel 20(1)(a)(i)
SITA-regulasies	Regulasie 8.1.1(b); 8.1.4; 8.1.7 Regulasie 9.6; 9.4 Regulasie 12.3 Regulasie 13.1(a) Regulasie 14.1; 14.2
PFMA VKB-instruksienota 9 van 2022/2023	Paragraaf 3.1; 3.3(b); 3.3(c); 3.3(e); 3.6
Nasionale Tesourie-instruksienota 1 van 2015/16	Paragraaf 3.1; 4.1; 4.2
Nasionale Tesourie VKB-instruksienota 3 van 2021/22	Paragraaf 4.1; 4.2(b); 4.3; 4.4(a)-(d); 4.6 Paragraaf 5.4 Paragraaf 7.2; 7.6
Nasionale Tesourie VKB-instruksienota 4A van 2016/17	Paragraaf 6
Nasionale Tesourie VKB-instruksienota 3 van 2019/20	Paragraaf 5.5.1(vi); 5.5.1(x)
Nasionale Tesourie VKB-instruksienota 11 van 2020/21	Paragraaf 3.1; 3.4(a); (b); 3.9; 6.1; 6.2; 6.7
Nasionale Tesourie VKB-instruksienota 2 van 2021/22	Paragraaf 3.2.1; 3.2.2; 3.2.4(a); (b); 3.3.1; 3.2.2 Paragraaf 4.1
PFMA VKB-instruksienota 4 van 2022/23	Paragraaf 4(1); 4(2); 4(4)

Wetgewing	Artikels of regulasies
Praktyknota 5 van 2009/10	Paragraaf 3.3
PFMA VKB-instruksienota 8 van 2022/23	Paragraaf 3.2 Paragraaf 4.3.2; 4.3.3
Wet op Mededinging, 1998 (Wet 89 van 1998)	Artikel 4(1)(b)(ii)
Nasionale Tesourie-instruksienota (NTI) 4 van 2015/16	Paragraaf 3.4
Nasionale Tesourie-instruksienota 3 van 2019/20 – Bylae A	Artikel 5.5.1(iv); 5.5.1(x)
Tweede wysiging van NTI 5 van 2020/21	Paragraaf 4.8; 4.9; 5.1; 5.3
Erratum: NTI 5 van 2020/21	Paragraaf 1 Paragraaf 2
Praktyknota 7 van 2009/10	Paragraaf 4.1.2
Praktyknota 11 van 2008/9	Paragraaf 3.1 Paragraaf 3.1(b)
Nasionale Tesourie-instruksienota 1 van 2021/22	Paragraaf 4.1
Staatsdienswet, 1994 (Wet 103 van 1994)	Artikel 30(1)

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

2. Finansiële jaarstate

Begroting per program									
2022/23								2021/22	
Begrote fondse en direkte koste	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Program									
1. Administrasie	244 225	-	(10 319)	233 906	230 708	3 198	98,6%	241 891	241 891
2. Maatskaplikewelsynsdienste	1 067 075	-	4 881	1 071 956	1 070 750	1 206	99,9%	1 058 331	1 050 492
3. Kinders en gesinne	454 019	-	9	454 028	452 193	1 835	99,6%	866 207	853 658
4. Herstellingsdienste	482 737	-	5 429	488 166	486 106	2 060	99,6%	466 393	466 393
5. Ontwikkeling en navorsing	117 020	-	-	117 020	116 741	279	99,8%	93 209	93 209
TOTAAL	2 365 076	-	-	2 365 076	2 356 498	8 578	99,6%	2 726 031	2 705 643
				2022/23				2021/22	
				Finale begroting	Werklike besteding			Finale begroting	Werklike besteding
				R'000	R'000			R'000	R'000
TOTAAL (oorgebring)									
Rekonsiliasie met staat van finansiële prestasie									
PLUS									
Departementele ontvangste				726				773	
Werklike bedrae per staat van finansiële prestasie (totale inkomste)				2 365 802				2 726 804	
Werklike bedrae per staat van finansiële prestasie (totale besteding)					2 356 498				2 705 643

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Begroting per ekonomiese klassifikasie									
2022/23							2021/22		
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	1 250 216	(22)	(1 266)	1 248 928	1 241 614	7 314	99,4%	1 226 933	1 225 384
Vergoeding van werknemers	1 032 807	(333)	(601)	1 031 873	1 025 068	6 805	99,3%	1 004 460	1 004 460
Goedere en dienste	217 409	311	(665)	217 055	216 546	509	99,8%	222 473	220 924
Oordragte en subsidies	1 062 889	(21)	843	1 063 711	1 063 503	208	100,0%	1 445 233	1 432 684
Departementele agentskappe en rekeninge	3 024	152	-	3 176	3 118	58	98,2%	2 835	2 835
Instellings sonder winsoogmerk	1 036 128	(2 108)	233	1 034 253	1 034 103	150	100,0%	1 419 254	1 406 705
Huishoudings	23 737	1 935	610	26 282	26 282	-	100,0%	23 144	23 144
Betalings vir kapitaalbates	51 059	(32)	423	51 450	50 394	1 056	97,9%	53 383	47 093
Geboue en ander vaste strukture	-	56	-	56	56	-	100,0%	153	153
Masjinerie en toerusting	51 059	(88)	423	51 394	50 338	1 056	97,9%	53 230	46 940
Betalings vir finansiële bates	912	75	-	987	987	-	100,0%	482	482
Totaal	2 365 076	-	-	2 365 076	2 356 498	8 578	99,6%	2 726 031	2 705 643

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Program 1: Administrasie									
2022/23								2021/22	
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Subprogram									
1. Kantoor van die LUR	8 090	(406)	-	7 684	7 644	40	99,5%	7 430	7 430
2. Korporatiewe bestuursdienste	150 517	1 067	(8 080)	143 504	141 295	2 209	98,5%	142 641	142 641
3. Distriksbestuur	85 618	(661)	(2 239)	82 718	81 769	949	98,9%	91 820	91 820
Totaal vir subprogramme	244 225	-	(10 319)	233 906	230 708	3 198	98,6%	241 891	241 891
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	224 408	(513)	(8 723)	215 172	211 974	3 198	98,5%	218 624	218 624
Vergoeding van werknemers	183 840	(96)	(2 239)	181 505	178 605	2 900	98,4%	179 604	179 604
Goedere en dienste	40 568	(417)	(6 484)	33 667	33 369	298	99,1%	39 020	39 020
Oordragte en subsidies	8 881	451	-	9 332	9 332	-	100,0%	7 277	7 277
Departementele agentskappe en rekeninge	2 998	2	-	3 000	3 000	-	100,0%	2 805	2 805
Huishoudings	5 883	449	-	6 332	6 332	-	100,0%	4 472	4 472
Betalings vir kapitaalbates	10 024	(13)	(1 596)	8 415	8 415	-	100,0%	15 508	15 508
Geboue en ander vaste strukture	-	34	-	34	34	-	100,0%	-	-
Masjinerie en toerusting	10 024	(47)	(1 596)	8 381	8 381	-	100,0%	15 508	15 508
Betalings vir finansiële bates	912	75	-	987	987	-	100,0%	482	482
Totaal	244 225	-	(10 319)	233 906	230 708	3 198	98,6%	241 891	241 891

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Program 2: Maatskaplikewelsynsdienste									
2022/23								2021/22	
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Subprogram									
1. Bestuur en ondersteuning	605 510	102	4 198	609 810	609 810	-	100,0%	580 287	580 287
2. Dienste aan ouer persone	246 095	(180)	119	246 034	246 034	-	100,0%	259 544	259 544
3. Dienste aan persone met gestremdhede	198 905	187	564	199 656	198 450	1 206	99,4%	204 743	198 453
4. Maatskaplike noodleniging	16 565	(109)	-	16 456	16 456	-	100,0%	13 757	12 208
Totaal vir subprogramme	1 067 075	-	4 881	1 071 956	1 070 750	1 206	99,9%	1 058 331	1 050 492
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	636 515	(10)	2 563	639 068	639 068	-	100,0%	605 623	604 074
Vergoeding van werknemers	545 404	-	1 638	547 042	547 042	-	100,0%	524 166	524 166
Goedere en dienste	91 111	(10)	925	92 026	92 026	-	100,0%	81 457	79 908
Oordragte en subsidies	397 178	(68)	720	397 830	397 680	150	100,0%	422 936	422 936
Departementele agentskappe en rekeninge	4	(2)	-	2	2	-	100,0%	3	3
Instellings sonder winsoogmerk	392 728	(60)	119	392 787	392 637	150	100,0%	416 149	416 149
Huishoudings	4 446	(6)	601	5 041	5 041	-	100,0%	6 784	6 784
Betalings vir kapitaalbate	33 382	78	1 598	35 058	34 002	1 056	97,0%	29 772	23 482
Masjinerie en toerusting	33 382	78	1 598	35 058	34 002	1 056	97,0%	29 772	23 482
Totaal	1 067 075	-	4 881	1 071 956	1 070 750	1 206	99,9%	1 058 331	1 050 492

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Program 3: Kinders en gesinne									
2022/23							2021/22		
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Subprogram									
1. Bestuur en ondersteuning	4 979	(165)	-	4 814	4 687	127	97,4%	4 533	4 533
2. Sorg en dienste aan gesinne	107 020	1 134	-	108 154	106 446	1 708	98,4%	106 385	106 385
3. Kindersorg en -beskerming	210 842	1 389	9	212 240	212 240	-	100,0%	222 419	222 419
4. VKO en gedeeltelike sorg	19 520	(2 358)	-	17 162	17 162	-	100,0%	424 212	411 663
5. Kinder- en jeugsorgsentrus	111 658	-	-	111 658	111 658	-	100,0%	108 658	108 658
Totaal vir subprogramme	454 019	-	9	454 028	452 193	1 835	99,6%	866 207	853 658
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	23 482	(8)	-	23 474	21 639	1 835	92,2%	54 039	54 039
Vergoeding van werknemers	22 694	-	-	22 694	20 859	1 835	91,9%	38 914	38 914
Goedere en dienste	788	(8)	-	780	780	-	100,0%	15 125	15 125
Oordragte en subsidies	430 220	105	9	430 334	430 334	-	100,0%	811 787	799 238
Instellings sonder winsoogmerk	418 215	(1 148)	-	417 067	417 067	-	100,0%	803 262	790 713
Huishoudings	12 005	1 253	9	13 267	13 267	-	100,0%	8 525	8 525
Betalings vir kapitaalbates	317	(97)	-	220	220	-	100,0%	381	381
Masjinerie en toerusting	317	(97)	-	220	220	-	100,0%	381	381
Totaal	454 019	-	9	454 028	452 193	1 835	99,6%	866 207	853 658

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Program 4: Herstelingsdienste									
2022/23							2021/22		
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Subprogram									
1. Bestuur en ondersteuning	5 954	(150)	162	5 966	5 966	-	100,0%	5 612	5 612
2. Misdaadvoorkoming en -ondersteuning	297 735	3 541	4 038	305 314	305 314	-	100,0%	283 376	283 376
3. Slagofferbemaatgelyking	68 245	54	-	68 299	68 299	-	100,0%	66 495	66 495
4. Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie	110 803	(3 445)	1 229	108 587	106 527	2 060	98,1%	110 910	110 910
Totaal vir subprogramme	482 737	-	5 429	488 166	486 106	2 060	99,6%	466 393	466 393
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	338 660	(237)	4 894	343 317	341 257	2 060	99,4%	316 827	316 827
Vergoeding van werknemers	259 910	(237)	-	259 673	257 613	2 060	99,2%	242 877	242 877
Goedere en dienste	78 750	-	4 894	83 644	83 644	-	100,0%	73 950	73 950
Oordragte en subsidies	136 749	237	114	137 100	137 100	-	100,0%	142 052	142 052
Departementele agentskappe en rekeninge	22	(2)	-	20	20	-	100,0%	27	27
Instellings sonder winsoogmerk	135 324	-	114	135 438	135 438	-	100,0%	139 537	139 537
Huishoudings	1 403	239	-	1 642	1 642	-	100,0%	2 488	2 488
Betalings vir kapitaalbates	7 328	-	421	7 749	7 749	-	100,0%	7 514	7 514
Geboue en ander vaste strukture	-	22	-	22	22	-	100,0%	153	153
Masjinerie en toerusting	7 328	(22)	421	7 727	7 727	-	100,0%	7 361	7 361
Totaal	482 737	-	5 429	488 166	486 106	2 060	99,6%	466 393	466 393

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Program 5: Ontwikkeling en navorsing									
2022/23								2021/22	
	Goedgekeurde begroting	Verskuiwing van fondse	Virement	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Besteding as % van finale begroting	Finale begroting	Werklike besteding
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Subprogram									
1. Bestuur en ondersteuning	7 452	(142)	-	7 310	7 310	-	100,0%	6 891	6 891
2. Institusionele kapasiteitsbou (IKB) en ondersteuning vir OSW's	2 951	146	-	3 097	3 096	1	100,0%	2 270	2 270
3. Armoedeverligting en volhoubare lewensbestaan	86 459	(29)	-	86 430	86 288	142	99,8%	62 094	62 094
4. Jeugontwikkeling	16 928	79	-	17 007	16 919	88	99,5%	18 031	18 031
5. Bevordering van bevolkingsbeleid	3 230	(54)	-	3 176	3 128	48	98,5%	3 923	3 923
Totaal vir subprogramme	117 020	-	-	117 020	116 741	279	99,8%	93 209	93 209
Ekonomiese klassifikasie									
Lopende betalings	27 151	746	-	27 897	27 676	221	99,2%	31 820	31 820
Vergoeding van werknemers	20 959	-	-	20 959	20 949	10	100,0%	18 899	18 899
Goedere en dienste	6 192	746	-	6 938	6 727	211	97,0%	12 921	12 921
Oordragte en subsidies	89 861	(746)	-	89 115	89 057	58	99,9%	61 181	61 181
Departementele agentskappe en rekeninge	-	154	-	154	96	58	62,3%	-	-
Instellings sonder winsoogmerk	89 861	(900)	-	88 961	88 961	-	100,0%	60 306	60 306
Huishoudings	-	-	-	-	-	-	-	875	875
Betalings vir kapitaalbates	8	-	-	8	8	-	100,0%	208	208
Masjinerie en toerusting	8	-	-	8	8	-	100,0%	208	208
Totaal	117 020	-	-	117 020	116 741	279	99,8%	93 209	93 209

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

1. Besonderhede oor oordragte en subsidies ingevolge die Begrotingswet (ná virement)

Besonderhede oor hierdie transaksies kan gevind word in die aantekening oor oordragte en subsidies en bylae 1 (A-C) by die finansiële jaarstate.

2. Besonderhede oor spesifiek en uitsluitlik bewilligde bedrae begroot (ná virement)

Besonderhede oor hierdie transaksies kan gevind word in die aantekening oor jaarlikse bewilliging by die finansiële jaarstate.

3. Besonderhede oor betalings vir finansiële bates

Besonderhede oor hierdie transaksies kan gevind word in die aantekening oor betalings vir finansiële bates by die finansiële jaarstate.

4. Verduidelikings van wesentliche afwykings van bedrae begroot (ná virement):

4.1 Per program

Program	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Afwyking as 'n % van finale begroting
	R'000	R'000	R'000	%
Administrasie	233 906	230 708	3 198	1,4%

Die onderbesteding ten opsigte van vergoeding van werknemers is weens diensverlatings deur personeel. Die onderbesteding ten opsigte van goedere en dienste is weens die gebruik van elektroniese platforms vir kommunikasie.

Maatskaplikewelsynsdienste	1 071 956	1 070 750	1 206	0,1%
----------------------------	-----------	-----------	-------	------

Die onderbesteding ten opsigte van oordragte en subsidies is weens die vertraging in die operasionalisering van die spesiale voertuie vir persone met gestremdhede. Die onderbesteding ten opsigte van kapitaalbates is weens verdragings in die lewering van spesiale voertuie as gevolg van verhoogde koste vir die omskakeling. Die Departement het by die Provinsiale Tesourie aansoek gedoen om die oorrol van onbestede fondse.

Kinders en gesinne	454 028	452 193	1 835	0,4%
--------------------	---------	---------	-------	------

Die onderbesteding ten opsigte van vergoeding van werknemers is weens diensverlatings deur personeel.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Herstellingsdienste	488 166	486 106	2 060	0,4%
---------------------	---------	---------	-------	------

Die onderbesteding ten opsigte van vergoeding van werknemers is weens diensverlatings deur personeel.

Ontwikkeling en navorsing	117 020	116 741	279	0,2%
---------------------------	---------	---------	-----	------

Die onderbesteding ten opsigte van goedere en dienste is weens die gebruik van elektroniese platforms vir kommunikasie. Die onderbesteding ten opsigte van oordragte en subsidies is weens uitstaande betalings rakende die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes vir werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram. Die Departement het by die Provinsiale Tesourie aansoek gedoen om die oorrol van onbestede fondse.

4.2 Per ekonomiese klassifikasie

Ekonomiese klassifikasie	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Afwyking as 'n % van finale begroting
	R'000	R'000	R'000	%
Lopende betalings				
Vergoeding van werknemers	1 031 873	1 025 068	6 805	0,7%
Goedere en dienste	217 055	216 546	509	0,2%
Oordragte en subsidies				
Departementele agentskappe en rekeninge	3 176	3 118	58	1,8%
Instellings sonder winsoogmerk	1 034 253	1 034 103	150	0,0%
Huishoudings	26 282	26 282	-	0,0%
Betalings vir kapitaalbates				
Geboue en ander vaste strukture	56	56	-	0,0%
Masjinerie en toerusting	51 394	50 338	1 056	2,1%
Betalings vir finansiële bates	987	987	-	0,0%
Totaal	2 365 076	2 356 498	8 578	0,4%

Die onderbesteding ten opsigte van vergoeding van werknemers (VvW) is weens diensverlatings deur personeel. Die onbestede VvW-fondse sal in die Provinsiale Inkomstefonds teruggestort word. Die onderbesteding ten opsigte van goedere en dienste is weens die gebruik van elektroniese platforms vir kommunikasie. Die onderbesteding ten opsigte van oordragte en subsidies is weens die vertraging in die operasionalisering van die spesiale voertuie vir persone met gestremdhede en uitstaande betalings rakende die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes (COIDA) vir werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram (UOWP). Die onderbesteding ten opsigte van kapitaalbates is weens vertraging in die lewering van spesiale voertuie as gevolg van verhoogde koste vir die omskakeling.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE BEGROTINGSTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

4.3 Per voorwaardelike toelae

Voorwaardelike toelae	Finale begroting	Werklike besteding	Afwyking	Afwyking as 'n % van finale begroting
	R'000	R'000	R'000	%
Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies	4 978	4 920	58	1,2%
Totaal	4 978	4 920	58	1,2%

Die onderbesteding is weens uitstaande betalings rakende die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes (COIDA) vir werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram (UOWP).

WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
STAAT VAN FINANSIËLE PRESTASIE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
INKOMSTE			
Jaarlikse bewilliging	1	2 365 076	2 726 031
Departementele inkomste	2	726	773
TOTALE INKOMSTE		2 365 802	2 726 804
BESTEDING			
Lopende besteding			
Vergoeding van werknemers	3	1 025 068	1 004 460
Goedere en dienste	4	216 546	220 924
Oordragte en subsidies			
Oordragte en subsidies	6	1 063 503	1 432 684
Uitgawes vir kapitaalbates			
Tasbare bates	7	50 394	47 093
Betalings vir finansiële bates	5	987	482
TOTALE BESTEDING		2 356 498	2 705 643
SURPLUS VIR DIE JAAR		9 304	21 161
Rekonsiliasie van netto surplus vir die jaar			
Begrote fondse		8 578	20 388
Jaarlikse bewilliging		8 520	10 097
Voorwaardelike toelaes		58	10 291
Departementele inkomste en PIF-ontvangste	12	726	773
SURPLUS VIR DIE JAAR		9 304	21 161

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
BATES			
Bedryfsbates		11 256	23 307
Kontant en kontantekwivalente	8	5 160	15 174
Voorafbetalings en voorskotte	9	558	2 467
Ontvangbare rekeninge	10	5 538	5 666
Niebedryfsbates		-	7
Ontvangbare rekeninge	10	-	7
TOTALE BATES		11 256	23 314
LASTE			
Bedryfslaste		9 347	21 171
Begrote fondse vir terugstort in die Inkomstefonds	11	8 578	20 388
Departementele inkomste en PIF-ontvangste vir terugstort in die Inkomstefonds	12	114	117
Betaalbare rekeninge	13	655	666
TOTALE LASTE		9 347	21 171
NETTO BATES		1 909	2 143
		2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verteenwoordig deur:			
Verhaalbare inkomste		1 909	2 143
TOTAAL		1 909	2 143

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
STAAT VAN VERANDERINGE IN NETTO BATES
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

		2022/23	2021/22
	<i>Aant.</i>	R'000	R'000
NETTO BATES			
Verhaalbare inkomste			
Beginsaldo		2 143	1 947
Oordragte:		(234)	196
Onverhaalbare bedrae afgeskryf	5.2	(325)	(45)
Skuld hersien		(66)	(310)
Skuld verhaal (ingesluit by departementele inkomste)		(458)	(608)
Skuld aangegaan		615	1 159
Eindsaldo		1 909	2 143
TOTAAL		1 909	2 143

WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
KONTANTVLOEISTAAT
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
KONTANTVLOEIE UIT BEDRYFSAKTIVITEITE			
Ontvangste		2 367 060	2 727 996
Jaarlikse bewilligde fondse ontvang	1.1	2 365 076	2 726 031
Departementele inkomste ontvang	2	1 710	1 938
Rente ontvang	2.2	274	27
Netto (styging)/daling in netto bedryfskapitaal		2 026	1 833
Teruggestort in Inkomstefonds		(22 375)	(16 023)
Lopende betalings		(1 241 614)	(1 225 384)
Betalings vir finansiële bates		(987)	(482)
Oordragte en subsidies betaal		(1 063 503)	(1 432 684)
Netto kontantvloei beskikbaar uit bedryfsaktiwiteite	14	40 607	55 256
KONTANTVLOEIE UIT BELEGGINGSAKTIVITEITE			
Betalings vir kapitaalbates	7	(50 394)	(47 093)
(Styging)/daling in ontvangbare niebedryfsrekeninge	10	7	16
Netto kontantvloei beskikbaar uit beleggingsaktiwiteite		(50 387)	(47 077)
KONTANTVLOEIE UIT FINANSIERINGSAKTIVITEITE			
Styging/(daling) in netto bates		(234)	196
Netto kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite		(234)	196
Netto styging/(daling) in kontant en kontantekwivalente		(10 014)	8 375
Kontant en kontantekwivalente aan begin van periode		15 174	6 799
Kontant en kontantekwivalente aan einde van periode	8	5 160	15 174

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Opsomming van belangrike rekeningkundige beleide	
<p>Die finansiële state is in ooreenstemming met die onderstaande beleide voorberei, wat konsekwent in alle wesenlike aspekte toegepas is, tensy anders aangedui. Die bestuur het bepaal dat die finansiële state 'n regverdigde voorstelling is van die Departement se primêre en sekondêre inligting.</p> <p>Die konvensie van historiese koste is gebruik, behalwe waar anders aangedui word. Die bestuur het gebruik gemaak van assesserings en skattings vir die voorbereiding van die finansiële jaarstate. Dit is gegrond op die beste inligting wat ten tyde van voorbereiding beskikbaar was.</p> <p>Waar tersaaklik en sinvol, is bykomende inligting openbaar gemaak om die bruikbaarheid van die finansiële state te verbeter en om te voldoen aan die statutêre vereistes van die Wet op Openbare Finansiële Bestuur (PFMA), 1999 (Wet 1 van 1999), soos gewysig deur Wet 29 van 1999, en die Tesourieregulasies soos uitgereik ingevolge die PFMA en die jaarlikse Wet op die Verdeling van Inkomste.</p>	
1.	<p>Basis vir voorbereiding</p> <p>Die finansiële state is ingevolge die gewysigde kontantstandaard voorberei.</p>
2.	<p>Lopende saak</p> <p>Die finansiële state is ingevolge 'n lopendesaakgrondslag voorberei.</p>
3.	<p>Aanbiedingsgeldeenheid</p> <p>Bedrae word in die geldeenheid van Suid-Afrikaanse rand (R) aangegee, wat ook die Departement se funksionele geldeenheid is.</p>
4.	<p>Afronding</p> <p>Tensy anders vermeld, is finansiële syfers tot die naaste eenduisend rand (R'000) afgerond.</p>
5.	<p>Omrekening van buitelandse valuta</p> <p>Kontantvloei wat voortspruit uit transaksies in buitelandse valuta word na Suid-Afrikaanse rand omgerekend deur die heersende sigkoers op die datum van betaling/ontvangs te gebruik.</p>
6.	<p>Vergelykende inligting</p>
6.1	<p>Vergelykende inligting vir vorige periode</p> <p>Vergelykende inligting vir die vorige periode word in die lopende jaar se finansiële state aangegee. Waar nodig, is syfers wat in die vorige periode se finansiële state ingesluit is, herklassifiseer ten einde te verseker dat die formaat waarin die inligting aangebied word, ooreenstem met die formaat van die lopende jaar se finansiële state.</p>
6.2	<p>Vergelyking van lopende jaar met begroting</p> <p>'n Vergelyking tussen die goedgekeurde, finale begroting en werklike bedrae vir elke program en ekonomiese klassifikasie is by die begrotingstaat ingesluit.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

7.	Inkomste
7.1	<p>Bewilligde fondse</p> <p>Bewilligde fondse bestaan uit departementele toewysings, sowel as direkte vorderings teen die inkomstefonds (d.w.s. statutêre toewysing).</p> <p>Bewilligde fondse word in die staat van finansiële prestasie erken op die datum waarop die begroting in werking tree. Aansuiwerings wat ooreenkomstig die aansuiweringsbegrotingsproses gemaak word, word in die staat van finansiële prestasie erken op die datum waarop die aansuiwerings in werking tree.</p> <p>Bewilligde fondse word bereken teen die bedrae ontvangbaar.</p> <p>Die netto bedrag van enige bewilligde fondse wat teen die verslagdoeningsdatum aan/deur die tersaaklike inkomstefonds verskuldig is, word as 'n betaalbare/ontvangbare rekening in die staat van finansiële posisie erken.</p>
7.2	<p>Departementele inkomste</p> <p>Departementele inkomste word by ontvangs in die staat van finansiële prestasie erken en word daarna in die tersaaklike inkomstefonds inbetaal, tensy anders vermeld.</p> <p>Departementele inkomste word bereken teen die kontantbedrag ontvang.</p> <p>Donasies in natura ontvang, word in die aantekeninge by die finansiële state op die datum van ontvangs aangeteken en word teen billike waarde bereken.</p> <p>Enige bedrag wat teen die verslagdoeningsdatum aan die tersaaklike inkomstefonds verskuldig is, word as 'n betaalbare rekening in die staat van finansiële posisie erken.</p>
7.3	<p>Opgelope departementele inkomste</p> <p>Opgelope bedrae ten opsigte van departementele inkomste (belastinginkomste uitgesluit) word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dit waarskynlik is dat die ekonomiese voordele of dienspotensiaal wat met die transaksie verband hou na die Departement sal vloei; en • die inkomstebedrag betroubaar bereken kan word. <p>Die opgelope inkomste word bereken teen die billike waarde van die bedrae wat ontvangbaar is.</p> <p>Opgelope belastinginkomste (en verwante rente en/of boetes) word bereken teen bedrae wat ontvangbaar is vanaf invorderingsagente.</p> <p>Afskrywings word gedoen ingevolge die Departement se skuldafskrywingsbeleid.</p>
8.	Besteding
8.1	Vergoeding van werknemers
8.1.1	<p>Salarisse en lone</p> <p>Salarisse en lone word op die betaaldatum in die staat van finansiële prestasie erken.</p>
8.1.2	<p>Maatskaplike bydraes</p> <p>Maatskaplike bydraes wat deur die Departement ten opsigte van huidige werknemers gemaak is, word op die betaaldatum in die staat van finansiële prestasie erken.</p> <p>Maatskaplike bydraes wat deur die Departement ten opsigte van voormalige werknemers gemaak is, word op die betaaldatum in die staat van finansiële prestasie as oordragte na huishoudings geklassifiseer.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

8.2	<p>Ander uitgawes</p> <p>Ander uitgawes (soos goedere en dienste, oordragte en subsidies en betalings vir kapitaalbates) word op die betaaldatum in die staat van finansiële prestasie erken. Die uitgawe word as 'n kapitaaluitgawe geklassifiseer indien die totale bedrag wat betaal is meer is as die kapitalisasiedrempel.</p> <p>Donasies in natura ontvang, word in die aantekeninge by die finansiële state op die oordragdatum aangeteken en word teen koste of billike waarde bereken.</p>
8.3	<p>Opgelope bedrae en betaalbare rekeninge nie erken nie</p> <p>Opgelope bedrae en betaalbare rekeninge nie erken nie word teen die verslagdoeningsdatum teen koste of billike waarde in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken.</p>
8.4	<p>Huurooreenkomste</p>
8.4.1	<p>Bedryfsbruikhuur</p> <p>Betalings vir bedryfsbruikhuur wat gedurende die verslagdoeningsperiode gemaak is, word op die betaaldatum as lopende uitgawes in die staat van finansiële prestasie erken. Betalings vir bedryfsbruikhuur ontvang, word as departementele inkomste erken.</p> <p>Die bedryfsbruikhuurverpligtinge word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken.</p>
8.4.2	<p>Finansiële bruikhuur</p> <p>Betalings vir finansiële bruikhuur wat gedurende die verslagdoeningsperiode gemaak is, word op die betaaldatum as kapitaaluitgawes in die staat van finansiële prestasie erken. Betalings vir finansiële bruikhuur ontvang, word as departementele inkomste erken.</p> <p>Die verpligtinge vir finansiële bruikhuur word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken en word nie tussen die kapitaal- en rentegedeeltes verdeel nie.</p> <p>Bates van finansiële bruikhuur wat aan die einde van die huurtermyn bekom word, word aangeteken en bereken teen die laagste van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • die koste, naamlik die billike waarde van die bate; of • die som van die minimum bruikhuurbetalings wat gemaak is, insluitende enige betalings om eienaarskap aan die einde van die huurtermyn te bekom, wat rente uitsluit.
9.	<p>Bystandshulp</p>
9.1	<p>Bystandshulp ontvang</p> <p>Bystandshulp in kontant ontvang, word in die staat van finansiële prestasie erken wanneer dit ontvang word. Bystandshulp in natura ontvang, word in die aantekeninge by die finansiële state op die datum van ontvangs aangeteken en word teen billike waarde bereken.</p> <p>CARA-fondse word erken wanneer ontvangbaar en word bereken teen die bedrae ontvangbaar.</p> <p>Bystandshulp wat nie bestee is vir die doel waarvoor dit bestem is nie en enige onbenutte fondse van bystandshulp wat aan die skenker terugbetaal moet word, word as 'n betaalbare rekening in die staat van finansiële posisie erken.</p>
9.2	<p>Bystandshulp betaal</p> <p>Bystandshulp betaal word op die betaaldatum in die staat van finansiële prestasie erken. Betalings vir bystandshulp wat voor die ontvangs van die fondse gemaak word, word as 'n ontvangbare rekening in die staat van finansiële posisie erken.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

10.	<p>Kontant en kontantekwivalente</p> <p>Kontant en kontantekwivalente word teen koste in die staat van finansiële posisie aangegee.</p> <p>Bankoortrekkings word afsonderlik voor in die staat van finansiële posisie as 'n bedryfslas aangedui.</p> <p>Vir die doeleindes van die kontantvloeistaat sluit kontant en kontantekwivalente kontant voorhande, deposito's gehou, ander hoogs likiede korttermynbeleggings en bankoortrekkings in.</p>
11.	<p>Voorafbetalings en voorskotte</p> <p>Voorafbetalings en voorskotte word in die staat van finansiële posisie erken wanneer die Departement die kontant ontvang of uitbetaal.</p> <p>Voorafbetalings en voorskotte word aanvanklik en vervolgens teen koste bereken.</p> <p>'n Voorafbetaling sal as onkoste hanteer word wanneer die goedere en dienste ingevolge die getekende ooreenkoms met 'n niestaatsentiteit ontvang word. 'n Voorskot sal as onkoste hanteer word wanneer die goedere of dienste ingevolge die getekende ooreenkoms met 'n staatsentiteit ontvang word.</p>
12.	<p>Lenings en ontvangbare rekeninge</p> <p>Lenings en ontvangbare rekeninge word in die staat van finansiële posisie teen koste plus opgelope rente erken, waar rente gehef word, minus bedrae wat reeds betaal of afgeskryf is. Afskrywings word gedoen ingevolge die Departement se afskrywingsbeleid.</p>
13.	<p>Beleggings</p> <p>Beleggings word teen koste in die staat van finansiële posisie erken.</p>
14.	<p>Finansiële bates</p>
14.1	<p>Finansiële bates (nie elders gedek nie)</p> <p>'n Finansiële bate word aanvanklik erken teen die koste daarvan plus transaksiekoste wat direk toeskryfbaar is aan die verkryging of uitreiking van die finansiële bate.</p> <p>By die verslagdoeningsdatum moet 'n departement sy finansiële bates teen koste bereken, minus bedrae wat reeds betaal of afgeskryf is, behalwe vir erkende lenings en ontvangbare rekeninge wat teen koste plus opgelope rente bereken word, waar rente gehef word, minus bedrae wat reeds betaal of afgeskryf is.</p>
14.2	<p>Waardedaling van finansiële bates</p> <p>Waar daar 'n aanduiding is van waardedaling van 'n finansiële bate, word 'n skatting van die vermindering in die aangetekende drawaarde in die aantekeninge by die finansiële state aangedui, ten einde die beste skatting te bied van die bedrag van die toekomstige ekonomiese voordele wat na verwagting uit die bate ontvang sal word.</p>
15.	<p>Betaalbare rekeninge</p> <p>Lenings en betaalbare rekeninge word teen koste in die staat van finansiële posisie erken.</p>
16.	<p>Kapitaalbates</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

16.1	<p>Onroerende kapitaalbates</p> <p>Onroerende bates soos weergegee in die bateregister van die Departement word in die aantekeninge by die finansiële state teen koste aangeteken of teen billike waarde waar die koste nie betroubaar bepaal kan word nie. Onroerende bates wat deur 'n nieruiltransaksie verkry is, word teen billike waarde soos op die datum van verkryging aangeteken. Onroerende bates word gevolglik teen koste in die bateregister gedra en is nie tans aan depresiasie of waardedaling onderhewig nie.</p> <p>Daaropvolgende uitgawes van 'n kapitaalaard vorm deel van die koste van die bestaande bate wanneer dit vir gebruik gereed is.</p> <p>Bykomende inligting oor onroerende bates wat nie in die bateregister weergegee word nie, word in die aantekeninge by die finansiële state voorsien.</p>
16.2	<p>Roerende kapitaalbates</p> <p>Roerende kapitaalbates word aanvanklik teen koste in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken. Roerende kapitaalbates wat deur 'n nieruiltransaksie verkry is, word teen billike waarde soos op die datum van verkryging bereken.</p> <p>Waar die koste van roerende kapitaalbates nie akkuraat bepaal kan word nie, word die roerende kapitaalbates teen billike waarde bereken en waar billike waarde nie bepaal kan word nie, word die roerende bates teen R1 bereken.</p> <p>Alle bates wat voor 1 April 2002 verkry is (of 'n latere datum soos deur die OG goedgekeur) mag teen R1 aangeteken word.</p> <p>Roerende kapitaalbates word gevolglik teen koste gedra en is nie aan depresiasie of waardedaling onderhewig nie.</p> <p>Latere uitgawes van 'n kapitaalaard vorm deel van die koste van die bestaande bate wanneer dit vir gebruik gereed is.</p>
16.3	<p>Ontasbare kapitaalbates</p> <p>Ontasbare bates word aanvanklik teen koste in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken. Ontasbare bates wat deur 'n nieruiltransaksie verkry is, word teen billike waarde soos op die datum van verkryging bereken.</p> <p>Ontasbare bates wat intern gegenereer word, word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer die Departement met die ontwikkelingsfase van die projek begin.</p> <p>Waar die koste van ontasbare bates nie akkuraat bepaal kan word nie, word die ontasbare kapitaalbates teen billike waarde bereken en waar billike waarde nie bepaal kan word nie, word die ontasbare bates teen R1 bereken.</p> <p>Alle bates wat voor 1 April 2002 verkry is (of 'n latere datum soos deur die OG goedgekeur) mag teen R1 aangeteken word.</p> <p>Ontasbare bates word gevolglik teen koste gedra en is nie aan depresiasie of waardedaling onderhewig nie.</p> <p>Daaropvolgende uitgawes van 'n kapitaalaard vorm deel van die koste van die bestaande bate wanneer dit vir gebruik gereed is.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

16.4	<p>Projektkoste: Onvoltooide werk</p> <p>Uitgawes van 'n kapitaalaard word aanvanklik in die staat van finansiële prestasie erken teen koste wanneer dit betaal word.</p> <p>Bedrae wat vir kapitaalprojekte betaal word, word geskei van die bedrae wat erken en opgeloop word in onvoltooide werk totdat die onderliggende bate gereed is vir gebruik. Sodra dit gereed is vir gebruik, word die totale opgelope betalings in 'n bateregister aangeteken. Daaropvolgende betalings om die projek te voltooi, word by die kapitaalbate in die bateregister bygevoeg.</p> <p>Waar die Departement nie die bewaarder van die voltooide projekbate is nie, word die bate ná voltooiing na die bewaarder oorgedra.</p>
17.	<p>Voorsienings en voorwaardelikhede</p>
17.1	<p>Voorsienings</p> <p>Voorsienings word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer daar 'n heersende wetlike of afgeleide verpligting is om ekonomiese voordele as gevolg van gebeure in die verlede te verbeur en dit waarskynlik is dat 'n uitvloei van hulpbronne wat ekonomiese voordele of dienspotensiaal behels, benodig sal word om die verpligting te vereffen en 'n betroubare skatting van die verpligting gemaak kan word. Die voorsiening word bereken as die beste skatting van die fondse wat benodig word om die bestaande verpligting teen die verslagdoeningsdatum te vereffen.</p>
17.2	<p>Voorwaardelike laste</p> <p>Voorwaardelike laste word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer daar 'n moontlike verpligting bestaan wat uit gebeure in die verlede voortspruit en waarvan die bestaan slegs bevestig kan word deur die voorkoms of nie van een of meer onsekere toekomstige gebeure buite die beheer van die Departement of wanneer daar 'n bestaande verpligting is wat nie erken word nie omdat dit nie waarskynlik is dat 'n uitvloei van hulpbronne benodig sal word om die verpligting te vereffen nie, of die bedrag van die verpligting nie betroubaar bereken kan word nie.</p>
17.3	<p>Voorwaardelike bates</p> <p>Voorwaardelike bates word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer 'n moontlike bate uit gebeure in die verlede voortspruit en waarvan die bestaan bevestig kan word deur die voorkoms of nie van een of meer onsekere toekomstige gebeure wat buite die beheer van die Departement is.</p>
17.4	<p>Kapitaalverpligtinge</p> <p>Kapitaalverpligtinge word teen koste in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken.</p>
18.	<p>Ongemagtigde besteding</p> <p>Ongemagtigde besteding word bereken teen die bedrag van die bevestigde ongemagtigde besteding.</p> <p>Ongemagtigde besteding word in die staat van veranderinge in netto bates erken tot tyd en wyl die uitgawes óf:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deur die Parlement of die Provinsiale Wetgewer met befondsing goedgekeur word en die betrokke fondse ontvang word; óf • deur die Parlement of die Provinsiale Wetgewer sonder befondsing goedgekeur word en teen die toewysing in die staat van finansiële prestasie afgeskryf word; óf • na ontvangbare rekeninge vir invordering oorgedra word. <p>Ongemagtigde besteding soos aangeteken in die aantekeninge by die finansiële state bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ongemagtigde besteding wat in die vorige boekjaar geassesseer is; • ongemagtigde besteding in verband met die vorige boekjaar en wat in die lopende jaar geïdentifiseer is; en • ongemagtigde besteding wat in die lopende jaar aangegaan is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

19.	<p>Vrugtelose en verkwistende besteding</p> <p>Ontvangbare rekening rakende vrugtelose en verkwistende besteding word in die staat van finansiële posisie erken wanneer verhaalbaar. Die ontvangbare rekening word bereken teen die bedrag wat na verwagting verhaalbaar is en word onerken wanneer dit vereffen of gevolglik as onverhaalbaar afgeskryf word.</p> <p>Vrugtelose en verkwistende besteding word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer en teen bedrae bevestig en bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vrugtelose en verkwistende besteding wat in die vorige boekjaar geassesseer is; • vrugtelose en verkwistende besteding in verband met die vorige boekjaar en wat in die lopende jaar geïdentifiseer is; en • vrugtelose en verkwistende besteding wat in die lopende jaar aangegaan is.
20.	<p>Onreëlmatige besteding</p> <p>Verliese voortspruitend uit onreëlmatige besteding word as 'n ontvangbare rekening in die staat van finansiële posisie erken wanneer verhaalbaar. Die ontvangbare rekening word bereken teen die bedrag wat na verwagting verhaalbaar is en word onerken wanneer dit vereffen of gevolglik as onverhaalbaar afgeskryf word.</p> <p>Onreëlmatige besteding word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer en teen bedrae bevestig en bestaan uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • onreëlmatige besteding wat in die vorige boekjaar geassesseer is; • onreëlmatige besteding in verband met die vorige boekjaar en wat in die lopende jaar geïdentifiseer is; en • onreëlmatige besteding wat in die lopende jaar aangegaan is.
21.	<p>Veranderinge in rekeningkundige ramings en foute</p> <p>Veranderinge in rekeningkundige ramings word vooruitwerkend ingevolge GKS-vereistes toegepas.</p> <p>Die regstelling van foute word terugwerkend toegepas in die tydperk waarin die fout voorgekom het, ingevolge GKS-vereistes, behalwe in die mate wat dit onprakties is om die tydperkspesifieke gevolge of die kumulatiewe uitwerking van die fout vas te stel. In sulke gevalle sal die Departement die beginsaldo's van bates, laste en netto bates heraanree vir die vroegste tydperk waarvoor terugwerkende herstatering prakties moontlik is.</p>
22.	<p>Gebeure ná die verslagdoeningsdatum</p> <p>Gebeure ná die verslagdoeningsdatum wat as aansuiweringsgebeure geklassifiseer is, is in die finansiële state in berekening gebring. Gebeure ná die verslagdoeningsdatum wat as nieaansuiweringsgebeure geklassifiseer is, word in die aantekeninge by die finansiële state openbaar gemaak.</p>
23.	<p>Afwykings van die GKS-vereistes</p> <p>Die Departement het geen afwykings van die GKS-vereistes gehad nie.</p>
24.	<p>Kapitalisasiereserwe</p> <p>Die kapitalisasiereserwe bestaan uit finansiële bates en/of laste wat voortspruit uit 'n vorige verslagdoeningsperiode, maar wat vir die eerste keer in die huidige verslagdoeningsperiode in die staat van finansiële posisie erken word. Bedrae word in die kapitalisasiereserwes erken wanneer dit in die huidige periode geïdentifiseer word en word na die Provinsiale Inkomstefonds oorgedra wanneer die onderliggende bate vervreem word en die tersaaklike fondse ontvang word.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

25.	<p>Verhaalbare inkomste</p> <p>Bedrae word as verhaalbare inkomste erken wanneer 'n betaling, wat in 'n vorige boekjaar gemaak is, in die huidige boekjaar van 'n debiteur verhaalbaar word. Bedrae word óf na die Provinsiale Inkomstefonds oorgedra wanneer dit verhaal is, óf oorgedra na die staat van finansiële prestasie wanneer dit afgeskryf word.</p>
26.	<p>Verwantepartytransaksies</p> <p>Verwantepartytransaksies in die Minister/LUR se portefeulje word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken wanneer die transaksie nie onder beding van uiterste voorwaardes plaasvind nie.</p> <p>Die volle vergoeding van sleutelbestuurspersoneel word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken.</p>
27.	<p>Voorraad</p> <p>Voorraad word by die datum van verkryging teen koste in die staat van finansiële prestasie erken.</p> <p>Waar voorraad as deel van 'n nieruiltransaksie verkry is, word die voorraad teen billike waarde soos op die datum van verkryging bereken.</p> <p>Voorraad word gevolglik teen die laagste van koste en die netto realiseerbare waarde bereken, of waar vir verspreiding bedoel (of verbruik in die produksie van goedere vir verspreiding) teen geen of 'n nominale koste, die laagste van koste en die heersende vervangingswaarde.</p> <p>Die koste van voorraad word vasgestel volgens die kostegronslag van beswaarde gemiddelde.</p>
28.	<p>Openbare-private vennootskappe</p> <p>Openbare-private vennootskappe word van rekenskap gegee op grond van die aard en/of die wese van die vennootskap. Die transaksie word van rekenskap gegee in ooreenstemming met die tersaaklike rekeningkundige beleide.</p> <p>'n Opsomming van die belangrike bepalings van die OPV-ooreenkoms, die partye tot die ooreenkoms, en die datum van die aanvang daarvan, tesame met die beskrywing en aard van die konsessiefooie ontvang, die eenheidsfooie betaal, asook die regte en verpligtinge van die Departement word in die aantekeninge by die finansiële state aangeteken.</p>
29.	<p>Werknemervoordele</p> <p>Die waarde van elke hoofklas van verpligting rakende werknemervoordele (opgelope bedrae, betaalbare rekeninge nie erken nie en voorsienings) word in die aantekening by werknemervoordele aangeteken.</p> <p>Opgelope bedrae en betaalbare rekeninge nie erken nie vir werknemervoordele word teen die verslagdoeningsdatum teen koste of billike waarde bereken.</p> <p>Die voorsiening vir werknemervoordele word bereken as die beste raming van die fondse wat benodig word om die bestaande verpligting teen die verslagdoeningsdatum te vereffen.</p>
30.	<p>Oordrag van funksies</p> <p>Oordrag van funksies word deur die verkryger verklaar deur die erkenning of aantekening van bates verkry en laste aanvaar teen hul drabedrae op die oordragdatum.</p> <p>Oordrag van funksies word deur die oordraer verklaar deur die ontkenning of verwydering van bates en laste teen hul drabedrae op die oordragdatum.</p>

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

1. Jaarlikse bewilliging

1.1. Jaarlikse bewilliging

Hierby ingesluit is fondse wat ingevolge die Begrotingswet (en die Aansuiweringsbegrotingswet) vir die Departement bewillig is:

	2022/23			2021/22		
	Finale begroting R'000	Werklike fondse ontvang R'000	Fondse nie versoek/nie ontvang nie R'000	Finale begroting R'000	Begroting ontvang R'000	Fondse nie versoek/nie ontvang nie R'000
Programme	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Administrasie	233 906	233 906	-	241 891	241 891	-
Maatskaplike-welsynsdienste	1 071 956	1 071 956	-	1 058 331	1 058 331	-
Kinders en gesinne	454 028	454 028	-	866 207	866 207	-
Herstellings-dienste	488 166	488 166	-	466 393	466 393	-
Ontwikkeling en navorsing	117 020	117 020	-	93 209	93 209	-
Totaal	2 365 076	2 365 076	-	2 726 031	2 726 031	-

1.2. Voorwaardelike toelaes

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Totale toelaes ontvang	29	4 978	126 789
Nasionale toelaes ingesluit by totale toelaes ontvang		4 978	126 789

Nasionale voorwaardelike toelae: Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

2. Departementele inkomste

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verkoop van goedere en dienste buiten kapitaalbates	2.1	895	814
Rente, dividende en huurgeld op grond	2.2	274	27
Transaksies in finansiële bates en laste	2.3	815	1 124
Totale inkomste ingevorder		1 984	1 965
Min: Eie inkomste ingesluit by begroting	12	(1 258)	(1 192)
Totaal		726	773

2.1. Verkoop van goedere en dienste buiten kapitaalbates

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verkoop van goedere en dienste geproduseer deur die Departement		895	814
Verkope deur markvestiging		57	58
Ander verkope		838	756
Totaal	2	895	814

Verkope deur markvestiging bestaan uit huur van wonings en parkeerfooie. Ander verkope hou hoofsaaklik verband met kommissie op versekering en skuldbeslagaftrekkings, vervoerfooie en fotokopieë.

2.2. Rente, dividende en huurgeld op grond

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Rente		274	27
Totaal	2	274	27

Rente hou verband met rente op skuldrekening betaal.

2.3. Transaksies in finansiële bates en laste

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Ander ontvangste insluitende verhaalbare inkomste		815	1 124
Totaal	2	815	1 124

Ander ontvangste insluitende verhaalbare inkomste hou hoofsaaklik verband met vorige jaar se skuld wat verhaal en/of afgeskryf is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

2.4. Oordragte ontvang

2.4.1. Donasies in natura ontvang

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Goedere en dienste		394	73
Kapitaalbates		21	56
Totaal		415	129

Verwys na bylae 1D vir besonderhede van donasies.

3. Vergoeding van werknemers

3.1. Ontleding van saldo

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Basiese salaris		686 813	679 151
Prestasiebeloning		244	77
Diensgebaseerd		623	1 342
Vergoedend/gebeurlik		31 955	24 919
Ander niepensioendraende toelaes		151 096	151 324
Totaal		870 731	856 813

Die styging in basiese salaris is weens lewenskoste-aanpassings. Die daling in diensgebaseerd is weens 'n vermindering van langdienstoekenings. Die styging in prestasietoekenings is weens betaling aan werknemers vir die verkryging van bykomende kwalifikasies. Die daling in ander niepensioendraende toelaes is weens 'n afname in personeelgetalle.

3.2. Maatskaplike bydraes

Werkgewerbydraes	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Pensioen		84 732	83 431
Medies		69 411	64 019
Bedingingsraad		194	197
Totaal		154 337	147 647
Totale vergoeding van werknemers		1 025 068	1 004 460
Gemiddelde getal werknemers		2 510	2 552

Die daling is hoofsaaklik weens diensverlatings deur personeel.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

4. Goedere en dienste

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Administratiewe koste		675	521
Reklame		1 666	2 332
Klein bates	4.1	3 801	4 064
Beurse (werknemers)		650	2 139
Spyseniering		813	434
Kommunikasie		3 616	4 385
Rekenaardienste	4.2	2 523	2 758
Konsultante: Besigheids- en adviesdienste		2 582	781
Infrastruktuur en beplanningsdienste		-	10 908
Regsdiens		754	676
Kontraakteurs		2 901	2 853
Agentskap- en steun-/uitbestede dienste		35 205	42 605
Vermaak		17	10
Ouditkoste – ekstern	4.3	5 023	6 808
Vlootdienste		26 291	23 381
Voorraad	4.4	11 278	8 058
Verbruiksgoedere	4.5	19 186	15 617
Bedryfsbruikhuur		2 828	2 751
Eiendomsbetalings	4.6	86 290	81 376
Huurgeld en verhuring		13	8
Reis- en verblyfkoste	4.7	4 869	4 213
Lokale en fasiliteite		107	399
Opleiding en ontwikkeling		1 069	339
Ander bedryfsuitgawes	4.8	4 389	3 508
Totaal		216 546	220 924

Die styging in administratiewe koste is weens betaling aan beheerliggame vir atletiekprogramme by fasiliteite en betaling van reisagentskapfooie. Die daling in reklame is weens minder statutêre advertensies. Die daling in klein bates was weens minder klein bates wat vir programme by fasiliteite verkry is. Die daling in beurse is weens 'n vermindering van beurse wat vir 2022/23 aan werknemers toegeken is. Die styging in spyseniering is weens die befondsing van bykomende maatskaplikewelsynsprojekte. Kommunikasie het gedaal weens die installering van stem-oor-internetprotokol by streke, sowel as die opskorting van betaling vir data aan personeel. Konsultante: Besigheids- en adviesdienste het gestyg weens instandhouding en ontwikkeling van die stelsel vir organisasies sonder winsoogmerk. Infrastruktuur en beplanningsdienste vorm deel van die funksieverskuiwing van vroeëkindertontwikkeling na Begrotingspos 5: Wes-Kaapse Onderwysdepartement. Die daling in agentskap- en steun-/uitbestede dienste is weens vroeëkindertontwikkeling wat verskuif is na Begrotingspos 5: Wes-Kaapse Onderwysdepartement, sowel as die vermindering van werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram. Die daling in ouditgelde is weens uitstaande rekeninge wat nie deur die Departement ontvang is nie. Die styging in vlootdienste is weens 'n toename in reis en tariewe. Die styging in voorraad is weens die verkryging van bykomende sanitêre doekies. Die styging in verbruiksgoedere is weens 'n toename in brandstofkoste as gevolg van beurtkrag. Die styging in eiendomsbetalings is weens stygings bo inflasie. Die styging in reis- en verblyfkoste is weens druk op dienste. Die daling in lokale en fasiliteite is weens die gebruik van elektroniese platforms vir kommunikasie. Die styging in opleiding en ontwikkeling is weens meer intervensies vir persoonlike opleiding. Die styging in ander bedryfsuitgawes is weens die verkryging van vlae en veldtogverwante drukwerk.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

4.1. Klein bates

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Tasbare kapitaalbates		3 801	4 064
Masjinerie en toerusting		3 801	4 064
Totaal	4	3 801	4 064

Min klein bates verkry vir programme by fasiliteite.

4.2. Rekenaardienste

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
SITA-rekenaardienste		1 467	1 368
Eksterne rekenaardiensverskaffers		1 056	1 390
Totaal	4	2 523	2 758

Die Staatsinligtingstegnologie-agentskap (SITA) verskaf inligtingstegnologiesdienste vir die Departement se transversale stelsels. Eksterne rekenaardiensverskaffers hou hoofsaaklik verband met die datakoste vir die internetoeteerders, jaarlikse lisensies en instandhoudingsfooie.

4.3. Ouditkoste – ekstern

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Gereeldheidsoudits		4 984	6 773
Rekenaaroudits		39	35
Totaal	4	5 023	6 808

Die daling in ouditgelde is weens uitstaande rekeninge wat nie deur die Departement ontvang is nie.

4.4. Voorraad

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Ander voorraad	4.4.1	11 278	8 058
Totaal	4	11 278	8 058

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

4.4.1. Ander voorraad

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Ander		11 278	8 058
Totaal	4.4	11 278	8 058

Ander voorraad hou verband met die verkryging van sanitêre doekies.

4.5. Verbruiksgoedere

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verbruiksvoorraad	4	15 404	10 982
Uniforms en kleding		3 079	2 240
Huishoudelike voorraad		5 384	4 612
Boumateriaal en -voorraad		1 562	1 988
Kommunikasietoebehore		7	6
IT-verbruiksgoedere		56	434
Ander verbruiksgoedere		5 316	1 702
Skryfbehoeftes, drukwerk en kantoorvoorraad		3 782	4 635
Totaal		19 186	15 617

Die styging in uniforms en kleding is weens gedeeltelike betaling vir die vorige jaar se verpligtinge. Die styging in huishoudelike voorraad is weens hoë inflasie van kruidentersware en meer inname van kliënte by fasiliteite. Ander verbruiksgoedere hou hoofsaaklik verband met brandstofvoorrade, mediese toerusting en donasies. Die styging in ander verbruiksgoedere is weens 'n toename in brandstofvereistes vir kragopwekkers by fasiliteite in reaksie op beurtkrag. Die daling in skryfbehoeftes en drukwerk is weens die gebruik van elektroniese platforms vir kommunikasie.

4.6. Eiendomsbetalings

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Munisipale dienste		9 630	8 870
Ander		76 660	72 506
Totaal	4	86 290	81 376

Munisipale dienste het gestyg by Vredelus en die Wynlande. Ander eiendomsbetalings het gestyg weens stygings bo inflasie vir sekuriteitsdienste.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

4.7. Reis- en verblyfkoste

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Plaaslik		4 869	4 213
Totaal	4	4 869	4 213

Die styging in reis- en verblyfkoste is weens druk op dienste.

4.8. Ander bedryfsuitgawes

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Hervestigingskoste		131	435
Ander		4 258	3 073
Totaal	4	4 389	3 508

Ander hou hoofsaaklik verband met drukwerk en publikasies van die jaarlikse prestasieplanne, jaarverslag, gedrukte en bemarkingsmateriaal, statutêre advertensies in verband met maatskaplikewerkpraktyke en druk van fotokopieë.

5. Betalings vir finansiële bates

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Ander wesentliche verliese afgeskryf	5.1	128	187
Skuld afgeskryf	5.2	859	295
Totaal		987	482

5.1. Ander wesentliche verliese afgeskryf

Aard van verliese	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Skade en verliese		128	187
Totaal	5	128	187

Skade en verliese hou verband met skade aan staatsmotorvoertuie waarvoor die werknemers nie hul staatsdekking verbeur het nie.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

5.2. Skuld afgeskryf

Aard van skuld afgeskryf	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verhaalbare inkomste afgeskryf			
Personeelskuld in verband met verskaffers en oudwerknemers		325	45
Totaal		325	45
Ander skuld afgeskryf			
Personeelskuld in verband met verskaffers en oudwerknemers		534	250
Totaal		534	250
Totale skuld afgeskryf	5	859	295

Personeelskuld hou verband met oudwerknemers se skuld wat afgeskryf is, gebaseer op advies van die staatsprokureur, wat onekonomies is om te verhaal sowel as bestorwe sake.

6. Oordragte en subsidies

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Departementele agentskappe en rekeninge	<i>Bylae 1A</i>	3 118	2 835
Instellings sonder winsoogmerk	<i>Bylae 1B</i>	1 034 103	1 406 705
Huishoudings	<i>Bylae 1C</i>	26 282	23 144
Totaal		1 063 503	1 432 684

Die styging in departementele agentskappe en rekeninge is weens verpligte betaling aan die Sektorale Onderwys- en Opleidingsowerheid vir die Vaardigheidsontwikkelingsheffing.

6.1. Donasies in natura gemaak

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Roerende kapitaalbaties – vervoerbaties		1 454	-
Totaal		1 454	-

Verwys na bylae 1E vir besonderhede.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

7. Besteding vir kapitaalbates

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Tasbare kapitaalbates		50 394	47 093
Geboue en ander vaste strukture	26	55	153
Masjinerie en toerusting		50 339	46 940
Totaal		50 394	47 093

7.1. Ontleding van fondse aangewend om kapitaalbates te bekom – lopende jaar

Naam van entiteit	Begrote fondse	Totaal
	R'000	R'000
Tasbare kapitaalbates	50 394	50 394
Geboue en ander vaste strukture	55	55
Masjinerie en toerusting	50 339	50 339
Totaal	50 394	50 394

Masjinerie en toerusting hou verband met finansiële bruikhuurbesteding van R32,035 miljoen (R32,474 miljoen: 2021/22) en die aankoop van ander masjinerie en toerusting van R18,304 miljoen (R14,466 miljoen: 2021/22). Ander masjinerie en toerusting bestaan uit kombuistoestelle, oudiovisuele toerusting, wasserytoerusting en sport- en ontspanningstoerusting. Geboue en ander vaste strukture verwys na die verkryging van voorafvervaardigde geboue.

7.2. Ontleding van fondse aangewend om kapitaalbates te bekom – vorige jaar

Naam van entiteit	Begrote fondse	Totaal
	R'000	R'000
Tasbare kapitaalbates	47 093	47 093
Geboue en ander vaste strukture	153	153
Masjinerie en toerusting	46 940	46 940
Totaal	47 093	47 093

Masjinerie en toerusting hou verband met finansiële bruikhuurbesteding en die aankoop van ander masjinerie en toerusting hou verband met kombuistoestelle, wasserytoerusting en tuintoerusting.

WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023

7.3. Finansiële bruikhuurbesteding ingesluit by besteding vir kapitaalbates

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
Tasbare kapitaalbates			
Masjinerie en toerusting		32 035	32 474
		32 035	32 474

Masjinerie en toerusting hou verband met staatsmotorvervoer- (SMV-)voertuie, selfone en POTS-huurkontrakte.

8. Kontant en kontantekwivalente

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
Gekonsolideerde betaalmeester-generaalrekening		4 962	14 988
Kontant voorhande		198	186
Totaal		5 160	15 174

9. Voorafbetalings en voorskotte

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
Voorskotte betaal (nie as onkoste nie)	9.1	558	2 467
Totaal		558	2 467

Ontleding van totale voorafbetalings en voorskotte

Lopende voorafbetalings en voorskotte		558	2 467
Totaal		558	2 467

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

9.1. Voorskotte betaal (nie as onkoste nie)

		2022/23				
		Bedrag soos op 1 April 2022	Min: Bedrae as onkoste in lopende jaar	Plus/ Min: Ander	Plus voorskotte vir lopende jaar	Bedrag soos op 31 Maart 2023
	<i>Aant.</i>	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Openbare entiteite		538	-	-	20	558
Ander entiteite		1 929	(768)	(1 161)	-	-
Totaal	9	2 467	(768)	(1 161)	20	558

Betreffende openbare entiteite is 'n voorafbetaling aan Eskom gemaak, ten bedrae van R257 duisend, ten opsigte van aansluitingsopgraderings wat deur die verskaffer by die Khayelitsha DLG 1-kantoor gedoen is. Eskom het die Departement ingelig dat die opgradering gefinaliseer is. Hierdie bedrag sal gehou word tot die kansellasië van hierdie Eskom-rekening. 'n Eenmalige deposito van R281 duisend is aan Eskom betaal ingevolge die elektrisiteitsrekeningwaarborg vir die Departement se Horizon-fasiliteit. 'n Eenmalige deposito van R20 duisend is aan Eskom betaal vir sekuriteit by Hermanus. Betreffende ander instellings is 'n voorafbetaling aan SMV gemaak, ten bedrae van R3,49 miljoen, vir die aankoop van vier voertuie wat spesifieke aanpassings vereis het vir die vervoer van gestremde persone vanaf Staatsmotorvervoer (SMV). Die laaste voertuig ten bedrae van R768 duisend is gedurende die boekjaar deur die Departement ontvang. Die MvV is nou afgehandel en die onbestede fondse ten bedrae van R1,161 miljoen is aan die Departement terugbetaal soos op 31 Maart 2023.

		2021/22				
		Bedrag soos op 1 April 2021	Min: Bedrae as onkoste in lopende jaar	Plus/Min: Ander	Plus voorskotte vir lopende jaar	Bedrag soos op 31 Maart 2022
	<i>Aant.</i>	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Voorskotte (nie as onkoste nie)						
Openbare entiteite		538	-	-	-	538
Ander entiteite		3 491	(1 562)	-	-	1 929
Totaal		4 029	(1 562)	-	-	2 467

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

9.2. Voorafbetalings (as onkoste)

2022/23

	Bedrag soos op 1 April 2022	Min: Ontvang in die lopende jaar	Plus/Min: Ander	Plus voorafbetalings vir lopende jaar	Bedrag soos op 31 Maart 2023
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Goedere en dienste	1 781	(1 575)	-	-	206
Oordragte en subsidies	76 876	(31 020)	(44 133)	-	1 723
Totaal	78 657	(32 595)	(44 133)	-	1 929

Goedere en dienste hou verband met fondse wat aan NRO's betaal is vir die verkryging en verspreiding van kospakkies aan geaffekteerde gemeenskappe. Alle fondse is teen einde Maart 2023 bestee. Die oorblywende saldo in goedere en dienste hou verband met die UOWP-program. Oordragte en subsidies hou verband met die Indiensnemingstimulus-hulpfondsprojek vir vroeëkindertwikkeling waarvan die funksie met ingang van 1 April 2022 na die Departement van Onderwys oorgedra is. Die aanpassing wat as "ander" aangedui word, is die oordrag van onbestede fondse wat verband hou met die Vroeëkindertwikkeling- (VKO-)funksie. Die oorblywende saldo onder oordragte en subsidies hou verband met fondse wat aan NRO's uitbetaal is ingevolge die Kindersorg-en-beskermdingsdiensprogram.

2021/22

	Bedrag soos op 1 April 2021	Min: Ontvang in die lopende jaar	Plus/Min: Ander	Plus voorafbetalings vir lopende jaar	Bedrag soos op 31 Maart 2022
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Voorafbetalings (as onkoste)					
Goedere en dienste	40 800	(39 019)	-	-	1 781
Oordragte en subsidies	51 497	(35 296)	-	60 675	76 876
Totaal	92 297	(74 315)	-	60 675	78 657

9.3. Voorskotte betaal (as onkoste)

2022/23

	Bedrag soos op 1 April 2022	Min: Ontvang in die lopende jaar	Plus/Min: Ander	Plus voorskotte vir lopende jaar	Bedrag soos op 31 Maart 2023
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Ander entiteite	-	-	-	6 796	6 796
Totaal	-	-	-	6 796	6 796

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Die aankoop van ses voertuie wat spesifieke aanpassing vereis het vir die vervoer van gestremde persone vanaf SMV en die eienaarskap is nog nie aan die Departement teen boekjaareinde oorgedra nie en het R6,796 miljoen beloop.

10. Ontvangbare rekeninge

	Aant.	2022/23			2021/22		
		Lopend	Nielopend	Totaal	Lopend	Nielopend	Totaal
		R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Eise verhaalbaar	10.1	205	-	205	152	-	152
Verhaalbare besteding	10.2	786	-	786	491	-	491
Personeelskuld	10.3	4 215	-	4 215	4 432	7	4 439
Ander ontvangbare rekeninge	10.4	332	-	332	591	-	591
Totaal		5 538	-	5 538	5 666	7	5 673

Ander ontvangbare rekeninge bestaan uit skuld ten opsigte van nieregeringsorganisasies (NRO's)/verskaffers.

10.1. Eise verhaalbaar

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Nasionale departemente		205	152
Totaal	10	205	152

Eise verhaalbaar hou verband met eise vir maatskaplike toelaes en gedeelde dienste.

10.2. Verhaalbare besteding

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Afkeuring: Skade en verliese		593	335
Afkeuring: Diverse		192	132
Privaat telefoon		-	1
Sal: Belastingeskuld: CA		1	1
Onb/Rk BRS EBT Kntr.rek: Dom		-	22
Totaal	10	786	491

Afkeuring: Diverse (afwagrekening) sluit oorbetalings aan verskaffers in, waar die verhalingsprosesse geïmplementeer is en waar interdepartementele eise en eise teen eksterne verskaffers ingestel is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

10.3. Personeelskuld

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Skuldrekening: Werknemers		1 288	1 370
Skuldrekening: Oudwerknemers		2 927	3 069
Totaal	10	4 215	4 439

Skuldrekening: 288 (343:2021/22) skuldgevalle bestaan hoofsaaklik uit verlof sonder betaling wat verband hou met diensdoenende werknemers en deur middel van salarisafrekkings verhaal is; 208 (210:2021/22) skuldgevalle hou verband met oudwerknemers waar daar opgevolg is ingevolge skuldinvorderingsprosedures.

10.4. Ander ontvangbare rekeninge

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Skuldrekening: Nieregeringsorganisasies (NRO's)		136	368
Skuldrekening: Verskafferskuld		196	222
Vrugtelose en verkwistende besteding		-	1
Totaal	10	332	591

Skuldrekening bestaan uit 3 (4:2021/22) gevalle van verskafferskuld, 5 (8:2021/22) gevalle wat verband hou met NRO-skuld wat voortspruit uit oorbetalings en wat in oorleg met die Kantoor van die Staatsprokureur hanteer word.

10.5. Waardedaling van ontvangbare rekeninge

	Aant.	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Beraming van waardedaling van ontvangbare rekeninge		2 269	3 067
Totaal		2 269	3 067

Die berekening word bepaal as alle ontvangbare rekeninge ouer as 3 jaar waar die verhalings waarskynlik nie sal plaasvind nie. Die beraming van waardedaling hou verband met personeelskuld van R1,845 miljoen (R2,584 miljoen: 2021/22), verskafferskuld van R68 duisend (R128 duisend: 2021/22), verhaalbare besteding van R204 duisend (R203 duisend: 2021/22) en eise verhaalbaar van R152 duisend (R152 duisend: 2021/22).

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

11. Begrote fondse vir terugstort in die Inkomstefonds

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Beginsaldo		20 388	13 491
Soos heraangegee		20 388	13 491
Oorgedra vanaf staat van finansiële prestasie (soos heraangegee)		8 578	20 388
Gedurende die jaar betaal		(20 388)	(13 491)
Eindsaldo		8 578	20 388

11.1. Rekonsiliasie van onbestede voorwaardelike toelaes

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Totale voorwaardelike toelaes ontvang	1.2	-	126 789
Totale voorwaardelike toelaes bestee		-	(116 498)
Onbestede voorwaardelike toelaes vir terugstort		-	10 291
Min: Betaal aan die Provinsiale Inkomstefonds deur provinsiale departement		-	(10 291)
Goedgekeur vir oorrol		-	-
Nie goedgekeur vir oorrol nie		-	(10 291)
Plus: Ontvang vanaf Provinsiale Inkomstefonds deur nasionale departement		-	-
Verskuldig deur die Provinsiale Inkomstefonds		-	-

12. Departementele inkomste en PIF-ontvangste vir terugstort in die Inkomstefonds

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2020/22 R'000
Beginsaldo		117	684
Soos heraangegee		117	684
Oorgedra vanaf staat van finansiële prestasie (soos heraangegee)		726	773
Eie inkomste ingesluit by begroting		1 258	1 192
Gedurende die jaar betaal		(1 987)	(2 532)
Eindsaldo		114	117

13. Betaalbare rekeninge – lopend

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Voorskotte ontvang	13.1	183	183
Verrekeningsrekeninge	13.2	472	483
Totaal		655	666

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

13.1. Voorskotte ontvang

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Ander instellings		183	183
Totaal	13	183	183

Voorskotte ontvang, bestaan uit die Sektorale Onderwys- en Opleidingsowerheid vir Gesondheid en Welsyn (HWSETA) se befondsing vir gemeenskapsontwikkelinginterns.

13.2. Verrekeningsrekeninge

Beskrywing	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Salaris: Behuisingskema vir Staatsdienswerknemers		338	436
Salaris: Inkomstebelasting: CL		134	47
Totaal	13	472	483

Verrekeningsrekening bestaan uit salarisverwante betaalbare rekeninge soos op 31 Maart 2023 waar betaling in April 2023 plaasgevind het.

14. Netto kontantvloei beskikbaar uit bedryfsaktiwiteite

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Netto surplus volgens staat van finansiële prestasie		9 304	21 161
Tel terug niekontant-/kontantbewegings nie beskou as bedryfsaktiwiteite nie		31 303	34 095
(Styging)/daling in ontvangbare rekeninge		128	434
(Styging)/daling in voorafbetalings en voorskotte		1 909	1 562
Styging/(daling) in betaalbare rekeninge – lopend		(11)	(163)
Besteding op kapitaalbates		50 394	47 093
Terugstortings in Inkomstefonds		(22 375)	(16 023)
Eie inkomste ingesluit by begroting		1 258	1 192
Netto kontantvloei gegeneer		40 607	55 256

15. Rekonsiliasie van kontant en kontantekwivalente vir kontantvloeidoeleindes

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Gekonsolideerde betaalmeester-generaalrekening		4 962	14 988
Kontant voorhande		198	186
Totaal		5 160	15 174

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

16. Voorwaardelike laste en voorwaardelike bates

16.1. Voorwaardelike laste

Aanspreeklik vir	Aard	Aant.	2022/23	2021/22
			R'000	R'000
Eise teen die Departement		Bylae 2	8 071	10 071
Totaal			8 071	10 071

Eise teen die Departement word deur Regsdienste (DvdP) hanteer en is onder voorwaardelike laste ingesluit aangesien die uitkoms van alle oop gevalle onseker is. Onbevestigde interregering- betaalbare rekeninge verteenwoordig eise wat betwis word.

16.2. Voorwaardelike bates

Aard van voorwaardelike bate	Aant.	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
LT/14/2017-18: Beweerde bedrog en diefstal		1 460	1 460
LT/414/2018-19: Bedrieglike behuisingssubsidie-eise		60	60
LT/376/2022-23: Beweerde finansiële wanbestuur		19	-
Totaal		1 539	1 520

Saaknommer LT/14/2017-18 vir beweerde bedrog en diefstal: Regsgedinge rakende bogenoemde saak is aan die gang. 'n Pleit is ingedien en die saak wag op bevestiging van die Staatsprokureur. Saaknommer LT414/2018-19 vir bedrieglike behuisingssubsidie-eise – Bonnytown: Wagteend op respons van Staatsprokureur rakende die status van die saak. Saak LT/376/2022-23 vir Awendrus Tehuis – invordering van oorbetalingsbedrag deur NRO aan verskaffer: Die saak is aan die gang. Daar is 2 PILIR-gevalle wat ondersoek word, wat nie soos op 31/03/2023 deur die Departement van die Premier afgehandel is nie en wat nie ingesluit is nie. Die Departement kan nie die voorwaardelike bate ten opsigte van die Behuisingskema vir Staatsdienswerknemers van die Individueelgekoppelde Spaarfasiliteit (ILSF) voortspruitend uit bedankings en diensbeëindigings betroubaar bereken nie.

17. Kapitaalverpligtinge

	Aant.	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
Masjinerie en toerusting		154	607
Totaal		154	607

Kapitaalverpligtinge hou verband met rekenaartoerusting, meubels en kantoortoerusting en ander masjinerie en toerusting.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

18. Opgelope bedrae en betaalbare rekeninge nie erken nie

18.1. Opgelope bedrae

	<i>Aant.</i>	2022/23			2021/22
		30 dae	30+ dae	Totaal	Totaal
		R'000	R'000	R'000	R'000
Gelys volgens ekonomiese klassifikasie					
Goedere en dienste		9 291	420	9 711	7 305
Oordragte en subsidies		1 080	-	1 080	763
Kapitaalbates		2 683	-	2 683	96
Totaal		13 054	420	13 474	8 164

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
Gelys volgens programvlak		R'000	R'000
Administrasie		3 154	2 184
Maatskaplikewelsynsdienste		6 068	3 011
Kinders en gesinne		1 112	814
Herstellingsdienste		3 130	2 132
Ontwikkeling en navorsing		10	23
Totaal		13 474	8 164

18.2. Betaalbare rekeninge nie erken nie

	<i>Aant.</i>	2022/23			2021/22
		30 dae	30+ dae	Totaal	Totaal
		R'000	R'000	R'000	R'000
Gelys volgens ekonomiese klassifikasie					
Goedere en dienste		363	2	365	750
Oordragte en subsidies		41	-	41	92
Kapitaalbates		28	-	28	4
Totaal		432	2	434	846

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
Gelys volgens programvlak		R'000	R'000
Administrasie		205	91
Maatskaplikewelsynsdienste		157	117
Kinders en gesinne		54	112
Herstellingsdienste		13	513
Ontwikkeling en navorsing		5	13
Totaal		434	846
		2022/23	2021/22

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

<i>Ingesluit by totale hier bo is die volgende:</i>	<i>Aant.</i>	R'000	R'000
Bevestigde saldo's met ander departemente	<i>Bylae 4</i>	348	501
Bevestigde saldo's met ander staatsentiteite	<i>Bylae 4</i>	5 455	868
Totaal		5 803	1 369

19. Werknemervoordele

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Verlofgeregtigheid		35 200	39 149
Diensbonus		25 732	25 509
Beperkte verlof		9 802	11 581
Ander		3 703	10 513
Totaal		74 437	86 752

Verlofgeregtigheid soos volgens detailverslag op 31 Maart 2023 sluit R1,346 miljoen (R958 duisend: 2021/22) se krediet in vir vooruit geneemde verlof. Aanpassings ná 31 Maart 2023 sluit krediet in ten opsigte van verlof wat laat aangeteken is. Ander hou verband met langdienstoekenings, oortyd, ander toelaes en vroeë aftrede sonder boete betaalbaar. Die vergelykende syfers (2021/2022) sluit in langdienstoekenings, oortyd, ander toelaes en vroeë aftrede sonder boete betaalbaar. Ook by "ander" ingesluit, is 'n bedrag van R661 duisend soos op 31 Maart 2023 (R586 duisend: 2021/22) ten opsigte van 'n voorsiening gemaak vir 'n diensverlatingsgrafikasie verskuldig aan Minister SG Fernandez. Op hierdie stadium is die Departement nie in staat om die langtermyngedeelte van langdienstoekenings betroubaar te bereken nie.

20. Bruikhuurverpligtinge

20.1. Bedryfsbruikhuur

2022/23

	Geboue en ander vaste strukture	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000	R'000
Nie later as 1 jaar nie	175	1 687	1 862
Later as 1 jaar en nie later as 5 jaar nie	-	354	354
Totale bruikhuurverpligtinge	175	2 041	2 216

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

2021/22

	Geboue en ander vaste strukture	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000	R'000
Nie later as 1 jaar nie	159	2 617	2 776
Later as 1 jaar en nie later as 5 jaar nie	-	2 161	2 161
Totale bruikhuurverpligtinge	159	4 778	4 937

Die bruikhuurverpligtinge vir masjinerie en toerusting het betrekking op die huur van 97 fotostaatmasjiene en 3 huurkontrakte vir kantoorspasie. Dit sluit 3 nuwe gebouhuurverpligtinge in (in 2022/2023-boekjaar aangegaan). Die vermindering in die getal fotostaatmasjiene volgens die huurregister kan in verband gebring word met die Nasionale Tesouriekontrak RT3/2018, wat 'n (gratis) verpligte tweejaarverlenging van fotostaatmasjienhuurkontrakte tot 30 September 2023 ingesluit het.

20.2. Finansiële bruikhuur

2022/23

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Nie later as 1 jaar nie	29 463	29 463
Later as 1 jaar en nie later as 5 jaar nie	62 095	62 095
Totale bruikhuurverpligtinge	91 558	91 558

2021/22

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Nie later as 1 jaar nie	27 090	27 090
Later as 1 jaar en nie later as 5 jaar nie	37 476	37 476
Totale bruikhuurverpligtinge	64 566	64 566

Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling het 354 voertuie by SMV gehuur soos op 31 Maart 2023 (31 Maart 2022: 349). Daaglikse tariewe is maandeliks betaalbaar en dek bedryfskoste, kapitaalkoste van vervanging van voertuie, en die implisiete finansieringskoste ten opsigte van hierdie tipe ooreenkoms. Die implisiete rente is gegrond op die Provinsiale Tesourie se goedgekeurde tariewe vir SMV. Die Departement gebruik die voertuie vir die grootste gedeelte van die nutsduur daarvan. Die ooreenkoms maak nie voorsiening vir voorwaardelike bruikhuurbetalings nie en aan die einde van die nutsduur, soos bepaal deur die verhuurder, word die voertuie terugbesorg waarna dit op 'n veiling tot voordeel van die verhuurder verkoop word.

Ander finansiële bruikhuurkontrakte het betrekking op die huur van 10 POTS-toestelle en 27 selfoontoestelle. Dit sluit 27 nuwe selfoonhuurverpligtinge in (in 2022/2023-boekjaar aangegaan).

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

21. Ongemagtigde, onreëlmatige en vrugtelose en verkwistende besteding

	<i>Aant.</i>	2022/23 R'000	2021/22 R'000
Onreëlmatige besteding – lopende jaar		2 548	2 280
Totaal		2 548	2 280

Bogenoemde hou verband met gevalle wat in die lopende boekjaar geïdentifiseer is volgens die Nasionale Tesourie se GMC-verslagdoeningsvereistes. Kondonerings, oordrag na verhalings, verwyderings en eindsaldo's word in die jaarverslag gerapporteer. 'n Herstatering van 2021/22 se vergelykende bedrae was nodig weens die implementering van die PFMA-nakomingsverslagdoeningsvereistes.

22. Verwantepartytransaksies

Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling het gedurende die jaar dienste van die volgende verwante partye ontvang wat met die Departement verband hou soos aangedui:

Die Departement van Vervoer en Openbare Werke

Die Departement het gratis gebruik van geboue in Kaapstad, Gugulethu, Khayelitsha, Worcester, Langa, Piketberg, Kraaifontein, Eersterivier, Kensington, Clanwilliam, Koelenhof, George, Wynberg, Elsiesrivier, Murraysburg, Goodwood, Bredasdorp, Athlone, Grassy Park, Beaufort-Wes, Mosselbaai, Paarl, Swellendam, Stikland en Somerset-Wes.

Parkeerplek word ook aan staatsamptenare verskaf teen 'n goedgekeurde tarief wat nie markverwant is nie.

Die Departement maak gebruik van staatsvoertuie wat bestuur word deur Staatsmotorvervoer (SMV) volgens tariewe wat deur die Provinsiale Tesourie goedgekeur is.

Die Departement van die Premier

Die Departement het met ingang van 1 November 2010 dienste ontvang van die Korporatiewedienstesentrum van die Departement van die Premier in die Wes-Kaap ten opsigte van die volgende diensareas:

1. Inligting- en kommunikasietegnologie
2. Menslikehulpbronbestuurdienste
3. Organisasoriese ontwikkelingsdienste
4. Provinsiale opleiding (transversaal)
5. Ondernemingsrisikobestuur
6. Interne audit
7. Provinsiale forensiese ondersoekdienste
8. Regsdienste
9. Korporatiewe kommunikasie

Die Departement van Gemeenskapsveiligheid

Die Departement het (gratis) toegangsbeheerdata van die Departement van Gemeenskapsveiligheid ontvang, sowel as sekuriteitsadviesdienste en sekuriteitsbedrywighede.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

23. Sleutelbestuurspersoneel

	Getal individue	2022/23 R'000	2021/22 R'000
<i>Politieke ampsbeksleërs (verskaf besonderhede hier onder)</i>			
Amptenare:	1	2 096	1 978
Bestuur		10 880	10 118
Totaal		12 976	12 096

Let wel: Verantwoordelike politieke ampsbeksleër – Minister S.G. Fernandez. Bestuur sluit alle amptenare op vlak 14 en hoër in, wat 'n beduidende invloed op die finansiële en operasionele beleidsbesluite van die Departement het.

24. Roerende tasbare kapitaalbates

BEWEGING IN ROERENDE TASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2023

	2022/23				
	Beginsaldo	Waarde- aanpassings	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
MASJINERIE EN TOERUSTING	83 060	-	11 624	(11 255)	83 429
Vervoerbates	686	-	768	(1 454)	-
Rekenaartoerusting	57 178	-	5 646	(8 555)	54 269
Meubels en kantoortoerusting	14 116	-	1 701	(674)	15 143
Ander masjinerie en toerusting	11 080	-	3 509	(572)	14 017
TOTALE ROERENDE TASBARE KAPITAALBATES	83 060	-	11 624	(11 255)	83 429

Kapitaaltoevoegings vir masjinerie en toerusting bestaan uit die volgende:

- Kontantbetaling: Bates ontvang en betaal in lopende boekjaar: R11,562 miljoen
- Kontantvoorskot/voorafbetaling: Vervoertoerusting: R6,796 miljoen
- Kontantinverplasing: Bates ontvang vanaf eksterne voorraad: R86 duisend
- Diverse kontant: Buitengewone ontvangs van bates vanaf verskaffer: R11 duisend
- Niekontantdonasie: Bates ontvang as donasie: R21 duisend

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

Roerende tasbare kapitaalbates wat ondersoek word	Getal	Waarde
	<i>Aant.</i>	R'000
Ingesluit by bogenoemde totaal van die roerende tasbare kapitaalbates volgens die bateregister wat ondersoek word:		
Masjinerie en toerusting	157	2 576
Totaal	157	2 576

Altesaam 157 kapitaalbates, oorspronklik gekoop teen R2,576 miljoen (met 'n kumulatiewe verminderde waarde van R6,83 duisend), wat 3,06% van die kapitaalbatewaarde verteenwoordig, word tans ondersoek.

- Lopende boekjaar: 109 tekorte ter waarde van R1,732 miljoen
- 2021/2022-boekjaar: 11 tekorte ter waarde van R1,87 miljoen
- Vorige boekjare: 37 tekorte ter waarde van R6,57 miljoen

24.1. BEWEGING IN ROERENDE TASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2022

	2021/22				
	Beginsaldo	Foute in vorige tydperk	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
MASJINERIE EN TOERUSTING	74 818	(43)	14 647	(6 362)	83 060
Vervoerbates	-	-	1 561	(875)	686
Rekenaartoeusting	51 169	-	10 665	(4 656)	57 178
Meubels en kantoortoeusting	13 599	33	991	(507)	14 116
Ander masjinerie en toerusting	10 050	(76)	1 430	(324)	11 080
TOTALE ROERENDE TASBARE KAPITAALBATES	74 818	(43)	14 647	(6 362)	83 060

24.1.1. Foute in vorige tydperk

Aard van foute in vorige tydperk	<i>Aant.</i>	2021/22 R'000
<i>Met betrekking tot 2021/22 (wat die beginsaldo beïnvloed)</i>		
Foute in vorige tydperk: Bates na verbruiksgoedere		(43)
Foute in vorige tydperk: Prysregstellings		(76)
Totale foute in vorige tydperk		33
		(43)

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

24.2. Klein bates

BEWEGING IN KLEIN KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2023

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Beginsaldo	44 983	44 983
Toevoegings	4 009	4 009
Verkope	(3 876)	(3 876)
Totale klein bates	45 116	45 116

	Masjinerie en toerusting	Totaal
Getal klein bates teen koste	27 331	27 331
Totale getal klein bates	27 331	27 331

Klein kapitaalbates wat ondersoek word

	Getal	Waarde R'000
<i>Aant.</i>		
Ingesluit by bogenoemde totaal van die klein kapitaalbates volgens die bateregister wat ondersoek word:		
Masjinerie en toerusting	475	644

Klein batetoevoegings vir masjinerie en toerusting bestaan uit die volgende:

- *Kontantbetaling: Bates ontvang en betaal in lopende boekjaar: 1 832 klein bates ter waarde van R3,801 miljoen*
- *Kontantinverplasing: Bates ontvang vanaf eksterne voorraad: 78 klein bates ter waarde van R188 duisend*
- *Diverse kontant: Buitengewone ontvangs van bates vanaf verskaffer: 53 bates ter waarde van R18 duisend*
- *Kontant uitstaande: Bates ontvang maar nog nie betaal nie: 1 klein bate ter waarde van R2 duisend*

Altesaam 475 klein bates, oorspronklik gekoop teen R644 duisend (met 'n kumulatiewe verminderde waarde van R0,00), wat 1,43% van die klein batewaarde verteenwoordig, word tans ondersoek.

- *Lopende boekjaar: 229 tekorte ter waarde van R368 duisend*
- *2021/2022-boekjaar: 41 tekorte ter waarde van R41 duisend*
- *Vorige boekjare: 205 tekorte ter waarde van R235 duisend*

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BEWEGING IN KLEIN BATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2022

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Beginsaldo	42 790	42 790
Foute in vorige tydperk	17	17
Toevoegings	4 193	4 193
Verkope	2 017	2 017
Totale klein bates	44 983	44 983

	Masjinerie en toerusting	Totaal
Getal klein R1-bates		
Getal klein bates teen koste	28 102	28 102
Totale getal klein bates	28 102	28 102

24.2.1. Foute in vorige tydperk

Aard van foute in vorige tydperk	<i>Aant.</i>	2021/22 R'000
Met betrekking tot 2021/22 (<i>wat die beginsaldo beïnvloed</i>)		17
Bateverifikasiesurplus in vorige tydperk		22
Omswaaiing in vorige tydperk van toevoegings/teruggawe aan verskaffer in vorige tydperk		(1)
Bate na verbruiksgoedere in vorige tydperk		(4)
Totale foute in vorige tydperk		17

24.3. Roerende tasbare kapitaalbates afgeskryf

ROERENDE KAPITAALBATES AFGESKRYF VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2023

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Bates afgeskryf	138	138
Totale roerende bates afgeskryf	138	138

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

ROERENDE KAPITAALBATES AFGESKRYF VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2022

	Masjinerie en toerusting	Totaal
	R'000	R'000
Bates afgeskryf	258	258
Totale roerende bates afgeskryf	258	258

Roerende tasbare kapitaalbates afgeskryf, bestaan uit die volgende:
- 7 kapitaalbates ter waarde van R104 duisend
- 30 klein bates ter waarde van R34 duisend

25. Ontasbare kapitaalbates

BEWEGING IN ONTASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2023

2022/23

	Beginsaldo	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000
SAGTEWARE	28	-	15	13
TOTALE ONTASBARE KAPITAALBATES	28	-	15	13

Sagteware hou verband met rekenaarsagteware (Windows Eyes 9.1).

25.1. BEWEGING IN ONTASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2022

2021/22

	Beginsaldo	Foute in vorige tydperk	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
SAGTEWARE	28	-	-	-	28
TOTALE ONTASBARE KAPITAALBATES	28	-	-	-	28

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

26. Onroerende tasbare kapitaalbates

BEWEGING IN ONROERENDE TASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2023

	2022/23			
	Beginsaldo	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000
GEBOU EN ANDER VASTE STRUKTURE	545	55	-	600
Nieresidensiële geboue	545	55	-	600
TOTALE ONROERENDE TASBARE KAPITAALBATES	545	55	-	600

Kapitaaltoevoegings vir onroerende tasbare bates bestaan uit die volgende:

- Kontantbetaling: Bates ontvang en betaal in lopende boekjaar: R55 duisend (Nutec-strukture wat in kantore en werksinkels omskep is wat onroerend van aard is).

26.1. BEWEGING IN ONROERENDE TASBARE KAPITAALBATES VOLGENS BATEREGISTER VIR DIE JAAR GEËINDIG 31 MAART 2022

	2021/22				
	Beginsaldo	Foute in vorige tydperk	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
GEBOU EN ANDER VASTE STRUKTURE	565	-	153	173	545
Wonings	173	-		173	
Nieresidensiële geboue	392	-	153	-	545
TOTALE ONROERENDE TASBARE KAPITAALBATES	565	-	153	173	545

Wonings hou verband met verbeterings by die Sivuyile Residensiële Fasiliteit wat deur die Departement van Vervoer en Openbare Werke besit word. 'n S42-oordrag is gefinaliseer en die bates is oorgedra. Nieresidensiële geboue hou verband met vraghouders en Nutec-strukture wat in kantore en werksinkels omskep is wat onroerend van aard is.

WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023

27. Foute in vorige periode

27.1. Regstelling van foute in vorige tydperk

		2021/22		
		Bedrag voor foutregstelling	Foute in vorige tydperk	Heraangegee
<i>Aant.</i>		R'000	R'000	R'000
Bates:				
Roerende tasbare kapitaalbates	24.1.1	83 103	(43)	83 060
Klein bates	24.2.1	44 966	17	44 983
Voorafbetalings (onkoste): Oordragte en subsidies	9.2	76 369	507	76 876
Netto effek		204 438	481	204 919

Foute in vorige tydperk met betrekking tot roerende tasbare bates is weens bateverifikasiesurplus, prysaanpassing en bates na verbruiksgoedere. Foute in vorige tydperk met betrekking tot voorafbetalings is weens oorstatering van besteding ten opsigte van VKO-stimulus.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

28. Oordrag van funksies

28.1. Oordrag van funksies

'n Proklamasie kragtens artikel 97 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, is op 27 Januarie 2021 deur die President onderteken, wat bepaal dat die Vroeëkindertontwikkeling- (VKO)-funksie vanaf die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling na die Departement van Onderwys oorgedra sal word. Nog 'n proklamasie kragtens artikel 137 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, gelees saam met artikel 47 van die Grondwet van die Wes-Kaap, 1997 (Wet 1 van 1998), is op 25 Augustus 2021 afgeteken, wat die oordrag van die funksie na die Wes-Kaapse Onderwysdepartement (WKOD) met ingang van 1 April 2022 bevestig.

28.1.1. Aantekeninge

	Saldo voor oordragdatum	Funksie: Vroeëkindertontwikkeling	Saldo ná oordragdatum
		Departement van Onderwys: WK	
<i>Aant.</i>	R'000	R'000	R'000
Werknemervoordele	86 752	(2 069)	84 683
Huurverpligtinge: Bedryfshuur	4 937	(43)	4 894
Roerende tasbare kapitaalbates	128 043	(2 265)	125 778
Onroerende tasbare kapitaalbates	-	-	-

'n Oorhandiging en oorname (artikel 42) is uitgereik ten opsigte van die Wes-Kaapse Departement van Onderwys en deur beide Rekenpligtige Beamptes onderteken ter waarde van R1,93 miljoen. Hierdie bedrag is gedurende die 1ste verslagdoeningskwartaal na R1,762 miljoen gewysig weens opgedateerde prysaanpassings aan meubels en rekenaartoerusting. 'n Bykomende oordrag het in die 4de kwartaal ter waarde van R503 duisend plaasgevind. Die totale roerende tasbare kapitaalbates wat oorgedra is (R2,265 miljoen), sluit R1,547 miljoen in kapitaalbates en R718 duisend in klein bates in.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

'n Proklamasie kragtens artikel 137 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika, 1996, gelees saam met artikel 47 van die Grondwet van die Wes-Kaap, 1997 (Wet 1 van 1998), is op 25 Augustus 2021 in die Provinsie Wes-Kaap: Buitengewone Provinsiale Koerant 8478 gepubliseer.

Geen formele ooreenkoms is opgestel nie, behalwe 'n voorlegging wat deur die Wes-Kaapse Kabinet goedgekeur is. Die proklamasie deur die Premier van die WK wat op 25 Augustus 2021 onderteken is, het die rolle, verantwoordelikhede en aanspreeklikheid oorgedra ooreenkomstig: (a) hoofstuk 5 van die Kinderwet ten opsigte van gedeeltelikesorgfasiliteite wat vroeëkindertwikkelingsdienste soos beoog in artikel 91(2) en vroeëkindertwikkelingsprogramme soos beoog in artikel 91(3) van die Kinderwet verskaf, in die mate wat hulle sodanige diens of program verskaf.

(b) hoofstuk 6 van die Kinderwet.

(c) hoofstuk 20 en 21 van die Kinderwet—

(i) in soverre daardie hoofstukke van toepassing is op hoofstuk 5 van die Kinderwet, in die mate soos beoog in paragraaf (a);

(ii) in soverre daardie hoofstukke op hoofstuk 6 van die Kinderwet van toepassing is.

Die voorafbetalingsaldo (onkoste) van R44,133 miljoen ten opsigte van die VKO-stimulusprojek sal vanaf 1 April 2022 deur die Departement van Onderwys bestuur word. Verwys na aantekening 9.2.

Hierdie funksieverskuiwing is in die DMO se MTBR-begrotingsproses in werking gestel en die begroting wat vir 2022/23 na die WKOD oorgedra is, het R391,531 miljoen beloop.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

29. Staat van voorwaardelike toelaes ontvang

Naam van toelae	2022/23					2021/22					
	TOELAETOEKENNING					BESTEE					
	Wet op die Verdeling van Inkomste /Provinsiale toelaes	Oorrol	DORA-aansuiwerings	Ander aansuiwerings	Totaal beskikbaar	Bedrag ontvang deur Departement	Bedrag bestee deur Departement	Onder-/(Oor-besteding)	% van beskikbare fondse bestee deur Departement	Wet op die Verdeling van Inkomste	Bedrag bestee deur Departement
R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000	R'000
Vroeëkinders-ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	121 506	111 215
Maatskaplike Sektor se UOWP-aansporingstoelae vir Provinsies	4 978	-	-	-	4 978	4 978	4 920	58	99%	5 283	5 283
TOTAAL	4 978	-	-	-	4 978	4 978	4 920	58		126 789	116 498

Die besparings in die Maatskaplike Sektor se Uitgebreide Openbarewerkeprogram- (UOWP-)aansporingstoelae was ten opsigte van uitstaande betalings rakende die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes (COIDA) vir werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram (UOWP).

WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
AANTEKENINGE BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023

30. Prestasie rakende Breëbasis- Swart Ekonomiese Bemagtiging

Inligting oor nakoming van die BBSEB-wet word in die jaarverslag ingesluit onder die afdeling getiteld: Prestasie-inligting oor BBSEB-nakoming.

31. COVID-19-responsbesteding

	<i>Aant.</i>	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
Goedere en dienste		15	2 720
Oordragte en subsidies		-	20 873
Totaal	<i>Bylae 8</i>	15	23 593

COVID-besteding rakende goedere en dienste sluit betalings in wat ten opsigte van berokingsdienste en handreiniger gemaak is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 1A

STAAT VAN OORDRAGTE NA DEPARTEMENTELE AGENTSAPPE EN REKENINGE

Departementele agentskap of rekening	2022/23				2021/22			
	OORDRAGTOEKENNING			OORDRAG				
	Aangesuiwerde begroting	Oorrol	Aansuiwerings	Totaal beskikbaar	Werklike oordrag	% van beskikbare fondse oorgedra	Finale begroting	Werklike oordrag
R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000	
Lisensies – radio en TV	41	-	(2)	39	39	100%	47	47
Sektorale Onderwys- en Opleidingsowerheid (Vaardigheidsontwikkelingsheffing)	2 983	-	-	2 983	2 983	100%	2 788	2 788
SSF: Werkloosheidsversekeringsfonds	-	-	96	96	96	100%	-	-
TOTAAL	3 024	-	94	3 118	3 118		2 835	2 835

SSF: Werkloosheidsversekeringsfonds hou verband met WVF-bydraes wat vir werkers in die Uitgebreide Openbarewerkeprogram (UOWP) gemaak is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 1B

STAAT VAN OORDRAGTE NA INSTELLINGS SONDER WINSOOGMERK

Instellings sonder winsoogmerk	2022/23				2021/22			
	OORDRAGTOEKENNING				BESTEDING			
	Aangesuiwerde begroting	Oorrol	Aansuiweringe	Totaal beskikbaar	Werklike oordrag	% van beskikbare fondse oorgedra	Finale begroting	Werklike oordrag
R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000
Oordragte								
Jeugontwikkeling	14 171	-	-	14 171	14 171	100%	14 974	14 974
Armoedeverligting en volhoubare lewensbestaan	75 690	-	(900)	74 790	74 790	100%	45 332	45 332
Totaal	89 861	-	(900)	88 961	88 961		60 306	60 306
Subsidies								
Middelmisbruik, -voorkoming en -rehabilitasie	59 456	-	114	59 570	59 570	100%	63 052	63 052
Sorg en dienste aan ouer persone	235 907	-	120	236 027	236 027	100%	250 324	250 324
Misdaadvoorkoming en -ondersteuning	13 002	-	-	13 002	13 002	100%	14 428	14 428
Dienste aan mense met gestremdhede	156 821	-	(61)	156 760	156 610	100%	165 825	165 825
Kindersorg-en-beskermingsdienste	191 740	-	(456)	191 284	191 284	100%	205 864	205 864
VKO en gedeeltelike sorg	17 379	-	(1 863)	15 516	15 516	100%	388 120	375 571
Kinder- en jeugsorgsentrum	111 658	-	-	111 658	111 658	100%	108 658	108 658
Slagofferbemaatting	62 866	-	-	62 866	62 866	100%	62 057	62 057
Sorg en dienste aan gesinne	97 438	-	1 171	98 609	98 609	100%	100 620	100 620
Totaal	946 267	-	(975)	945 292	945 142		1 358 948	1 346 399
TOTAAL	1 036 128	-	(1 875)	1 034 253	1 034 103		1 419 254	1 406 705

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 1C

STAAT VAN OORDRAGTE NA HUISHOUDINGS

	2022/23				2021/22			
	OORDRAGTOEKENNING				BESTEDING			
	Aangesuiwerde begroting	Oorrol	Aansuiwerings	Totaal beskikbaar	Werklike oordrag	% van beskikbare fondse oorgedra	Finale begroting	Werklike oordrag
R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	%	R'000	R'000	
Huishoudings								
Oordragte								
Maatskaplike voordele vir werknemers	13 048	-	448	13 496	13 497	100%	13 980	13 980
Betalings vir maatskaplike sekerheid	9 864	-	1 757	11 621	11 621	100%	7 533	7 533
Ander oordragte (kontant)	825	-	339	1 164	1 164	100%	1 631	1 631
TOTAAL	23 737	-	2 544	26 281	26 282		23 144	23 144

Ander oordragte (kontant) sluit in donasies, beurse (aan nuwe werknemers) en eise teen die staat wat uitbetaal is.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 1D

STAAT VAN GESKENKE, DONASIES EN BORGSKAPPE ONTVANG

Naam van organisasie	Aard van geskenk, donasie of borgskap	2022/23	2021/22
		R'000	R'000
In natura ontvang			
Sivuyile Residensiële Fasiliteit	Komberse, skaal, toiletware, konfytrolle, vla, klere en speelgoed, boeke, legkaarte, balle, kosverbruiksgoedere, swaaie, mikrogolfoond, peuselhappies, mediese voorrade, mobiele trollies, CCTV-kamerastelsel Paaseiers en paasbolletjies, herstel van seinmonitor, uitroepfoeie vir deurslot, Kersgeskenk, herstel van stoelskaal, begrafnis, gebreide komberse en sokkies	51	77
Kinder- en jeugsorgwerker: Outeniekwa	Organiese sade, 35 lêervouers, peuselhappiepakkies, pen, geheuestokkie, masker en handreiniger, medisyne, verf, tuingereedskap, grimering, 1-2 sjokoladepakkies, rugbystewels, boeke, gholfklere, opvoedkundige boeke, 500 ml water, beetplant, gasvryheidsklere, komposmonsters, Bybels, plante, voorskote, eetgoedpakkies	211	30
Kaapse Wynlande: Streekkantoor	8 groot pakke weggooidoeke vir babas, 2 pakke doeke vir volwassenes, formulemelk, doeke	10	7
Ministerie: Hoofkantoor	Boek, potplant as 'n gebaar tydens Minister se terreinbesoek, prysuitdeling, dagboek, sambreel, pen, koekies, blomme, Woolworths-koopbewys, rugbykaartjies	2	2
Fasiliteite: Horizon	Sporttoerusting	6	-
Vredelus	Krale en skoolbroekiekouse (winter)	-	1
Eden-Karoo	9 kennisgewingborde	1	9
Metro-Noord	Horlosie, halssnoer, gholfhemp	-	1
Sakebeplanning en -strategie	Radiolugtyd rakende WK se GGG-veldtog	115	-
Hoofdirekoraat: Maatskaplike Welsyn en Herstellingsdienste	Geskenkbewys (TFG)	1	-
Metro-Oos	Skooskoene, Purity, doeke, tweedehandse klere	9	-
Weskus	Dienbord-koopbewys, filterkoffie, sjokolade, olywe, wyne	1	-
Fasiliteite: Lindelani	Kersfees-skoendose	6	-
Ander	Bottel wyn (rooi), blomme, vrugte, gesigmasker, handerom, handewasmiddel, 20 toiletgeskenksakkies, skootrekenaarstaander, heuning, notaboek, penne, plant, T-hemp met OSW-handelsmerk, verbruiksgoedere, druiwe, skoolklere, geskenkboks met biltong en gedroogde vrugte, 1 boks sjokolade, doeke, Purity, bottel druiwe, wyne, lekkers, koffiebekers, kaart, houer met 2 penne, sjokolade, koffiebeker, Steers-burger en -koeldrank	3	3
TOTAAL		415	129

Soos volgens Tesourieregulasie 21.2.4 word alle donasies openbaar gemaak. Ander hou verband met donasies ontvang onder R500 wat nie per kantoor gegroeppeer kon word nie weens afronding.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 1E

STAAT VAN GESKENKE, DONASIES EN BORGSKAPPE GESKENK

Aard van geskenk, donasie of borgskap	2022/23	2021/22
<i>(Gegroepeer volgens hoofkategorieë, maar gelys volgens wesenlike items, insluitende naam van organisasie)</i>	R'000	R'000
In natura geskenk		
Roerende tasbare kapitaalbates: Vervoerbate – VW Crafter 50 (GFD071) – Vukani-sentrum vir kinders met spesiale behoeftes	768	-
Roerende tasbare kapitaalbates: Vervoerbate – VW Crafter 50 (GFD068G) – Vrolike Vinkies	686	-
TOTAAL	1 454	-

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 2

STAAT VAN VOORWAARDELIKE LASTE SOOS OP 31 MAART 2023

Aard van las	Beginsaldo 1 April 2022	Laste aangegaan gedurende die jaar	Laste betaal / gekanselleer / verminder gedurende die jaar	Laste verhaalbaar (besonderehede hieronder verskaf)	Eindsaldo 31 Maart 2023
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Eise teen die Departement					
LT/166/2007 – Besering aan diens	1 150				1 150
LT/356/2015-16 – Eis om skadevergoeding	300				300
LT/152/2017-18 – Eis om skadevergoeding	2 000		2 000		-
LT/237/2018-19 – Arbeidsaangeleentheid	5 000				5 000
LT/273/2020-21 – Besering aan diens	1 621				1 621
Subtotaal	10 071				8 071
TOTAAL	10 071	-	2 000	-	8 071

Eise teen die Departement word deur Regsdienste (DvdP) hanteer en is onder voorwaardelike laste ingesluit aangesien die uitkoms van alle oop gevalle onseker is.

LT/152/2017-2018 is met 'n hofbevel beslis om 'n bedrag van R450 000,00 te betaal in plaas van die oorspronklike eis vir R2 000 000,00.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

**BYLAE 3
EISE VERHAALBAAR**

Staatsentiteit	Bevestigde balans uitstaande		Onbevestigde balans uitstaande		Totaal		Kontant in transito teen jaareinde 2022/23	
	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	Datum van ontvangs tot ses (6) werksdae ná jaareinde	Bedrag
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000		R'000
Departement								
Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling	-	-	152	152	152	152		
Suid-Afrikaanse Maatskaplikesekerheidsagentskap	-	53	-	-	-	53	5 April 2023	53
TOTAAL	-	53	152	152	152	205		53

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 4

INTERREGERING- BETAALBARE REKENINGE

STAATSENTITEIT	Bevestigde balans uitstaande		Onbevestigde balans uitstaande		Totaal		Kontant in transito teen jaareinde 2022/23	
	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	Datum van betaling tot ses (6) werksdae ná jaareinde	Bedrag
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000		R'000
DEPARTEMENTE								
Lopend								
WK Departement van Gesondheid	296	483	-	-	296	483	31 Maart 2023	513
WK Departement van die Premier	32	14	-	-	32	14	31 Maart 2023	28
WK Departement van Justisie en Staatkundige Ontwikkeling	20	4	-	-	20	4		
Totale departemente	348	501	-	-	348	501		541
ANDER STAATSENTITEITE								
Lopend								
WK Departement van Vervoer en Openbare Werke (SMV)	5 455	868	-	-	5 455	868	31 Maart 2023	631
Totale ander staatsentiteite	5 455	868	-	-	5 455	868		
TOTALE INTERREGERING- BETAALBARE REKENINGE	5 803	1 369	-	-	5 803	1 369		

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 5

VOORRAAD

	Ander voorraad	Totaal
Voorraad vir die jaar geëindig 31 Maart 2023	R'000	R'000
Beginsaldo	3 832	3 832
Plus/(Min): Aansuiwerings t.o.v. saldo's van vorige jaar	-	-
Plus: Toevoegings/aankope – Kontant	4 409	4 409
Plus: Toevoegings – Niekontant	-	-
(Min): Verkope	-	-
(Min): Uitreikings	(7 286)	(7 286)
Plus/(Min): Lopende jaar ontvang, nie betaal nie; (lopende jaar betaal, vorige jaar ontvang)	-	-
Plus/(Min): Aansuiwerings	7 263	7 263
Eindsaldo	8 218	8 218

	Ander voorraad	Totaal
Voorraad vir die jaar geëindig 31 Maart 2022	R'000	R'000
Beginsaldo	3 327	3 327
Plus/(Min): Aansuiwerings t.o.v. saldo's van vorige jaar	(9)	(9)
Plus: Toevoegings/Aankope – Kontant	7 581	7 581
Plus: Toevoegings – niekontant	-	-
(Min): Verkope	-	-
(Min): Uitreikings	(7 067)	(7 067)
Plus/(Min): Lopende jaar ontvang, nie betaal nie; (lopende jaar betaal, vorige jaar ontvang)	-	-
Plus/(Min): Aansuiwerings	-	-
Eindsaldo	3 832	3 832

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 6A

INTERENTITEITVOORSKOTTE BETAAL (aantekening 9)

ENTITEIT	Bevestigde balans uitstaande		Onbevestigde balans uitstaande		TOTAAL	
	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
OPENBARE ENTITEITE						
Eskom	-	-	558	538	558	538
Subtotaal	-	-	558	538	558	538
ANDER ENTITEITE						
Staatsmotorvervoer (SMV)	6 796	1 929	-	-	6 796	1 929
Subtotaal	6 796	1 929	-	-	6 796	1 929
TOTAAL	6 796	1 929	558	538	7 354	2 467

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 6B

INTERENTITEITVOORSKOTTE ONTVANG (aantekening 13)

ENTITEIT	Bevestigde balans uitstaande		Onbevestigde balans uitstaande		TOTAAL	
	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022	31 Maart 2023	31 Maart 2022
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
ANDER ENTITEITE						
Lopend						
Die Sektorale Onderwys- en Opleidingsowerheid vir Gesondheid en Welsyn (HWSETA)	183	183	-	-	183	183
TOTAAL	183	183	-	-	183	183
Lopend	183	183	-	-	183	183
Nielopend						

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

BYLAE 7

**VERVOERBATES SOOS VOLGENS BRUIKHUURREGISTER VIR TYDPERK GEËINDIG
31 MAART 2023**

Roerende tasbare kapitaalbates

VERVOERBATES SOOS VOLGENS BRUIKHUURREGISTER VIR TYDPERK GEËINDIG 31 MAART 2023

	Beginsaldo	Aansuiwerings	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
		vir lopende jaar			
		t.o.v. saldo's			
	R'000	van vorige jaar	R'000	R'000	R'000
		R'000			
	76 238	-	13 609	(7 647)	82 200
GG-motorvoertuie	76 238	-	13 609	(7 647)	82 200
TOTAAL	76 238	-	13 609	(7 647)	82 200

VERVOERBATES SOOS VOLGENS BRUIKHUURREGISTER VIR TYDPERK GEËINDIG 31 MAART 2022

	Beginsaldo	Aansuiwerings	Toevoegings	Verkope	Eindsaldo
		vir huidige jaar			
		aan saldo's			
	R'000	van vorige jaar	R'000	R'000	R'000
		R'000			
	75 025	-	9 314	(8 101)	76 238
GG-motorvoertuie	75 025	-	9 314	(8 101)	76 238
TOTAAL	75 025	-	9 314	(8 101)	76 238

Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling het 354 staatsmotorvoertuie gebruik gedurende die tydperk geëindig 31 Maart 2023, en 349 staatsmotorvoertuie gedurende die vorige boekjaar geëindig 31 Maart 2022. Die motorvoertuie word gehuur ingevolge 'n finansieringsooreenkoms wat uniek is aan die Wes-Kaapse Regering en die bylae het ten doel om die minimum verslagdoeningsvereistes ingevolge die Gewysigde Kontantstandaard te verbeter.

**WES-KAAPSE
DEPARTEMENT VAN MAATSKAPLIKE ONTWIKKELING
BEGROTINGSPOS 7
BYLAES BY DIE FINANSIËLE JAARSTATE
vir die jaar geëindig 31 Maart 2023**

**BYLAE 8
COVID-19-RESPONSBESTEDING
Per kwartaal en in totaal**

Besteding per ekonomiese klassifikasie	2022/23					2021/22
	K1	K2	K3	K4	Totaal	Totaal
	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000	R'000
Vergoeding van werknemers						
Goedere en dienste	13	2	-	-	15	2 720
Kommunikasie						2
Verbruiksgoedere: Voorrade	13	2	-	-	15	572
Eiendomsbetalings	-	-	-	-	-	2 146
Oordragte en subsidies						20 873
ISW: Ander instellings sonder winsoogmerk	-	-	-	-	-	20 873
TOTALE COVID-19-RESPONSBESTEDING	13	2	-	-	15	23 593

COVID-besteding rakende goedere en dienste sluit betalings in wat ten opsigte van berokingsdienste en handreiniger gemaak is.

Bylae A: Oordragbetalings aan alle organisasies buiten openbare entiteite

Gebruik asseblief die ingebede skakel vir toegang tot die lys van oordragbetalings wat aan alle DMO-befondsde organisasies gedurende die 2022/23-boekjaar gemaak is.

<https://www.westerncape.gov.za/dept/social-development/documents>

Bylae B: Kontakbesonderhede

Ministerie van Maatskaplike Ontwikkeling			
Kantoor van die Minister		Tel. no.	E-posadres
Provinsiale Minister Privaat sak X9112, Kaapstad 8000	Me. S.G. Fernandez	021 483 5208	DSDMinister@westerncape.gov.za
Aanstellingsekretaris	Me. D. Kotze	021 483 5208	Delorees.Kotze@westerncape.gov.za
Ministeriehoof	Me. A. Nel	021 483 6400	Ananda.Nel@westerncape.gov.za
Mediaskakelbeampte	Me. M. Mortlock-Malgas	021 483 3858	Monique.Mortlock@westerncape.gov.za

Hoofkantoor		Tel. no.	E-posadres
Departementshoof Privaat sak X9112, Kaapstad 8000	Dr. R. Macdonald	021 483 3083	HOD.DSD@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Sakebeplanning en -strategie	Me. M. Johnson	021 483 3781	Marion.Johnson@westerncape.gov.za
Direkteur: Sakebeplanning en -monitering	Me. S. Nieftagodien	021 483 6279	Sihaam.Nieftagodien@westerncape.gov.za
Direkteur: Navorsing en inligtingsbestuur	Mnr. G. Miller	021 483 4595	Gavin.Miller@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Finansiële bestuur (Hoof- Finansiële Beampte)	Mnr. J. Smith	021 483 8678	Juan.Smith@westerncape.gov.za

Hoofkantoor		Tel. no.	E-posadres
Direkteur: Finansies	Mnr. D. Holley	021 483 3923	Denver.Holley@westerncape.gov.za
Direkteur: Operasionele bestuursteun	Me. R. Patel	021 483 3125	Ramula.Patel@westerncape.gov.za
Direkteur: Voorsieningskanaalbestuur	Me. T. Rakiep	021 483 4720	Tasneem.Rakiep@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Maatskaplike welsyn en herstellingsdienste	Me. L. Goosen	021 483 9394	Leana.Goosen@westerncape.gov.za
Direkteur: Herstellingsdienste	Mnr. M. Gaba	021 483 4212	Mzukisi.Gaba@westerncape.gov.za
Direkteur: Fasiliteitsbestuur	Me. M. Jonkerman	021 826 6040	Marshionette.Jonkerman@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Kinders, gesinne en kwesbare groepe	Mnr. C. Jordan	021 483 2197	Charles.Jordan@westerncape.gov.za
Direkteur: Kwesbare groepe	Me. P. Momoza	021 483 4015	Patiswa.Momoza@westerncape.gov.za
Direkteur: Kinders en gesinne	Mnr. T. Kwakwini (Waarnemend)	021 483 4115	Thembekile.Kwakwini@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Gemeenskap- en vennootskapsontwikkeling	Mnr. M. Hewu	021 483 4765	Mzwandile.Hewu@westerncape.gov.za
Direkteur: Gemeenskapsontwikkeling	Mnr. L. Arnolds	021 483 4994	Lionel.Arnolds@westerncape.gov.za
Direkteur: Vennootskapsontwikkeling	Me. D. Dreyer	021 483 3924	Deborah.Dreyer@westerncape.gov.za
Hoofdirekteur: Diensleweringbestuur en -koördinerings	Me. A. van Reenen	021 483 3996	Annemie.vanReenen@westerncape.gov.za

Streekkantore		Tel. no.	E-posadres
Direkteur: Metro-Oos (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Eersterivier; Khayelitsha I, II en III; Kraaifontein; en Somerset-Wes)	Me. M. Harris	021 812 0909	Martha.Harris@westerncape.gov.za
Direkteur: Metro-Suid (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Athlone; Vishoek; Gugulethu; Mitchells Plain I en II; Philippi; Retreat; en Wynberg)	Mnr. Q. Arendse	021 763 6213/6209	Quinton.Arendse@westerncape.gov.za
Direkteur: Metro-Noord (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Bellville; Kaapstad; Delft; Elsiesrivier; Langa; Bonteheuwel en Milnerton)	Me. S. Abrahams	021 483 7672	Soraya.Abrahams@westerncape.gov.za
Direkteur: Eden-Karoo (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Beaufort-Wes; Bitou; George; Hessekwa; Kannaland; Knysna; Laingsburg, Mosselbaai; Oudtshoorn; en Prins Albert)	Me. M. Hendricks	044 814 1687	Marie.Hendricks@westerncape.gov.za
Direkteur: Weskus (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Atlantis; Bergrivier; Cederberg; Matzikama; Saldanhabaai; Swartland)	Dr. W. du Toit	022 713 2272	Willem.duToit@westerncape.gov.za
Direkteur: Wynlande-Overberg (Sluit volgende diensleweringengebiede in: Breedevallei; Kaap Agulhas; Drakenstein; Langeberg; Overstrand; Stellenbosch; Swellendam; Theewaterskloof; en Witzenberg)	Me. M. Arendse (Waarnemend)	023 348 5300 / 021 861 1682	Maria.Arendse@westerncape.gov.za

Fasiliteitsbestuurders		Tel. no.	E-posadres
Kraaifontein ROAR- en Behandelingsentrum	Mnr. F. Hendricks	021 988 6001	Faldien.Hendricks@westerncape.gov.za
Bonnytoun Kinder- en Jeugsorgsentrum	Mnr. E. Buys	021 986 9100	Elroy.Buys@westerncape.gov.za
Kensington Behandelingsentrum	Mnr. J. Campher (Waarnemend)	021 511 9169	Joahny.Campher@westerncape.gov.za
Lindelani Kinder- en Jeugsorgsentrum	Me. D. Baugaard	021 865 5971	Desiree.Baugaard@westerncape.gov.za

Fasiliteitsbestuurders		Tel. no.	E-posadres
Outeniekwa Kinder- en Jeugsorgsentrum	Me. B. Nicholas	044 803 7500	Barbara.Nicholas@westerncape.gov.za
Vredelus Kinder- en Jeugsorgsentrum	Mnr. M. Benting	021 931 0233	Marowaan.Benting@westerncape.gov.za
Sivuyile Residensiële Sentrum vir mense met ernstige gestremdhede	Me. S. Smith	021 940 8961	Simone.Smith@westerncape.gov.za
Horizon Kinder- en Jeugsorgsentrum	Mnr. M. Johnson	021 834 7171	Mornay.Johnson@westerncape.gov.za
Clanwilliam Kinder- en Jeugsorgsentrum	Me. U. Siebritz	027 814 0021	Ubenicia.Siebritz@westerncape.gov.za



Wes-Kaapse
Regering



**Jaarverslag
2022/23**

Departement van Maatskaplike

Elektroniese afskrifte van die Jaarverslag 2022/23 kan by die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling afgehaal word by:
Me Mishkaah Sallies op
Tel: 021 483 5121
Epos: DSDBusinessPlanning@westerncape.gov.za

Hierdie publikasie is aanlyn beskikbaar en kan afgelaai word by www.westerncape.gov.za

VRYWARING

Die Engelse weergawe van die Jaarverslag 2022/23 is die amptelike teks. Die Departement aanvaar geen verantwoordelikheid vir moontlike waninterpretasie gedurende die vertalingsproses nie.

Hierdie Jaarverslag 2022/23 is saamgestel deur die Hoofdirektoraat: Sakebeplanning en Strategie van die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling.



**Wes-Kaapse
Regering**

PR number 193/2023
ISBN number 978-0-621-51311-0